کـەرکـووک
لـەبـەڵگەنامـەکانـی عوسـمانیدا

۱۱۱۳-۱۳۳۷ کۆچی
۱۷۰۲-۱۹۱۸ زایینی

بـەرگــی دوانـزە

بڵاوکراوەی زانکۆی جیهان
خـانـەی ئـەرشیـف و بـەڵگـەنـامـەکـان
۲۰۲۱

ئامادە و پێـشکەشکردنی: **د. نـەوزاد یـەحیا باجـگر**
وەرگێـڕان: **ئاشـتی رەحـمان**

پێرست

زنجیره	بابەت	لاپەڕە
١	پێشەکی	٧
٢	چەند رونکردنەوەیەك لە بارەی بەڵگەکان	٨
٣	شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی	١٠
٤	کۆد و ووشەی ڕەسەنی کۆدەکان	١٦
٥	بەڵگەکان	٢١

هەواڵنامەی کتێب

- ناوی کتێب • **کەرکووك** لە بەڵگەنامەکانی عوسمانیدا
بەرگی دوازدە ١١١٣-١٣٣٧ کۆچی/ ١٧٠٢-١٩١٨ زایینی
- ئامادە و پێشکەشکردنی • د. نەوزاد یەحیا سەعید باجگر
- وەرگێڕان (زمانی عوسمانی) • ئاشتی رەحمان
- بەڕێوبەری هونەری • بورهان سابیر
- دیزاینی ناوەڕۆک • سومەییە مورادی
- بڵاوکراوەی • زانکۆی جیهان | خانەی ئەرشیف و بەڵگەنامەکان
- تیراژ • ١٠٠٠ دانە
- چاپ • یەکەم ٢٠٢١ هەولێر

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارەی سپاردنی (٢٩٨)ی ساڵی٢٠٢١ی وەزارەتی رۆشنبیری

بۆ داونلۆدکردنی کتێبەکان: Download Books
www.NawzadBajger.net
www.NawzadBajger.org
chairman@cihanuniversity.edu.iq

تەواوی مافی
ئەم کتێبە پارێزراوە
بۆ زانکۆی جیهان

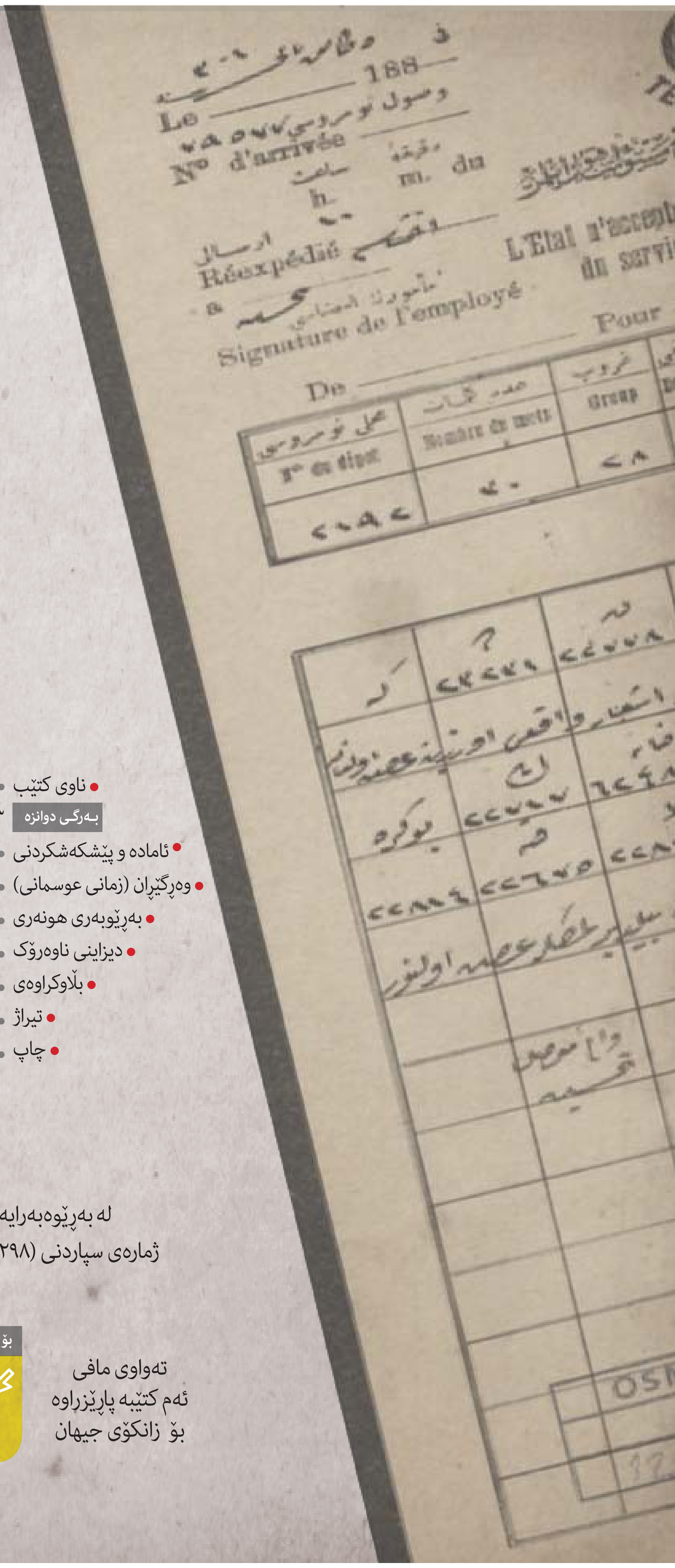

هەواڵنامەی کتێب

ئەو وشە و بیروبۆچوونانەی کە لەم پەرتوکەدا نووسراوەتەوە سەرچاوەکەی بەڵگەکانە و ئێمە لێی بەرپرس نین، لەبەر ئەمانەتی زانستیش لەکاتی وەرگێڕانی دەستکاری نەکراوە.

پێشەکی

کەرکووك یەکێکە لەم شارانەی کوردستان هەر لە دێر زەمانەوە کێشە سیاسییەکەی کۆتایی نەهاتووە، ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ دەوڵەمەند بوونی ئەم شارە لە رووی ئابووری و بازرگانیەوە، هەروەها دەوڵەمەند بوونی بە کانزای نەوت.

لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی وەکو سانجەقێك کارگێریەکەی سەر بە ویلایەتی موسڵ بووە، لە هەمان کاتدا ویلایەتی شارەزوور بە ویلایەتی کەرکووکیش ناونراوە، تا لەگەڵ ویلایەتی زور جیابکرێتەوە، هەروەك لە بەڵگەکاندا ئاماژەی پێ دەکەن. لە رووی کارگێریەوە ناحیەکانی لیوای کەرکووك لە ناحیەکانی: کۆیری، مەلحە، شوان، داقوق، کیل پێك هاتبوو، هەرچی ئەم قەزایانەی کە سەر بە سانجەقی کەرکووك بوون پێك دەهات لە قەزاکانی: رواندز، هەولێر، سەڵاحیە، کۆی سانجەق، رانیە.

لە شوێنە دێرینەکانی کەرکووك؛ قەڵای کەرکووك ١٠ مەتر بەرزیەکەیەتی، دیار نییە لەلایەن کێ و لە چ مێژووییەك بونیاد نراوە، بەڵام لە دیوارەکانی بۆیاغێکی تۆخ هەیە و شوێنەواری خەتی کوفی لەسەری دۆزراوەتەوە، دەردەکەوێت شوێنەواری ئیسلامیەکان بێت، لەلای رۆژهەڵاتی کەرکووك لە دووری ١٥ خولەك و شێوەی چوارگۆشە هەر گۆشەیەکی ٥٠ مەتر درێژی و پانی کلیسایەك هەیە، ١٥ مەتر بەرزیەکەیەتی و لە قوری خام و ناوەوەشی واتە ژوورەکانی بە قور و کا دروست کراوە، حەسارەکەی کە بەرزیەکەی ١٥ مەترە لە خۆڵی خام ناوەوەشی واتە ژوورەکانی بە قور و کا دروست کراوە، چ حەسارەکە و چ ژوورەکانی کە لە قور دروست کراوە، نازانرێت لە چ مێژووییەك و لەلایەن کێ و لە چ سەردەمێك دروست کراوە، بەڵام بە تێروانین لە روایەتی مەسیحیەکان ئەوا لە ژوورەوەی مەزاری هەندێك پێغەمبەرانی تێدایە، کردوویانەتە مەزاری خۆیان، ١٢ کاتژمێر دوور لە کەرکووك و لە بەشی باشووری رۆژئاوای مەزاری ئیمام ئیسماعیل هەیە، لە تەنیشت ئەویشەوە شوێنەواری شارێکی وێران هەیە، شاری ناوهاتوو ٢٥ مەتر بەرزیەکەیەتی و لەسەر ٣ پێ منارەیەك بونیاد نراوە، جامعێکی نوێ کە لە مێژووی ٢٢٠ دروست کراوە، بەڵام قوببەی ناوەراستی کەمێك وێران بووە.

لەلایەکی تر مەزاری پیاوچاکان و پێغەمبەران بەرچاو دەکەوێت؛ لە مەرکەزی لیوا مەزاری دانیال و عوزێر پێغەمبەر هەیە، لە شێخەکانیش قەنبەر عەلی و پەنجە عەلی و لە ئەهلی بەیتیش ئیمام قاسم و ئیمام محەمەد لەگەڵ حوسێن لە سەیدی بەرزنجیەکان شێخ محیەددین و شێخ ئەبو علوك و مەلا محەمەد و شێخ ئەحمەد و شێخ عەبدولرەحمان و تاڵەبانی و شێخ شەمسەددین و نادر و تۆپاڵ عوسمان پاشا کە لە شوێنی شام شەهید کرا، جگە لەمە ئیمام زەینەلعابدین و ئیمام ئیسماعیل و سوڵتان ساقی و سوڵتان مەوجود و کۆسابابا و شێخ بەحری و عومەر مەندان و شێخ عەبدولقادر بەرزنجی.

لە رووی کانزاشەوە دەوڵەمەند بووە، هەروەك لە سەرچاوەکانی عوسمانی ئاماژەی پێدەکەن، لەلای باشوور، چیای حەمرین و ناحیەی توزخورماتو کانزای خوێ هەیە و لەم کانزایە زۆر دەوڵەمەند بووە، لەلای رۆژهەڵاتیشی کانزای نەوت هەیە کە لە ٥ تا ١٠ سەرچاوە پێك دێت وساڵانە ١٠٠ هەزار قیە نەوت بەرهەم دەهێنێت، لە ناحیەی کیل چەند بیرە نەوت هەیە، ئەویش لەلای میریەوە بەرێوە دەبردرێت، ئەم گازەی لە بیرە نەوتیەکان دەرهاتوون، پێداویستی دانیشتوانی کەرکووك و دەوروبەر و عەشیرەتەکان بە زیادەوە دابین کردووە، هەروەها ئاماژەی پێکردووە ئەگەر بێتو بەرهەم بهێنرێت ئەم کاتە گومانی تێدا نییە پێداویستی گازی نەوتی ویلایەت بە تەواوەتی دابین دەکات، جگە لەمە ئەگەر بێتو هەناردەی دەرەوەی ویلایەت بکرێت ئەم کاتە بۆ سامانی گشتی زۆر بە سوود دەبێت و هاوکار دەبێت.

بەهۆی بوونی بەڵگە و دەستنووسێکی زۆر سەبارەت بەم شارەوە ئەو بەڵگانەی دەستمان کەوت، لە دوو بەرگدا واتە بەرگی (١١) و (١٢) کۆمان کردەوە، هیوادارین خوێنەران و توێژەران سوود لەم بەڵگانەوە ربگرن، بەم رێگەشەوە توانیومانە خزمەتێکی بچووکی مێژووی شاری کەرکووك بکەین.

د. نەوزاد یەحیا باجگر

سەرۆکی دەستەی ئەمینداریەتی کەمپەکانی زانکۆی جیهان

چەند ڕوونکردنەوەیەك لە بارەی بەڵگەکان

• لە ناو بەڵگەکاندا هەڵەی ساڵ و مانگ و ڕۆژ کراوە؛ ئەوەی لە بارەی مێژووی ناو بەڵگەکانە ئەوا مێژووی کۆچی و رومی بەکارهاتووە، لە هەندێک بەڵگەشدا مێژووی رومي یا ئەوەتا کۆچیەکەی نووسراوەتەوە، بە تایبەتی لە ساڵە رومیەکە هەڵەی تێدا کراوە. ١

• جگە لەمەش هەڵەی ناوەکان هەیە، بۆ نموونە هۆز و ناوی کەسێتی، شوێن، لەبەر ئەوەی ئەو نووسەرەی نووسراوەکەی نووسیوەتەوە کوردییەکەی باش نەبووە، بە شێوازی سەر زاری خۆی ووشەکەی نووسیوەتەوە، یاخود لە بارەی ناوچە و شوێنەکانەوە شارەزاییەکی ئەوە تۆی نەبووە، زانیاری لە شێوەزاری ناوچەکەش نەبووە، ئەمەش وایکردووە بە هەڵە بینووسێتەوە، هەر بۆیە لە بارەی ناوەکانەوە هەروەکو خۆی نووسراوەتەوە، دەستکاری نەکراوە. ٢

• لە بارەی وەرگێرانی بەڵگەکان ئەوا هەروەکو خۆی وەرگێردراوە؛ یەک ووشە زیاد یاخود یەک ووشە کەمی نەکردووە، تەنانەت هەوڵ دراوە لە کاتی وەرگێرانەکە دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان نەکرێت، چونکە ئەگەر بە گوێرەی زمانەوانی کوردی دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان بکرابووایە، ئەوا دەبووایە دەستکارییەکی زۆری دەستەواژەکان بکرێت، هۆکاری دەستکاری نەکردنەکەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە بەڵگەکان ڕەسەنایەتی خۆیان لە دەست نەدەن، لە هەمان کاتدا خوێنەر و مێژوونووسان لە شێوازی نووسینی بەڵگە و شێوەزاری ئەو سەردەمەی نووسەران ئاشنا بن، کە ئەو بەڵگانە بە چ شێوازێک نووسراونەتەوە، جگە لەوەش کاری نووسەر و مێژوونووسانە لە کاتی لێکۆڵینەوە لە زانیاری ناو بەڵگەکان ڕوون کردنەوە و شی کردنەوە بۆ بابەتی ناو بەڵگەکەکان بکەن. ٣

• لە هەندێک شوێن لە ناو بەڵگەکاندا بۆشایی هەیە، ئەوانیش بە پەنجەی دەست دەژمێردرێن؛ هۆکاری ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی لە کاتی نووسینەوەی نووسراوەکە هەندێک ووشەی نهێنی هەبووە، نەویستراوە ئاشکرا بێت، بۆیە نووسەرەکە بۆشایی بەجێ هێشتووە، تەنیا ئەوەی نووسراوەکەی گەیشتۆتە دەستی لەم بۆشاییە تێگەیشتووە و زانیویەتی نووسەر یاخود لایەنی پەیوەندیدار مەبەستی چییە. ٤

• لە چەند شوێنێکی کەمیش بۆشایی بە خاڵ خاڵ هەیە (...) مەبەستیش لەم بۆشاییە بە خاڵانە ئەوەیە کە ئەو ووشەیە نەتوانراوە بخوێندرێتەوە، زۆر جار ووشە هەیە خوێندنەوەی زۆر ئەستەمە کە نووسەرەکە بە شێوەیەک یاخود بە خەتێک نووسیویەتی ناتوانرێ بخوێندرێتەوە، بۆ ئەوەی لە خوێندنەوەی هەڵە و لە ووشەی هەڵە دوورەپەرێز بین، بۆ ووشەکە بۆشایی بە خاڵ دانراوە. ٥

• هەندێک ووشە یاخود ڕاسترە بڵێین زاراوە هەیە لەو سەردەمە بەکار هاتووە و مانای تایبەتی خۆی هەیە؛ ئەو مانایە نادەن کە ئێمە ڕۆژانە بەکاری دەهێنین و لێی تێدەگەین، جگە لەوەش وەرگێرانی ئەو ووشانە بۆ کوردییەکەی لە نرخ و ماناکەی تێک دەدات و لە هەمان ئەو ئاستە نابێت، واتە مانای پڕ بە پێستی خۆی لە دەست دەدات، بۆیە نەکراوەتە کوردی و هەروەکو خۆی دانراوە، بەڵام بۆ ئەوەی خوێنەر و مێژوونووسان لە ٦

پێناسەی زاراوەکان ئاشنا بن، ئەوا لە (شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی) پێناسە کراوە و روون کراوەتەوە، لە هەمان کاتیشدا زاراوە هەیە، کە زانراوە لە ماناکەی ناگۆردێت، وەرگێردراوەتە سەر زمانی کوردی.

٧ • جگە لەوانەی کە باسمان کرد بەڵگە هەیە، لە چەندین لاپەڕە پێک هاتوون، ئەو چەند لاپەڕەیەش باسی یەک بابەتی دیاری کراو دەکات، بۆیە لەناویان تەنیا یەک لاپەڕە وەرگێردراوە، چونکە هەموو لاپەڕەکان هەمان بابەت باس دەکەن، جیاوازیەکی ئەوەتۆیان تێدا نییە، بەڵام ئەگەر ئەو چەند لاپەڕەیە باسی چەند بابەتێکیان کردبێت، یاخود هەر هەمان بابەت بەڵام بە شێوازی جیاواز باس کرابێت ، واتە هەر لاپەرەیەک بە شێوازێکی جیاواز باسی بابەتەکەی کردبێت، لێرەدا ئەگەر لە بابەتەکە جیاوازی بەدی کرابێت، هەمووی وەرگێردراوە.

٨ • دووبارە بوونەوەی بەڵگە، کەمێک لە بەڵگەکان هەندێک بابەتی دیاریکراو دووبارە بوونەوەی بەڵگەی تێدایە؛ واتە هەمان بابەت لە جیاتی ئەوەی هەمان ژمارەی بدرێتی، وەکو ئەوەی لە سەرەوە باسمان کرد، بابەتەکە لە چەند لاپەڕەیەک پێک هاتووە، ئینجا لە جیاتی ئەوەی هەمووی کۆ بکرێتەوە و هەمان ژمارەی بدرێتی، کەچی بە پێچەوانەوە هەمان بابەت ژمارەی جیاجیایان دراوەتێ، لێرەدا بە ناچاری هەمان بابەت کە لە ژمارەی جیاجیا پێک هاتووە، وەرگێردراوە، چونکە ژمارەیان جیایە و هەمان ژمارەی نەدراوەتێ.

٩ • لە هەندێک بەڵگەدا لە کاتی نووسینەوەی رووداوەکان و زانیاری لە بارەی ناوچەکانەوە بە گشتی باسی بابەتەکان کراوە، بۆ نموونە شوێنی عەرەب نشینیش باس کراوە؛ لێرەدا تەنیا ئەوەی پەیوەندی بە کورد و ناوچەکانی کوردییەوە هەیە وەرگێردراوە.

١٠ • لە نێو بەڵگەکاندا دەستەواژەی دووبارە و رستەی دووبارەی تێدا بەرچاو دەکەوێت، لێرە دا نووسەر لە کاتی نووسینەوەی نووسراوەکەدا هەمان زانیاری یاخود دەستەواژەی دووبارە کردۆتەوە و هەمان زانیاری نووسیوەتەوە.

١١ • لە بارەی ساڵی بەڵگەکان ئەوا بۆ رێزبەندی بەڵگەکان تەنیا ساڵی کۆچی بەکار هاتووە، پشت بە مانگ و رۆژەکەی نەبەستراوە؛ جگە لەمانەش ساڵی ناو بەڵگەکان بە گوێرەی زانیاری ناو بەڵگەکە و ئەوەی سەر بەرگەکەی گۆرانکاری بەسەر دادێت، واتە نووسەر لە کاتی نووسینەوەی بەڵگەکەی ئەم ساڵەی نووسیوەتەوە کە بەڵگەکەی تێدا نووسیوەتەوە، کەچی کە گەیشتۆتە لای پاشا ئەو ساڵەی نووسیوەتەوە کە نووسراوەکەی تێدا بینیوە، هەندێک جاریش ساڵی جێبەجێ کردنەکەی لەسەر نووسراوە، واتە لە یەک نووسراودا مەبەست بەڵگەکەیە چەند ساڵێکی جیاواز بەرچاو دەکەوێت.

١٢ • هەندێك ساڵ کە لە ناو بەڵگەکاندا ئاماژەی پێکراوە، بە کورتکراوی نووسراوەتەوە، بۆ نموونە دەڵێت ساڵی (٢٧) لێرەدا مەبەستی ساڵی (١٢٢٧)ە، کە ١٢٠٠ ەکەی فرێ داوە، یا ئەگەر نووسرابێت ساڵی (٣٣٦) ئەوا لێرە مەبەستی ساڵی (١٣٣٦)ە، کە ١٠٠٠ ەکەی فرێ داوە.

وەرگێـر

شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی

ئاڵای (الای)	ئاڵای بە مانای کۆمەڵ، قەڵەباڵغ دێت، لە زاراوەی سەربازیش ووشەیەکە لە سێ چوار تابور پێک دێت، هەروەها هەر ئاڵایەک سانجەقێکی لە ژێر دەستدا بوو.
ئەعیان (اعیان)	لە سەرەتا بۆ بەدواداچوونی بڕیارەکانی ئەنجوومەنی میللەت ئەنجوومەنێکی تر هەبووە و ئەم ئەرکەیان پێ سپێردراوە، ئیمپراتۆریەتی عوسمانی لە ساڵانی ١٨٧٧ و ١٩٠٨ ئەندامەکانی لەلایەن حکوومەتەوە هەڵبژێردراوە.
ئەنبار	شوێنێکە بۆ هەڵگرتنی زەخیرە و هەموو کەلوپەلێک بەکارهاتووە.
ئەنجوومەنی واڵا (مجلسی والا)	ئەنجوومەنی واڵا لە ساڵی ١٨٣٧ دامەزرا، ئەم ئەنجوومەنە کاری ئەوە بوو، داواکاری نێوان دەوڵەت و خەڵک جێبەجێ بکات، لە ساڵی ١٨٦٧ هەڵوەشایەوە و لە شوێن ئەو شورای دەوڵەت دامەزرا.
ئستەبڵی عامیرە (اصطبل عامره)	تەوێڵەی کۆشکی پاشا.
ئۆجاقلق (اوجاقلق)	ئەو زەوییانەن کە جیاکرابوونەوە و داهاتەکانیان بۆ پارێزگارانی قەڵا و کۆگای چەک دەڕۆیشت.
ئۆن باشی (اونباشی)	ئەو سەربازەیە کە قوماندانیەتی ١٠ کەسی کردووە، ئەمەش لە نێوان کەس و چاوشەکە دەبێت.
ئیستدعانامە (استدعانامه)	ئەم نووسراوەیە وەکو داواکاری بۆ دەوڵەت دەنووسرێت، بەڵام مۆر و پولی لەسەرە .
ئیستعلامنامە (استعلامنامه)	ئیستعلام واتە بە نووسراو داوای زانیاری کراوە، هەرچی ئیستعلامنامەیە ئەوا ئەو نووسراوە بووە، بەڵگەی لەگەڵ بووە.
ئیستیناف (استیناف)	دووبارە دەست پێکردنەوە، ئەو بڕیارەی کە لە دادگای سەرەتایی دەدرا، بۆ ئەوەی بڕیارەکە هەڵبوەشێنرێتەوە سەردانی دادگایەکی سەرووتر واتە لە ئەو بەرزتر دەکرا، تا بڕیارەکە هەڵبوەشێننەوە.
بابی عالی	بنکەی سەدری ئەعزەم، دیوانی هومایۆن لەگەڵ نەزارەتی ناوەخۆ و دەرەوە و فەرمانگەی شورای دەوڵەت دەگرێتەوە.
باش کاتیب (باش کاتب)	نووسەری یەکەم یاخود سەرۆکی نووسەران، ئەرکەکەشی لە فەرمانگە فەرمییەکاندا سپێردراوە بە نووسینی نووسراو.
باش کیتابەت (باش کتابت)	کیتابەت واتە پیشەی نووسین، باش کیتابەت یەکسانە بە باش کاتیبی، واتە سەرۆکی نووسین.
باشبوغ	قوماندانی سەربازی رێک نەخراو یاخود نارێک.
باش مودیرەت (باش مدیرت)	باش بە مانای سەرۆك یاخود یەکەم دێت. مودیرەت واتە بەڕێوەبردنی کاروبارەکان؛ هەرچی باش مودیرەتە بە مانای بەڕێوەبەرایەتی یەکەم یاخود بەرپرسی یەکەمی بەڕێوەبەرایەتی دێت.
بەرائەتی شەریفە	واتە پاکانەی ئەستۆ و خۆبەرێکردن، لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی بۆ وەرگرتنی زەوی کشتوکاڵی یاخود دامەزراندن دەبوایە لەلایەن پاشاوە یاخود دەوڵەت بەرائەتی شەریفە واتە پاکانەی ئەستۆ وەربگیرێت.
برادەر زادە	برادەر زادە مندالی خوشک و برا، هەروەها برازا، پورزا، خالۆزا دەکات.
برادەری	واتە برا.

هەواڵنامەی کتێب

بلۆک (بلوک)	دەستەی سەربازی.
بلۆک باشی (بلوک باش)	سەرۆک یاخود بەرپرسی بلۆک.
بینباشی (بیکباشی)	بین بە مانای هەزار کەس دێت، بینباشی، ئەو ئەفسەرەیە یاخود قۆماندانەیە تابورێک بەڕێوە دەبات لە هەزار سەرباز پێک هاتووە.
پلەی حەرەمەین (درجه حرمین)	بەو کەسە ووتراوە کە تۆبەی کردووە و حەرامی لە خۆی قەدەغەکردووە. زیاتر لە کاتی حەج کردن دەچووە پلەی حەرەم و خراپە و کاری بەدی لە خۆی حەرام دەکرد. لەلایەکی تر لە سەردەمی کۆندا چینی زاناکان دەگرێتەوە کە لە دوای پایەی میسر لە پێش پلەوپایەی ئیستەنبۆڵ پلەیەکی بەرزە.
تابور	لەشکری سەربازی، کەرتی سوپا.
تاتار	نامەی گواستۆتەوە بۆ ناوچەکانی تری دەوڵەت، جولەی زۆر خێرا بووە، جگە لە ناوی تاتار ئەوەی ئەو کارەی کردووە ناوی (ساعی، پۆستە، قاسد، برید)یشی پێ ووتراوە، لە کاتی خۆیدا تاکی تاتار بە خێرا رۆیشتن بەناوبانگ بووە، بۆیە بەم مانایەی پێیان ووتراوە تاتار.
تەحسیلدار (تحصیلدار)	ئەو فەرمانبەرەیە کە باج و باجی داهات و بەروبوومی داهات کۆدەکاتەوە.
تەرسانە (ترسانه)	یاخود تەرسخانە ئەمەش ئەو شوێنە بووە کاروباری کەشتییە جەنگیەکانی تێدا دەکرا، واتە کارگەی دەریایی و کاروباری دەریایی تێدا جێبەجێ دەکرا، یەکسانە بە تەرسانەی عامیرە (ترسانه عامره).
تەغار (تغار)	چوار ربە یەك تەغارە.
تەنزیمات (تنظیمات)	لە رووی زاراوەدا بە مانای رێکخستن و رێکوپێکی و خستنە سەر رێگا دێت، لە سەردەمی عەبدولمەجید لە ساڵی ١٨٣٩ ی ٣ی قاسم لە گوڵخانە خوێندرایەوە، بە ناوی رەشنووسی هومایۆنی گوڵخانە بە فەرمانێکی پاشا هەژمار کرا، لەلایەن رەشید پاشای گەورەش وەکو چاکسازی راگەیەندرا، تا ساڵی ١٨٧٧ی جەنگی رووس بەردەوام بوو، دواتر سنووردار کرا؛ ناوە راستەقینەکەی تەنزیماتی خێرخوازی (تنظیمات خیریه) بوو.
تیمار	ئەو زەوییە کشتوکاڵیانەن کە ساڵانە داهاتیان لە نێوان ٣٠٠٠ ئاقچە لەگەڵ ٢٠٠٠٠ ئاقچە بووە، ئەم جۆرە زەوییەش بەو سەربازانە دەدرا کە لە شەڕ سوودیان لێ وەردەگیرا یاخود بەو کەسانە دەدرا کە لە بواری ئایینەوە ئەرکیان پێ سپێردرابوو، ئەمەشیان بۆ ئەوە بوو تا بژێوی ژیانی خۆیان پێ دابین بکەن، واتە لە جیاتی مووچە پێیان دەدرا.
پارە	وشەیەکی فارسیە، یەک قوروش چل پارەیە، یەک پارەش دەکاتە سێ ئاقچە.
پۆست نشین	بە شێخی تەکیە ووتراوە پۆست نشین، لە هەمان کاتدا بە کەسێك ووتراوە کە لە پلەیەك دانیشتووە واتە پلەیەکی هەبووە و کارەکەی بەڕێوە بردووە.
حەرەم (حرم)	ئەو شوێنەیە کە هەموو کەسێك ناتوانێ بە بێ مۆڵەت بچێتە ژوورەوە، بە تایبەتی ئەو شوێنانەی کە تایبەتن بە ئافرەت و ژووری ئافرەت.
جەبەخانە (جبەخانە)	ئەو شوێنە یاخود ئەو کۆگایە بووە هەموو جۆرە چەک و باروت و کەلوپەلی چەکی ئاگری تێدا پارێزراوە.
جەلیلە (جلیله)	جەلیلە ناوداری گەورە، وەزیر یاخود موشیرەکان هەروەها کە نووسراو بۆ فەرمانگەی ئەوان دەکرا، بەم شێوەیە رێزیان لێ دەگیرا، هەروەها لە پلەی ئەوان نزمتر پێیان دەوترا بەهییە یا عالییە.
خاخام	زانا و بەرپرسی یەهودیەکان، واتە کاهین.
خەلافەتپەناهی (خلافتپناهی)	خەلیفە شوێن گرەوەی کەسێک، کە لە دوای پێغەمبەر وەکو وەکیلی پێغەمبەر، ئەرکێک بوو لە ئیسلام داهێنرا، پەناهی واتە پەیوەندی، خەلافەت پەناهی واتە شتێک کە پەیوەندی بە خەلیفەوە هەیە و لەلای ئەوەوە دەردەچێت.

خەیل (خیل)	تاقم، خەڵکێکی زۆر، بە تاقمی سوارەش دێت.
خولعە (خلعە)	ئەو جلە بوو چەند جۆرێکی هەبوو، جۆرەکانیشی جلی رێز لێنان، جلی پەشیمانی یاخود جلی مردن بوو، ئەم جلەش لەلایەن پاشاوە بە کەسێک دەدرا.
داعی	ئەو کەسە دەگەڕێتەوە کە ئەرکی دوعا کردن و نزا کردنە.
دەرسەعادەت	ئیستەنبوڵ پایتەختی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی.
دەفتەردار (دفتردار)	سەرۆکی ژمێریاری، بەرپرس لە کاروباری دارایی.
دەفتەر خاقانی (دفتر خاقانی)	دەفتەر خانەشی پێ ووتراوە فەرمانگەیەك بووە کاروباری پارەی دەوڵەت، موڵك و زەوی و زاری بەرێوە دەبرد، بۆ نموونە تاپۆ.
دزدار	پارێزگاری قەڵا.
دوخان	تووتن.
دوخانچی	تووتنچی؛ ئەو کەسە دەگەیەنێت کە کاری تووتن دەکات.
ژورنال	ژورنال دەفتەری رووداوەکان، یاخود دەفتەری رۆژانە.
رایج	رایج بەهاکەی تری، واتە نرخەکەی تری یاخود بەهای رابردووی.
رەدیف (ردیف)	بەو سەربازانە وتراوە رەدیف کە لە دواوەی سەربازی رێکخراو دەوەستان و ئەوانەش لە کاتی پێویست چەکیان پێ دەدرا.
رەژی (رژی)	فەرمانبەرانی فەرمانگەی تووتن.
روزهزر و روزقاسم	(Hıdırellez) لە دونیای تورک وەرزێکە جەژنی بۆ ساز دەکرێت، روزی هزر (Ruz-ı Hızır) واتە (رۆژی هزر) کە بە ناوی رۆژی خدری لەز (Hıdırellez) ناو نراوە، بە پێی داستانی ئەو سەردەمە ئەو رۆژەیە لە سەر رووی زەوی پێغەمبەر خدر و ئیلیاس بەیەک گەیشتوون، تاوەکو یارمەتی هەژار و لێقەوماوان بدەن. لە تورکیاش جەژن بۆ ئەم بۆنەیە دەگێردرێت. بە پێی رۆژژمێری زایینی رۆژی خدری لەز لە ٦ مایس، لە کۆنیش بە پێی رۆژژمێری رومی رۆژی ٢٣ نیسان هەژمار دەکرێت. ماوەی نێوان ٦ مایس تا ٨ تشرینی دووەم بە ناوی رۆژەکانی هزر وەرزی هاوین و ماوەی نێوان ٨ تشرینی دووەم تا ٦ مایس بە ناوی رۆژەکانی قاسم وەرزی زستان پێک دەهێنن. بەم شێوەیە رۆژی ٦ مایس تەواو بوونی وەرزی زستان و دەست پێکردنی وەرزی هاوین و رۆژە گەرمەکان نیشان دەدات.
رسوم (رسوم)	باج و باجی گومرگ.
رسومات (رسومات)	فەرمانگەی گومرگ.
ریاسەتپەناهی (ریاستپناهی)	پەیوەستە بە سەرۆکایەتیەوە، کە پابەندە بە کارەکانی پاشا، بۆ نموونە بۆ لایەنی پاشای ریاسەتپەناهی.
ریال	ریال پارەی زیوی ئاسیاوییە، دەکاتە ٢٥ قوروش.
ریکابی هومایۆنی شاهانە (رکاب هومایونی شاهانە)	سەربازە سوارەکانی پاشا.

ریکابی هومایۆنی قەپوچی باشی	بەرپرسی یاخود سەرۆکی دەرگای سەربازە سوارەکانی پاشا.
زەربخانەی عامیرە (ضربخانە العامرە)	ئەو شوێنەیە پارەی دەوڵەتی لێ دروست دەکرا.
سالیانە	ئەو باجەیە ساڵی جارێك وەردەگیرێت، لە پێش تەنزیمات بەشێك لە فەرمانبەران و بەکارهێنراوان کە ئەرك هەبووە، ساڵی جارێك کرێیان پێ دراوە.
سەدارەت (صدارت)	شوێنی کاری سەدری ئەعزەم و پلەکەیەتی.
سەدارەتپەناهی	پەیوەندی بە سەدری ئەعزەمەوە هەیە، واتە ئاماژەیە بۆ سەدری ئەعزەم.
سەدری ئەعزەم (صدر اعظم)	لە دەوڵەتی عوسمانی پلەکەی وەکو سەرۆک وەزیرانی ئێستا بووە، یاخود وەکیلی پاشا بووە.
سەر عەسکەر (سر عسکر)	سەر وشەیەکی فارسیە بە واتای سەر دێت، سەر عەسکەر بە واتاکانی ئێستا بە مانای سوپا سالار، سەر لەشکر، سەرکردەی سوپا، قوماندان دێت.
سەر کاتیب (سر کاتب)	سەرۆک یاخود یەکەم نووسەر.
سەعادەت (سعادت)	واتە خۆشی.
سەفەربەرلیك (سفربرلك)	واتە چوونە شەر، بەو کەسانە ووتراوە کە خۆیان ئامادە کردووە تا بچنە شەر یاخود بۆ چوونە شەر لە ئامادەباشی دابوونە.
سەلاملك (سلاملك)	لە کۆشکە گەورەکاندا بەو ژوورە دەوترا کە بۆ پێشوازی کردن لە میوانان تەرخان کرابوو.
سوریچی	ئەم پیاوەیە سەرپەرشتی ئاژەڵە بارهەڵگرەکان یاخود بارگیرەکان دەکات، واتە کرێچیە، وەکو خزمەت بووە، بەکرێ گیراوە تا بارگیرەکان بە رێگا ببات.
سیپاهی (سپاهی)	ئەو سەربازە سوارەیە خاوەنی تیمارە واتە زەوی کشتوکاڵییە، لە لەشکری عوسمانی کۆندا چینێک سەربازی سوارە هەبوو، لە بەرامبەر ئەو دە یەکە (عشر) لە زەوی کشتوکاڵی وەریاندەگرت لەگەڵ ئەو ئاژەڵانەی کە خۆیان بەخێویان دەکرد بەشداری جەنگیان دەکرد، بەڵام کەلوپەلی جەنگی لەلایەن دەوڵەتەوە پێی دەدرا.
سیپاهیدار (سپاهدار)	گەورەترین سەرباز، سەر عەسکەر.
سیلاحشۆر (سلاحشور)	واتە پیاوی چەکدار، ئەو پیاوانە بوونە لە چەك هەڵگرتن و بەکارهێنانی شارەزاییەکی تەواویان هەبووە، لە شەرەکان بە چەك شەریان کردووە.
شاهنشاه	گەورەترین پاشا یا شا، واتە پاشای پاشایان یاخود شای شایان.
شەهبەندەر (شهبندر)	بە واتای باڵیۆز دێت، لە سەردەمی مەحمودی دووەم لە ناو ئیمپراتۆریەتی عوسمانی بۆ پاراستنی بازرگانە موسڵمانەکانی ناوەخۆ، لە نێوان خۆیان کەسێکیان هەڵدەبژارد تا هەر ناکۆکی و لێك تێنەگەیشتنێك هەبێت چارەسەری بکات.
شورای دەوڵەت بە زمانی عوسمانی (شورای دولت)	لەدەوڵەتی عوسمانیدا پێش ئەودامەزراوەیە، ئەنجوومەنی والا کارەکانی دەکرد، دوای هەڵوەشاندنەوەی ئەنجوومەنی والا، لە ساڵی ١٨٦٨ شورای دەوڵەت دامەزرا، جۆری کارەکەی لە کاری کارگێڕی پێک دەهات، ئەرکەکەشی دۆزینەوەی چارەسەر بۆ کێشە کارگێڕییەکان و دەرکردنی یاسای گونجاو بوو، ئەم دامەزراوەیە تا ساڵی ١٩٢٢ بەردەوام بوو.

چاوش	وشەیەکی تورکیە ماناکەی سەربازی پلە بچووکە، لە ئەمڕۆشمان لە ڕووی سەربازییەوە بە پلەی پاسەوان دێت.
چەڵتوک (چلتوك)	برنج.
ڤۆیڤۆدە	لە سەردەمی عوسمانیەکان سەر بە خەزینە و فەرمانبەرێک بوو، ئەو داهاتانەی ڕێک دەخست کە لەلایەن ئافرەت، ئەفەندی، سەدری ئەعزەم، وەزیر، بەگی بەگان و بەگی سانجەقەکانەوە دەهات، هەروەها ئەوانە ئەرکێکی تریان هەبوو، ئەویش پاراستنی ئاسایش و ڕێکخستنی شوێنە تایبەتیەکانیان پێ درا بوو، ئەو شوێنەی ڤۆیڤۆدەکانی تێدا بوون، بەهۆی ئەوەی لە بەڕێوەبردنەوە پیاوی هێز بوون، وایکرد بوو ناوە ناوە کێشە بۆ دەوڵەتی عوسمانی دروست بکەن.
عولوفە (علوفە)	ئەو زاراوەیە بوو کە لە سەردەمی عوسمانیەکاندا بەو سەربازانە دەوترا کە سێ مانگ جارێک مووچەیان وەردەگرت.
فەریق (فریق)	تاقم، تیپ، دوو لایەن، کۆمەڵە خەڵکێکی زۆر، بە پلەی سەربازیش دێت، لە کۆن لە چینی سەربازی لە دوای موشیر دەهات، ئەویش گەورەترین پلەی سەربازی بوو.
فرقە	دەستە، کۆمەڵ.
قەپوچوقدار (قپوچوقدار)	ئەرک و خزمەت بوو، ئەو فەرمانبەرانە بوون لە بابی عالی لە ویلایەت لە خزمەتی قەپوکەتهودا دابوون و هەندێک داواکاری والییان جێبەجێ دەکرد.
قەپوچی باشی	بەڕێوەبەری ئەو چینەیە، کە لە بەردەم دەرگای کۆشک وەستاون.
قەپوکەتهودا (قپوکتهودا)	قەپوکەتهودا خزمەتکاری بەر دەرگا بوون.
قەساس (قصاص)	سزای شەرعی بکوژی کوژراو و بریندارکاری برینداركراوەکەیە، بۆ میراتی کوژراو داوای قەساس دەکەن، وەک بکوژیان قەساس کرد.
قپوچی باشی (قپوچی باشی)	قەپوچی بە دەرگای فەرمانگە و شوێنە فەرمییەکانی دەوڵەت دەوترا کە خەڵک بۆ ئیشوکارەکانیان لەم دەرگایە دەچوونە ژوورەوە و دەهاتنە دەرەوە، بێگومان ئەو دەرگایانەش بەرپرس و سەرۆکیان هەبووە، جگە لەوە قەپوچی باشیش پلەیەک بووە دراوەتە فەرمانبەرانی دەوڵەت، بۆ نموونە ریکابی همایۆنی قەپوچی باشی (رکاب همایونی قپوچی باش).
قۆڵ ئاغا (قول اغا)	بەواتای قۆڵ، لێرەش قۆڵی ئاغایەکسانە بە ئەفسەری قۆڵەکی تابور، یاخود یاریدەدەری بینباشی، قۆڵی ڕاست و چەپی ئاغا.
قولی	قول؛ ئەو پیاوەیە بۆ ئەرك جێبەجێ کردن دەکرێت، هەرچی قولی؛ ئەو فەرمانبەرەیە بۆ چاودێری کردنی سەربازانی دوژمن و سەرپەرشتی کردنی زەوی و زار ئەرکی پێدەدرێت.
قوماندان	قوماندان سەرۆک یاخود بەرپرسی ئەفسەر دەکات، وەکو قوماندانی تابور، قوماندانی لەشکر، قوماندانی ئاڵای، قوماندانی ژاندارمە.
قۆناغ (قوناغ)	قۆناغ واتە مەنزل، لەسەر ڕێگا بۆ گەشتیاران و کاروانچیان دروست دەکرا، تا تێدا بحەسێنەوە و بخەون، هەروەها بۆ دەستنیشانکردنی دووری شوێنێک دەیانووت سێ قۆناغ یاخود چوار قۆناغ دوورە، واتە چەند قۆناغ لە نێوان ئەو دوو ناوچەیە هەبووایە هەژمار دەکرا، جگە لەوە بە کۆشکی پاشا و گەورەکان دەوترا قۆناغ یا قۆناق. فەرمانگەی حکوومەتیش پێی وتراوە قۆناغ وەکو قۆناغی حکومەت، کە هۆبەیەک لە هۆبەکانی فەرمانگەی فەرمی حکومەت پێی دەوترا قۆناغی حکومەت.
قیە	دەکاتە گرانی ٤٠٠ درهەم، بۆ دە یەکیش بە واتای کیلۆ دێت، کە بە قورسایی ١٠٠٠ گرام دەکات.
کەتهودا (کتهودا)	واتە خزمەتکار ئەوانەی پلەکەیان لە فەرمانبەر نزمتر بوو، پێیان دەوترا خزمەتکار.
کەلەك (كلك)	ئەو پارچە دارانەن کە بە ئاو ئەستوور کراون و یەك لە دوای یەك لە پاڵ یەکتر بە داو بەیەکتریەوە بەستراونەتەوە و تەختەیەکیان لێ پێکهێنراوە، ئەمەش بۆ گواستنەوەی مرۆڤ و کەلوپەل لە ڕووبارەکانی جەزیرە بە تایبەتی لە دیجلە بەکار هاتووە، ئەم کەلەکە بە گوێرەی گەورەییەکەی بۆ بەڕێوەبردنی ٢ تا ٦ پیاوی پێویستە. دوای تەواو بوونی گەشتەکە بە تایبەتی لە سەر ڕووباری دیجلە تا دەگاتە بەغداد بەشی دارەکانی کەلەکەکە زۆر جار بە نرخێکی هەرزان دەفرۆشرا، هەروەها قازانجی ڕاستەقینەی کەلەکچیەکان لەو کرێیە پێك هاتبوو، کە لە کاروانچیەکان وەریاندەگرت. ئەو کەلەکچیانە لەسەر ڕووباری دیجلە تا خوارەوە کەرستەی بیناکاری و دانەوێلە و باری گرانیشیان بار دەکرد. لە جەنگی جیهانی یەکەم سەربازیشیان پێ گوازراوەتەوە.

کیل	کیل، بۆ پێوانی دانەوێڵە بەکارهاتووە.
گاردیان	فەرمانبەری گرتووخانە.
مەشروتیەت (مشروطیت)	مەشروت واتە مەرجدار کە پەیوەستە بە مەرجەکانەوە، مەشروتە واتە لەلایەن یەکەم خاوەنیەوە بە مەرجی نەفرۆشتن بۆ میراتگرەکانی بەجێی هێشتووە، ئەویش وەکو خانوو، زەوی کشتوکاڵی، نەخۆشخانە، مزگەوت، هەرچی مەشروتیەتە ئەوا ئەو حوکمدارە دەگرێتەوە کە لە ژێر دەسەڵاتی سەرۆکایەتیە.
مەمالیکی مەحروسەی شاهانە (ممالیکی محروسە شاهانە)	وولاتی عوسمانی.
مەمالیك (ممالك)	وولاتەکان، مەملەکەتەکان، خاکی وولاتێك.
مەملوک (مملوک)	کەسێک پارەی هەبێت، یاخود بەندە، کۆیلە.
مەنزل	لە بنەڕەتدا وشەیەکی عەرەبیە، بە زۆر مانا دێت، ئەوەی لە زمانی عوسمانیدا پێویستە بە مانای کۆشک، شوێنی کوشک، سەرە ڕێگای یەک ڕۆژ دێت، یاخود بە مانای دووری نێوان دوو کۆشک دەکات، تاتارەکان لە کاتی بردنی پۆستە بۆ ناوچەکانی تر، لەم مەنزیلانە هاتوونەتە خوارەوە و حەساونەتەوە، هەروەها ئەسپیان گۆڕیوەتەوە، یاخود شەویان لەوێ بەسەر بردووە.
موشیر (مشیر)	بە مانای ئاماژە پێکردن دێت، لەلایەکی تر لە چینی سەربازی لەگەڵ وەزارەت یەکسانە، کە گەورەترین پلەی سەربازیە، بۆ نموونە موشیری لەشکر، موشیری تۆپخانە.
موعەججەلە (معجلە)	موڵکی میریە و لە وەقف دیارە، هەر لە وەقف مامەڵەی بۆ دەکرێت، کە پارەکەی پێش وەختە دەدرێت. واتە بە شێوەی بەگایەتی و وەرگرتنی پارەی پێشەکی لەلایەن ئاوقافەوە دەبێت.
موقاتەعە (مقاطعە)	ووشەی موقاتەعە هەر لە سەرەتاوە، ئەو زەوییانە بوونە کە خاوەندارێتی بۆ دەوڵەت یاخود وەقفەکان بووە، بە کرێ دراوەتە کەسی تایبەت و دامەزراوەکان بە شێوەی ڕێککەوتن بووە، جگە لەوەش بڕی پارەکە دیاری دەکرا و ئەو پارەیەش ڕاستەوخۆ دەچووە خەزینەی دەوڵەت.
میعمارباشی (معمارباشی) (سەرۆکی بیناسازی)	سەرۆکی بیناسازی، کاری سەرپەرشتیکردنی بیناسازی، هەروەها لە پیشەکەی خەریکی دابەشکردن و ڕێکخستنی کارەکەی بووە.
نازر (ناظر)	لە بینین هاتووە، واتە سەیرکردن، کە لە هەموو شوێنێک ئامادە و سەیرکەرە، ئەرکەکەشی بەڕێوەبردن و بەڕێکردنی کاروبارەکانە، وەکو نازری دارایی.
نەزارەت (نظارت)	لە زاراوەی بینین هاتووە؛ واتە چاودێری کردن و بینینی دەورووبەر. لەلایەکی تر بە مانای سەرۆکایەتی و بەرێوەبردنی کاروبارەکان دێت. بە زاراوەی ئێستا بە مانای وەزارەت دێت.
هومایۆن (هومایون)	پاشا.
وەکالەتپەناهی (وکالتپناهی)	پیشەی سەدری ئەعزەم، ئەو کارەیە کە پەیوەندی بە سەدری ئەعزەمەوە هەیە، یەکسانە بە سەرۆکی بریکار.
یوزباشی	لە بنەرەتدا بە مانای ١٠٠ کەس دێت، لە رووی سەربازییەوە ئەو ئەفسەرە دەگرێتەوە کە قۆماندانیەتی یەک بلۆک سەرباز دەکات لە ١٠٠ سەرباز پێکهاتوون، بۆ نموونە یوزباشی سوارە، یوزباشی پیادە، یوزباشی ژاندارمە، یوزباشی رەدیف.
یوک	یوک بە مانای بار دێت، هەڵگرتنی بار ئینجا چ لەلایەن مرۆڤەوە بێت یاخود ئاژەڵ وەکو بارگیر و ئەسپ و گوێدرێژ، لەلایەکی تر بە مانایەکی تریش دێت کە یەک یوک دەکاتە بڕی ٥٠٠ هەزار قوروش.

کـۆد و ووشــەی ڕەســەنــی کــۆدەکــان

A.AMD.	Bab-i Âsafî Âmedî Kalemi	بابی عەسافی
A.DVN.	Sadaret Divan Kalemi Evrakı	سەدارەت، کاغەزەکانی دیوانی قەڵەم
A.E.I. ABDÜLHAMİD.	Ali Emiri Tasnifi I. Abdülhamid	پۆلینکردنی میری عەلی عەبدولحەمیدی یەکەم
A.E.III. OSMAN.	Ali Emiri Tasnifi III. Osman	پۆلینکردنی میری عەلی عوسمانی سێیەم
A.E.III.AHMED.	Ali Emiri Tasnifi III. Ahmed	پۆلینکردنی میری عەلی ئەحمەدی سێیەم
A.E.III.MUSTAFA.	Ali Emiri III. Mustafa	پۆلینکردنی میری عەلی مستەفای سێیەم
A.MKT.	Sadaret Mektubi Kalemi	سەدارەت، قەڵەمی تۆمار
A.MKT.DV.	Sadaret Mektubi Kalemi Deavî	سەدارەت، دیوانی قەڵەمی تۆمار
A.MKT.MHM.	Sadaret Mektubi Kalemi Mühimme	سەدارەت، قەڵەمی تۆمارە گرنگەکان
A.MKT.MİTM.	B.E.O. Sadaret Evrakı	بابی عالی، کاغەزەکانی سەدارەت
A.MKT.MVL.	Sadaret Mektubi Kalemi Meclis-i Vala	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری ئەنجوومەنی والا

هەواڵنامەی کتێب

A.MKT.NZD.	Sadaret Mektubi Kalemi Nezaret Ve Devair	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری نەزارەت و دیوان
A.MKT.UM .	Sadaret Mektubi Kalemi Umum Vilayet	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری گشت ویلایەتەکان
BEO.	Babıali Evrak Odası	کاغەزەکانی ژووری بابی عالی
C.AS.	Cevdet Tasnifi Askeriye	جەودەت، پۆلینکردنی سەربازی
C.EV.	Cevdet Evkaf	جەودەت، ئاوقاف
C.NF.	Cevdet Nafia	جەودەت، نافیە
C.T.	Cevdet Timar	جەودەت، تیمار
DH.EUM.EMN.	Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyet Şubesi	نەزارەتی ناوەخۆ، یەکەی بەڕێوەبەرایەتی ئەمنیەتی گشتی
DH.EUM.MKT.	Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Posta Mecmuası	نەزارەتی ناوەخۆ، بەڕێوەبەرایەتی کۆمەڵەی پۆستەی ئەمنیەتی گشتی
DH.I.UM.EK.	Dâhiliye Nezareti İrade-iUmummiye Ekleri	نەزارەتی ناوەخۆ، پاشکۆی فەرمانی گشتی
DH.ID.	Dâhiliye Nezareti İrade	نەزارەتی ناوەخۆ، فەرمان

DH.MB.HPS.	Dâhiliye Nezareti Meban-i Emiriye-Hapishâneler	نەزارەتی ناوەخۆ، بینایەکانی میری-گرتووخانەکان
DH.MB.HPS.M.	Dâhiliye Nezareti Meban-i Emiriye Hapishâneler Müdüriyeti	نەزارەتی ناوەخۆ، بەڕێوەبەرایەتی گرتووخانەکانی بینایەی میری
DH.MKT.	Dâhiliye Nezareti Mektubi Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، قەڵەمی تۆمار
DH.ŞFR.	Dâhiliye Nezareti Şifre Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، قەڵەمی شیفرە
DH.SN.THR.	Dâhiliye Nezareti Sicill-i Nüfus idare-i umumiyesi tahrirât Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، تۆماری ناسنامە، فەرمانی گشتی قەڵەمی تۆمارکردن
DH.TMIK. M.	Dâhiliye Nezareti Tesr-i Muamelat Ve Islahat Komisyonu Muamela	نەزارەتی ناوەخۆ، مامەڵەی قۆمیسیۆنی چاکسازی و مامەڵەی بەپەلە
DH.TMIK.S.	Dâhiliye Nezareti Tesrî-i Muamelat ve Islahat Komisyonu	نەزارەتی ناوەخۆ، قۆمیسیۆنی چاکسازی و مامەڵەی بەپەلە
DH.UMVM.	Dâhiliye Nezareti Umur-i Mahalliyye Ve Vilayat Müdürlüğü Kataloğu	نەزارەتی ناوەخۆ، کاروباری دارایی و کەتەلۆگی بەڕێوەبەرایەتی ویلایەت
HR.MKT.	Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı	نەزارەتی دەرەوە، کاغەزەکانی قەڵەمی تۆمار

HR.SYS.	Hariciye Nezareti Tahrirat-ı Hariciye Odası	ئەزارەتی دەرەوە، ژووری تۆماری دەرەوە
I.AS.	Irade Askeri	فەرمانی سەربازی
İ.DH.	Irade Dâhiliye	فەرمانی ناوەخۆ
I.DUIT.	Irade Dosya Usulü Iradeler Tasnifî	ڕێگاکانی فەرمانی دۆسیە، پۆلینکردنی فەرمان
I.HB.	Irade Harbiye	فەرمانی جەنگی
I.HUS.	Irade Hususi	فەرمانی تایبەتی
İ.ML.	Irade Maliye	فەرمانی دارایی
İ.MMS.	Irade Meclis-i Mahsus	فەرمانی ئەنجوومەنی تایبەت
I.MVL.	Irade Meclis-i Vâlâ	فەرمانی ئەنجوومەنی والا
I. ŞD.	Irade Şura-yı Devlet	فەرمانی شورای دەوڵەت
İ.TAL.	Irade Taltifat	فەرمانی ڕێزگرتن و بەخشین
İE.EV.	Ibnulemin Tasnifi Evkaf (Vakıf)	پۆلینکردنی وەقفی ئیبنولئەمین
MF.MKT.	Maarif Mektubi Kalemi	قەڵەمی تۆماری مەعاریف
MV.	Meclis-i Vükela Meclis-i Vükela Matbataları	ئەنجوومەنی بریکارەکان، چاپکراوەکانی ئەنجوومەنی بریکارەکان

MVL.	Meclisi Vâlâ	ئەنجوومەنی والآ
MVL.	Meclis-i Vâlâ Meclis-i Vâlâ Evrakı	ئەنجوومەنی والآ، کاغەزەکانی ئەنجوومەنی والآ
Ş.D.	Şura-yı Devlet Evrak	کاغەزەکانی شورای دەوڵەت
Y.A.HUS.	Yıldız Sadâret Hususi	ئەستێرە، تایبەت بە سەدارەت
Y.MTV.	Yıldız Mütenevvi Maruzât Evrakı	ئەستێرە، کاغەزی داواکاریە وون بووەکان
Y.PRK. AZJ	Yıldız Perakende, Arzuhâl ve Jurnaller Kataloğu	ئەستێرە، نارێك، کەتەلۆگی داواکاری و ژورنال
Y.PRK.ASK.	Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Askeri Maruzat	ئەستێرە، پۆلینکردنی نارێکی کاغەزەکانی داواکاری سەربازی
Y.PRK.DH.	Evrakı Dâhiliye Nezareti Maruzatı	کاغەزەکانی داواکاری نەزارەتی ناوەخۆ
Y.PRK.PT.	Yıldız Perakende Posta ve Telgraf	ئەستێرە، پۆستە و تەلەگرافی نارێك
Y.PRK.SH.	Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Sıhhıye Nezareti Maruzatı	ئەستێرە، پۆلینکردنی کاغەزی داواکاریە نارێکەکانی نەزارەتی تەندروستی
Y.PRK.UM.	Evrakı Umum Vilayetler Tahriratı	کاغەزی گشتی، تۆماری ویلایەتەکان

هەواڵنامەی کتێب

IE.AS.00049.04535.001

İE.AS	00049.04535	27 زیلقەعدە 1113

لـە گونـدی گـۆگ تەپـەی سـەر بـە ناحیـە و سـانجەقی کەرکـووك تیمارێـك بـە ٧٠٠٠ ئاقچـە لەلایـەن جبرائیـل بەڕێـوە دەچێـت، ئـەم سـاڵە موبارەکـە بـە فەرمانـی عالـی کـە هاوتایـە لەگـەڵ سـەفەری عـەرەب جگـە لەمـە لـە ئەرکەکـەی ئامـادە نییـە و خزمەتەکـەی بەجـێ هێشـتووە، تیـماری ناوهاتـوو بـێ خاوەنـە، باڵا مـام ناوەنـد و چاووبـرۆ ڕەش عەلی شـایەنی ئـەم ئەرکەیـە، بۆیـە تیـماری ناوهاتـوو لـە جبرائیـل کـە خزمەتەکـەی بەجـێ هێشـتووە بدرێتـە عەلـی، بـۆ ئەمـەش پاکانـەی شـەریفەی پـێ بدرێـت، بـەم مەبەسـتە ڕاگەیەنـدراو و ئیعلامـی بـۆ کـرا، فەرمـان بـۆ دادپەروەرانـە.
بەندە بۆداق میری ئاڵای کەرکووك

AE.SMST.II.00061.06423.001

AE.SMST.II	00061.06423	17 شەوال 1113
لـە گونـدی جەماڵەتلـوی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك و ناحیەکـەی تیمارێـك بـە بـری ٥٠٠٠ ئاقچـە لەلایـەن محەمـەد بەڕێوەدەبردرێـت، بـەڵام توانـای خزمەتـی نەمـاوە، بۆیـە ناوبـراو بـە ویسـتی خـۆی دەیداتــە براکــەی بــە نــاوی حەســەن، کــە شــایەنی وەرگرتنــی ئــەم تیمارەیــە، بــۆ ئەمــەش داوای تــکای پاکانــەی شــەریفی عالیشــانی دەکرێــت، ئــەوەی دەمێنێتــەوە بریــار و فەرمــان لەلایــەن دادوەرەوە دەبێــت. میری ئاڵای کەرکووك		

AE.SAMD.III.00204.19727.001

AE.SAMD.III	00204.19727	3 زیلحیجه 1120
لـە سـانجەق و ناحیـەی کەرکـووك مەزرەعـە بـە نـاوی ئەیـوب بولاغـی و ئەوانـی تـر ئیبراهیـم بـە بـری ٤٠٠٠ ئاقچـە تیمارێـك بەرێـوە دەبـات، بـەڵام تیـماری ناوهاتـوو ماوەیەکـە وێرانـە و خالیـە، هەروەهـا بـێ خاوەنـە، بـە فەرمانـی عالـی کـە ئەرکـی پێـدراوە کەچـی لـە ژێـر ئـاڵا و خزمەتـی پارێـزگای کەرکـووك نییـە، تیمارەکـە بـێ خـاوەن و خزمەتەکـەی خالیـە، لـە ناحیـە و سـانجەقی لیـوای ناوهاتـوو لـە گونـدی کـوك و ئەوانـی تـر حاجـی عەبودیـن بـە بـری ٧٠٠٠ ئاقچـە تیمارێـك بەرێوەدەبـات، بۆیـە بەنـدە عەلـی کـە بـاڵا و جەسـتەی رێکـە، بخرێتـە سـەر تیمارەکـەی ئـەو بـە مـەش دەبێتـە ١١٠٠٠ ئاقچـە بـۆ ئـەوەی پاکانـەی شـەریفەی پـێ بدرێـت، و بـە فەرمـی ببێتـە بەرێوەبـەری تیمارەکـە، ئـەوا پاکانـەی پـێ بدرێـت، فەرمـان بـۆ عالیـە و بـە سـەروو راگەیەنـدرا. عەلی میری ئاڵای کەرکووك		

AE_SAMD III 00208 20081 001

<table>
<tr><th>AE.SAMD.III</th><th>00208.20081</th><th>24 زیلقەعدە 1124</th></tr>
<tr><td colspan="3">لـە سـانجەق و ناحیـەی کەرکـووك لـە مەزرەعـەی خـارج ازومـتر سـاقیلی ٢٠٠٠ ئاقچـە تیـمار و دیسـان لـە مەزرەعـەی سـاری خەرابـە ٢٠٠٠ ئاقچـە تیـمار زۆر لـە کۆنـەوە خالـی و وێرانـە، لـە ژێـر دەسـتی بەنـدە قەنبـەر دایـە و بەرێـوەی دەبـات، لەمـەو پێـش بـە فەرمانـی عالـی ئەرکـی پێـدراوە و لـە سـەفەری جەنـگ ئامـادە بـووە، بـە پاکانـەی میـری میـران پێـی دراوە، لـە خزمەتەکانـی کەموکـوری نەبـووە، بـەڵام ئێسـتا لەبـەر ئـەوەی عـوزری هەیـە و لـە خزمەتکردنـدا توانـای نییـە، بـە ویسـتی خـۆی بـۆ عەلـی کوڕی سـەلب بەجێـی هێشـتووە، لە سـاقلی و سـاری خەرابە ٤٠٠٠ ئاقچـە تیـمار لەلایـەن قەنبـەرەوە وازی لـێ هێـنراوە و بدرێتـە عەلـی کـوڕی سـەلب، بـۆ ئەمـەش فەرمـان.
میری ئاڵای کەرکووك</td></tr>
</table>

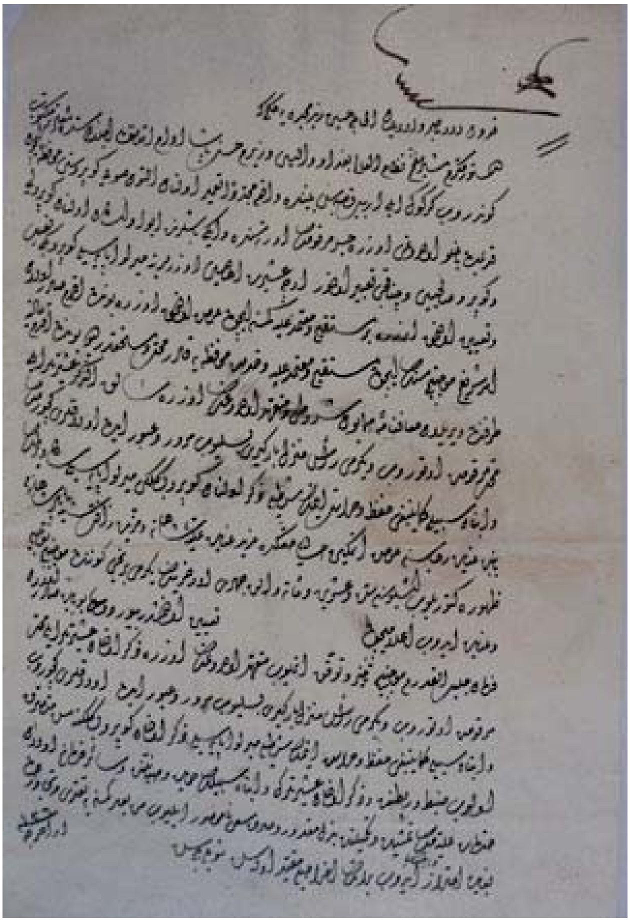

C.NF	000015.000709	**كۆتایی جەمادی كۆتایی 1126**

بۆ موشیرەتی لەشكری عیراق و حیجاز و جەنابی پاشای سەر عەسكەر
لــە وەقفــی مەزرەعــەی یارولــی مالكانــەی ســانجەقی كەركــووك ڕۆژانــە ٦ ئاقچــە وەكــو ئــەرك وەردەگرێــت، لــە جامیعــی شــەریفەی جەنابــی حەســەن مەكــی بــە پاكانــەی عالیشــانی بانگــدەرە، بــەڵام مــەلا حەســەن كۆچــی دوایــی كــردووە، شــوێنەكەی بــە بەتاڵــی ماوەتــەوە، بەمــەش ئەركــی ناوبــراو پێویســتە و كەچــی پەكــی كەوتــووە، مــەلا محەمــەد لــە خانــەدان و نــاسراو بــە دەنــگ خــۆش شــایەنی ئــەم ئەركەیــە هەروەهــا زیانــی نییــە، تــكا دەكرێــت ئەركــی ناوبــراو بدرێتــە مــەلا محەمــەد لــە دەستیشــی پاكانــەی عالیشــانی دارایــی پــێ بدرێــت، بــۆ ئەمەش نــووسراوی زانیــاری بــۆ ســەروو نێــردرا، لــەم بابەتــەدا فەرمــان پێویســتە، لــە مانگــی موحــەررەم ســاڵی ١١٩٢ نووسرایــەوە.

بەندەی داعی بۆ دەوڵەتی عوسمانی سەید عەبدوللەتیف مەولای خەلافەت لە شاری كەركووك

C.TZ.00076.03774.001

C.TZ	00076.03774	21 رەبیعی کۆتایی 1131

جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
لـە سـانجەق و ناحیـەی کەرکـووك مەزرەعـەی نـورە و ئەوانـی تـر بـە ٥٩٢٤ ئاقچـە لەلایـەن ئەلسـەید حەمـزە بەڕێـوە دەبردرێـت، ئێسـتا مـردووە و تیمارەکـە بـێ خـاوەن ماوەتـەوە، بەهـۆی خزمەتیـەوە بدرێتـە کوڕەکـەی بـە نـاوی قاسـم، بـۆ ئەمـەش پاکانـەی شـەریفەی عالیشـانی پـێ بدرێـت، لـەم بابەتـەدا لـە لایـەن سـەروو ئیعـلام راگەیەنـدرا، ئـەوەی دەمێنێتـەوە بـۆ دادپـەروەرە.
بەندە مستەفا میری ئاڵای کەرکووك

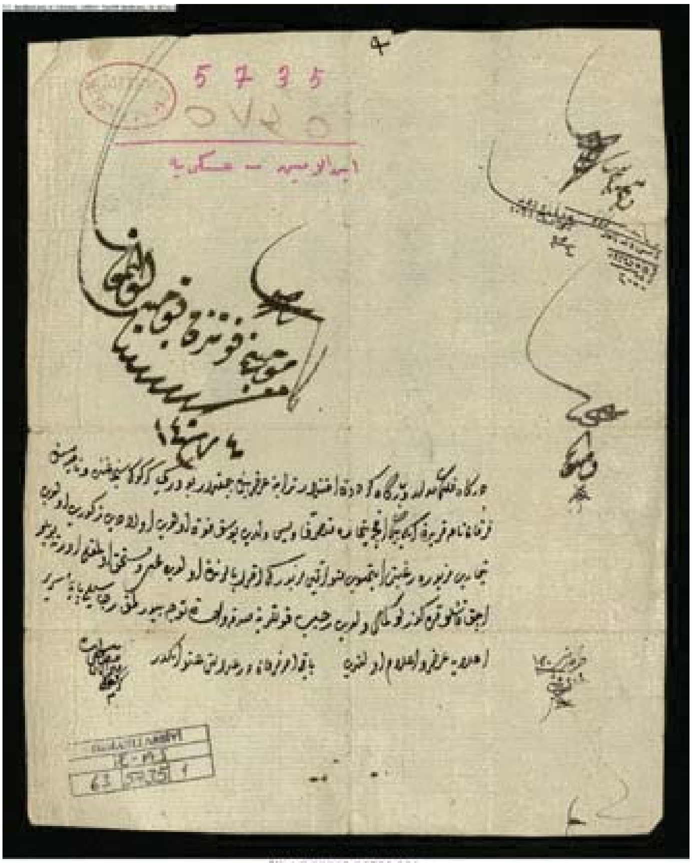

İE.AS.00063.05735.001

İE.AS	00063.05735	4 رەبیعی کۆتایی 1140
لـە گونـدی فورقانـی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك و ناحیەکـەی ٢٠٠٠ ئاقچـە تیـمار لەلایـەن وەیـس وەلەدی یوسـف بەرێوەدەبـردرا، بـەڵام ئێسـتا کۆچـی دوایـی کـردووە، منداڵـی کـوڕی هەیـە، بـەڵام ئـارەزووی تیمارەکـە ناکـەن، خزمـی ناوبـراو بـاڵای مـام ناوەنـدە و بـرۆ کاڵ و چـاو رەش کەمـال وەلـەدی رەجـەب شـایەنی ئـەم تیمارەیـە، بـۆ وەرگرتنـی سـەدەقە و میهرەبانـی بـاڵا راگەیەنـدراوە و ئیعـلام کـراوە، ئـەوەی دەمێنێتـەوە بریـار و فەرمـان بـۆ دادپەروەرانـە. میری ئاڵای کەرکووك بەندە مستەفا		

AE.SMHD.I.00094.06482.001

AE.SMHD.I	00094.06482	سەرەتایی جەمادی یەکەم 1144
لـە مەزرەعـەی سـنورە و چەمچـاڵ و ئەوانـی تـری ناحیـە و سـانجەقی کەرکـووك بـە بـری ٥٩٢٤ ئاقچـە تیـمار لەلایـەن سـەید مورتـەزا بەڕێـوە دەبردرێـت، بـەڵام دوای مردنـی تیمارەکـە بـێ خـاوەن ماوەتـەوە، بـۆ ئـەوەی تیمارەکـە بـێ بەرووبـووم نەبێـت، بدرێتـە کوڕەکـەی بـە نـاوی سـەید محەمـەد، کـە بـاڵا بـەرز و چـاو و بـرۆ رەش شـایەنی وەرگرتنـی ئـەم تیمارەیـە، توانـای ئـەوەی هەیـە بەرێـوەی ببـات، بۆیـە بـە پاکانـەی شـەریفی عالیشـانی بدرێتـە ناوبـراو، بـۆ ئەمـەش راگەیەنـدراو و ئیعلامـی بـۆ کـراوە، فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات. بەندە سلێمان میری ئالای کەرکووك		

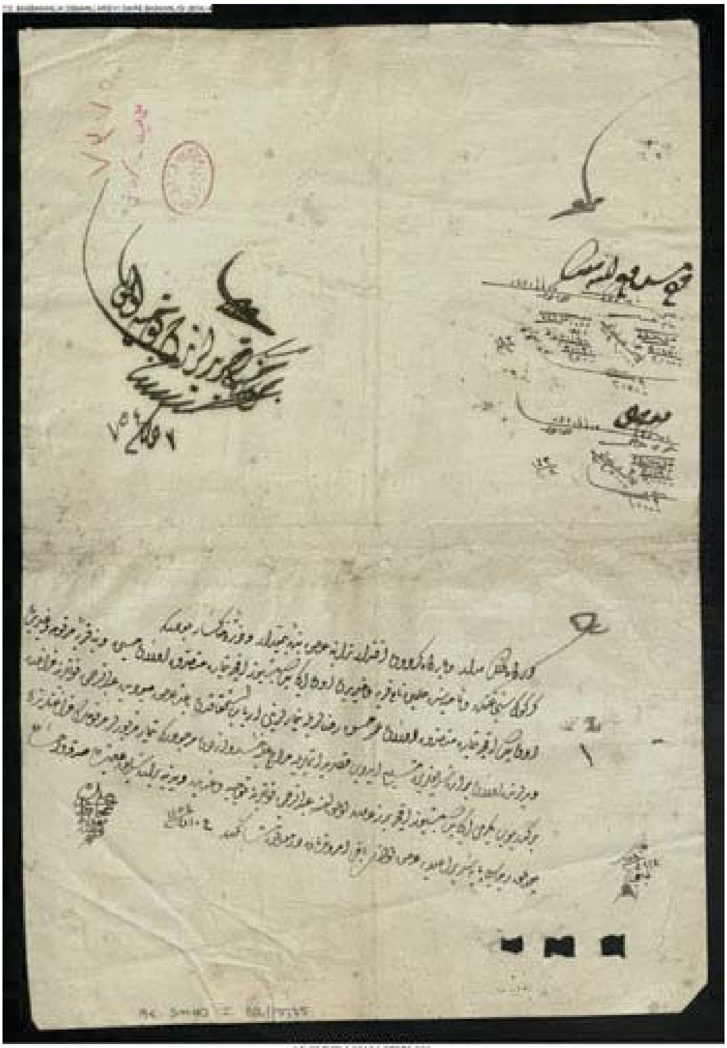

AE.SMHD.I.00104.07375.001

<table>
<tr><td>AE.SMHD.I</td><td>00104.07375</td><td>10 رەمەزان 1154</td></tr>
<tr><td colspan="3">لە گوندی حلمین و ئەوانی تری سەر بە سانجەقی کەرکووک و ناحیەکەی ١٢٠٠٠ و ٥٠٠ ئاقچە تیمار لەلایەن حوسێن بەڕێوەدەبردرا، دیسان لە گوندی ناوهاتوو و ئەوانی تر ١٠٠٠٠ ئاقچە تیمار لەلایەن عومەر حەسەن بەڕێوەدەبردرا، بەڵام بە ویستی خۆیان وازیان لە تیمارەکانیان هێناوە و داوایانەتە بەندە عەبدولرەحمان و ئەم پاکانەی شەریفەی کە لە دەستیانە رادەستی ناوبراویان کردووە، ئەمەش دەبێتە ٢٢٠٠٠ و ٥٠٠ ئاقچە کە بە شێوازی زەعامەت وەردەگرێت، بۆ ئەمەش داوای پاکانەی شەریفی عالیشانی کردووە، بۆ ئەم کارەش سەدەقە و میهرەبانی پاشا راگەیەندراوە، ئەوەی دەمێنێتەوە بریار و فەرمان بۆ دادوەرە.
بەندە ئەحمەد پارێزگاری ویلایەتی بەغداد</td></tr>
</table>

AE.SMHD.I	00034.02000	ڕەبیعی کۆتایی 1157
بۆ جەنابی والی شارەزوور لە ناحیە و سانجەقی کەرکووك تیماری جەماللو لەلایەن بەندە داود وەلەدی یوسف بە بری ١٠٠٠٠ ئاقچە تیمارێك بەڕێوە دەبات، داهاتی ئەم تیمارە بەشی ناکات، دیسان لە گوندی ناوهاتوو بە پاکانەی پاشا ٥٠٠٠ ئاقچە تیمارێك لەلایەن عوسمان وەلەدی خضر بەڕێوە دەبردرێت، ناوبراو بە ویست و حەزی خۆی تیمارە ٥٠٠٠ ئاقچەکەی دەداتە بەندە داود، ئەم پاکانەی کە لە دەستییەتی ڕادەستی ناوبراوی کردووە، لەم حالەتەدا ١٠٠٠٠ ئاقچە لەگەڵ ٥٠٠٠ ئاقچە بخرێنە سەر یەك، دەبێتە ١٥٠٠٠ ئاقچە تیمار، پاکانەی پێ بدرێت، ئەم بابەتە دراوەتە سەروو و ئیعلامی بۆ کرا، بڕیار و فەرمان لە دادوەرمانەوەیە، لە مانگی ڕەبیعی کۆتایی ساڵی ١١٥٧ نووسراوەتەوە. بەندە ئیبراهیم میری ئاڵای کەرکووك		

AE.SMHD.I.00071.04680.001

AE.SMHD.I	00071.04680	5 زيلحيجه 1160
لـە گونـدی بادئابـاد و ئەوانی تری سـانجەق و ناحیـەی کەرکـووك ١٢٠٠٠ و ٨٦٦ ئاقچە تیمارێك لەلایەن بەندە مسـتەفا وەلـەدی زولفیقـار بەرێـوە دەبردرێـت، بـەڵام پاکانەکـەی وون کـردووە، بەبـێ فەرمانیـش کێشـەی بۆ دروسـت دەبێت، تیـماری ناوبـراو ١٢٠٠٠ و ٨٦٦ ئاقچـە سـەرلە نـوێ بـە پاکانەی شـەریفەی عالیشـانی بدرێتـەوە بەندە مسـتەفا وەلەدی زولفیقـار، بـۆ ئەمـەش راگەیاندن و ئیعلام درایە سـەروو، بریار و فەرمان بـۆ دادوەرە، لە ٥ی زیلحیجـە ١١٦٠ راگەیەندرا. بەندە ئیبراهیم میری ئاڵای کەرکووك		

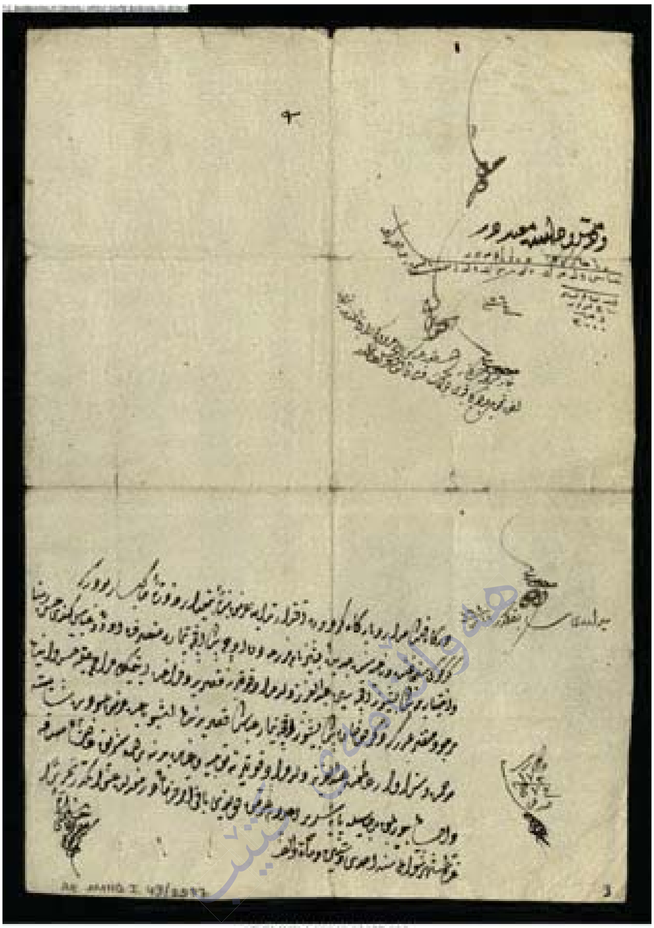

AE.SMHD.I.00049.02977.003

AE.SMHD.I	00049.02977	1 شەوال 1161
لـە مەزرەعـەی بەشـیر سـەر بـە ناحیـە و سـانجەقی کەرکـووک، بـە بـری ٣٠٠٠ ئاقچـە تیمارێـك بەرێـوە دەبـات، عەبـاس بـە ویسـت و حـەزی خـۆی ١٥٠٠ ئاقچـە تیـماری داوەتـە بەنـدە عەبدولعەزیـز وەلـەدی مـوراد، بەنـدە عەبـاس لـە کەموکـوری خـۆی ١٥٠٠ ئاقچـەی داوەتـە عەبدولعەزیـز وەلـەدی مـوراد بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی عالیـە، لـە سـەرەتای مانگـی شـەوال سـاڵی ١١٦١. بەندە میری ئاڵای حوسێن بەگی بەگانی کەرکووک		

AE.SMHD.I.00023.01341.002

AE.SMHD.I	00023.01341	جەمادی کۆتایی 1169
لـە ناحیـە و سـانجەقی کەرکـووك لـە مەزرەعـەی ترکشـکان و ئەوانـی تـر بـری ١٦,٥٠٠ ئاقچـە تیمارێك بەرێـوە دەبات، ئیسـماعیل بـە حـەز و ویسـتی خۆی بـۆ بەندە سـلێمان وەلەدی عەبدوڵڵا بەجێی هێشـتووە، ئەو پاکانە و سـەنەدانەی کـە لـە دەسـتییەتی، هێشـتا رادەسـتی نەکـردووە، بۆیـە بـۆ پاکانەکـە داوای سـەدەقە و میهرەبانـی عالـی دەکرێـت، بریـار و فەرمـان بـۆ ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە مانگـی جەمـادی کۆتایـی سـاڵی ١١٦٩ نووسراوەتـەوە. بەندە میری ئاڵای عەبدولرەحمان بەگی بەگانی کەرکووك		

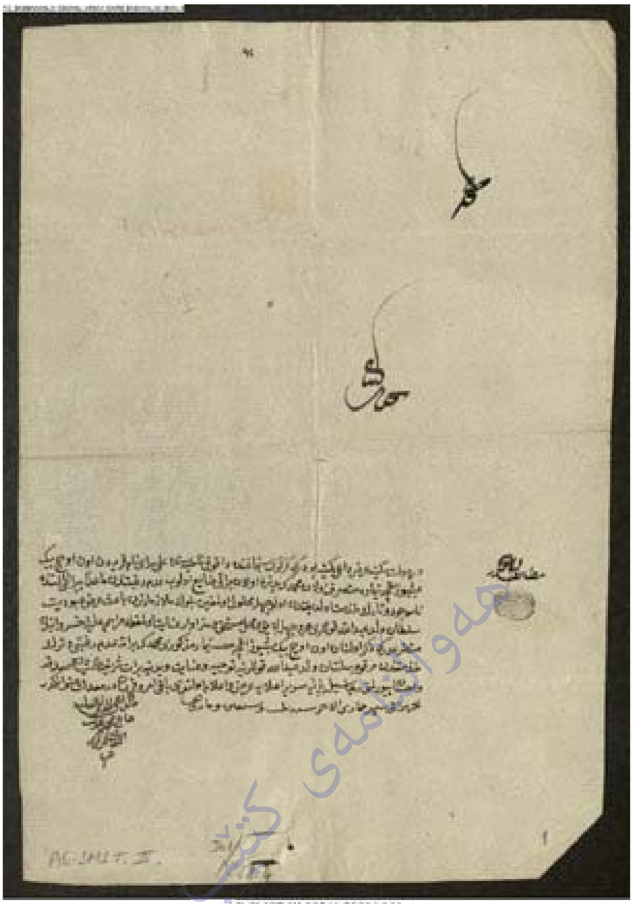

AE.SMST.III.00361.28884.001

AE.SMST.III	00361.28884	10 رەمەزان 1173
ناحیـەی داقوقـی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك بـە ٣٥٠٠ ئاقچـە تیـماری عەلـی سـەرای لەلایـەن بەنـدە محەمـەد بەرێـوە دەبردرێـت، بـەڵام پاکانـەی وون کـردووە، هەروەهـا ئـارەزووی نییـە تیمارەکـە بەرێوەببـات، جگـە لەمـەش لـە ژێـر ئـاڵا ئامـادە نییـە و خزمەتەکـەی بەجـێ هێشـتووە، بۆیـە تیمارەکـە بـێ خاوەنـە، دیسـان لـە مولازمەکانـی بلـۆك بەنـدە سـوڵتان وەلـەدی عەبدوڵـلا بـە هەمـوو شـێوەیەك شایسـتە و لـە شـوێن خۆیەتـی بەزەیـی پـێ بکرێـت، ئـەوەی باسـکراوە ٣٥٠٠ ئاقچـە تیمارەکـە لـە محەمـەد وەربگیرێـت و بدرێتـە سـوڵتان وەلـەدی عەبدوڵـلا، بـۆ ئەمـەش تـکا دەکرێـت پاکانـەی شـەریفەی عالیشـانی پـێ بدرێـت، ئیعـلام و راگەیەنـدراوە و ئـەوەی دەمێنێتـەوە لـە بریـار و فەرمـان بـۆ دادپەروەرانـە، لـە مانگـی جەمـادی کۆتایـی ١١٧٣ نووسراوەتـەوە. بەندە عەبدولرەحمان میری ئاڵای کەرکووك		

AE.SMST.III.00175.13789.001

AE.SMST.III	00175.13789	زیلحیجە 1174
لـە گونـدی لاسـونی سـەر بـە ناحیـەی داقوقـی سـانجەق و ناحیـەی کەرکـووك بـە وەقفـی مالیکانـە بەڕێـوەی دەبـات، سـاڵح خەلیفـە حەسـەن بـە ویسـتی خـۆی مالیکانـەی ناوهاتـوو نیـوەی بـۆ دەرویـش محەمـەد خەلیفـە کـوڕی و نیوەکـەی تـر بـۆ براکـەی مسـتەفا خەلیفـە بەجـێ هێشـتووە، بـۆ ئـەوەی سـەنەدەکان رادەسـتی خاوەنەکانیـان بکرێـت، ناوبـراو سـاڵح خەلیفـە بەهـۆی کەموکورییـەوە بـە شـێوازی هاوبـەش دەداتـە ناوبـراوان، بـۆ ئـەوەی پاکانـەی شـەریفەی عالیشـانی رادەسـتی دەسـتیان بکرێـت، سـەدەقە و میهرەبانـی عالـی دەوێـت، بریـار و فەرمـان بـۆ عالییـە، لـە مانگـی زیلحیجـە سـاڵی ١١٧٤ نووسراوەتـەوە. داعی دەوڵەتی عوسمانی ساڵح کەرکووك		

AE.SMST.III.00277.22128.001

<table>
<tr><td>AE.SMST.III</td><td>00277.22128</td><td>20 جەمادی کۆتایی 1174</td></tr>
<tr><td colspan="3">سوڵتانم
جەنابی پایەبەرز و بە میهرەبان سەلامەت بێت
راگەیەنـدراوی بەندەیـە، لـە گونـدی بەشـیری سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك وەقفـی مالیکانەیـە، لەلایـەن بەنـدەوە بـە پاکانـەی شـەریفی عالیشـانی بەرێوەدەبردرێـت، لـەم کاتـەدا پاکانەکـەم وون کـردووە، پۆیـە دووبـارە تـکا دەکـەم پاکانەیەکـی تـرم پـێ بدرێـت، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی پایەبـەرزی سـوڵتانمە.
بەندە محەمەد کوڕی عەبدولرەحمان</td></tr>
</table>

C.TZ.00127.06343.001

<table>
<tr><td>موحەررەم 1175</td><td>00127.06343</td><td>C.TZ</td></tr>
<tr><td colspan="3">لە گوندی مەلحە و ئەوانی تری سەر بە ناحیە و سانجەقی کەرکووك ٦٠٠٠ ئاقچە تیمار بە پاکانەی کۆن بەندە بە ناوی حەسەن بەڕێوەی دەبات، لەم کاتەی کە پارەی نانی ناوبراوە، بەم دواییە کەسێك بە ناوی عەلی سەرپێچی کردووە و تیماری ناوبراوی لەسەر ناوی هەڵگرتووە و غەدری لێکردووە، عەلی مردووە و تیماری ناوبراو بەبێ خاوەن ماوەتەوە، بۆیە ڕەش بکرێتەوە عەبدولرەحمان وەلەدی حەسەن شایستەی ئەم تیمارەیە، پاکانەی شەریفەی عالیشانی پێ بدرێت، ئەوەی ماوەتەوە لە بریار و فەرمان بۆ دادپەروەرانە، لە مانگی موحەررەم ساڵی ١١٧٥ نووسراوەتەوە.
بەندە میری ئاڵای کەرکووك عەبدولرەحمان</td></tr>
</table>

AE.SMST.III.00088.06581.001

<table>
<tr><td>AE.SMST.III</td><td>00088.06581</td><td>6 رەمەزان 1179</td></tr>
<tr><td colspan="3">سوڵتانم
جەنابی پایەبەرزی میری میران سەلامەت بێ
ئێستا سانجەقی چورومی پێدراوە، بەگی بەگانی پێشووی شارەزور عەبدی پاشا حالی حازر لە کەرکووکە، مەملەکەت لە والی خالی بووە، بۆیە کەسێك لە شوێنی دابنرێت، ئەم کارەش پێویستی بە فەرمانی عالیە، فەرمان بۆ جەنابی میری میرانی سوڵتانمە.
بەندە عوسمان قەپوکەتهودا</td></tr>
</table>

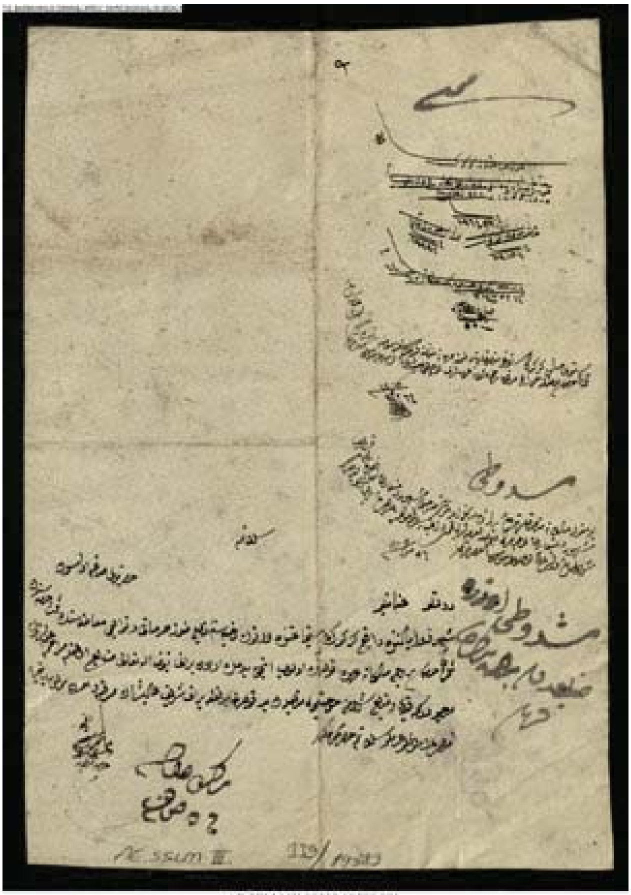

AE.SSLM.III.00339.19589.001

AE.SSLM.III	00339.19589	5 سەفەر 1205
سوڵتانم جەنابی پایەبەرز سەلامەت بێت لە ئەیالەتی شارەزوور موقاتەعەی توزخورماتو و پاشكۆكانی ناحیەی داقوقی سانجەقی كەركووك سێیەكی داهاتەكەی بە فەرمانی مالیكانە دراوەتە بەندە، بەڵام ئەم پاكانەیەی كە لە دەستمە، وون بووە، بە گوێرەی مەرجەكانی وون بوون و تۆمارەكان پاكانەی شەریفی عالیشانی بدرێتە بەندەتان، بریار و فەرمان بۆ جەنابی پایەبەرزی سوڵتانمە. محەمەد سەعید و حوسێن بەڕێوەبەرانی داهاتەكە		

C.EV.00032.01554.001

21 جەمادی کۆتایی 1211	00032.01554	C.EV
جەنابی ئیمام زەینەددین ئەلعابدین خوا لێی ڕازی بێت لە گوندی یایلانی ناحیەی داقوقی سەر بە کەرکووك لە وەقفی مالیکانە و قەڵای بیرون نێژراوە، مەسجیدەکەی لەلای منەوە بەڕێوە دەبردرێت، لەم کاتەی کە هیچ کەموکوریەکم لە خزمەتەکەم نەبووە، داهاتەکەی لەلایەن هەندێك کەسانەوە دەبردرێت، بۆ ئەوەی لە سەرپێچی ئەم کەسانەوە دوور بێت پارچەیەك فەرمانی عالی بدرێتە دەستم، بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی سوڵتانی میری میرانە. بەندە ئیسماعیل و حوسێن		

C.EV.00063.03122.001

C.EV	00063.03122	1 شەعبان 1211

راگەیەندراوی بەندەیە

لـە زاویـەی بابـا زولنونـی سـانجەقی کەرکـووك، بـە ئەرکێکـی دیـاری کـراو بـە پاکانـەی عالیشـانی سـەید عومـەر کـوڕی سـەید عەبدولعەزیـز زاویـەدارە، بـە ویسـتی خـۆی نیـوەی زاویەدارەکـەی دەداتـە کـوڕە مامـی بـە نـاوی سـەید ئەحمـەد کـوڕی سـەید یەحیـا، بۆیـە بـە شـەرع پاکانـەی رادەسـت بکرێـت، بەمـەش بـە شـێوەی هاوبـەش پاکانەیـان پـێ بدرێـت و بەرێـوەی ببـەن، بـۆ تـکای سـەدەقە و میهرەبانـی سـەروو ئیعـلام راگەیەنـدرا، ئـەوەی ماوەتـەوە لـە بریـار و فەرمـان بـۆ دادپـەروەرە.
سەید عەبدولفەتاح .... کەرکووك

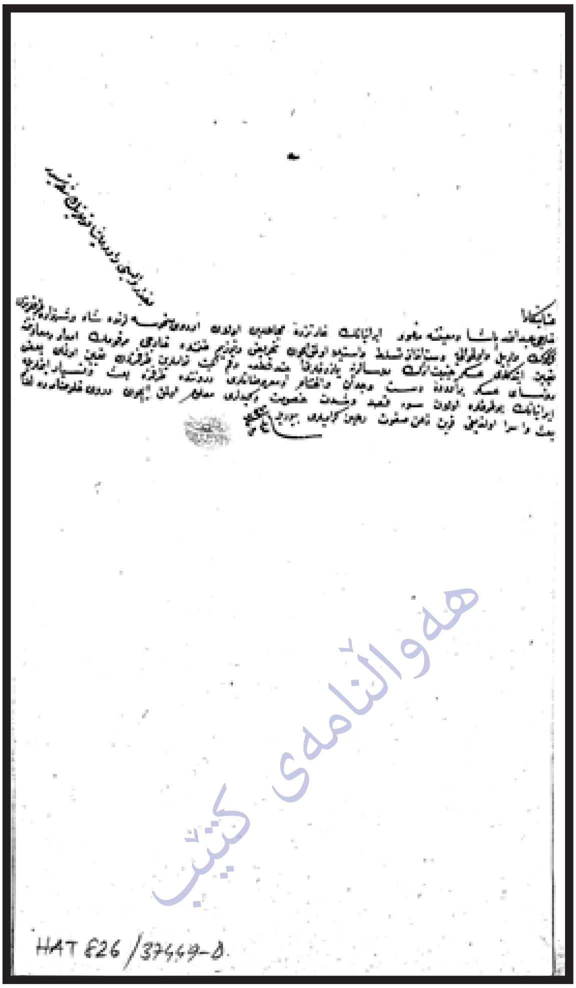

هەواڵنامەی کتێب

کۆتایی شەعبان 1237	D.00826.037449	HAT

چاکەکار
یاخـی بـوو عەبدوڵـڵا پاشـا بـە هـاوکاری فەرمانبەرانـی ئێـران و ئـەو خۆبەخشـانەی کـە لـە لەشـکرەکەدا هەیـە، لـە شـا و شـازادەکان، هـەوڵ دەدەن دەسـت بـە سـەر دەورووبـەری هەولێـر و کەرکـووك دابگـرن، ناوبـراوی یاخـی بـوو ئـەو سـەربازە پیسـانەی کـە لـە ژێـر دەسـت و هـاوکاری ناوبـراو دامـەزراون، لەگـەڵ سـەرکردەکانیان چەنـد پارچـە نووسراویـان نووسـیوە، ئەوانـەی لـەلای ئێمـە دامـەزراون هەندێـك لـە سـەرکردەکانی سـەربازی ویژدانیـان قەبوڵـی نەکـردووە، بـۆ لای ئێمـە هاتـوون، ئێرانیـەکان لـەم لایەنـە مەبەسـتی خـراپ و توندوتیـژی شـەرانگێزی و رق و کینەیـان دیـارە، هـەر بۆیـە لـە نامەکـە بـاس کـراوە و نێـردراوە.

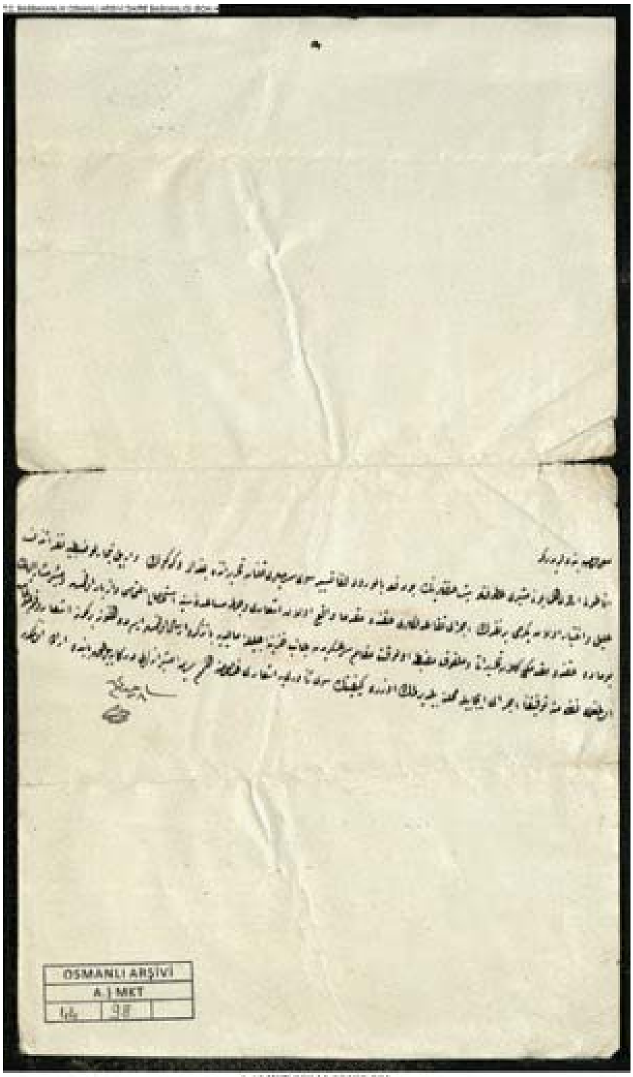
OSMANLI ARŞİVİ
A.} MKT
44 | 98

A.} MKT.00044.00098.001

<table>
<tr><td>A.MKT</td><td>00044.00098</td><td>8 رەجەب 1262</td></tr>
<tr><td colspan="3">چاودێرانــی کشــتوکاڵ لــە بەغــداد و کەرکــووك و هەولێــر ئەوانــەی پیــر و نەخۆشــن، ژمارەیــان ٢١ کەســە خانەنشــین کــراون، بــۆ ئــەم مەبەســتە ئــەو نــووسراو و داواکارییانــەی لە بــارەی ئــەو بابەتەوە هاتــووە، لــە پلەوپایەی ســەر عەســکەر پێشکەشــی خەزینــەی دارایــی کــراوە، بــەڵام تــا ئێســتا ئامــاژە بــۆ جێبەجــێ کردنــی نەهاتــووە.</td></tr>
</table>

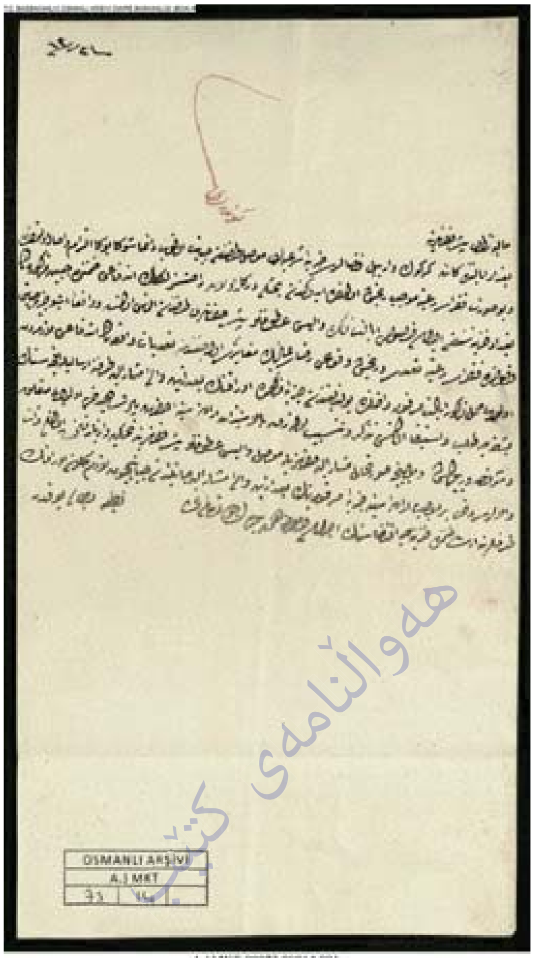

A.} MKT 00073.00014.001

هەواڵنامەی کتێب

A.MKT	00073.00014	3 رەبیعی کۆتایی 1263

بۆ نەزارەتی دارایی

ســەبارەت بــە باجــی شــەرعی قەزاکانــی کەرکــووك و هەولێــری ســەر بــە ئەیالەتــی بەغــداد، ئــەوا بــەردەوام لەلایــەن موســڵەوە بــۆ ئــەم و ئــەو دەگوازرێتــەوە، بــەم شــێوەیەش هــەژارەکان ســوودی لــێ وەرناگــرن، بــۆ ئــەم مەبەســتە لــە خەزینــەی بەغــداد داوای لــە والــی ئەیالەتــی ناوبــراو کــردووە لەلایــەن پاشــاوە وەربگیرێــت تاوەکــو رەنجــی هــەژارەکان بــە فیــرو نــەروات، دوای ئــەوەی لــە ئەیالەتــی ناوبــراو نــووسراوی باجــی دیــاری کــراو لەلایــەن والــی ناوبــراوەوە نێــردراوە، ئــەو ئاقچانــە بــە شــێوەیەکی تــر ســوودی لــێ وەربگیرێــت و جێگیــر و پشــت راســت بکرێتــەوە، بــە رەزامەنــدی پاشــا، والــی موســڵ باجەکــە کۆبکاتــەوە و رەوانــەی خەزینــە بکرێــت.

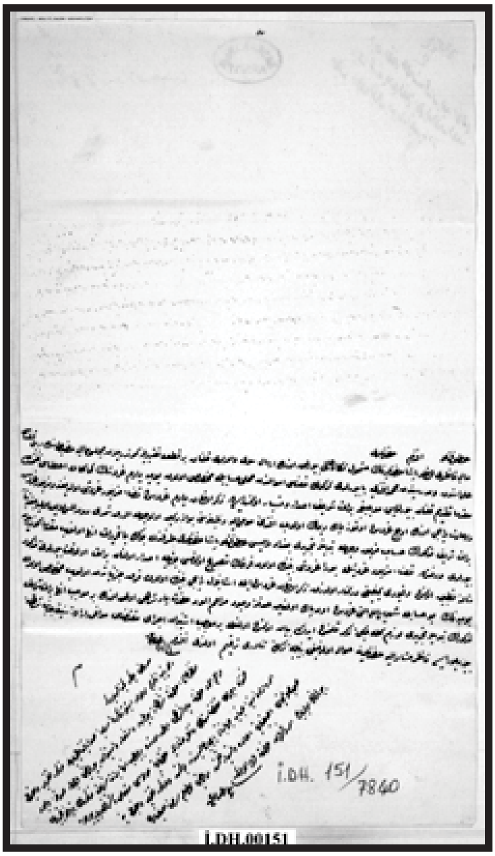

İ.DH	00151.007840	28 رەجەب 1263

نازری دارایی جەنابی پاشا لە سەر ووتەی سەروو یەك پارچە راپۆرت نێردراوەتە والاّ و لەگەڵ داواکاری ئەنجوومەنی دارایی بۆ زاناکان و مودەریسی قەزای هەولێر محەمەد ئەفەندی لە دارایی قەزای کەرکووك لە داهاتی ناوەخۆ دیاری کراوە رۆژانە نیو قوروش وەکو خۆی پێ بدرێت، ئەو نیو قوروشەی باس کراوە، لە قوروشی قەزای ناوبراوە هەروەها قوروشی ناوبراو بە پێی بەها (رایج)ی دەرسەعادەت بە مانای سێ قوروش و ٣٠ پارە دەکات، ئەرکی ناوبراو لە ئێستا وەرگرتنی دوێنێی گونجاو نییە. نوێکردنەوەی پاکانەی شەریفی ناوبراو بۆ پارەی دیاریکراو لەلایەن والی بەغداد بە نووسراو کۆتایی پێ هاتووە، پێشەکی ئەوەی لە دەفتەر باس کراوە، قوروشی قەزای ناوبراو لەگەڵ قوروشی ئێرە جیاوازیەکەی نێوانیان دیاری نەکراوە، ئەو پاکانەی دەرچووە بە پێی دیاری کردنەکە بە پارەی دیاریکراو جێبەجێ کراوە، لە تۆمار لە گۆشەیەك نووسراوەتەوە، ئەوەی باس کراوە، ئەو جیاوازیەی کە لە نێوان قوروشەکە و بەها (رایج)ی ئیستەنبوڵ هەیە، بە شێوەیەکی کاتی هاتۆتە خوارەوە ئەوەی دیاری کراوە بە رۆژانە مانگانەکەی دەکاتە ١٠٦ قوروش ١٠ پارە، بوونی میهرەبانی پاشا باس کراوە، پێویستە بە کۆتایی هاتنی پاکانەی شەریفەی ناوبراو بە گۆرانکاری نوێکردنەوەی بۆ بکرێت، ئەگەرچی لە سەر جێبەجێکردنی رەزامەندی فەرمانی پاشای لە سەر دراوە.

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>A.AMD</td><td>00008.00024</td><td>26 جەمادی کۆتایی 1265</td></tr>
<tr><td colspan="3">هەندێـك لـەم کەسـانەی کـە لـە قەزاکانـی هەولێـر و کەرکـووك لەگـەڵ کـۆی سـانجەقی سـەر بـە ئەیالەتـی بەغـداد نـزا دەخوێننـەوە، سـەرەتا لەلایـەن والـی و ئـەو کەسـانەی کـە باجـی دەوڵەتیـان لەلایـە، هـاوکاری دابیـن کـراوە، ئـەوەی پێویسـتە لـەم هاوکاریيانـە تەنیـا ٢١٦٠ قـوروش و نیـو پـارە و ٢٦ تەغـار، ٦٥ عولبـە ١٠ کیلـۆ گەنـم و ٩ عولبـە جـۆ و ٤ عولبـە چەڵتـوك بـە شـێوەی سـاڵانە لـە سـاڵی ١٢٦٠ی مانگـی مارتـەوە بـۆ خاوەنەکانیـان دابیـن دەکرێـت، بـۆ مامەڵـەی جێبەجـێ کردنەکـەش لـە ئەنجوومەنـی ژمێریـاری دارایـی رێـك خـراوە، لەلایـەن جەنابـی نـازری دارایـی داواکاری بـە راپۆرتـەوە بـۆ بابـی عالـی نێـردراوە، هەروەهـا بـۆ رەزامەنـدی سـەروو پێشـکەش کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـەش ئەگـەر فەرمانـی پاشـا بفەرمووێـت حەواڵـەی جەنابـی نـازری ناوبـراو دەکرێـت بـە راگەیاندنیـەوە نـووسراوی بـۆ دەکرێـت.</td></tr>
</table>

MB.İ.00008.00088.002

MB.İ	00008.00088	24 شەوال 1269

مەزبەتە لەگەڵ راپۆرتی ئەنجوومەنی واڵای نەزارەتی دارایی شکۆدار بەیەکەوە پێشکەش کراوە، لە ئەیالەتی شارەزوور سانجەقەکانی کەرکووک و کۆی و لەگەڵ شەش قەزای تر کە ناویان دیارە، ئەو داهاتەی پێویستە حەواڵە بکرێت، لە ساڵی ١٢٦٦ی ئەیلولەوە تا ١٢٦٧ ی ئۆغستۆس دەکاتە ٢٢٠٥ کیسە و هەندێك قوروش، لەگەڵ بەدەل دەکاتە ٢٦١٠ و نیو تغار گەنم و جۆ، هەرچی زووە حەواڵەکردنی پاکتاو بکرێت، لە باج و جزیەی ساڵی ناوهاتووش پاشکۆ هەیە، ئەمانیش وەربگیرێت، لەگەڵ ئەم داهات و وەرگیراو و ئەمانەتانەی کە ماوە بەیەکەوە لە دەفتەری ساڵی ١٢٦٦ تۆمار بکرێت و رەوانەی خەزینە بکرێت، دوای مۆڵەتیش باج و جزیە و پارە لە دەفتەری حەواڵە تۆمار بکرێت، بۆ ئەمەش چۆنیەتی ئاماژەی پێکراوە، نووسراوی سەدری ئەعزەمیش حەواڵەی نەزارەتی ناوهاتوو کرا.

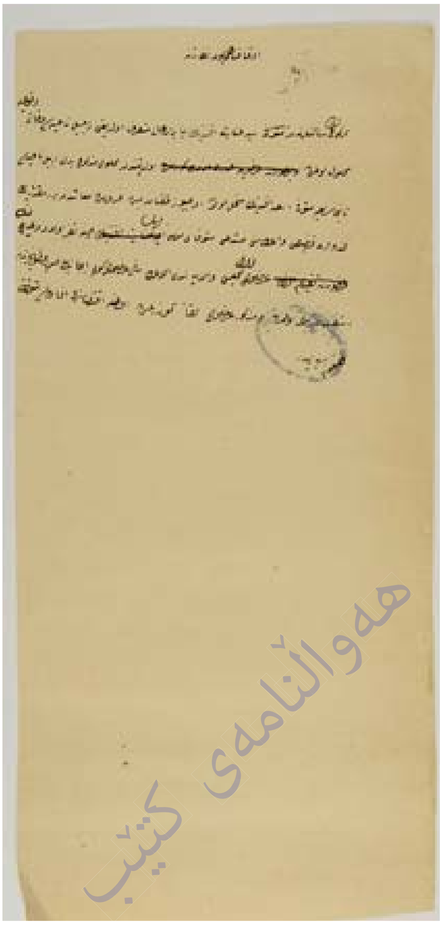

هەواڵنامەی کتێب

A.MKT.NZO	00085.00020	1 زیلقەعدە 1269

بۆ نەزارەتی ئاوقافی هومایۆن

لـە دانیشـتووی کەرکـووك سـەید عینایـەت ئەفەنـدی بـە پاکانـەی سـەروو موتەسـەرفی ناحیـەی تەرجیـل بـووە، دوای مردنـی شـوێنەکەی بەتاڵـە، هەروەهـا نائیبـی مـردووی پێشـووی ناحیـەی هەولێـر ئەسـعەد ئەفەنـدی مووچەکـەی ٣٩٥ قوروشـە، بەشـێك لـە مووچەکانیـان بدرێتـە منداڵەکانیـان، بـۆ ئـەم مەبەسـتە داواکاری دراوەتـە ئەنجوومەنـی والا، هەروەهـا داواکارییەکـە بـەرز کراوەتـەوە بـۆ جێبەجـێ کـردن.

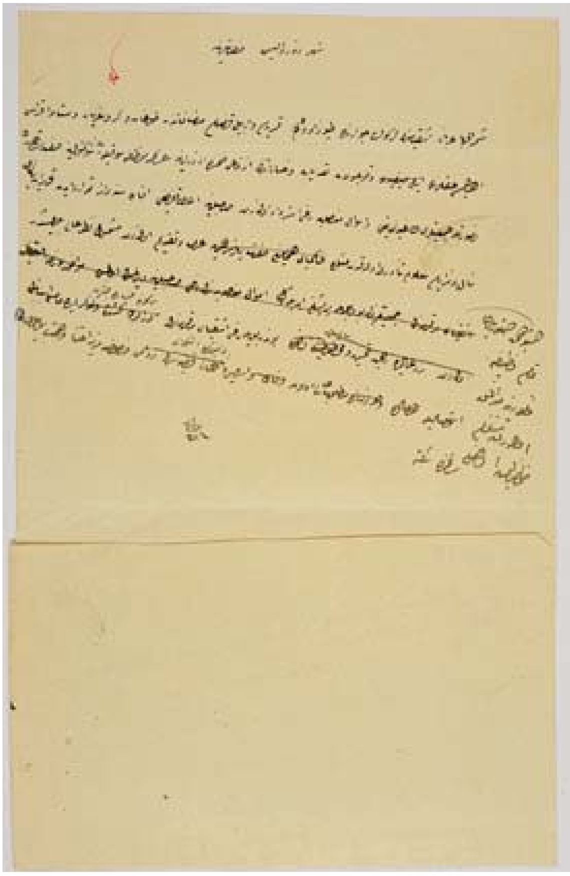

A.MKT.MHM	00074.00041	1 زیلحیجە 1271
بۆ والی شارەزور چەتەکانی شەمەرولجەبها عەرەبان لە دەورووبەری کەرکووك و گوندی تۆپزاوە لەگەڵ گوندەکانی دوغان و گردعازەبان و ماستاوەی سەر بە قەزای هەولێر کاری بەدیان کردووە و خەڵکی ئەو گوندانەیان ئەزیەت داوە و زیانیان پێگەیاندوون، بۆ پارێزگاری کردن سەربازیان ناردۆتە ئەو شوێنانە ئەو پارە و کەلوپەلانەی کە بردوویانە دراونەتەوە خاوەنەکانیان، بە پێی ووتەکان نووسراو کراوە و سەروو ئاگادار کراوەتەوە.		

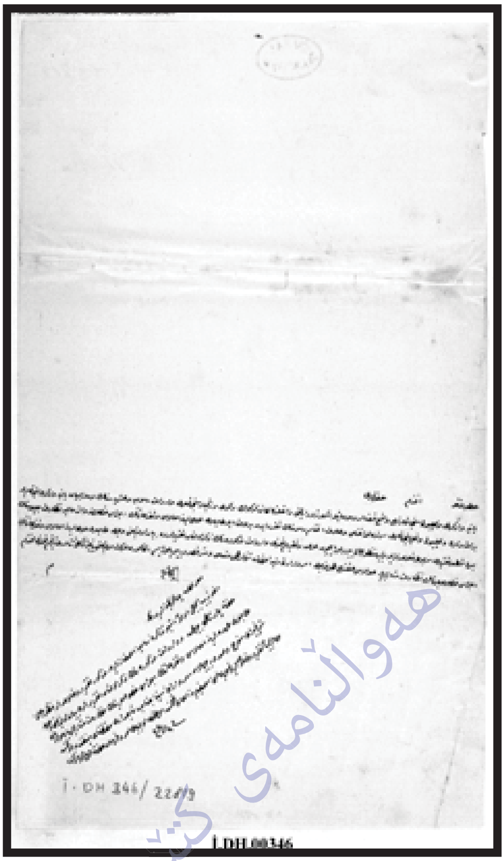

هەواڵنامەی کتێب

İ.DH	00346.022819	8 ڕەمەزان 1272
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم بـۆ حەواڵەکردنـی داهاتـی دەیەك و رسـوماتی سـانجەقەکانی کەرکووك و کۆی و زنگبـار، لە نەزارەتی دارایی شـکۆدار پێنـج پارچـە راپـۆرت لەگـەڵ پوختەکەی بەیەکـەوە راگەیەندراوە و پێشـکەش کـراوە، داهاتی ناوبراو کە لـە راپۆرتەکە باسـکراوە، بـە راگەیاندنـی حەواڵـەی داواکارەکان دەبێـت، سـەبارەت بـە حەواڵـە کردنـی بـۆ نەزارەتـی ناوهاتـوو جەنابـی شاهنشـا بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرموێـت ئـەو جێبەجـێ دەکرێـت، بـۆ ئەمـەش نـووسراو کـرا ئەفەنـدم.		

AE.SMHD.I	00039.02308	4 جەمادی یەکەم 1275

لــە گونــدی حاجــی ئیســحاق و ئەوانــی تــردا کــە ســەر بــە ســانجەق و ناحیــەی کەرکووکــە، ٨٠٠٠ ئاقچــە تیــمار بــە فەرمانــی شــەریفی عالــی خەلیــل وەلــەدی حوســێن بەرێــوەی دەبــات، دوای مردنــی تیمارەکــە بەبــێ خــاوەن ماوەتــەوە، دوای خەلیــل بدرێتــە حوســێن وەلــەدی مســتەفا بــە فەرمانــی عالیشــانی ســەدەقە و میهرەبانــی رابگەیەنێــت، بریــار و فەرمــان بــۆ جەنابــی ئــەم کەســەیە کــە فەرمــان دەردەکات.
بەندە پارێزگاری بەغداد

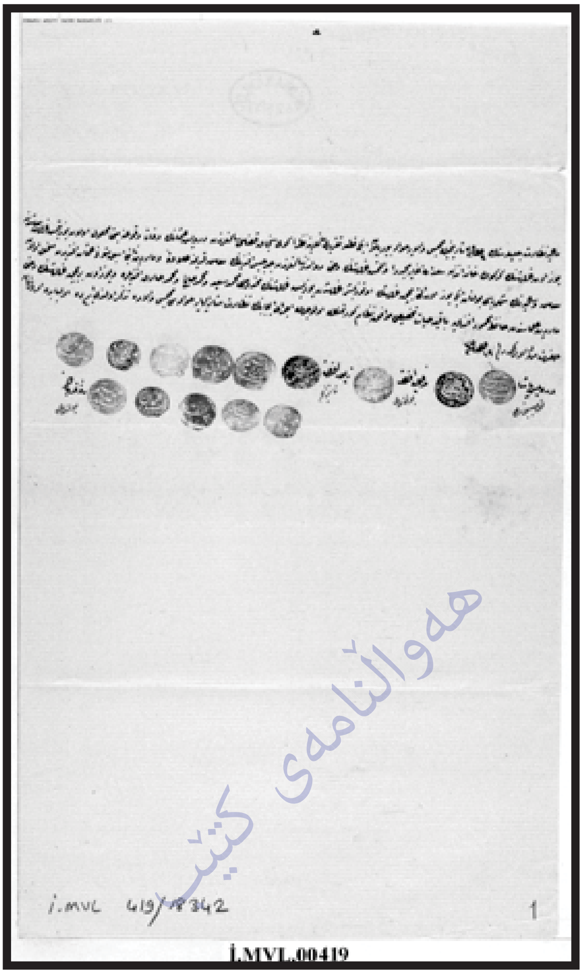

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>İ.MVL</td><td>00419.018342</td><td>18 زیلقەعدە 1275</td></tr>
<tr><td colspan="3">بـە تێروانیـن لـەم دوو ڕاپۆرتـەی کـە لـە نەزارەتـی دارایـی لـە مێـژووی ٣ زیلقەعـدە ١٢٧٥ حەواڵـەی ئەنجوومەنـی واڵا کـراوە، لـە دانیشـتوانی قـەزای کـۆی سـانجەق دەرویـش عوسـمان بەهـۆی مردنیـەوە مووچەکـەی کـە ١٧٠ قوروشـە بـێ خـاوەن ماوەتـەوە، لـەم مووچەیـە ١١٠ قـوروش بـۆ خانەدانـی کەرکـووك سـەعدوڵڵا ئاغـا دابیـن بکرێـت، ٦٠ قوروشـەکەش بخرێتـە سـەر مووچـە کۆنەکـەی جەرجیـس ئەفەنـدی دانیشـتووی ڕوانـدز، بـۆ جێبەجـێ کردنـی ئـەم کارە دراوەتـە نەزارەتـی ناوهاتـوو لـە ئەنجوومەنـی واڵاش نـووسراوی بـۆ کـرا، لـەم بابەتـە بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.</td></tr>
</table>

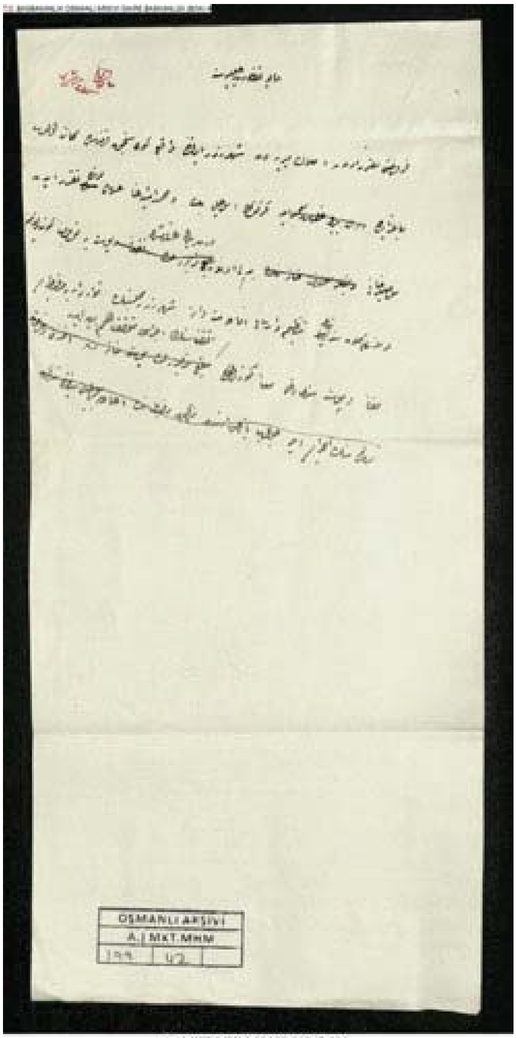

A.}MKT.MHM.00199.00042.001

A.MKT.MHM	00199.00042	22 رەبیعی کۆتایی 1277
بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار لە قەزای کۆی سانجەق سەر بە ئەیالەتی شارەزوور بریار لە سەر فرۆشتنی مولکی میری دراوە، بە ڕێگەی زیادکردن بریار دراوە بچێتە سەر ناوی کەرکووکی ئیسماعیل بەگ و محەمەد ئەمین ئاغا، خانەکە بە ٤٠٠٠ قوروش مەزەندە کراوە، بە پۆستە نێردراوە، لە بارەی ڕێکخستن و ناردنی سەنەدەکانیش لە ئەنجوومەنی شارەزوور بریار نامە هاتووە، بە هاوپێچ سەنەدەکەش بە پۆستە دەنێردرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

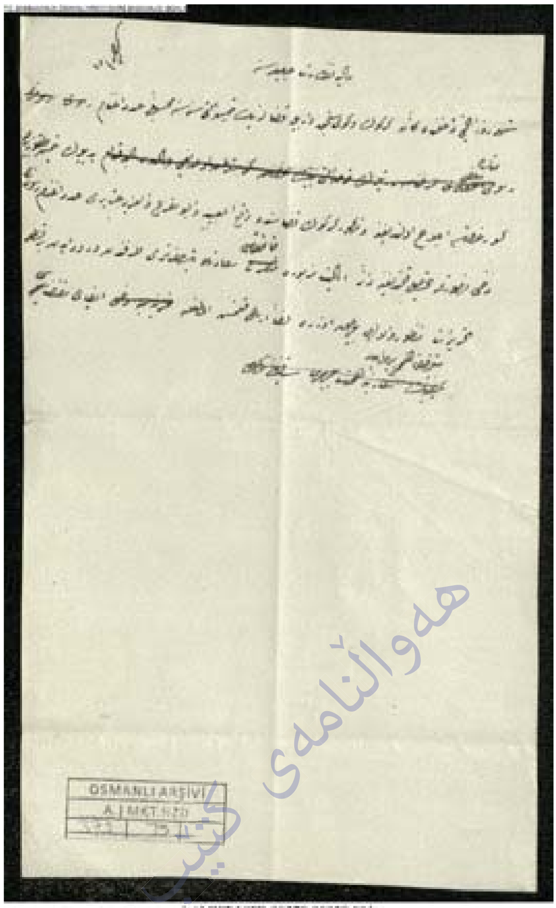

هەواڵنامەی کتێب

A.}MKT.NZD.00379.00039.001

A.MKT.NZD	00379.00039	15 جەمادی یەکەم 1278
بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار هەژمارکردنـی ژمـارەی سـەرمەڕەکانی سـاڵی ١٢٧٦ی قەزاکانـی کەرکـووک و کـۆی سـانجەق و هەولێـری سـەر بـە ئەیالەتـی شـارەزور، رسـوماتەکەی گەیشـتۆتە ٧ یـوک ٧٠٩٠٠٠ و هەندێـك قـوروش هەروەهـا لـە قـەزای کەرکووک بۆ رسـوماتی هەژمـاری سـەرمەڕەکانی هـۆزی ئەلعوبێـد و ئەبوفـرج مەفـرەج و ئەلغەریـر، یـەك پارچە نـووسراو لەلایەن جەنابـی پاشـای قائیمقامـی ئەیالەتـی ناوهاتوو هاتووە و بۆ سـەروو نێـردراوە، بۆ جێبەجـێ کردنی هیممەت بکرێت.		

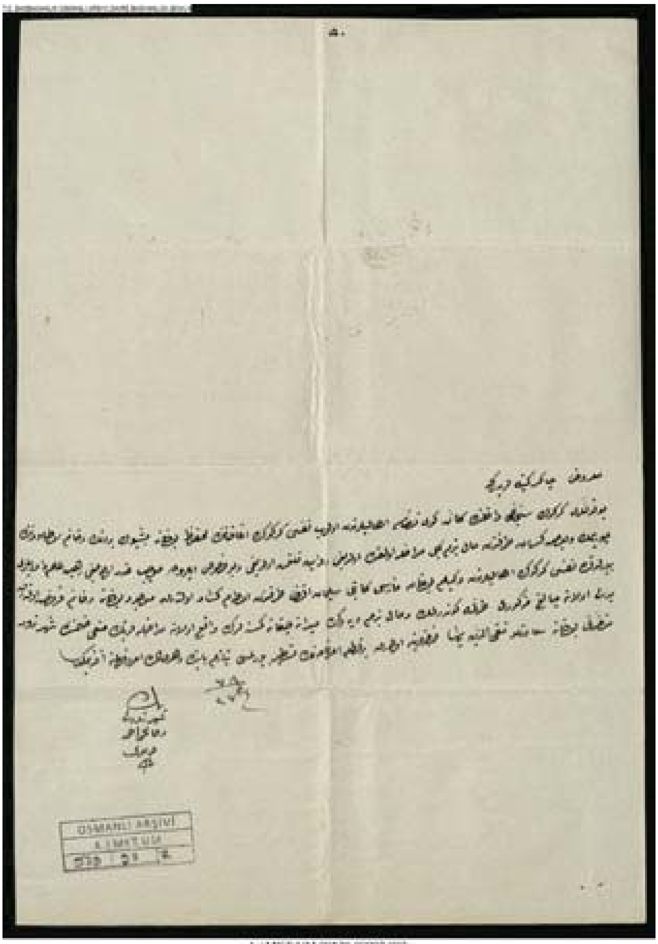

A.}MKT.UM.00529.00092.002

A.MKT.UM	00529.00092	27 جەمادی کۆتایی 1278

راگەیەندراوی بەندەیە
ئـەو بەندەیــە لــە دانیشــتوانی قــەزای کــۆی ســانجەقی سـانجەقی کەرکوکــە، لــە خانــەی ئاغــای کەرکــووک ٥ یــوک توتنــم پارێــزراوە، ئـاوا بــاس دەکــەن کــە لــە ژوورەوە تێــك دەچێــت و لەلایــەن هەندێــك کەســەوە وەکــو ئــەوەی خاوەنــی بــن دەســتکاری دەکــەن، لــەم بارەیــەوە زوڵمــم لــێ دەکرێــت، لەلایــەن وەکیلەکــەم ســلێمان ئەفەنــدی لــە کەرکــووک ســەیری ژوورەکــەم کــراوە ئــەو توتنــەی کــە هەیــە فرۆشــتویەتی، ئــەو پارەیــەی کــە وەرگیــراوە، بــۆ ئێمــەی نــاردووە، ڕێگــە لــەو کەســانە بگیرێــت کــە دەڵێــن ئــەو کەلوپەلانــە هــی ئێمەیــە، بــۆ ئــەم مەبەســتە تــکا دەکــەم جەنابــی موتەســەرفی شــارەزوور تەقیەددیــن پاشــا یــەك پارچــە فەرماننامــە دەربــکات، لــە هــەر حاڵەتێکــدا بریــار و فەرمــان بــۆ ئەفەندیمانــە.
بەندە ئەحمەد دوخانچی لە شارەزور

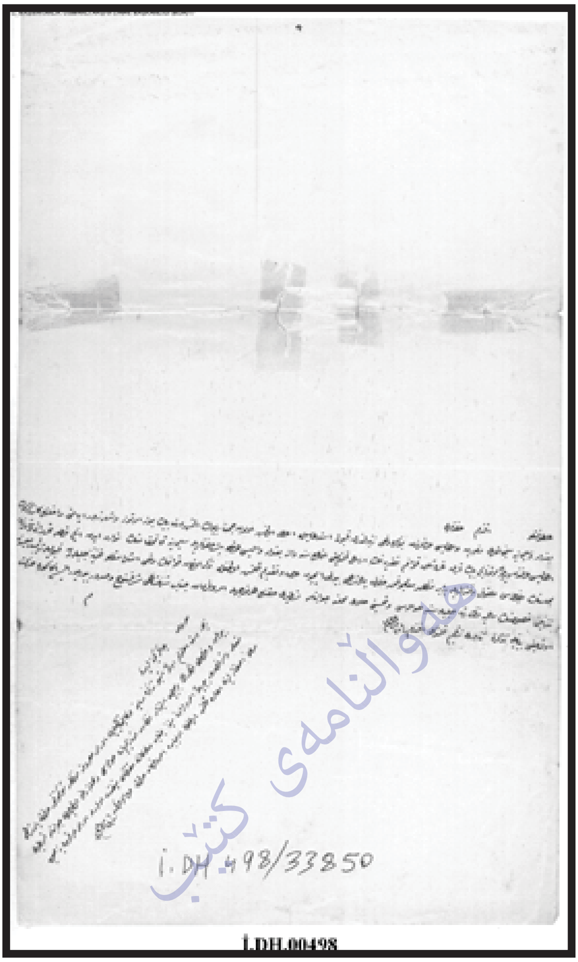

هەواڵنامەی کتێب

28 رەبیعی کۆتایی 1279	00498.033850	İ.DH

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
ئەمجارە لەلایەن دانیشتوان و فەرمانبەرانی سانجەقەکانی بەغداد و سلێمانی بە جێگیر کردنی رەزامەندی داواکاریەکە دەرچووە، بە کۆکراوەیی ۱ یوك و ٦٤,١٣٠ هەروەها لە ناو ئەیالەتی شارەزور لەلایەن دانیشتوانی کەرکووکەوە ٣٢,٤٠ قوروش دراوە، لیستی ئەم پارەیە نێردراوە، بەم ووتەیە والی بەغداد جەنابی میری میرانی پاشا لەگەڵ قائیمقامی سلێمانی دوو پارچە نووسراو هاتووە و لەگەڵ دەفتەر و بریارنامەی ئەنجوومەنی شارەزور بەیەکەوە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە تاوەکو بدرێتە جەنابی پاشا، ئەو لیستانەی کە باسکراون، هێشتا لیستی لەم جۆرە لە خەزینەی شکۆدار قەبوڵ کردنی بۆ رێك دەخرێت، لە بارەی کەمکردنەوەی پارەکە حەواڵەی نەزارەتی دارایی شکۆدار کراوە، بۆ چاك کردنیشی وەڵامنامە لە خۆچێی هاتووە، بریار و فەرمانی جەنابی شاهنشا هەر چییەك بێت بە گوێرەی ئەو جولە دەکرێت، بەم راگەیاندنە نووسراوی نووسراوە ژمارەی لەسەر تۆمار کرا ئەفەندم.

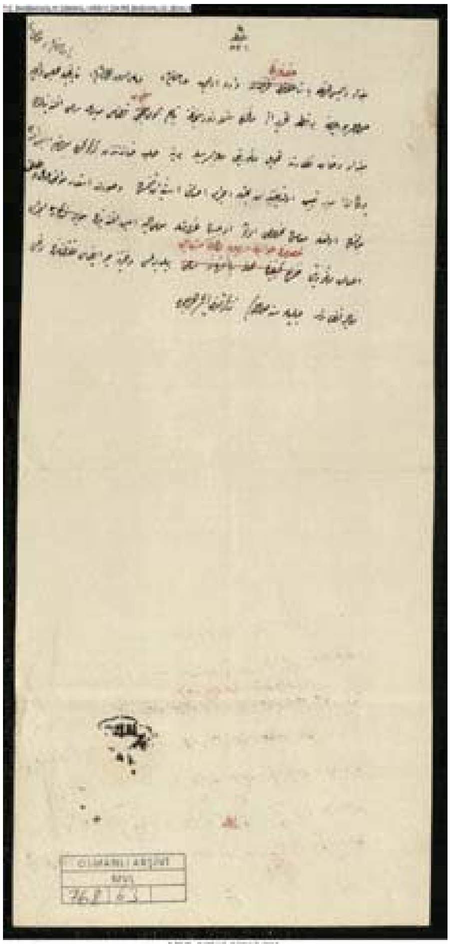

MVL.00768.00063.001

MVL	00768.00063	21 جەمادی یەکەم 1280
بریارنامە ٥٣١ نـووسراوی والـی بەغـداد جەنابـی پاشـا کـە لـە ١٥ جەمـادی یەکـەم ١٢٨٠ و ١٣ مایـس ١٢٧٩ دەرچـووە حەواڵـەی ئەنجوومەنـی واڵا کـراوە، سـامی ئەفەنـدی بەڕێوەبـەری قـەزای کـۆی سـانجەق سـەر بـە سـانجەقی شـارەزور ئەرکەکـەی گواسـتۆتەوە بـۆ نەزارەتـی دوخـان لـە بەغـداد، لـە شـوێن ئـەو لـە خانەدانـی حەلـەب ئەمیـن ئەفەنـدی کـە لـە کەرکووکـە بـە وەکالـەت بـە بەڕێوەبـەر دامـەزراوە، لـە بـارەی کارەکـە ئـەوا پەسـەند کـراوە، هەروەهـا وێنـەی ئامـاژە پێکردنەکـەی بـە گوێـرەی بەرژەوەنـدی دروسـتە، بـە مووچـەی ٣٠٠٠ قـوروش کـە بـۆی دابینکـراوە ئەمیـن ئەفەنـدی دەسـت بـەکار دەبێـت، لـە خەزینـەش کارەکـە جێبەجـێ کـراوە، حەواڵـەی نەزارەتـی دارایـی کـراوە، نووسراویـش ئامادەیـە.		

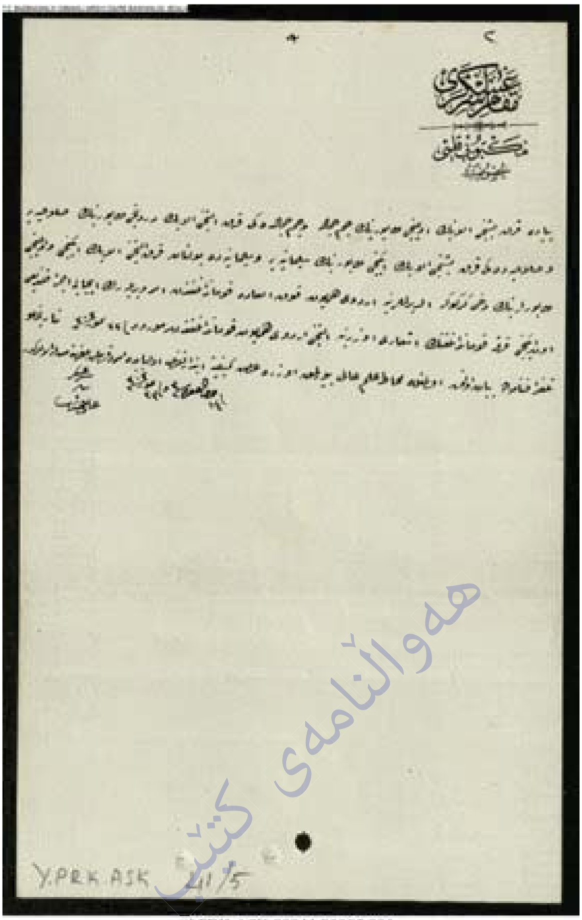

Y.PRK.ASK.00041.00005.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>Y.PRK.ASK</td><td>00041.00005</td><td>14 زیلقەعدە 1300</td></tr>
<tr><td colspan="3">لە پلەوپایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی تۆمار
تایبەتی
تابــوری ســێیەمی ئــاڵای ٤٥ی پیــادە بــۆ چەمچەمــاڵ و تابــوری چوارەمــی ئــاڵای ٤٦ی چەمچەماڵیــش بــۆ ســەڵاحیە و تابــوری دووەمــی ئــاڵای ٤٥ی ســەڵاحیە بــۆ ســلێمانی و تابورەکانــی دووەم و ســێیەمی ئــاڵای ٤٦ لــە ســلێمانی بــۆ کەرکــووك دەنێردرێــن، بــۆ ئــەم مەبەســتەش فەرمــان دراوەتــە قوماندانــی لەشــکری همایــۆن لــە ئەنجــام کارەکــە جێبەجــێ کــراوە، لەســەر ئامــاژەی قوماندانــی فرقــەی ١٢ لــە قوماندانــی لەشــکری شەشــەمی همایــۆن لــە مێــژووی ٢٢ تەممــوز ١٣٠٣ تەلەگرافنامــە هاتــووە و ئامــاژەی پێکــراوە، بــۆ راگەیاندنیشــی پەلــەی لێکــراوە، بریــا و فەرمــان بــۆ جەنابــی ئــەو کەســەیە کــە فەرمــان دەردەکات.
عەلی رزا سەر عەسکەر</td></tr>
</table>

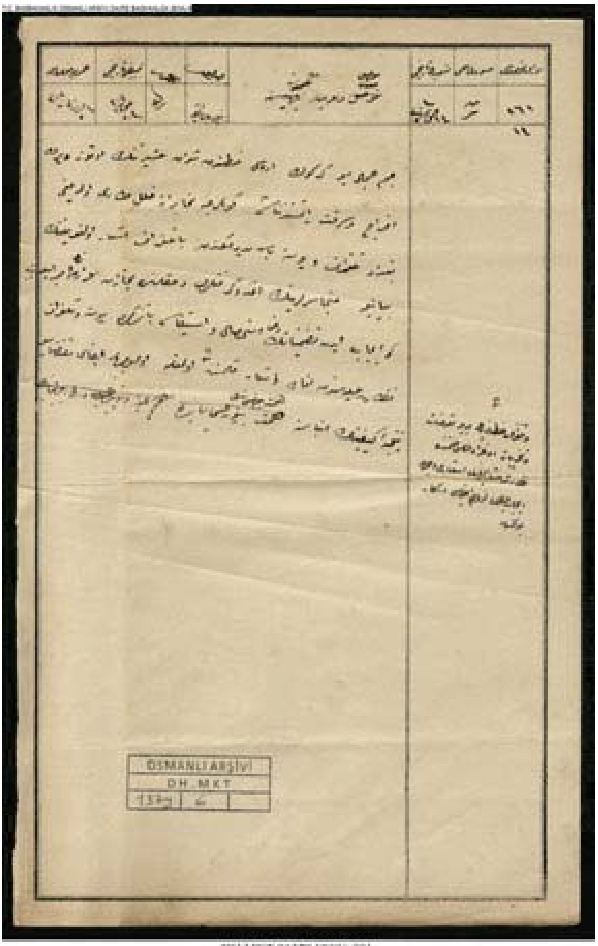

DH.MKT.01379.00006.001

DH.MKT	01379.00006	20 سەفەر 1304

بۆ ویلایەتی موسڵ
لـە نێـوان چەمچەمـاڵ و کەرکـووك هـۆزی شـوان ٣٠ سـتونیان دەرهێنـاوە و دزیویانـە، چەنـد رۆژە ناردنـی هـەواڵ و زانیـاری کێشـەی تێکەوتـووە، لـە بـاش مودیریەتـی تەلەگـراف و پۆسـتەی بەغـداد بـە تەلەگـراف ئامـاژەی پـێ کـراوە و راگەیەنـدراوە، ئەوانـەی بوێـری ئـەو کارەیـان کـردووە هەواڵـی پێویسـت لـە بارەیانـەوە بدرێـت و دەسـتگیربکرێن، ئەمـەش بـە نـووسراو لـە نەزارەتـی پۆسـتە و تەلەگـراف راگەیەنـدراوە، هەروەهـا بـۆ ئـەوەی هێڵـی تەلەگـراف بـەم شـێوەیە تووشـی وێـران بـوون و دزیـن نەبێتـەوە نـەزارەت داوای کـردووە بـە پەلـە کاری پێویسـت ئەنجـام بدرێـت، هیممـەت بکرێـت و لـە ئەنجامەکـەی ئـاگادار بکرێنـەوە.

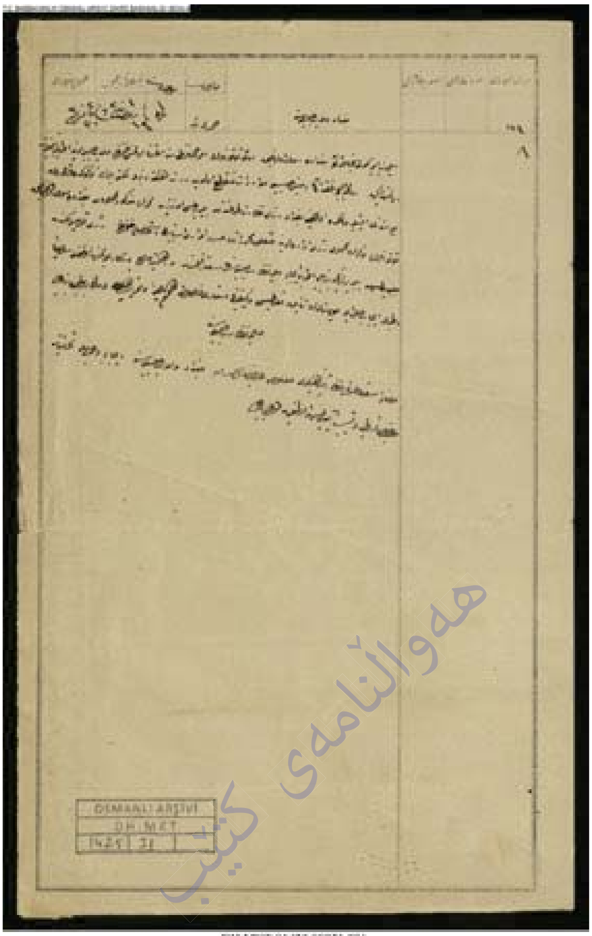

DH.MKT 01425.00031.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>01425.00031</td><td>19 رەمەزان 1304</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی بەغدادی شکۆدار
ئـەو توتنانـەی لـە سـلێمانی و کـۆی سـانجەق دەگوازرێنـەوە بـۆ بەغـداد، فەرمانـی پاراسـتنیان لـە ویلایەتی شـکۆدار دراوە و راگەیەنـدراوە، بـە لەدەسـتدانی ئەمنیـەت ئـەو شـتانەی کـە دێـت وەسـتێنراوە، چـوار هەفتەیـە نامـەکان لـە کەرکـووك ماوەتـەوە، پۆسـتە کار نـاکات، بۆیـە لەلایـەن نەزارەتـی رەژیـەوە ئـاگاداری نێـردراوە، ئەگـەر پێویسـت بـکات ئـەو رێگایانـەی کـە بـۆ گواسـتنەوەی توتـن بەکاردەهێنرێـن بپارێزرێـن یاخـود نـووسراوی فەرمانگـەی رەژی شـوێنەکان بـە رێکوپێکـی رەوان بکرێـت، لـە ئەفسـەری رەژیـوە راگەیانـدن راگەیەنـدراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی ئامـاژە بـۆ نەزارەتـی دارایـی شـکۆدار نێـردراوە، لەبـەر گرنگـی بابەتەکـە هەرچـی زووە بـە پەلـە چارەسـەرێك بدۆزرێتـەوە، پۆسـتەکان بپارێزرێـن و لـە بـارەی ئـەو ئامـاژەوە هیممـەت بـۆ پەیوەندیـداری ویلایەتـی عالیـە.</td></tr>
</table>

DH.MKT.01494.00037.001

<table dir="rtl">
<tr><td>DH.MKT</td><td>01494.00037</td><td>1 رەجەب 1305</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی موسڵی بەهیە
دیوانی عورفی جەنگی لە ویلایەتی شارەزور ڕێکخراوە، لە بارەی ڕێکخستن و ئەرکەوە لەلایەن هاوکاری جەنابی ئیسماعیل حەقی پاشا کە لە کەرکوکە نێردراوە، بە نووسراو بۆ لایەنی سەر عەسکەر نێردراوە، لێرە لەو ٩ نوسراوەی کە بۆ کارگێری عورفیەی دیوانی جەنگی حەواڵە کراوە، نووسراوی ژمارە ١٢٣ هاوپێچ بریارنامەی لێکۆڵینەوەی دادوەری یەکەی کارگێری عورفیە لەگەڵ بریارنامەکەی تری پەسەند کراوی دیوانی جەنگی شارەزور تێدا هاتووە، عەبدوڵڵا ئاغا و بایز و براکانی سەرۆکی هۆزی بلباس محەمەد ئەمین ئاغا لەگەڵ پیاوەکانیان بەناوی مامە شانی، ٣٢٦٣ قیران، ٥ یوك کەلوپەلی قەساب مام عەلی ئیسماعیل دانیشتوی قەزای کۆی سانجەقیان تاڵان کردووە و دزیویانە، بە شایەد سەلمێنراوە و پەسەند کراوە، پشت بەستن بە یاسانامەی سزای مولکیە ماددەی ٦٢ دەستەواژەی یەکەم هەروەها لە مێژووی دەستبەسەرکردنیان هەر یەکە ماوەی ٣ ساڵ بە سزای سەوڵ لێدان زیندانی دەکرێن، هەروەها لە نەبوونی ئەوان بریار درا پارەی ناوهاتوو بۆ خۆیان دەستەبەر دەکرێت، جگە لەمە بریارەکە بە گوێرەی یاسا گونجاوە، لە بارەی جێبەجێ کردنیشی لەسەر ئاماژەی واڵای سەر عەسکەر بە رەزامەندی فەرمانی پاشای جەنابی تاجدار فەرموویەتی، چۆنیەتی کارەکەش بە سەر عەسکەر راگەیەندراوە، بە راگەیەندراوی عالی و جێبەجێ کردنی بە فەرمان و نووسراوی پەیوەندیداری سەدارەت دەبێت و هیممەت دەکرێت لە جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

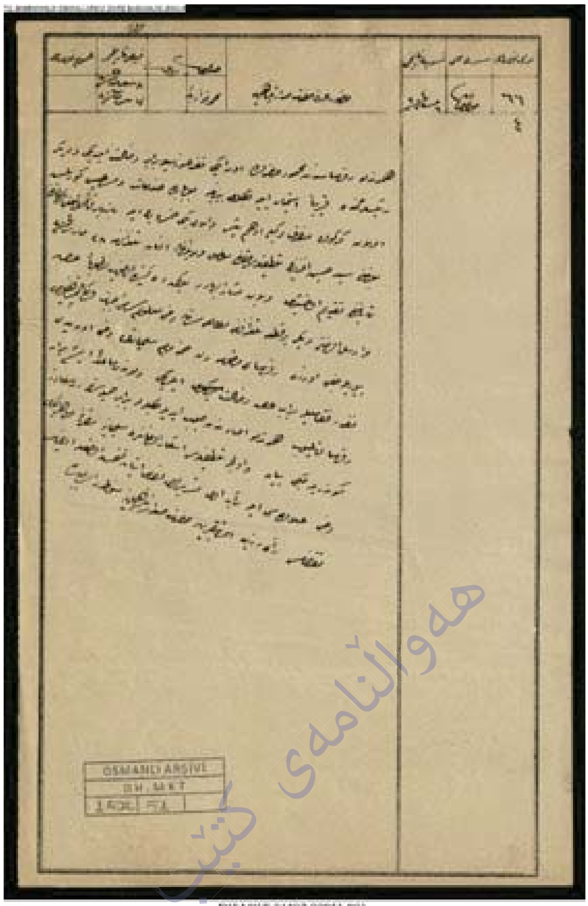

DH.MKT.01502.00051.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	01502.00051	8 شەعبان 1305

بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
لـە سـەرۆکەکانی هەمەوەنـد مەحمـود خـضر لەگـەڵ ١٢ کـەس لـە هاوەڵانـی بەیەکـەوە پاراونەتـەوە و ملکەچـی خۆیـان راگەیانـدووە، سـەرۆکەکانی تریـش بـەم نزیکانـە خزمەتەکانیـان دەبینرێـت، لـەم رووەوە ئەوانـەی خزمـەت و هەوڵەکانیـان بیـنراوە لەوانـە وەکیلـی موتەسـەرفی کەرکـووک ئەدهـەم پاشـا و بەگـی ئـاڵا خـەسرۆ لەگـەڵ وەکیلـی قائیمقامـی بازیـان سـەید حوسـێن ئەفەنـدی، لـە بـارەی پاداشـتکردنیان لـە ویلایەتـی موسـڵ تەلەگرافنامـە وەرگیـراوە و لـە ٢٨ مـارت ١٣٠٤ پێشـکەش کـراوە، ئەمجـارە لـە ویلایەتـی ناوهاتـوو یـەك پارچـە تەلەگرافنامـە بـە داواکردنیـەوە راگەیەنـدراوە و نێـردراوە، ئـەو تەلەگرافنامەیـە خوێندنـەوەی بـۆ کـراوە، دواتـر لەسـەر فەرمـوودەی جەنابـی پەیوەندیـداری وەکالـەت، لـە سـەرۆکەکانی ناوهاتـوو حەمـە مـام سـلێمان لەگـەڵ ١٧ کـەس لـە هاوەڵانـی بەیەکـەوە ملکەچـی خۆیـان راگەیانـدووە، هەروەهـا لـەوە زیاتـر سـەرۆك نەمـاوە، هەمەوەنـدەکان دوای ملکـەچ بوونـی هەموویـان دەنێردرێنـە دەرسـەعادەت، سـەبارەت بـە پاداشـت کردنـی ئەوانـی تـر ئـەوا موتەسـەرفی سـلێمانی تاهیـر بەگیـش زیادکـراوە، نـووسراو کـراوە، جێبەجـێ کردنـی بـۆ جەنابـی پەیوەندیـداری سـەدارەتە.

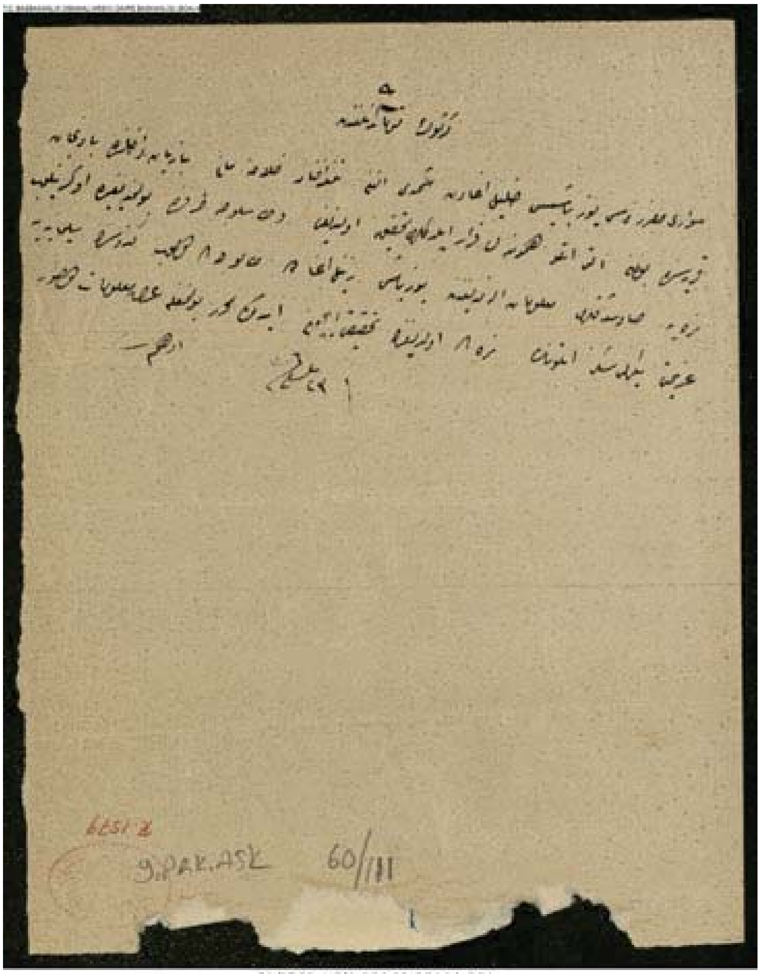

Y.PRK.ASK.00060.00111.001

<table>
<tr><td>15 رەمەزان 1307</td><td>00060.00111</td><td>Y.PRK.ASK</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ موتەسەرفیەتی کەرکووک
ئـەو تەلەگرافنامەیـەی کـە ئێسـتا لـە یوزباشـی مەفـرەزەی سـوارە خەلیـل ئاغـا وەرگیـراوە، لـە پوختەکـەی دەرکەوتـووە، لـە گونـدی بادنجانـی سـەر بـە بازیـان ٦ ئەسـپ سـوار لـە هەمەوەنـدەکان رایانکـردووە، هەروەهـا لـەلای تاسـلوجەش نەبیـنراون، زانیـاری نییـە کـە لـە کـوێ شـەریان کـردووە، یوزباشـی زەینـەل ئاغـاش لـە تاسـلوجەیە، خـۆی دەچێتـە سـلێمانی بـۆ ئـەوەی لێکۆڵینـەوە ئەنجـام بـدات و بزانێـت ئـەم ٢٨ ئەسـپ سـوارە لـە کوێـن، نـووسراو کـراوە و زانیاریـەکان رادەگەیەندرێـن.</td></tr>
</table>

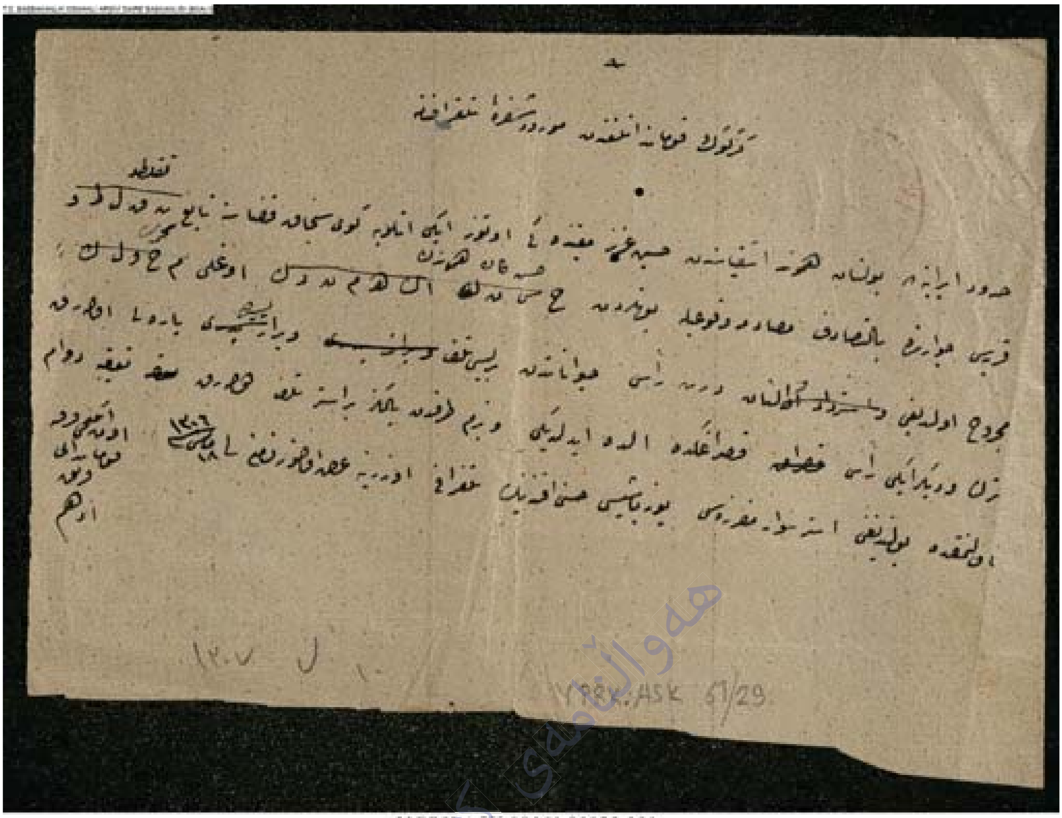
Y.PRK.ASK 61/29

Y.PRK.ASK.00061.00029.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>Y.PRK.ASK</td><td>00061.00029</td><td>10 شەوال 1307</td></tr>
<tr><td colspan="3">لە قوماندانیەتی کەرکووکەوە تەلەگرافنامەی بە شیفرە هاتووە
حوسـێن عەزیـز لـە چەتەکانـی هەمەوەنـد لەگـەڵ ٣٢ ئەسـپ سـوار لـە سـنووری ئێـران بوونیـان هەیـە، لـە دەوروبـەری گونـدی تەقلتـوی قـەزای کـۆی سـانجەق بـە رێکـەوت رووبەرووبوونـەوە روویـداوە، لەوانـە محەمـەد کـوڕی حەسـەن کاك هەمەوەنـد برینـدار بـووە، لـە ٤ سـەر ئاژەڵیـش یەکێکـی لەناوچـووە، یەکێکیـش بـە بریـنداری بەجـێ هێڵـدراوە، هەروەهـا ٢ سـەر ماییـنیش دەسـتکەوتوون، لـەلای ئێمـەوە یـەك ئێسـتر لەناوچـووە، لـە بەدواداچوونیـش بەردەوامیـن، لەسـەر تەلەگرافـی یوزباشـی حەسـەن ئەفەنـدی لـە مەفـرەزەی ئێسـتر سـوارە راگەیەنـدراوە فەرمـان.
فەریق ئەدهەم لە قوماندانیەتی فرقەی ١٢</td></tr>
</table>

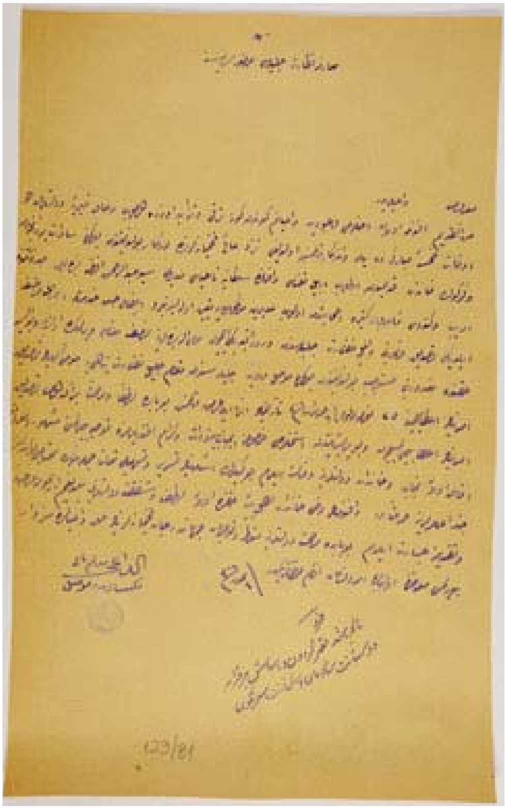

MF.MKT	000129.000081	28 زیلقەعدە 1307

بۆ نەزارەتی مەعاریفی شکۆداری جەنابی پاشا
لەلایەن بەندەتانەوە
هــەر لــە کۆنــەوە دڵســۆزیم بەرامبــەر ئەفەندیــم و بەندایەتیــم رۆژ بــە رۆژ زیاتــر دەبێــت، لــە هــەر پێنــج کاتــی پیــرۆز نــزای خێــر بــۆ دەوڵــەت دەکــەم و یــادی دەکەمــەوە, ئەمجــارەش لــە ســەیدەکانی بەرزنجــی و خانەدانــی کۆنــی کەرکــووك، بەرێوەبــەری ناحیــەی ســوڵتانییە ســەر بــە قــەزای هەولێــر، بەندەتــان ســەید عەبدولرەحــمان ئەفەنــدی خــودی خــۆی کەســێکی رەوشــت بــەرز و ئاســت بــەرزە، هــەر لــە ســەرەتای ئەرکــی بەرێوەبەرایەتیەکەیــەوە بــە شــێوەیەکی رێکوپێــك و بــاش خزمەتــی کــردووە و ئەرکەکــەی جێبەجــێ کــردووە، لەبــەر ئــەوەی ئەرکــی کارەکــەی لــە نەزارەتــی ناوەخــۆ پەســەند نەکــراوە، بەنــدەی ناوبــراو نیــوەی مووچــەی پــێ دەدرێــت، ئەمــەش دەبێتــە زوڵــم، ئەمجــارە لــە ویلایەتــی موســڵ بــۆ پەســەندکردنی فەرمانەکــەی لــە مێــژووی ٦ حوزەیــران ١٣٠٦ ژمــارە ٢٥ نــووسراو راگەیانــدراوە، لــەم بارەیــەوە ســۆز و میهرەبانــی دەوڵــەت بــۆ پەســەند کردنــی فەرمانەکــەی و دەرچوونــی، هەروەهــا بــۆ ئــەوەی ئــەم پەرێشــانیە کۆتایــی پــێ بێــت، دڵســۆزی و بەزەیــی دەوڵــەت بفەرمووێــت بوێریــم کــرد ئــەو داواکارییــە پێشــکەش بکــەم، بریــار و فەرمان بۆ ئەو کەســەیە کــە فەرمـان دەردەکات.
داواکار موعەلیمی دووەم مەکتەبی روشدییەی موسڵ

DH.ŞFR.00142.00016.001

DH.ŞFR	00142.00016	12 جەمادی یەکەم 1307

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لـە ٢١ کانوونـی یەکـەم ١٣٠٥، حەسـەن ئەفەنـدی لـە موسـڵ و حاجـی مسـتەفا ئەفەنـدی لـە کەرکـووك و عەلـی بـەگ لـە سـلێمانی و ئەحمـەد ئاغـا لـە هەولێـر و ئەحمـەد ئەفەنـدی لـە رواندز و عەبدوڵـڵا ئاغـا لـە کـۆی سـانجەق و حاجـی محەمـەد شـەریف لـە عەقـرە و سـەید حوسـێن ئاغـا لـە سـەڵاحیە لـە سـەرۆکایەتی شـارەوانی دەسـت بـە کار دەبـن، رادەگەیەندرێـت.
تاهیر والی موسڵ

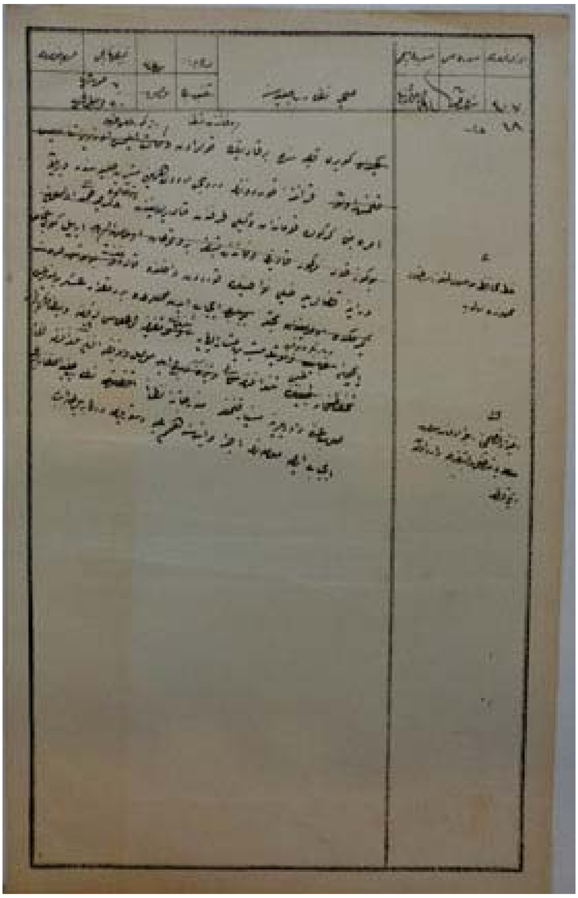

DH.MKT	01663.00015	7 سەفەر 1307

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

لــە شــارۆچکەی کۆپــری دادوەرێــك کۆچــی دوایــی کــردووە، جگــە لــەوە هیــچ شــوێنەوارێکی کۆلێــرای پێــوە دیــار نەبــووە، بــە گوێــرەی ئــەو فەرمانــەی کــە لەشــکری چوارەمــی همایــۆن داویەتــی، بــە پشــت بەســتن بــە فەرمانەکــە لەلایــەن وەکیلــی قوماندانــی کەرکووکــەوە هێڵــی پاراســتنی تەندروســتی هەڵگیــراوە، لــەم حاڵەتــە هێڵــی پاراســتنی موســڵ ٩ کاتژمێــر دووری ناوچەکانیانــە، قەزاکانــی هەولێــر و کــۆی ســەنجاق و رانیــە، لــە نــاو ئــەو هێڵــەن و بــەم شــێوەیەش دەمێننــەوە، بــە پێــی لێکۆڵینــەوە ئەگــەر پێویســت بــکات لــەم ناوچانــە بــۆ هــەر یەکــە برێــك ســەرباز جێگیــر بکرێــت، بــۆ ئــەم مەبەســتەش تەلەگــراف لەلایــەن موشــیری ناوبــراو دراوەتــە ویلایەتــی دیاربەکــر، هەروەهــا بــە پشــت بەســتن بــە هەندێــك ووتــە تەلەگرافنامــەی پزیشــکی پاراســتن خانــە، هەروەهــا ئــەو تەلەگرافنامــەی لــە ویلایەتــی موســڵ وەرگیــراوە، لەگــەڵ دوو پارچــە مامەڵــەی وەرگیــراو بــە هاوپێچــی نێردراوە،بــۆ جێبەجــێ کردنــی کارەکــە لــە نەزارەتــی ناوبــراو فەرمــان دراوە.

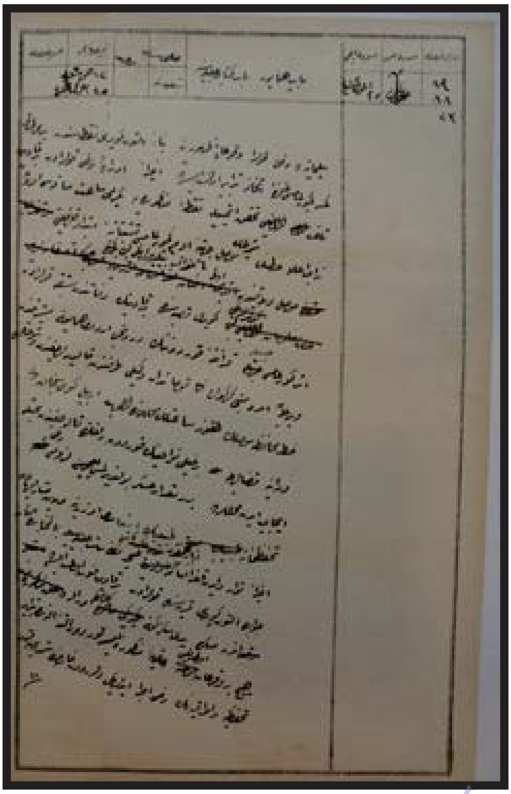

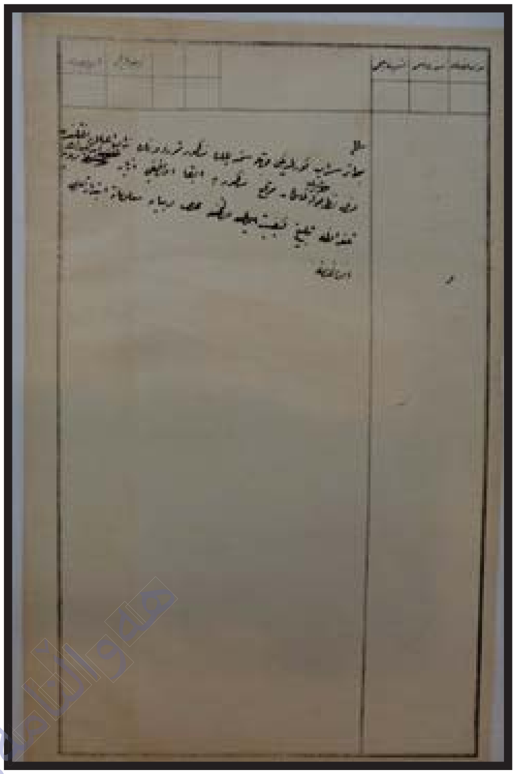

1307 سەفەر 12	01664.00083	DH.MKT

لە نێوان هومایۆن و باش کیتابەتی شکۆدار

لـە سـلێمانی کۆلێـرا سـەری هەڵـداوە، بـۆ ئـەوەی لەلایەنـی ووشـکانی کـەس تێنەپەڕێـت، لـە خاڵـی ئاڵتـون کۆپـری کاری ئامـادەکاری پێویسـت ئەنجـام دراوە، لـە کۆتایـی لـەوێ دادوەرێـك مـردووە، دوای لێکۆڵینـەوە لـە خاڵـی نـاو هاتـوو ٢٠ کاتژمێـر دووریەکەیەتـی، هـەوڵ بدرێـت کـەس لـە نێـوان زابـی سـەروو و ویلایەتـی موسـڵ تێنەپەڕێـت، سـەرەتا بـە تەلەگـراف لـە ویلایەتـی موسـڵ روون کراوەتـەوە، لـە شـارۆچکەی کۆپـری دادوەرێـك کۆچـی دوایـی کـردووە، لـەوە زیاتـر شـوێنەواری کۆلێـرا نەبیـنراوە، بـەو هێڵـە تەندروسـتخانەیەی کـە دانـراوە، بـەو فەرمانـەی کـە بـە موشـیرەتی لەشـکری چوارەمـی هومایـۆن دراوە، لەلایـەن وەکیلـی قوماندانـی کەرکـووك هەڵگیـراوە، بـەم شـێوەیە هێڵـی پارێـزگاری دووریەکەیـان ٩ کاتژمێـرە، قەزاکانـی هەولێـر و کـۆی سـەنجاق و رانیـە لـە نـاو ئـەو هێڵـە تەندروسـتخانەیە دەمێننـەوە، ئەگـەر پێویسـت بـکات لـەم شـوێنانە بـۆ هـەر یەکـە برێـك سـەرباز دابنرێـت، ئـەو پاراسـتنخانەیە لـە سـەر ئـاگاداری پزیشـك لـە ویلایەتـی ناوبـراو تەلەگرافنامـە هاتـووە، بـە گفتوگـۆ لەگـەڵ نەزارەتـی تەندروسـتی شـکۆدار، لـە وەڵامـدا ئەگەرچـی لـە گونـدی ئاڵتـون کۆپـری دادوەرێـك بـە کۆلێـرا مـردووە، دواتـر بـە مـاوەی ٧ تـا ٨ رۆژ لـەوێ شـتێك رووی نـەداوە، شـوێنی ناوبـراو لـە ژێـر هێڵەکـە دانـراوە، ئامـادەکاری پاراسـتنی بـۆ کـراوە، هەروەهـا لـە دەرەوەی ئـەو هێڵـە، تـا ئێسـتا هیـچ شـوێنەوارێك نەبیـنراوە، لـە ئێسـتادا پێویسـت نـاکات ئـەو هێڵـە بگوازرێتـەوە زابـی سـەروو هـەر لـە شـوێنی خـۆی بمێنێتـەوە، ئـەو زانیارییـە روون کراوەتـەوە و نێـردراوە، بریـار و فەرمـان.

DH.MKT.01688.00014.001

DH.MKT	01688.00014	16جەمادی کۆتایی 1307

بۆ ویلایەتی موسڵی بەهیە
پێشـەکی هەندێـك ووتارخوێنـی ئایینـی نێردراوەتـە ویلایەتـەکان، وەکـو ئەمانە موسـڵیش پێویسـتی بـە ووتارخوێنی ئایینیـە، هەروەهـا لـە زانـاکان شـێخ رەسـول ئەفەنـدی خـودی خـۆی بـە ووتارخوێـن و ئامۆژگاریکردنـەوە سـەرقاڵە، یا ئەوەتا مووچەیـەك بـە بـری ١٥٠٠ قـوروش بـۆ ئەفەنـدی ناوبـراو ببڕێتـەوە و بـە شـێوەی گـەڕۆك بـۆ ویلایەتەکانـی بەهیـە دابمەزرێـت، یاخـود بـڕە پـارەی ناوهاتـوو بـۆ سـێ بـەش دابـەش ببێـت، یەکێـك بـۆ موسـڵ و دووەکـەی تریـش بـۆ سـانجەقەکانی کەرکـووك و سـلێمانی بێـت، جگـە لەمـە رەسـول ئەفەندیـش بنێردرێتـە سـلێمانی، ٢ کەسـی ئایینـی هەڵبژێردرێـن و دابمەزرێـن، پێشـەکی ئـەو نووسراوانـەی لـە ویلایەتـی بەهیـە نێـردراوە، لـەم بابەتـەدا خوێندنـەوەی عالـی بـۆ دەکرێـت و ئامـاژەی پـێ دەکرێـت، بـە تێروانین لـە وێنـەی ئاماژە پێکردنەکە بـە گوێـرەی ئـەو خوێندنـەوەی واڵا بـۆی دەکات، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی ئامـاژە پێکردنەکـە.

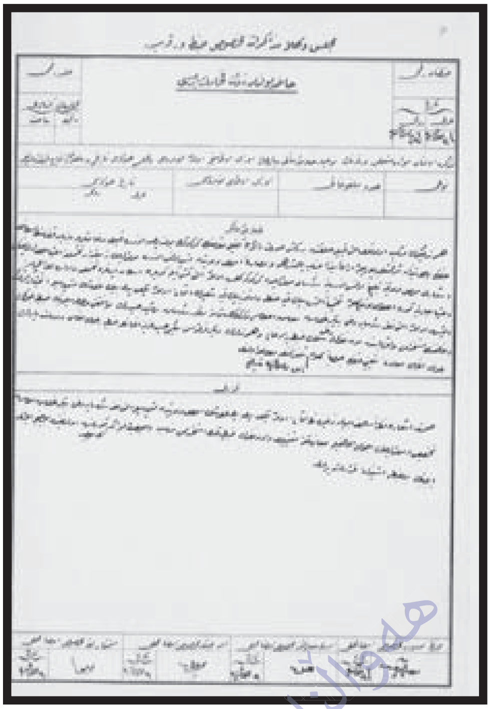

هەواڵنامەی کتێب

MV	00065.00007	3 سەفەر 1308

پوختەی دارایی
هەمەوەنـدەکان لـە شـەش هـۆز پێکهاتـوون، لـە هـەر یەکەیـان یـەك کـەس بـە شـێوەیەکی هەمیشـەیی وەکـو کەفیـل لـە کەرکـووك نیشـتەجێ بکرێـن، لەگـەڵ قەبـوڵ کردنـی ملکـەچ بوونیـان لـە قـەزای بازیـان نیشـتەجێ بکرێـن، بـۆ ئەمـەش پێویسـت بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی پاشـا دەبێـت هەروەهـا خەرجـی پـارە لـە ویلایـەت رێـك دەخرێـت، جگـە لەمـە ناوبـراون پێویسـتیان بـە بـری چەنـد دانەوێڵـە هەیـە، بـە راگەیەندراوێـك ویلایەتـی موسـڵ ئـاگادار کراوەتـەوە، بەرپرسـەکانی ناوبـراوان هاتوونەتـە کەرکـووك لەگـەڵ ئـەو شـەش کەسـەش ئەوانـەی لەگەڵیـان هاتـوون لـە نیشـتەجێ کردنیـان لـە گونـدەکان بـۆ بەرێوەبـردن و دانەوێڵـە بـە گوێـرەی پێداویسـتی خۆیـان بۆیـان دابیـن دەکرێـت، بـە تەخمینـی ٦٠٠٠ قیـە گەنـم و ٣٠٠٠٠ قیـە جـۆ بـە رێکخسـتنی ٢٧٠٠٠ قـوروش دابیـن دەکرێـت، جگـە لـەوە بـۆ ئـەو شـەش سـەرۆکە بـۆ هـەر یەکەیـان ١٠٠٠ قـوروش مووچەیـان پـێ بدرێـت، هەروەهـا لـە کەرکـووك لـەو فەرمانبـەرە سـەرۆکانەی کـە لـە کەرکـووك نیشـتەجێ دەکرێـت رەشـید حەیـدەر بـە وەرگرتنـی رەزامەنـدی لـە سـلێمانی بـە ئاغـای بلۆکـی پۆلیـس بەکاردەهێنرێـت، لـە کەسوکارەکانیشـی ١٠ کـەس دەخرێنـە نـاو سـلکی پۆلیـس، سـەرۆکی فرقەکـەی تـری هەمەوەندەکانیـش حوسـێن عەزیـز ئاغـا، وەکـو ئاغـای بلۆکـی پۆلیـس و یاریـدەدەری ئاغـای بلـۆك دادەمەزرێـن، لـە وەڵامـدا تەلەگرافنامـە لـە ٢٧ مایـس ١٣٠٧ هاتـووە و خوێندنـەوەی بـۆ کـراوە.

بریار
بـە تێروانیـن لـە وێنـەی ئامـاژە پێکراوەکـە ئـەو زەخیرەیـەی باسـکراوە هەشـت یەکـی دەکاتـە ٢٠٠٠٠ قـوروش پـارە لـە ویلایـەت رێـك دەخرێـت، جگـە لەمـەش بـۆ سـەرۆکەکانیش هـەر یەکـە ١٠٠٠ قـوروش مووچەیـان بـۆ دابیـن دەکرێـت، لەبـارەی دامەزراندنـی ئاغـای بلـۆك و یاریدەدەرەکانـی و دامەزراندنـی ١٠ کـەس وەکـو پۆلیـس بـە گونجـاو زانـراوە، هەروەهـا سـوودەکانی بینـراوە، بۆیـە جێبەجـێ بکرێـت و بـە بریارنامـە مۆڵەتەکـەی کراوەتـە بریـار.

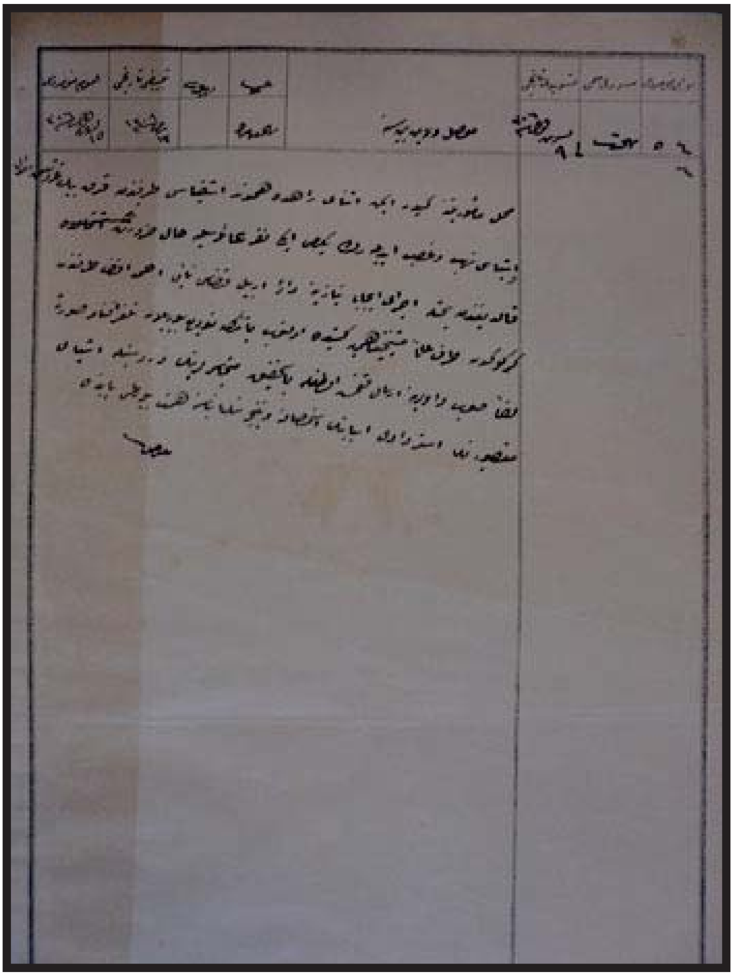

DH.MKT	01775.00081	13 رەبیعی یەکەم 1308

بۆ ویلایەتی موسڵ
لـە کاتـی چوونـی بـۆ سـەر ئەرکەکـەی لەلایـەن چەتەکانـی هەمەوەنـد بـە بـری ٤٠ هـەزار پـارە و کەلوپەلیـان لـێ دزیـوە و بەتـاڵان بردوویانـە، خۆشـی بـە ٢٢ ئەندامـی خێزانەکـەی تووشـی تەنگانـە و پەرێشـانی بژێـوی ژیانیان بوونەتـەوە، بـۆ چارەسـەری ئـەو کێشـەیە لەلایـەن نائیبـی قـەزای هەولێـر ئەحمـەد ئەفەنـدی بـە تەلەگرافنامـە شـێخەکانی کەرکـووک ئاگادارکراوەتـەوە، بـۆ ئـەوەی پـارە و کەلوپەلـەکان بـۆ خاوەنەکـەی بگەڕێندرێتـەوە.

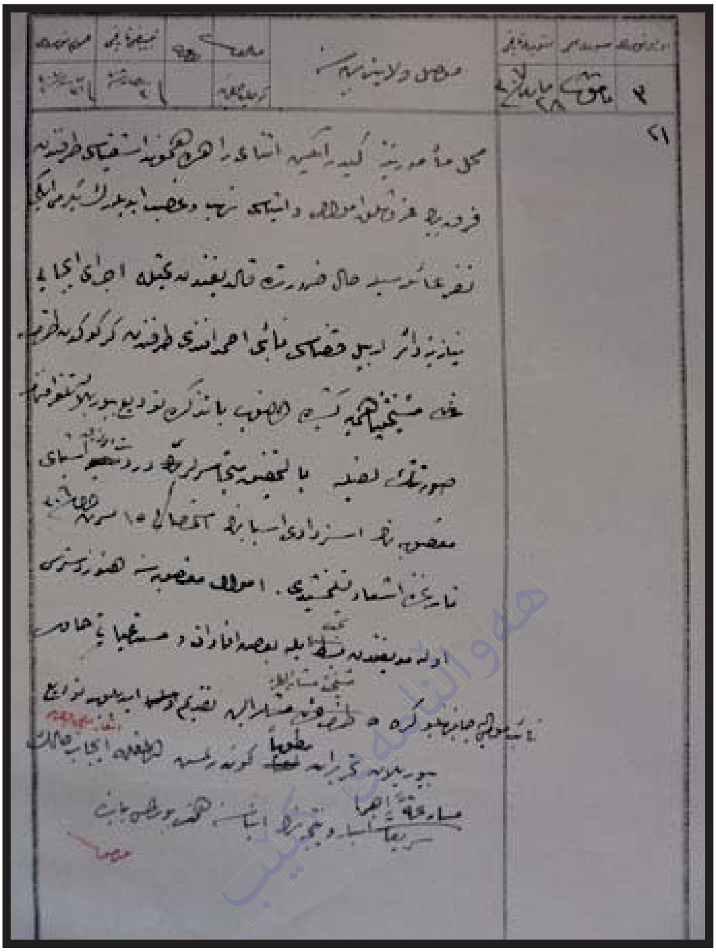

DH.MKT	01827.00112	3 رەمەزان 1308

بۆ ویلایەتی موسڵ
لـە کاتـی چوونـە سـەر کارەکـەی تووشـی چەتەکانـی هەمەوەنـد بۆتـەوە و ٤٠٠٠٠ قـوروش و کەلوپەلـی دزراوە، خۆشـی ٢٢ ئەندامی خێزانێکن تووشـی پەرێشـانی و ناخۆشـی بژێوی ژیان بۆتەوە، بە نیازی باشـتر کردنی بارودۆخی، نائیبـی قـەزای هەولێـر ئەحمـەد ئەفەنـدی بـە تەلەگـراف ناردوویەتـی داوای لـە شـێخەکانی کەرکـووك کـردووە، لێکۆڵینـەوە کـراوە و تاوانبـاران دەسـتگیر کـراون، داوای کـردووە کەلوپەلـەکانی بـۆ بگەڕێنـدرێتـەوە، ئەمـەش بـە پێـی نـوسراوی ١٥ تشرینـی یەکـەم ١٣٠٦، بـەڵام لەبـەر ئـەوەی هێشـتا کەلوپەلـەکان دەسـتی بەسـەردانەگیراوە، ئەمجـارە نائیبـی ناوبـراو نـووسراوی بـۆ شـێخەکان نـاردووە و داوای چارەسـەرکردنی بارودۆخەکـەی کـردووە.

DH.MKT	01959.00060	14 زیلقەعدە 1309

بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت و نەزارەتی دارایی پایەبەرز
هەمەوەنـدەکان لـە شـەش عەشـیرەت پێکهاتـوون، لـە هـەر عەشـیرەتێك نەفەرێـك بـە شـێوەیەکی هەمیشـەیی لـە کەرکـووك بمێننـەوە، لەگـەڵ قەبـوڵ کردنـی تکاوپارانەوەیـان لـە قـەزای بازیـان نیشـتەجێ بکرێـن، لەوانـەش لـەم شـەش کەسـەی کـە دێنـە کەرکـووك بـۆ هـەر یەکـە ١٠٠٠ قـوروش مانگانـە مووچەیـان بـۆ ببرێتـەوە، ئەوانـەی لـە گوندیـش نیشـتەجێ دەکرێـن بـە تەخمیـن خـۆراك و زەخیرەیـان بـۆ دابیـن بکرێـت، بـە بڕیـاری ئەنجوومەنـی تایبەتـی بریـکارەکان لەسـەر فەرمانـی پاشـای جەنابـی پاشـا لـە ١٤ تەممـوز ١٣٠٧ ژمـارە ٧٠١ نـووسراوی پەیوەندیـداری سـەدارەت و نەزارەتـی دارایـی لەگـەڵ ویلایەتـی موسـڵ گفتوگـۆ لـە نێوانیـان کـراوە، گشـت کاغەزەکانـی حەواڵـەی نەزارەتـی ژمێریـاری کـراوە، ئەمجـارە ئـەو نـووسراوەی کـە نێـردراوە تێـدا هاتـووە بـۆ ئـەم شـەش کەسـە لـە مێـژووی نـووسراوی ناوهاتـوو تـا کۆتایـی سـاڵی ١٣٠٧ کۆتایـی شـوبات ئـەو بـڕە پارەیـەی کـە دەدرێـت، لـە موازەنـەی ئـەم ساڵەوە دابیـن دەکرێـت، هەروەهـا لـە مارتـی ئـەم ساڵەوە تـا کۆتایـی شـوبات ٧٢٠٠٠ قـوروش لـە سـاڵی باسـکراودا رێـك دەخرێـت، لـە موازەنـەی سـاڵی ١٣٠٩ دەنووسرێتـەوە و هەشـت یەکـی زەخیرەکـەش لـە ٢٧٠٠٠ قـوروش لـە موازەنـەی سـاڵی ١٣٠٧ رێك دەخرێت، بەم شـێوەیە بـە هـاوکاری پەیوەندیداری وەکالـەت بفەرمووێـت چۆنیەتـی جێبەجـێ کردنـی لـە نەزارەتـی دارایـی ئامـاژەی پێکـراوە و ڕاگەیەنـدراوە.

دارایی
بـە پشـت بەسـتن بـە نـووسراو ئـەو زەخیرەیـەی کـە دەدرێـت ٢٧٠٠٠ قـوروش لـە سـاڵی ١٣٠٧ دەنووسرێتـەوە و هەژمـار دەکرێـت، لـە پارەوپولـی ویلایەتـی موسـڵ رێـك دەخرێـت، بـۆ ئەمـەش حەواڵـە نامـە رێکخـراوە و نووسراوەتـەوە، بـۆ سـەروو نێـردراوە، ئەمـەش لـە نەزارەتـی ژمێریـاری ئامـاژەی پێکـراوە، بـۆ جێبەجـێ کـردن.

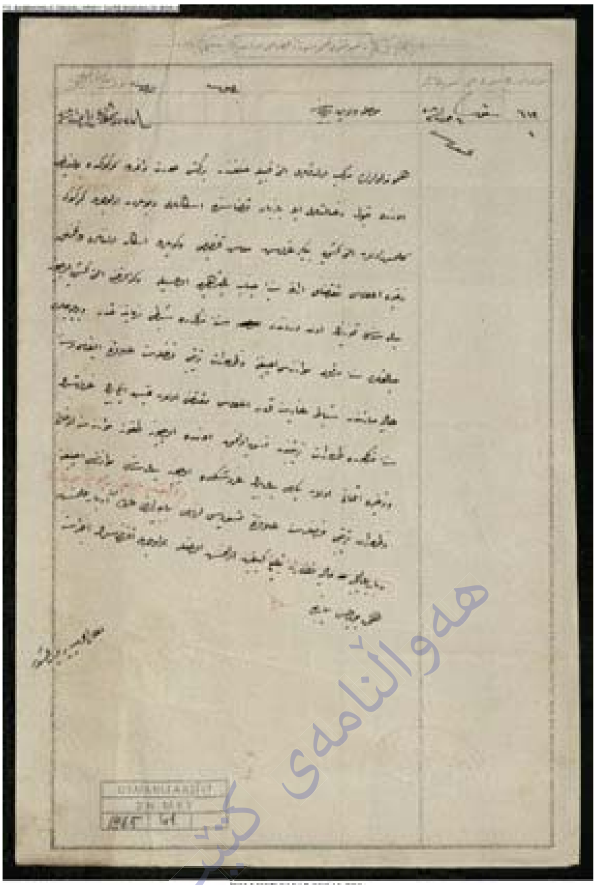

DH.MKT 01965.00041.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>01965.00041</td><td>27 زیلقەعدە 1309</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی موسڵ
هەمەوەنــدەکان لــە شــەش عەشــیرەت پێــك هاتــوون، لــە هــەر یەکەیــان بــە شــێوەیەکی هەمیشــەیی لــە کەرکــووك دەمێننــەوە، لەگــەڵ قەبــوڵ کردنــی ملکــەچ بوونیــان، نیشــتەجێ کردنیــان لــە قــەزای بازیــان و ئەوانــەی کــە هاتوونەتــە کەرکــووك بــۆ شــەش کەســەکە، هــەر یەکەیــان ١٠٠٠ قــوروش مووچەیــان بــۆ ببڕێتــەوە، هەروەهــا بــۆ ئەوانــەی لــە گونــدەکان نیشــتەجێ کــراون، زەخیرەیــان پــێ بدرێــت، بــە بوونــی فەرمانــی پاشــای جەنابــی پاشــا ئــەوەی بــاس کــراوە بــۆ ئــەم شــەش کەســە لــە ١٣٠٧ تەممــوز ١٤ تــا کۆتایــی شــوباتی هەمــان ســاڵی ناوهاتــوو، ئــەو بــڕە پارەیــەی پێیــان دەدرێــت، لــە موازەنــەی ســاڵی ناوهاتــوو ڕێــك دەخرێــت، بــۆ ســاڵانی تریــش جێبەجــێ دەکرێــت، هەروەهــا لــەم ســاڵە لــە مارتــەوە تــا کۆتایــی شــوبات ٧٢٠٠٠ قــوروش ڕێکخــراوە و دەدرێــت، بــۆ موازەنــەی ســاڵی ١٣٠٩ و زەخیــرە لــە ٢٧٠٠٠ قــوروش لــە موازەنــەی ســاڵی ١٣٠٧ ڕێکخــراوە، بــۆ جێبەجــێ کردنــی نەزارەتــی دارایــی ئــاگادار کراوەتــەوە، هیممــەت بکرێــت بــۆ جێبەجــێ کردنــی.</td></tr>
</table>

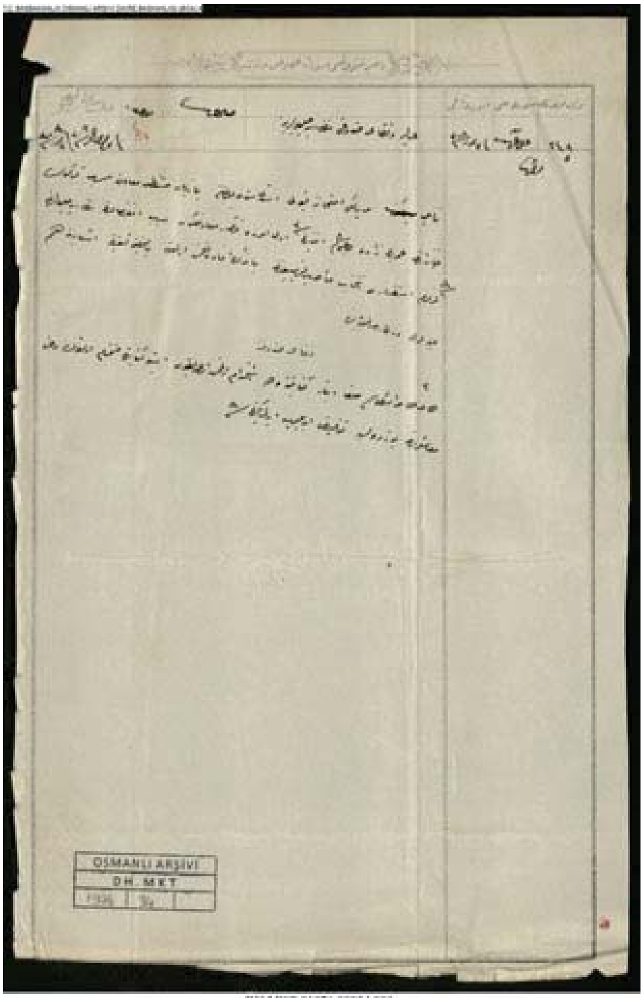

DH.MKT.01976.00034.001

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>01976.00034</td><td>27 زيلحيجه 1309</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی دادوەری و سندوقی خانەنشینی شکۆدار
یاریـدەدەری لێکۆڵـەری پێشـووی بازیـان و لـە خانەدانـی کەرکـووک عومـەر زادە حاجـی سـالم ئەفەنـدی داوای تاقیکردنـەوەی بەڕێوەبـەری ناحیـەی کـردووە و قەبـوڵ کـراوە، دەسـتپێك هـۆکاری جیابوونـەوەی لـە یاریـدەدەری ناوهاتـوو، لـە نەزارەتـی شـکۆدار پرسـیار کـراوە و لـە قۆمیسـیۆنی هەڵبژاردنـی فەرمانبـەران بـە نـووسراو باسـکراوە، بـە لێکۆڵینـەوە چۆنیەتـی کارەکـە ئاماژەی پێکـراوە، سـەروو فەرموویەتـی هیممـەت بکرێـت بـۆ جێبەجـێ کردنـی.

بۆ سندوقی خانەنشینی
ناوبـراو لـە ئەسـکەلەی تـاق و نووسـینی ئەنباریـش کاری کـردووە، لـەم کارە ئەوانـەی خزمەتیـان کـردووە، مووچەکانیـان لـە ٥٪ی دەسـتی بەسـەرداگیراوە و دەسـتی بەسـەردا دەگیرێـت.</td></tr>
</table>

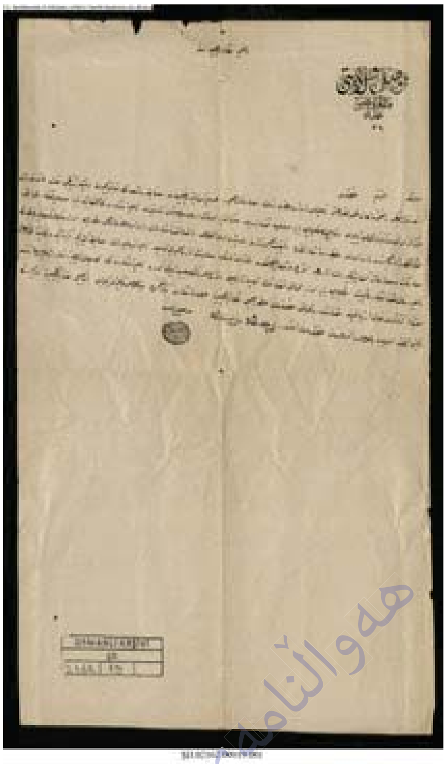

هەواڵنامەی کتێب

ŞD	02162.00019	25 ڕەبیعی یەکەم 1309

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٥٦
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم

لـە نـاو سـانجەقی شـارەزور داهاتـی ئێسـتای ناحیـەی توزخورماتـو بەشـی خەرجـی ناوەخـۆ نـاکات، لەبـەر ئـەوەی تووشـی کێشـە و گرفـت بۆتـەوە، لـە کاتـی خۆیـدا جیابۆتـەوە و بەسـتراوەتەوە بـە کەرکـووك کـە مەرکـەزی لیـوای شـارەزورە، لەبـەر گرنگـی شوێنەکەشـەوە لـە قـەزای سـەڵاحیە ٧ و لـە مەرکـەزی لیـوا ١٦ کاتژمێـر دوورە، لەگـەڵ پاشـکۆکانی ناحیـەی ناوهاتـوو بەسـتنەوەی بـە قـەزای سـەڵاحیە مەزبەتـەی ئەنجوومەنـی کارگێـری لیـوای ناوهاتـوو هاتـووە و ئامـاژەی پێکـراوە، چۆنیەتـی کارەکـەش لـە ئەنجوومەنـی کارگێـری ویلایـەت خوێندنـەوەی بـۆ کـراوە، لـە راسـتییدا داهاتـی قـەزای ناوهاتـوو بەشـی مووچـە و خەرجـی فەرمانبەرانـی ناوەخـۆ و سـەربازانی نیزامیـە و زەبتیـەی ئـەوێ نـاکات، بەمـەش تووشـی جۆرەهـا کێشـە بۆتـەوە، بـەم شـێوەیەش تـا دێـت کێشـەکان زیـاد دەبێـت، هەروەهـا ناحیـەی توزخورماتـو بـە نزیکـی لـە قـەزای ناوهاتـوو بەسـتنەوەی بـە ئـەوێ سـوودی بـۆ قەزاکـە دەبێـت و کێشـەکە چارەسـەر دەکات، بۆیـە لـە مارتـی ١٣٠٨ ی دارایـی لـە کەرکـووك جیابکرێتـەوە و ببەسـترێتەوە بـە قـەزای ناوهاتـوو بـۆ ئەمـەش نـووسراو بـۆ پەیوەندیـداری نـەزارەت کـراوە و ئامـاژەی پێکـراوە، دیسـان لـە هـەر حالەتێـك جێبەجـێ کردنـی پەیوەسـتە بـە نەزارەتـەوە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
والی موسڵ مۆری عەبدولقادر کەمالی

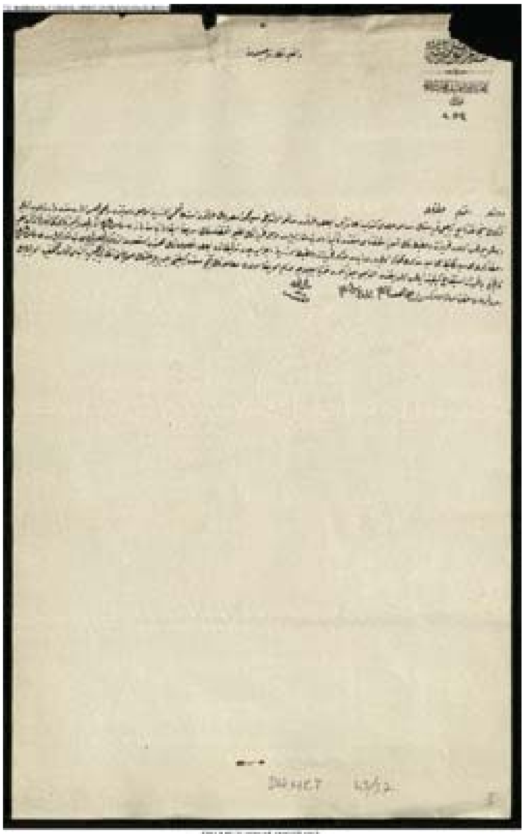

DH.MKT.00045.00037.002

<table>
<tr><th>DH.MKT</th><th>00045.00037</th><th>25 زیلقەعدە 1310</th></tr>
<tr><td colspan="3">
نەزارەتی کاروباری دارایی
ژمێریاری هەژماری کۆن
ژمارە ٢٥٣
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
شەش یەکی پشکی گوندی تەرجیل سەر بە سانجەقی کەرکووک سەر بە خۆیەتی، لەلایەن هەندێك کەسەوە دەستیان بەسەر داگرتووە، بۆیە لەلایەن سەید محەمەد ئەسعەد بەگ داواکاری بەرز کراوەتەوە، لەسەر ئەم داوایە لە ویلایەتی موسڵ و ئەنجوومەنی کارگێری خۆچێی تەحریرات و مەزبەتە نێردراوە، لەم بارەیەوە بۆ دووپاتکردنەوە لە ویلایەتی ناوهاتوو نووسراو نێردراوە، بە پەلە جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت، نووسراوی ١١ مایس ١٣٠٩ ژمارە ٢٢٦ حەواڵەی ژمێریاری هەژماری کۆن کراوە، لەسەر ئەم نووسراو و مەزبەتەیەی کە سەرەتا نێردراوە، ووردبینی کراوە، بە پێویست زانراوە هەندێك زانیاری تایبەت لە خۆچێی بێت، لەم بارەیەوە لە ویلایەتی ناوهاتوو لە مێژووی ١٣ مایس ١٣٠٩ نووسراو نێردراوە تا روون کردنەوە بکرێت، بە گوێرەی ئەم وەڵامەی کە دێت، لە خەزینەی شکۆدار کارەکە جێبەجێ دەکرێت و ئەنجامەکەی رادەگەیەندرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
نازری دارایی
</td></tr>
</table>

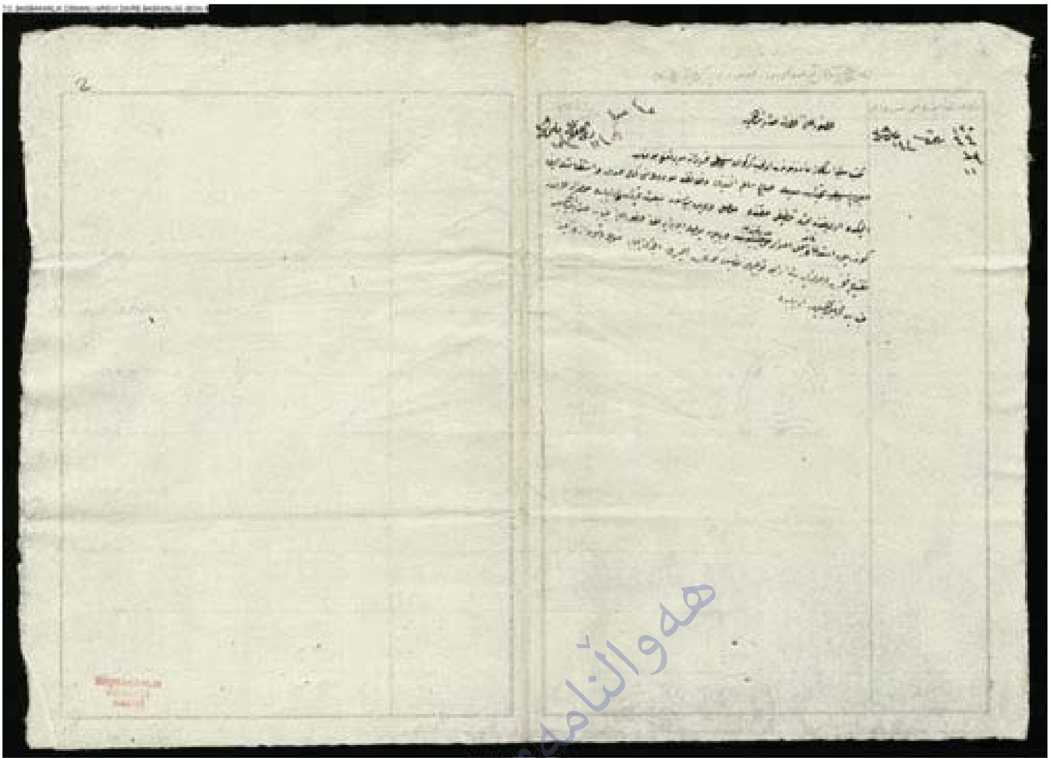

DH.MKT.00049.00055.001

هەواڵنامەی کتێب

1310 زیلقەعدە 11	00049.00055	DH.MKT

بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
ساڵح ساڵم ئەفەندی لە بەڕێوەبەرایەتی تەحریراتی سانجەقی کەرکووك کە لە دەرچووانی مەکتەبی مولکیەی شاهانەیە، ئەرکەکانی بە دڵسۆزییەوە جێبەجێ کردووە، لە بارەی پاداشت کردنی لە ویلایەتی موسڵی بەهیە تەحریرات نێردراوە، لەلایەن ناوبراوەوە داواکاری نێردراوە، هەروەها لە بەڕێوەبەرایەتی تۆماری زانیاری پۆستە دراوە، بەیەکەوە هاوپێچ پێشکەشی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت کراوە، هەروەها ناوبراو بە گونجاو زانراوە پلەی چوارەمی پێ بدرێت، بەڵام پێویستی بە فەرمانی عالی جەنابی پەیوەندیداری پایەبەرزە.

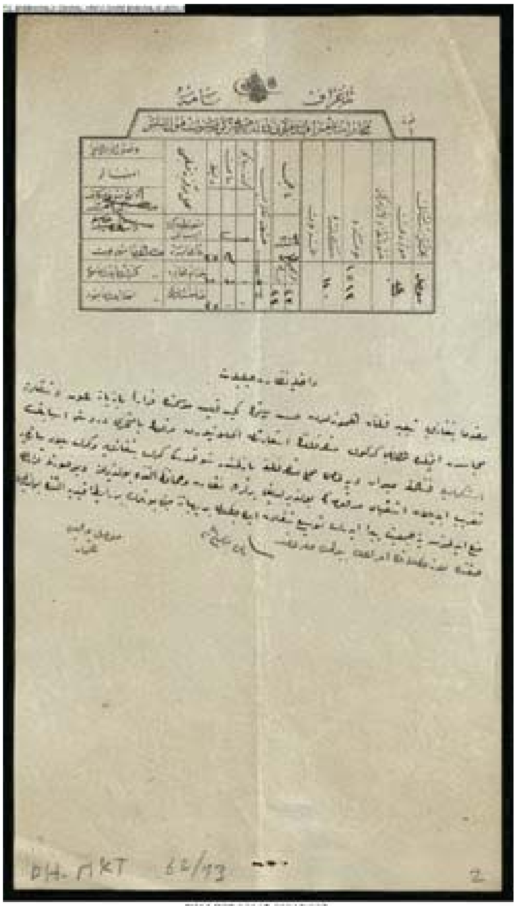

DH.MKT.00062.00013.002

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>00062.00013</td><td>19 زیلقەعدە 1310</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی ناوەخۆ
پێشەکی ئەو هەمەوەندانە کە لە بەنغازی مابوونەوە زستانی رابردوو بە هەڵاتووی گەراونەتەوە بازیان و بوێریان کردووە دەست بە چەتەگەری بکەنەوە، ئەو ئاماژانەش لە موتەسەرفیەتی کەرکووکەوە باسکراوە، ناوبراو بە گەران و سوران دەستگیرکراونەتەوە، بۆ ئەوەی رێگە بە شەر کردن نەدرێتەوە، بۆ موتەسەرفیەتی خۆجێی نووسراوەتەوە، چ لە بەنغازی بێت یاخود لە شوێنێکی تر بێت ئەو شوێنانەی لەلایەن چەتەکانەوە وێران کراوە، ئەو چەتانەی لەو شوێنانەی کە دەدۆزرێنەوە، بخرێنە ژێر نەزارەت و چاودێریەوە، ئەگەر بەم شێوەیەش رێگە لە هەڵاتنیان نەگیرێت، دیسان کۆمەڵ دروست دەکەن و دەست بە فراوان بوونی چەتەگەریەتی دەکەنەوە، ئەوانە هەر یەکە بخرێنە ژێر تۆماری دەستەیەکەوە، راگەیەندراوە لەسەر جێبەجێ کردنی فەرمانەکە.
عوسمان والی موسڵ</td></tr>
</table>

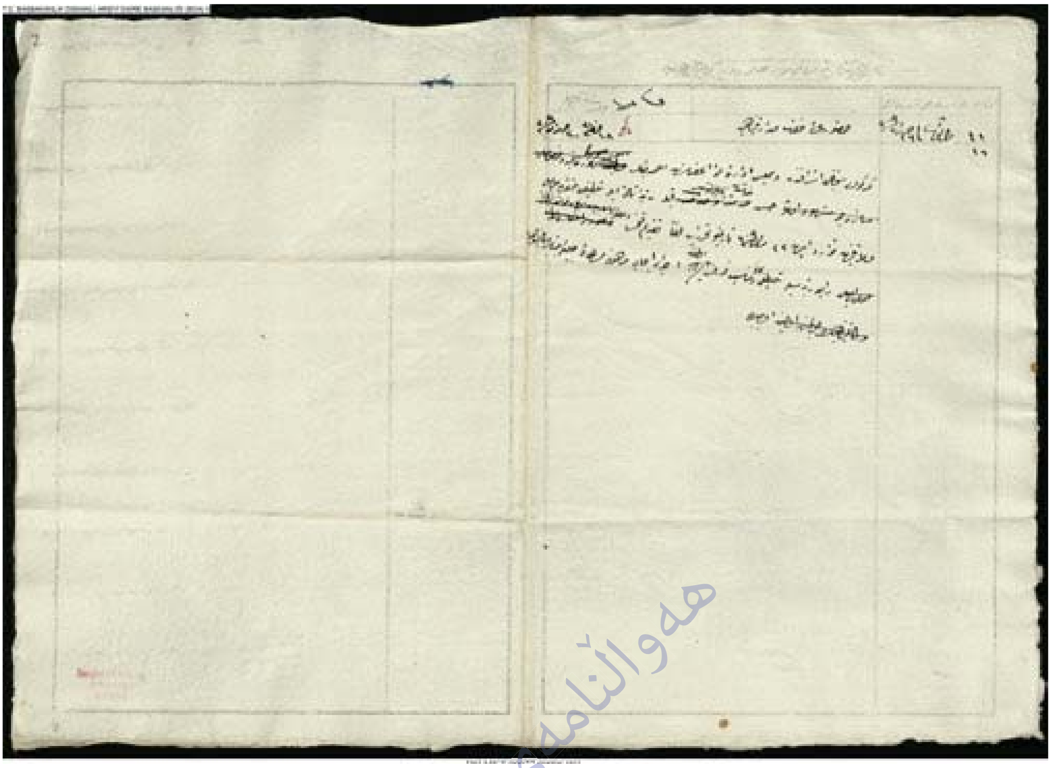

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	00077.00006	18 جەمادی یەکەم 1310
جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی لــە ئەشرافەکانــی ســانجەقی کەرکــووك و ئەندامــی ئەنجوومەنــی کارگێــری قــەزا ئەحمــەد بــەگ بەهــۆی کارە باشــەکانی بــە پلــەی ســێیەم ڕێــزی لــێ بگیرێــت، لــە ویلایەتــی موســڵ لــە مێــژووی ٢٢ مایــس ١٣٠٩ نــووسراو بــە هاوپێچــەوە پێشــکەش کــراوە، بــەڵام وا بــە گونجــاو زانــراوە کــە ناوبــراو بــە پلــەی چــوارەم پاداشــت بکرێــت، جێبەجــێ کردنــی لەســەر رای پەیوەندیــداری وەکالــەت وەســتاوە.		

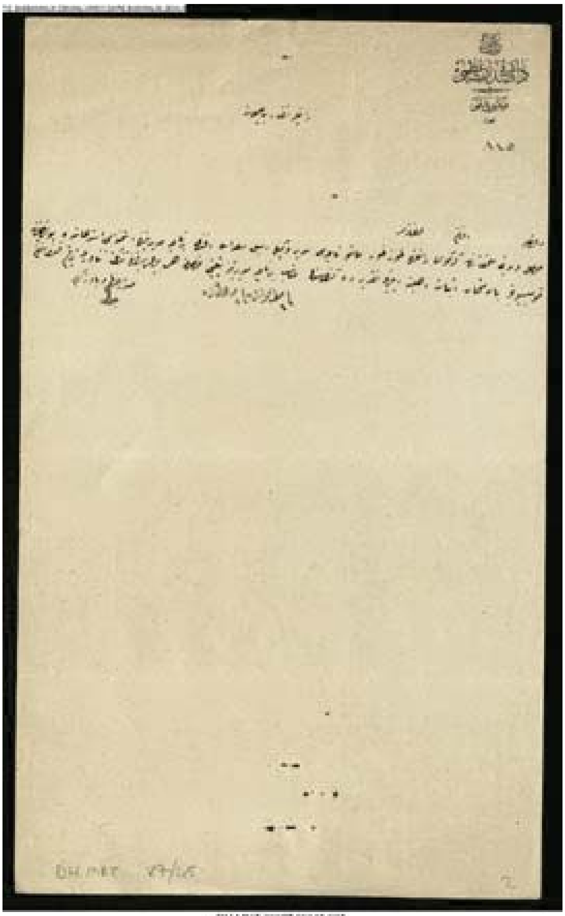

DH.MKT 00087 00045.002

DH.MKT	00087.00045	6 زيلحيجه 1310
بابی عالی فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز قەڵەمی تۆمار ژمارە ٨١٥ بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم لە پاشکۆکانی ویلایەتی موسڵ ناحیەی توزخورماتو سەر بە کەرکووك بریکاری بەڕێوەبەری پێشووی ناحیەکە سەعدوڵلا ئەفەندی داوای کردووە لە بەڕێوەبەری ناحیەیەك دابمەزرێت، لە تاقیکردنەوەی قۆمیسیۆن بەشدار بێت، کە لێهاتووی خۆی جێگیر کرد ئەم کاتە لە شوێنێکی گونجاو وەکو بەڕێوەبەری ناحیە دابمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستە نووسراو کرا ئەفەندم. سەدری ئەعزەم		

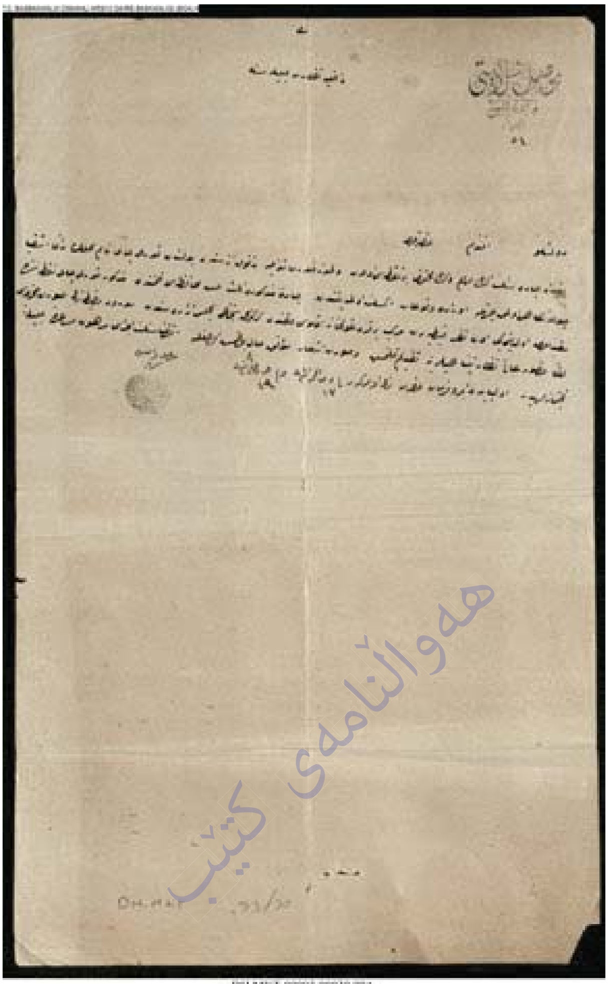
هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.00093.00030.004

DH.MKT	00093.00030	17 زيلحيجه 1310

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٥١
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
شـەقامی بەغـداد گرنگـە هەروەهـا خاڵێکـی مەترسیداریشـە، لـە نێـوان توزخورماتـو و داقـوق ناوچـەی قـوری چـای هەیـە، ئـەم شـوێنە جوڵەوانـی چەتەکانـە، لـەوێ رووداو کـەم نـاکات، بـۆ پاراسـتنی شـەقامی ناوهاتـوو لـە شـوێنی قـوری چـای قەرەقولخانەیەکـی ١٠ نەفـەری دابمەزرێـت، لـە ئەنجوومەنـی کارگێـری سـانجەقی کەرکـووك مەزبەتـە نێـردراوە، وێنـەی ئـەم مەزبەتەیـە هاوپێـچ پێشکەشـی پەیوەندیـداری نـەزارەت کـراوە، هەروەهـا وێنـەی ئاماژەکـەش هاوشـێوەیە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
والی موسڵ مۆری نوری عوسمان کوڕی محەمەد

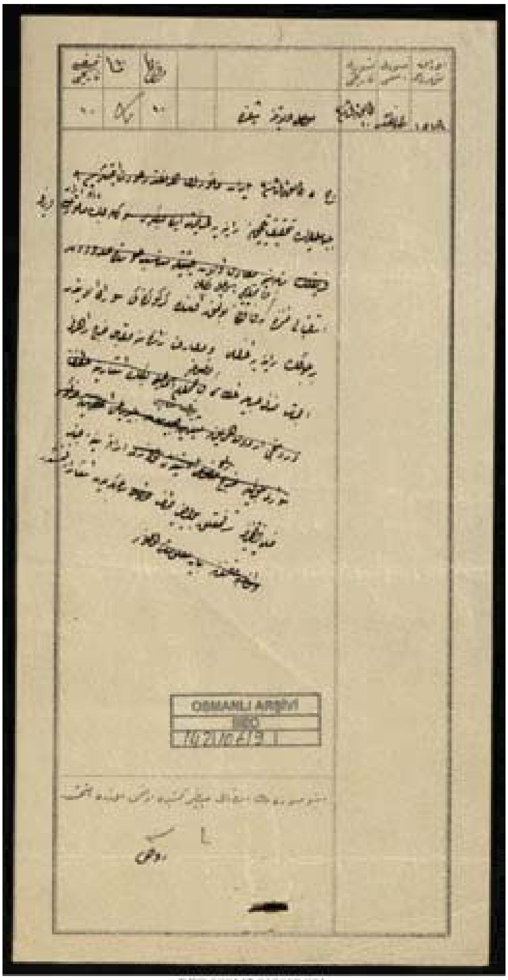

BEO.000142.010619.001

<table>
<tr><td>BEO</td><td>000142.010619</td><td>4 رەجەب 1310</td></tr>
<tr><td colspan="3">شیفرە بۆ ویلایەتی موسڵ
لە ٥ کانوونی دووەم ١٣٠٨ بۆ لێکۆڵینەوە لە بلباسەکان فەرمانبەرانی ئێران دێنە رانیە، بە مەبەستی پێشوازی کردنی فەرمانبەرەکان، یەك بلۆکی ئاڵای سوارەی کەرکووك بچێتە رانیە تا لەگەڵ ئیسماعیل بەگی قائیمقام لە پێشوازیەکە دابێت، بۆ خەرجی ئەو بلۆکە و خەرجی رێگایان فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت فەرمویەتی و لە سەر عەسکەر ئاماژەی پێکراوە.</td></tr>
</table>

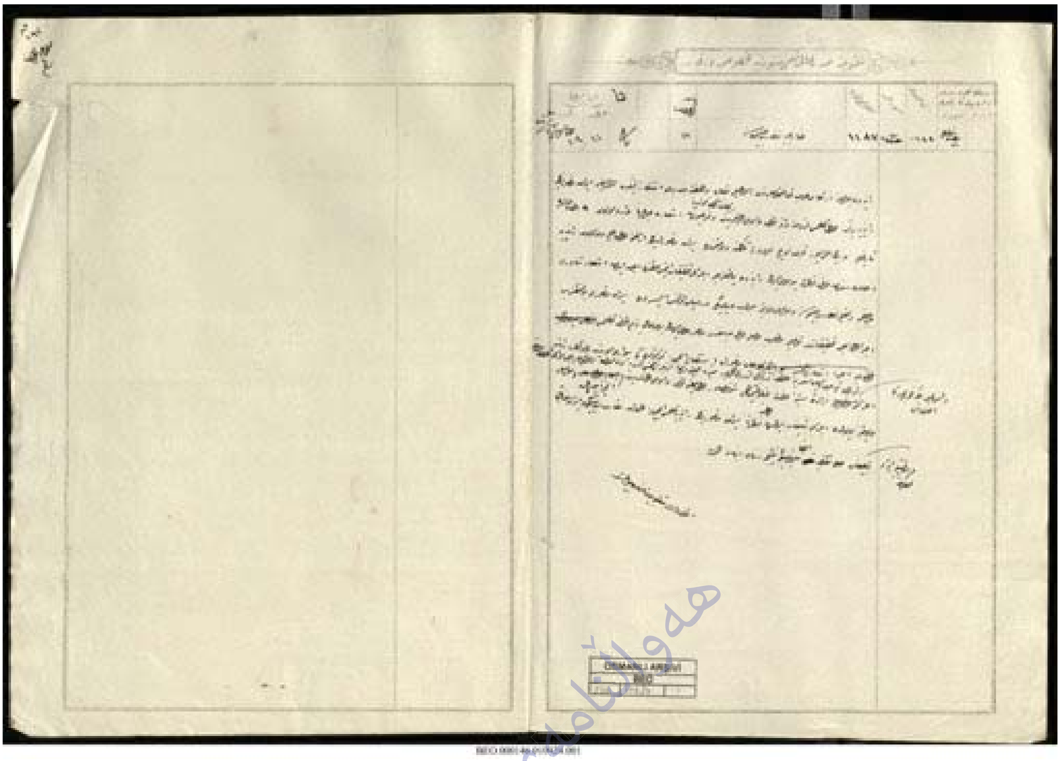

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000146.010924	11 رەجەب 1310

بۆ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
ئیسماعیل بەگ قائیمقامی ئەرکانی جەنگی لە رانیەیە، یەك هەفتەیە چاوەڕێ دەکات، بۆیە هەرچی زووە بە پێویست زانراوە فەرمانبەرانی ئێران بگەنە شوێنەکە، بۆ ئەمەش لە لایەنی والای سەر عەسکەر نووسراو هاتووە، لە وەڵامی ئاماژە پێکردنەکە نووسراو لە مێژووی ٩ رەجەب ١٣١٠ ژمارە ١٧٤٣ هاتووە کە فەرمانبەرانی ئێران لە دەوڵەتی عالی بۆ رانیە بڕۆن، هەروەها ناوبراو بە تەنیا لە رانیەیە و لێکۆڵینەوەی کردووە، بە گوێرەی ئەو وەڵامە بە پەلەیەی هاتووە وەڵام دراوەتە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار و ویلایەتی موسڵ، بەڵام بەبێ فەرمانبەرانی ئێران ئەو لێکۆڵینەوەی کە کراوە تەواو نییە، هەرچۆنێك بێت دەبێ فەرمانبەرانی ئێران بێنە لای ئێمە، بۆ ئەو فەرمانبەرانەی کە دێنە لای ئێمە لە ئالای سوارەی کەرکووك بلۆکێك بچێتە رانیە، هەروەها خەرجی رێگای ئیسماعیل بەگ دابین بکرێت. بە ئاماژەی میری ناوهاتوو نووسراو بۆ موشیری شکۆداری لەشکری چوارەم کراوە، لە کاتی راگەیاندنی لە بارەی ناردنی بلۆکێك سوارە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە، لە کۆتاییدا بە لایەنی والای سەر عەسکەر راگەیەندراوە و لەم رێگایەوە ویلایەتی موسڵ ئاگاداری ناردووە، بۆ هاتنی فەرمانبەرانی ئێران بۆ رانیە ئاگاداری دراوەتە باڵیۆزخانەی تەهران و لەسەر ئاگاداری باڵیۆزخانەی ئێران تا کاری لەسەر بکرێت و هیممەت بکرێت لە راگەیاندنی ئەنجامەکەی.

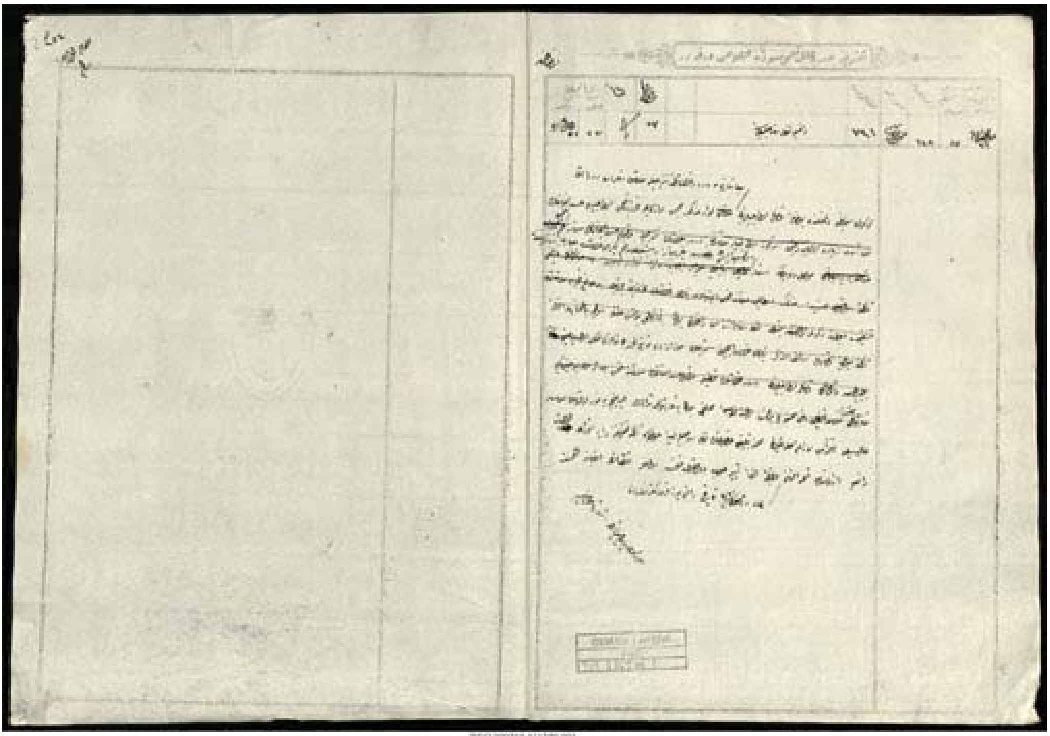

BEO	000219.016370	26 زیلقەعدە 1310
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار لـە نـاو سـانجەقی کەرکـووك مووچـەی ژوورچیـەکان لـە هـەر یەکـە ٤ قـوروش هاتۆتـە خـوارەوە، ئەنجوومەنـی کارگێـری لیـوای ناوهاتـوو لەگـەڵ ژوورچـی قەڵەمـی تەحریـرات حەسـەن ئاغـا مووچەکـەی زیـاد کـراوە و ئـەم بـڕە پارەیـە خراوەتـە سـەر مووچـەی ناوبـراو، لـە ویلایەتـی موسـڵ ئامـاژەی پێکـراوە، ئـەم شـێوەیە ڕاسـت نییـە، ئـەم زیـادەش لـە ٢٠ قـوروش پێـك دێـت، تـا لـە شـوێن خـۆی کارێـك دەکرێـت، مووچـەی ناوبـراو وەکـو خـۆی بدرێـت، بـۆ ئاگادارکردنـەوەی شـوێنی مەبەسـت نـووسراو بـۆ نەزارەتـی شـکۆدار کـراوە، مەزبەتـەی ٢٣ زیلقەعـدە ١٣١٠ ژمـارە ٦٤٨ لـە شـورای دەوڵـەت دراوەتـە قەڵەمـی فەرمانگـەی ناوەخـۆ، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

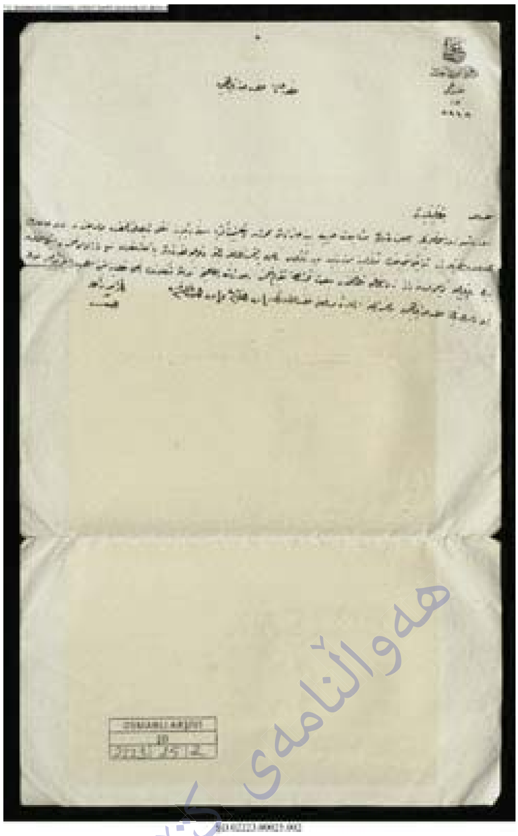

هەواڵنامەی کتێب

20 رەجەب 1310	02223.00025	ŞD

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٢٢٦٨
بۆ پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
راگەیەندراوی بەندەمانە

سانجەقەکانی زور و شارەزور ناوەکانیان هاوشێوەیە، بۆیە زۆربەی نووسراوەکان بە هەڵە رەوان دەکرێت، لەم حاڵەتەدا کێشە دروست دەبێت، ئەم دوو سانجەقە هەر لە کۆنەوە مەرکەزەکەیان یەکیان دیر و ئەوی تر کەرکووك بووە، بۆ ئەوەی ئەم هەڵانە راست بکرێنەوە، هەردوو سانجەق بە ناوی کۆنەکەیان ناوبنرێنەوە، نووسراوی موتەسەرفی سانجەقی زور هاوپێچ پێشکەش کراوە، بە مەبەستی چارەسەرکردنی کێشەکە وێنەی ئاماژە پێکردنەکە بەرز کراوەتەوە، لەسەر رای پەیوەندیداری سەدارەت وەستاوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

نازری کاروباری ناوەخۆ

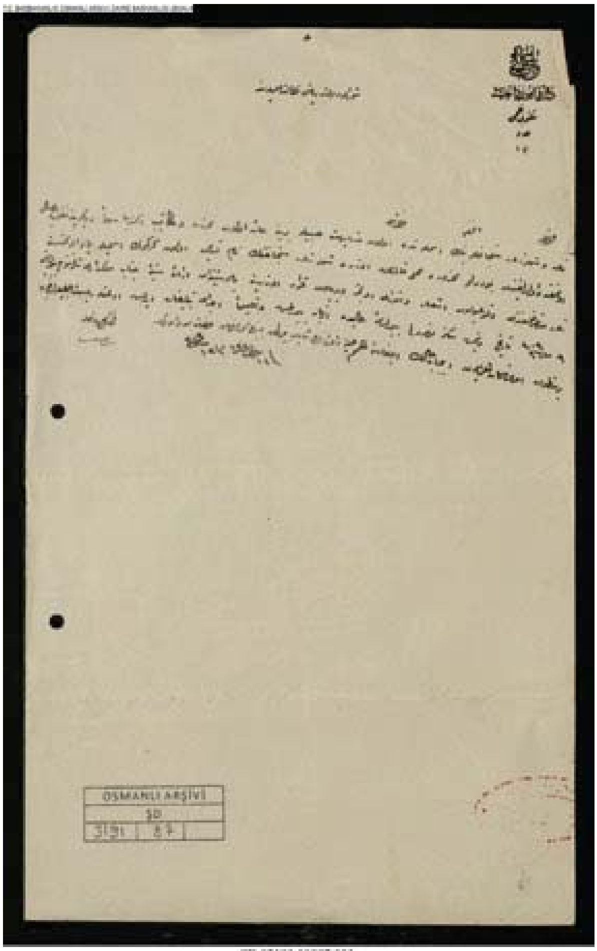

ŞD 03191.00087.001

<table>
<tr><td>ŞD</td><td>03191.00087</td><td>14 شەوال 1310</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٣
بۆ بریکاری شورای دەوڵەتی شکۆدار
بەهـۆی ئـەم لێکچوونـەی لـە نـاوی سـانجەقەکانی زور و شـارەزور دا هەیـە، لە نـاردن و گۆڕینـەوەی نـووسراو و نامە زۆربـەی زۆری هەڵـەی تێـدا دەکرێـت و بـە هەڵـە دەگاتـە شـوێنی مەبەسـت، بۆیـە سـانجەقی شـارەزور بـە نـاوە کۆنەکـەی کەرکـووك نـاو بهێنرێـت، لەسـەر ئامـاژەی موتەسـەرفی زور و بریـاری شـورای دەوڵـەت بـە ڕەزامەنـدی جەنابـی مولکـدار بـە فەرمانـی پاشـا مۆڵـەت دراوە، نـووسراو لـە مێـژووی ٩ مـارت ١٣٠٩ ژمـارە ٧٨ گشـتاندنی بـۆ کـراوە و لایەنـەکان ئـاگادار کراونەتـەوە، لـە سـەرۆکایەتی شـکۆدار بریـار و فەرمانـی هومایـۆن دەرچـووە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
نازری کاروباری ناوەخۆ</td></tr>
</table>

Y.MTV.00081.00128.001

14 سەفەر 1311	00081.00128	Y.MTV

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی تۆمارکردن
تایبەتی
لە عەشیرەتی عوسمانی و شێخە ناودارەکان کە لە قەزاکانی کەرکووك و رانیە هەروەها لە ناحیەی باڵەك نیشتەجێن، پێش ١٥ ساڵ بۆ ئێران هیجرەتی کردووە، ئەمجارە شێخ کەمالەددین ئەفەندی داوای کردووە زیاتر لە ١٠٠٠٠ خانە لە مورید و هاوەڵ و لایەنگرانی لە بەرچوە سەر بە قەزای رانیە یاخود لە شەمامك سەر بە هەولێر نیشتەجێ بکرێن، بەم داواکردنە شێخ کەمالەددین ئەفەندی لەگەڵ هاوەڵانی و لە هۆزەکانی ئێران کاك سلێمان برای سەرۆکی هۆزی مامش محەمەد ئاغا بە هاتنیان لە بارەی نیشتەجێ کردنیان لە زەوییە بەتاڵەکانی میری قەزای رانیە، لەسەر ئاماژەی ویلایەتی موسڵ بریارنامە لە ئەنجوومەنی تایبەتی وەکیلەکان رێکخراوە و لەگەڵ راگەیاندنی پێویستە لەمە بەدواوە بە درێژایی سنوور رێگە نەدرێت کێشە و سەرپێچی دروست ببێت، شێخی ناوبراو لەگەڵ هاوەڵانی سوێند بخوات کە ملکەچ بێت و بەرامبەر بە حکوومەتی عوسمانی بە دڵسۆزی بمێنێتەوە و راوبۆچوونی جێگیر بێت، هیچ کاتێك نابێ سەرپێچی لە ملکەچ بوونی خۆی و دڵسۆزی خۆی بکات، شایەد ئەگەر هاتوو لە داهاتووش لە نێوان دەوڵەتی عالی و ئێران شەڕ روو بدات، ئەوا دەوڵەتی عالی هەر بریارێك بدات دەبێ ملکەچ بن، نابێ لە پاڵ ئێران شەڕ بکەن و دوای وەرگرتنی دڵنیایی بەم شێوەیە رێك دەخرێن، بریارنامەی سوێندخواردنیان بۆ موشیرەتی لەشکری چوارەمی هومایۆن بنێرن، بەم جۆرە نیشتەجێ بوونیان قەبوڵ دەکرێت و بە هاتنی بریارنامەی باسکراو دوای فەرمانی عالی لە دیوانی هومایۆن هەڵدەگیرێت، لە بارەی پێشکەش کردنی دیاری شاهانەی عالی فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت مۆڵەت لە ویلایەتی ناوهاتوو دەرچووە و زانیاری دراوەتە نەزارەتی ناوخۆ و دارایی شکۆدار، بە راگەیاندنی راگەیەندراو دراوەتە موشیری ناوهاتوو، لەگەڵ هاتنی بریارنامەی باسکراو بە مەبەستی راگەیاندنی بە نووسراوی سەدری ئەعزەم ئاماژەی پێکراوە، بەمەش موشیرەتی ناوهاتوو بە تەلەگرافنامە ئاگاداری پێویستی دەرکردووە، بە فەرمانی عالی بە پەلە زانیاری راگەیەندرا، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
رزا سەر عەسکەر

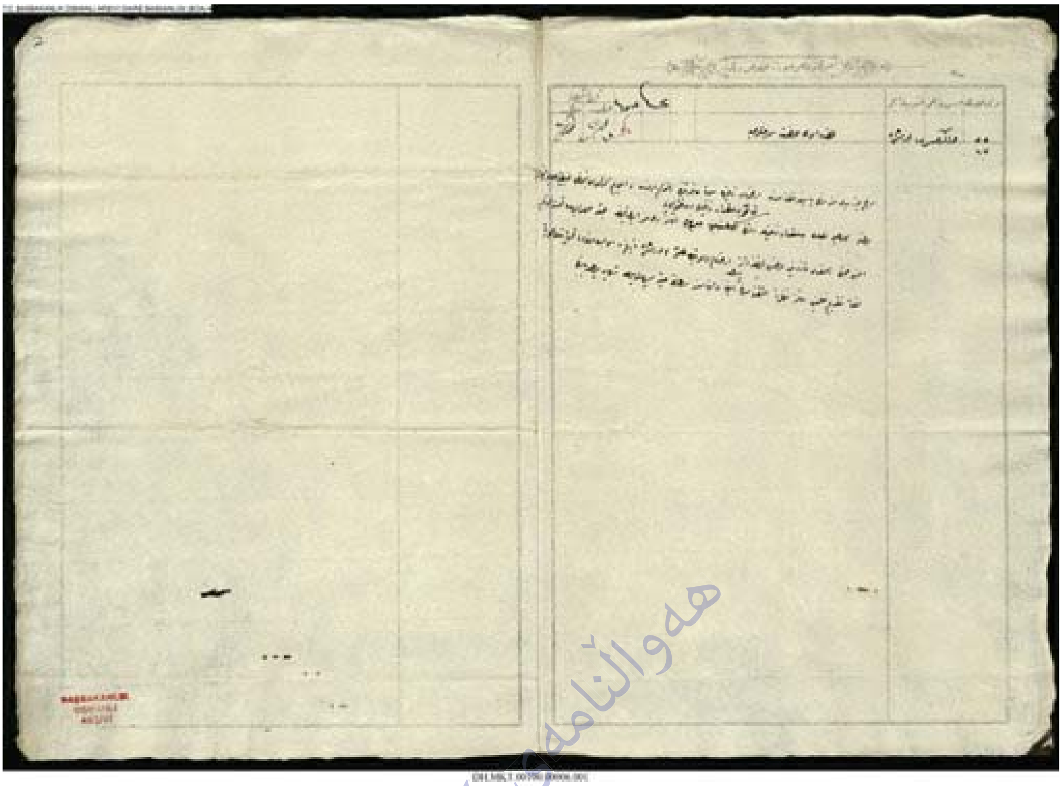

DH.MKT.00100.00006.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	00100.00006	18 موحەررەم 1311

بۆ لایەنی والآی جەنابی سەر عەسکەریمان
ئیسـماعیل بـەگ لـە سـاڵی ١٣٠٧ لـە قـەزای پاسـینلر فەرمانبـەر بـووە ئەرکـی پێـدراوە زەخیـرە بـۆ ئـەرزروم بگوازێتـەوە، ئەمـڕۆش ئاغـای تابـووری زەبتیـەی سـانجەقی کەرکووکـە، لەبـەر ئـەوەی برێـك زەخیـرە مـاوە، سـکاڵا لـە دژی تۆمـار کـراوە، ناوبـراو دراوەتـە دادگا، وێنـەی ئـەم نـووسراوەی کـە لـە مێـژووی ٣ تەممـوز ١٣٠٩ ژمـارە ٥٥ لـە ویلایەتـی ئـەرزروم هاتـووە، هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە، بـە تێروانیـن لـە بابەتەکـە کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت و هەواڵەکـە بـە سـپاهیدار رابگەیەندرێـت.

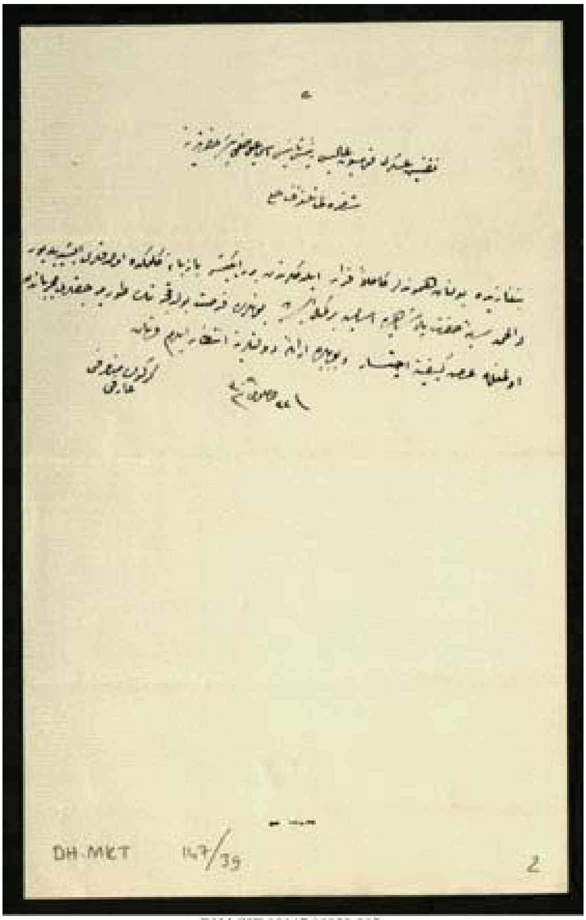

DH.MKT.00147.00039.002

<table dir="rtl">
<tr><td>DH.MKT</td><td>00147.00039</td><td>23 رەبیعی یەکەم 1311</td></tr>
<tr><td colspan="3">تەلەگرافنامەی بە شیفرەی سەرپەرشتیاری سەربازی لە قۆمیسیۆنی سەروو سەرۆکی دووەم جەنابی ئیسماعیل حەقی پاشا
ئـەو هەمەوەندانـەی لـە بەنغازینـە بـە تەواوەتـی هەڵاتـوون، ئـاوا گـوێ بیسـت بوونـە کـە بە یـەك و دوو کەسـەوە بـۆ بازیـان دێـن، ئەگەرچـی جەنابـی پاشـا ئاسایشـی بەرقـەرار کـردووە، بـەڵام ئەوانـە هـەر دەرفەتێـك بدۆزنـەوە ناوەسـتن ئەمـەش بـە ئەزمـوون سـەلمێنراوە، لـەم بارەیـەوە چاوەڕێـی فەرمانـی دەوڵـەت دەکـەم، فەرمـان.
عارفی موتەسەرفی کەرکووك</td></tr>
</table>

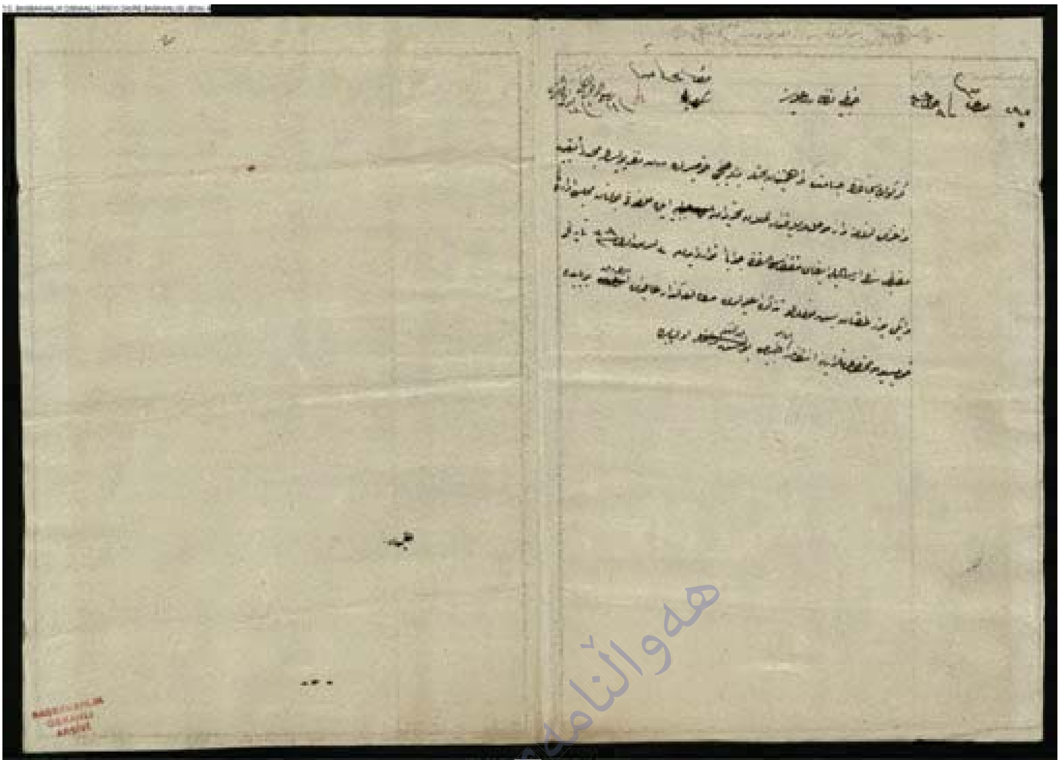

DH.MKT.00157.00003.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><th>DH.MKT</th><th>00157.00003</th><th>14 ڕەبیعی کۆتایی 1311</th></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی زەبتیەی عالی
بەهـۆی گەورەیـی و گرنگـی سـانجەقی کەرکـووك سـەر لـە نـوێ ئەفسـەرێکی پلـە سـێیەم و ٤ نەفـەر پۆلیـس دابمەزرێـن و ڕەوان بکرێـن، لـە نـووسراوی ویلایەتـی موسـڵ لەگـەڵ مەزبەتـەی ئەنجوومەنـی کارگێـری هاوپێـچ نێـردراوە، لـە وەڵامـدا نـووسراوی عالـی لـە مێـژووی ٣ تشرینـی یەکـەم ١٣٠٩ ژمـارە ٢٩٥ هاتـووە، دوای خوێندنـەوە، بـە بڕیـاری قۆمیسـیۆنی تایبـەت بـە پێویسـت زانـراوە چـاوەڕێ بکرێـت.</td></tr>
</table>

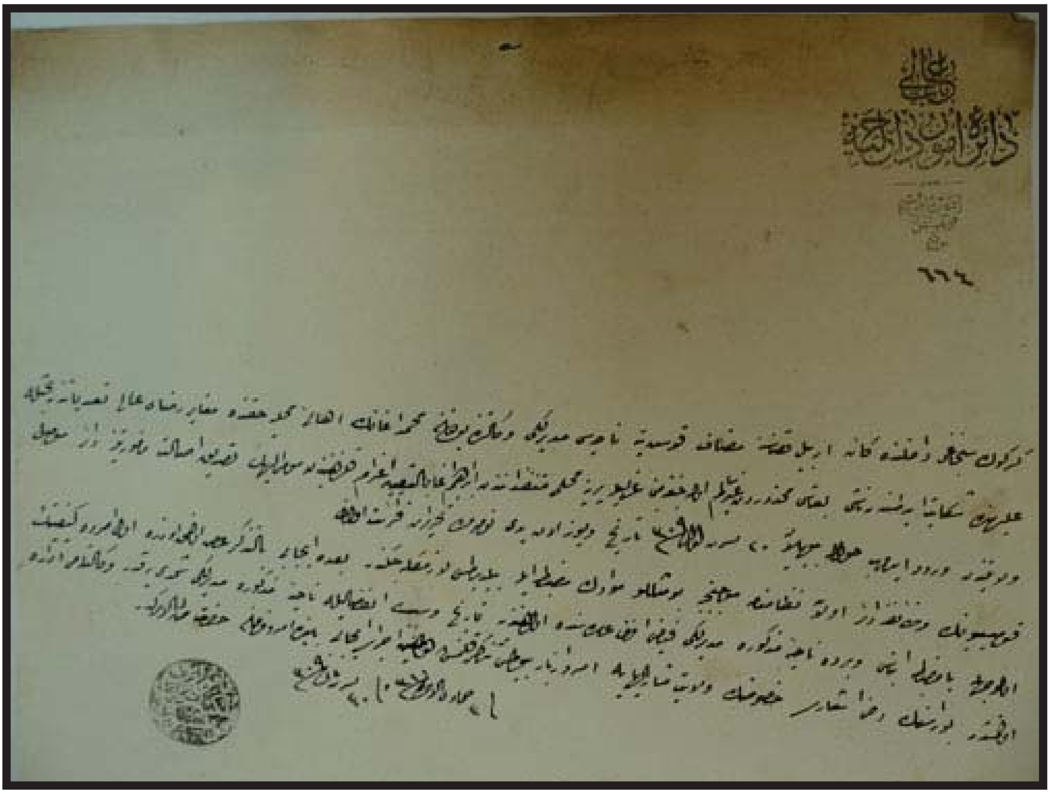

DH.MKT	00184.00029	3 جەمادی کۆتایی 1311

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران
ژمارە ٦٦٤

لـە ناحیـەی قوشـتەپەی سـەر بـە قـەزای هەولێـری سـانجەقی کەرکـووک، محەمـەد ئاغـا بـە وەکالـەت بەرێوەبـەرە، بەهـۆی سـکاڵای هاووڵاتیـان، ناوبـراو لەسـەر کارەکـەی لادراوە و ئیبراهیـم ئاغـا لـە شـوێنی ئـەو دامـەزراوە، بـۆ ئـەم مەبەسـتە نـووسراو لـە ویلایەتـی موسـڵ بـە مێـژووی ٢٠ تشرینـی یەکـەم سـاڵی ١٣٠٩ ژمـارە ١١٧ خوێندراوەتـەوە، بـەڵام بـە پێـی تۆمـارەکان لـە ناحیـەی ناوبـراو فەیزوڵـڵا ئەفەنـدی بەرێوەبـەرە، بـۆ ئـەم مەبەسـتە زانیـاری روونترمـان بـۆ بنێـرن، بریـار و فەرمـان بـۆ ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

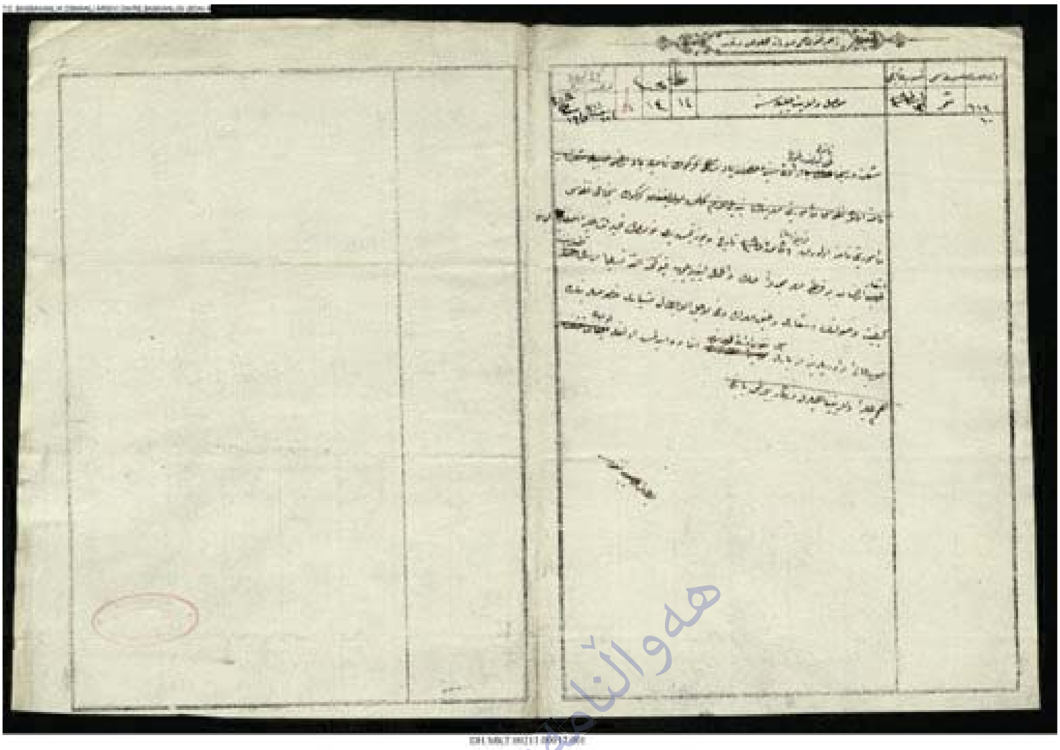

هەواڵنامەی کتێب

1311 شەعبان 22	00211.00017	DH.MKT

بۆ ویلایەتی موسڵی شکۆدار
بــە مەبەســتی گۆرینــی نــاوی ســانجەقی شــارەزور کەســێك بــە نــاوی فەرمانبــەری ناســنامەی ســانجەقی کەرکــووك ئەرکــی پــێ بســپێردرێت و ڕەوان بکرێــت، بــۆ ئەمــەش نــووسراوی مێــژووی ٦ کانوونــی دووەم ١٣٠٩ ژمــارە ١٧٧ ئامــاژەی پێکــراوە، ســەر لــە نــوێ مۆرێکــی نــوێ دروســتکراوە و بــە ڕادەســت کردنــی قەپوکەتهــودا ڕەوان کــراوە، لەســەر چۆنیەتــی کارەکــە و ئاماژە پێکردنیــەوە و هەڵوەشــاندنەوەی مــۆرە کۆنەکــە زانیــاری لــە کارگێــری ناســنامەی گشــتی تۆمــار کــراوە، لــەم بابەتــەدا هیممــەت بکرێــت.

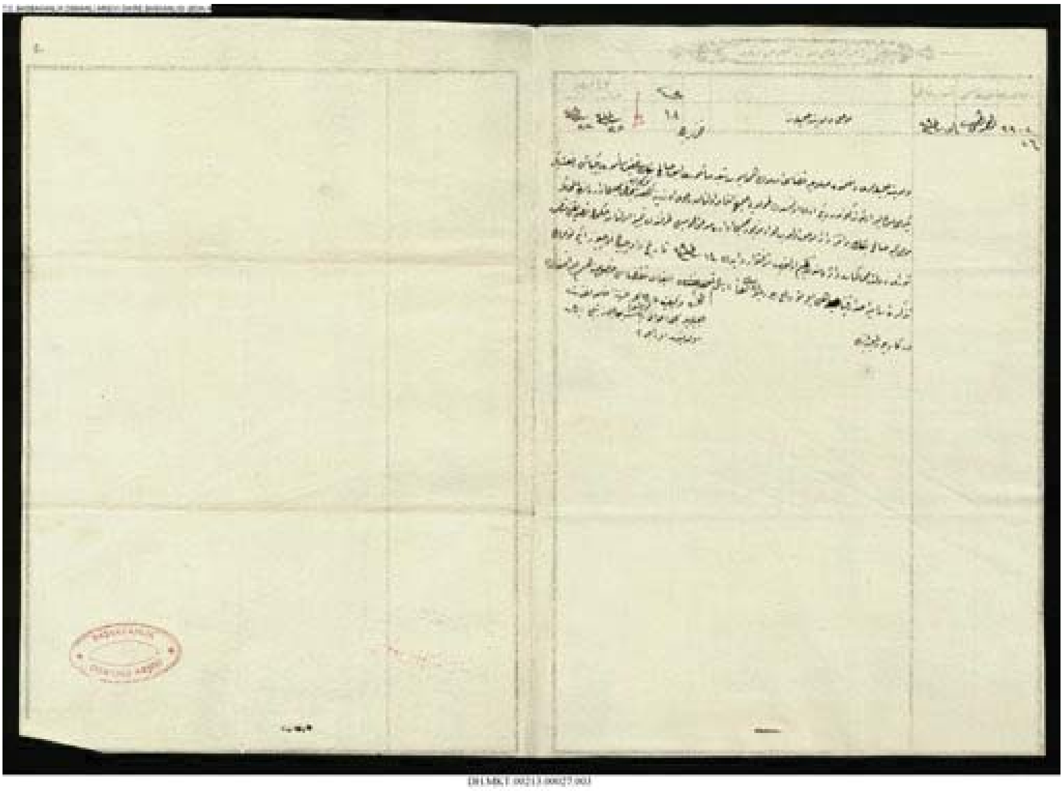

DH.MKT 00213.00027.003

DH.MKT	00213.00027	28 شەعبان 1311
بۆ ویلایەتی موسڵی شکۆدار لـە قـەزای سـەڵاحیە پروپاگەنـدەی ئـەوە کـراوە کـە فەرمانبـەری هۆبـەی ئەملاکی هومایۆنی پێشـوو سـاڵح بـەگ ٢٥ لیـرە بەرتیلـی بـۆ فەرمانبـەری لێکۆڵینەوە بیناشـی رەفعـەت بەگ نـاردووە، بۆیـە لـە دژی داواکاری بـەرز کراوەتەوە، لـە ئەنجوومەنـی کارگێـری سـانجەقی کەرکـووك بـە دادگایـی کردنـی سـاڵح بـەگ بێتاوانـی بـۆ دەرچـووە و لەلایـەن داواکاری گشـتی ئەنجوومەنـی کارگێـری لیـوای ناوهاتـوو بریارەکـە پێداچوونـەوەی بـۆ کـراوە، بـۆ پەسـەند کردنـی بریارەکـە لـە فەرمانگـەی دادگاکانـی شـورای دەوڵـەت ئیعـلام لەگـەڵ نـووسراوی سـەدری ئەعزەمـی پەیوەندیـداری سـەدارەت لـە مێـژووی ١٤ شـوبات ١٣٠٩ ژمـارە ٣٣٠٢ هاوپێـچ رەوان کـراوە، لـە چۆنیەتـی کارەکـەش ئـاگاداری دراوەتـە نەزارەتـی خەزینـەی تایبەتـی شـکۆدار لەگـەڵ سـەرۆکایەتی قۆمیسـیۆنی تۆمـاری زانیـاری عالـی.		

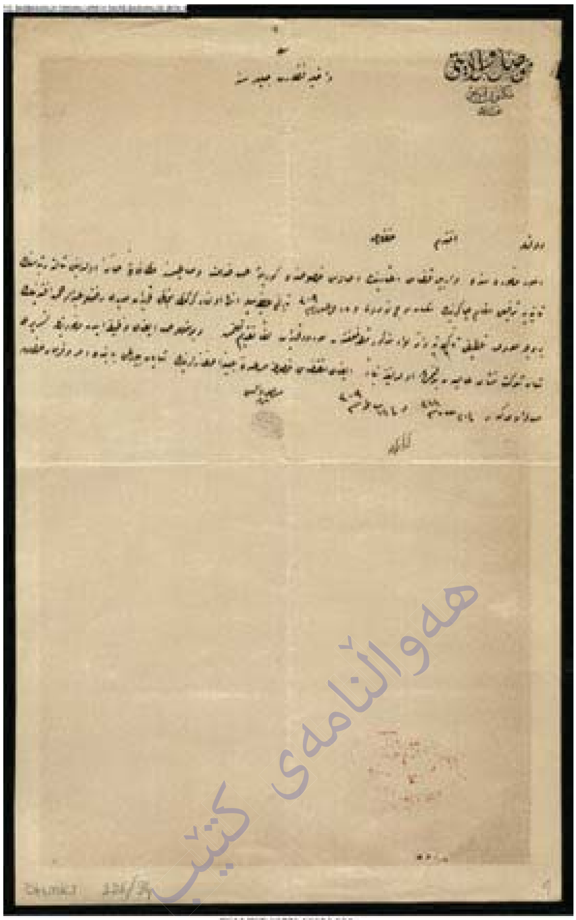
هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT 00226.00034.004

DH.MKT	00226.00034	20 شەعبان 1311

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لـە ئەرکەکەیـەدا هەروەهـا لـە حەواڵـە کردنـی دە یەکـی قـەزای هەولێـر کاری باشـی کـردووە و کەموکـوری نەبـووە، بۆیـە شـایەنی ئەوەیـە پاداشـت بکرێـت، پلەکـەی لـە سـێیەم بـۆ پلـەی دووەم بـەرز بکرێتـەوە، بـە نـووسراوی مێـژووی ١٨ ئۆغسـتۆس ١٣٠٩ ژمـارە ٨٣ کۆتایـی پـێ هاتـووە، بەڕێوەبـەری تەحریراتـی سـانجەقی کەرکـووك عەبدولرەحـمان ئەفەنـدی، لـە نـووسراوی موتەسـەرفی لیـوای ناوهاتـوو هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە پاداشـتەکەی دووپاتکراوەتـەوە، لـە بـارەی جێبەجـێ کردنـی کارەکـە هـاوکاری شـکۆداری پێویسـتە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
والی موسڵ

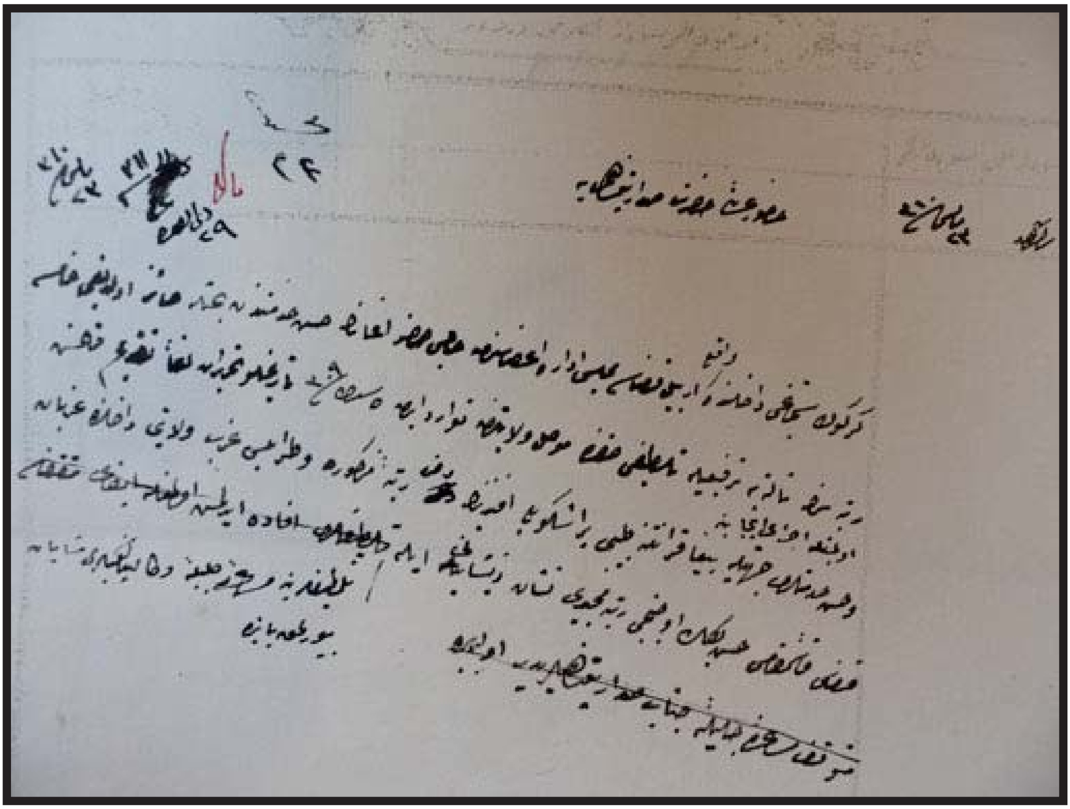

DH.MKT	00245.00034	**29 زیلقەعدە 1311**

بۆ پەیوەندیدارانی سەدارەت
لـە قـەزای هەولێـری سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووک، ئەندامـی ئەنجوومەنـی کارگێـری حاجـی خـضر ئاغـا بەهـۆی کاری بـاش و هاوکارییەکانـی لـە رووی کارگێرییـەوە، ئەرکەکـەی لـە پلـەی پێنجـەم بـۆ پلـەی سـێیەم بـەرز بۆتـەوە، ئـەو نـوسراوە لـە مێـژووی ٥ شـوبات ١٣٠٩ نێـردراوە.

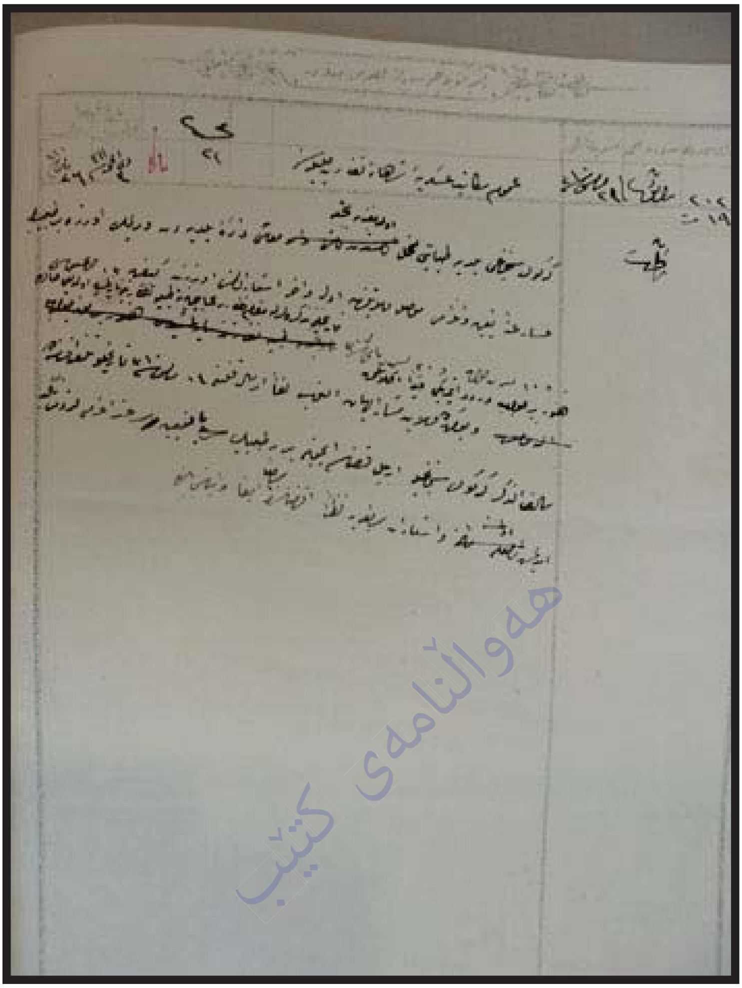

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	00246.00036	3 زيلحيجة 1311

بۆ نەزارەتی ئۆفیسەکانی گشتی سەربازی شاهانە

لەبەر ئەوەی شارەوانی پزیشکی سەنجەقی کەرکووک بەتاڵە، مووچەکەی لە فەرمانگەی شارەوانی پێ دەدرێت، هەرچی زووە وا پێویست دەکات لە ویلایەتی موسڵ کەسێك دابمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستەش بە مێژووی ١٣ ئۆغستۆس و ١٠ تشرینی یەکەم و ٢٠ تشرینی دووەم ١٣٠٧ نووسراو بۆ نەزارەت و نەزارەتی پزیشکی نێردراوە، کەچی تا ئێستا وەڵامێك نەهاتووە. هەروەها ئەمجارە لە ویلایەتی ناوبراو بە مێژووی ١٤ مایس ١٣١٠ تەلەگرافنامە نێردراوە تا بۆ هەر یەکە لە سانجەقی کەرکووک و قەزای هەولێر پزیشکێك دابمەزرێت و بنێردرێت و دووپات کراوەتەوە کە بە پێی تێروانینی پێشوو جێبەجێ بکرێت.

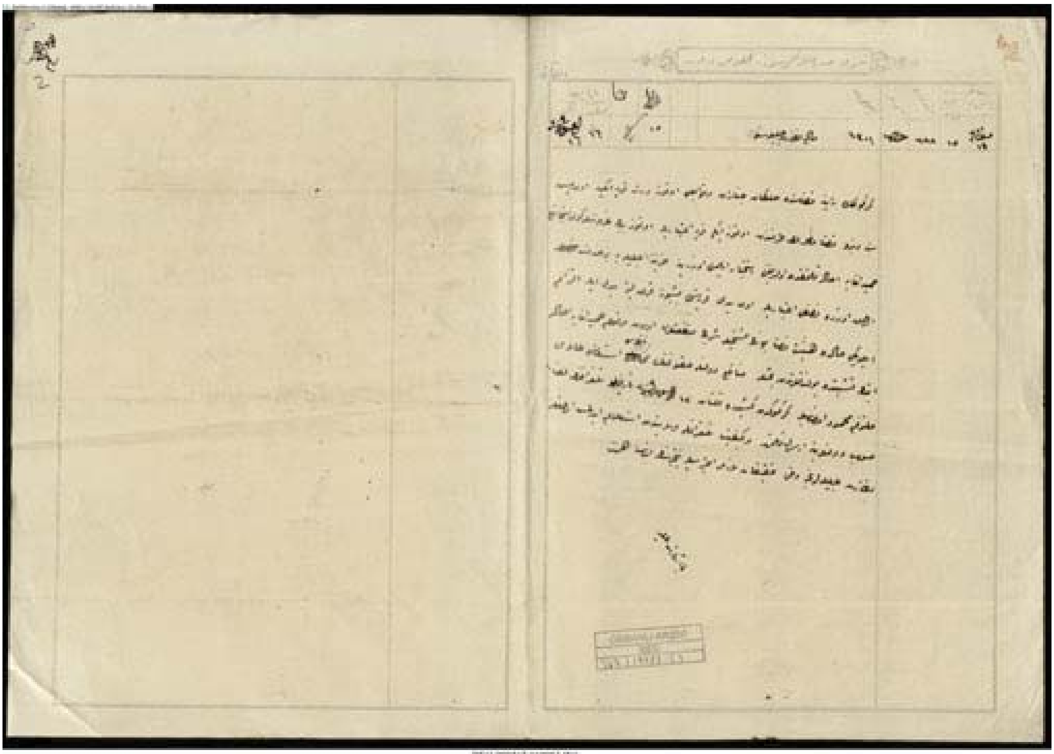

BEO	000267.019983	14 سەفەر 1311

بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار

لـە قـەزای رانیـەی سـەر بـە کەرکـووك، خەڵەکانـی جنـاران و پاشـکۆکانی کـە لـە ٣٤ گونـد پێـك دێـت، مـاوەی ١٥ سـاڵ لەلایـەن فەرمانبەرانـی قـەزا بـەوەی لـە ٣٢ گونـد پێـك دێـت، لەگـەڵ ٣٠٠٠٠ قـوروش حەواڵـەی حەمیـد ئاغـای دانیشـتووی کـۆی سـانجەق بـووە، لەسـەر ئـەم هەواڵـە لـە خەزینـەی شـکۆدار بـە وەرگرتنـی خزمەتێـك بـە نیـوە کـە دەکاتـە ١٧ گونـد بەرامبـەر ٥٤٠ لیـرە بـە رێگـەی ئیلتیـزام لـە دەسـتەی قـەزا بـە هـۆی سـوودی هاوبەشـەوە پێشـوەختە حەواڵـەی حەمیـد ئاغایـان کـردووە، بـۆ داواکردنـی پاراسـتنی مافـی سـوودەکانی دەوڵـەت بـە واژووی مەحمـود لـە کەرکـووك تەلەگرافنامـە لـە مێـژووی ١٢ ئۆغسـتۆس ١٣٠٩ بـۆ دەوڵـەت نێـردراوە، چۆنیەتیشـی لـە ویلایـەت بـە تەلەگرافنامـە زانیـاری نێـردراوە، لـە نەزارەتـی شـکۆدار لێکۆڵینـەوەی پێویسـت ئەنجـام بدرێـت و هیممـەت بکرێـت لـە راگەیاندنـی ئەنجامەکـەی.

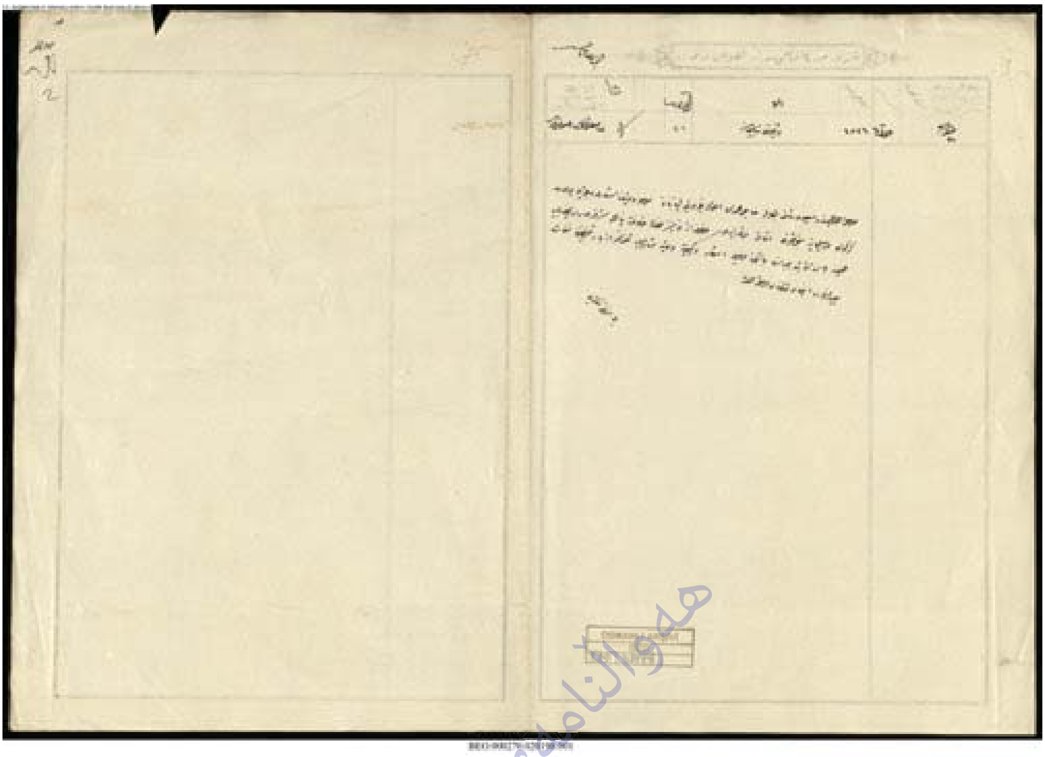

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000270.020198	22 سەفەر 1311
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار لە دانیشتوانی موسڵ سەعید بەگ و رەئوف بەگ لەگەڵ حاجی محەمەد لەسەر کارە نەگونجاوەکانیان بە ئاماژەی ویلایەتی موسڵ ماوەیەك لە سانجەقەکانی کەرکووك و سلێمانی بە ئەرك نیشتەجێ بکرێن، بۆ ئەم مەبەستە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە، لە مابەینی هومایۆنی باش کیتابەتی شکۆدار بە نووسراوی تایبەتی ئاماژەی پێکراوە، چۆنیەتیشی بە تەلەگراف نووسراو بۆ ویلایەتی ناوهاتوو رۆیشتووە، لە نەزارەتی شکۆداریش هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

BEO.000395.029624.001

BEO	000395.029624	27 شەوال 1311

بۆ ویلایەتی موسڵ

لـە ٢٢ مـارت ١٣١٠ لـە سـەدا ٨٠ی هێـزی سـەربازی لـە نـاو ویلایـەت لـە کاروبـاری مولکیـە و هەندێـك شـوێندا بوونیـان هەیـە، دروسـت کردنـی هێزێکـی تێکەڵـی سـەیارە مەحاڵـە، بـەم شـێوەیەش ئەگەرچـی سـەردانی لایەنـی پەیوەندیـدار کـراوە، بـەڵام هەرچـی زووە نەفـەر و ئاژەڵـی تابـووری ئێسـتر سـوارە ژمارەکـەی بکرێتـە ٥٠٠، تەنیـا ٣٠٠ بـۆ سـانجەقەکانی کەرکـووك و سـلێمانی و ٢٠٠ یشـی بـۆ مەرکـەزی موسـڵ ڕەوان بکرێـت و نیشـتەجێ بکرێـت، بـۆ ئەمـەش لەلایـەن موشـیری لەشـکری شەشـەم وەڵام بـۆ پایـەی سـەر عەسـکەر نووسراوەتـەوە، لـە تەلەگرافنامەکانـی ١ و ٢٦ی کانوونـی دووەم ١٣٠٩ نووسراوەتـەوە، یـەك بـە یـەك نەفـەر و ئاژەڵـی تابـووری ئێسـتر سـوارە دەگەیەندرێتـە ٥٠٠ و ئـەم ئێسـترانەی کـە دەکردرێـت، هەشـت یەکـی لـە لەشـکری ویلایـەت ڕێکخـراوە، هەرچـی زووە ئـەوەی ماوەتـەوە دابیـن بکرێـت.

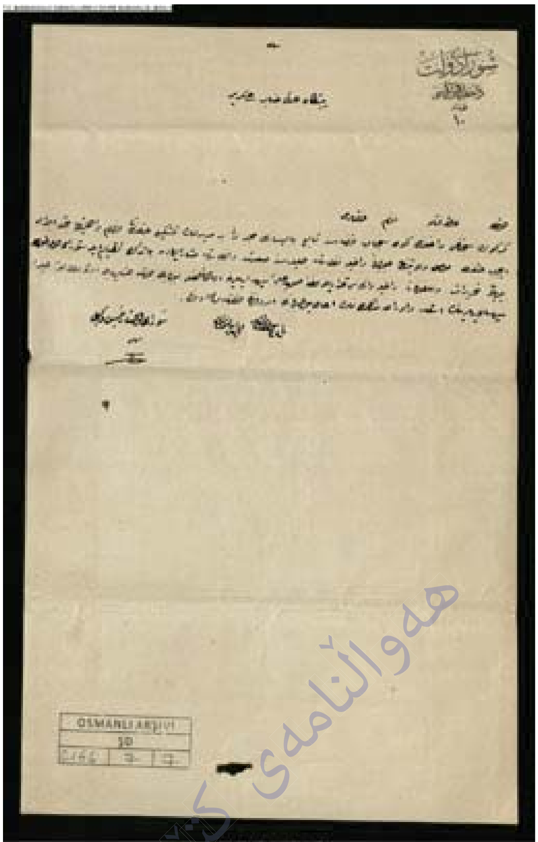

ŞD.02166.00007.007

هەواڵنامەی کێنێ

<table>
<tr><td>ŞD</td><td>02166.00007</td><td>22 شەوال 1311</td></tr>
<tr><td colspan="3">شورای دەوڵەت
فەرمانگەی ناوەخۆ
ژمارە ١٠
بۆ جەنابی سەر عەسکەریمان لایەنی پێشەوا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە ناو سانجەقی کەرکووك سەر لە نوێ لە بالیسانی سەر بە قەزای کۆی سانجەق بەرێوەبەرایەتێك دادەمەزرێت، لە وەڵامی ویلایەتی موسڵ نووسراو بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار نێردراوە، هەروەها لە نەزارەتی ناوهاتوو بە نووسراو پێشکەشی شورای دەوڵەت کراوە و تەحریرات و هاوپێچەکان بە بریاری فەرمانگەی ناوەخۆ نێردراوەتە لایەنی سپاهیدار، لەم بابەتەدا ئەم خوێندنەوەی لە لایەنی سەربازی کراوە، ئاماژەی لایەنی سپاهیدار و ئەوراقەکان نێردراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
بریکاری سەرۆکی شورای دەوڵەت</td></tr>
</table>

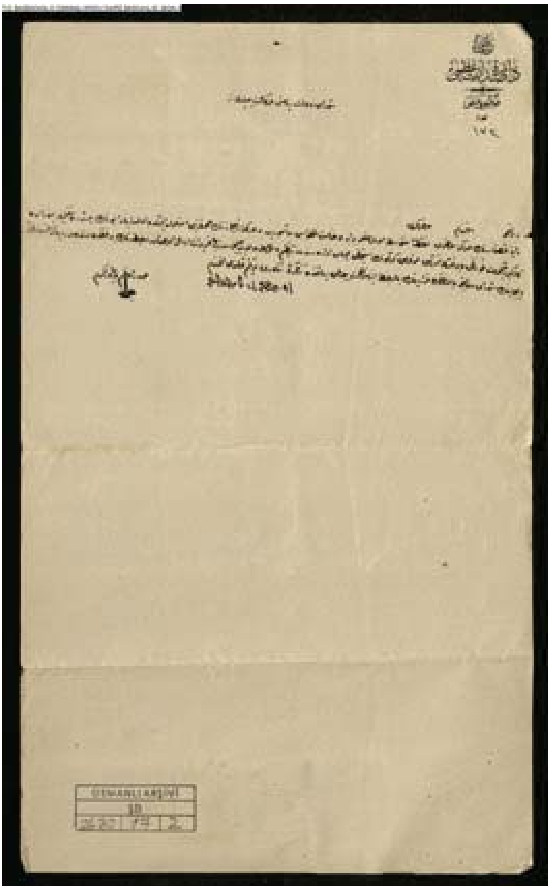

<table>
<tr><td>9 رەجەب 1311</td><td>02630.00017</td><td>ŞD</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ۱۷۳
بۆ بریکاری سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەبەر ئەوەی مەرکەزی قەزای رانیە لە خاڵی ناوەراست نییە، هەروەها کەشوهەواکەی بۆتە هۆکاری تێکچوونی تەندروستی فەرمانبەران و سەربازانی شاهانە، بنکەکەیان بگوازرێتەوە پشدەر، بۆ ئەم مەبەستەش پێویست دەکات قۆناغێکی حکوومەت و قشلەیەك دروست بکرێت، نووسراو لە ئەنجوومەنی کارگێری سانجەقی کەرکووك رێك بخرێت و لە ویلایەتی موسڵی شکۆداریش مەزبەتە نێردراوە، بە تێروانین لە دەستەواژەیەکی بە گفتوگۆ کردن لەگەڵ شورای دەوڵەت، بریارەکەی بە مەزبەتە راگەیەندراوە، بۆ جێبەجێ کردنی هیممەت بکرێت. بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

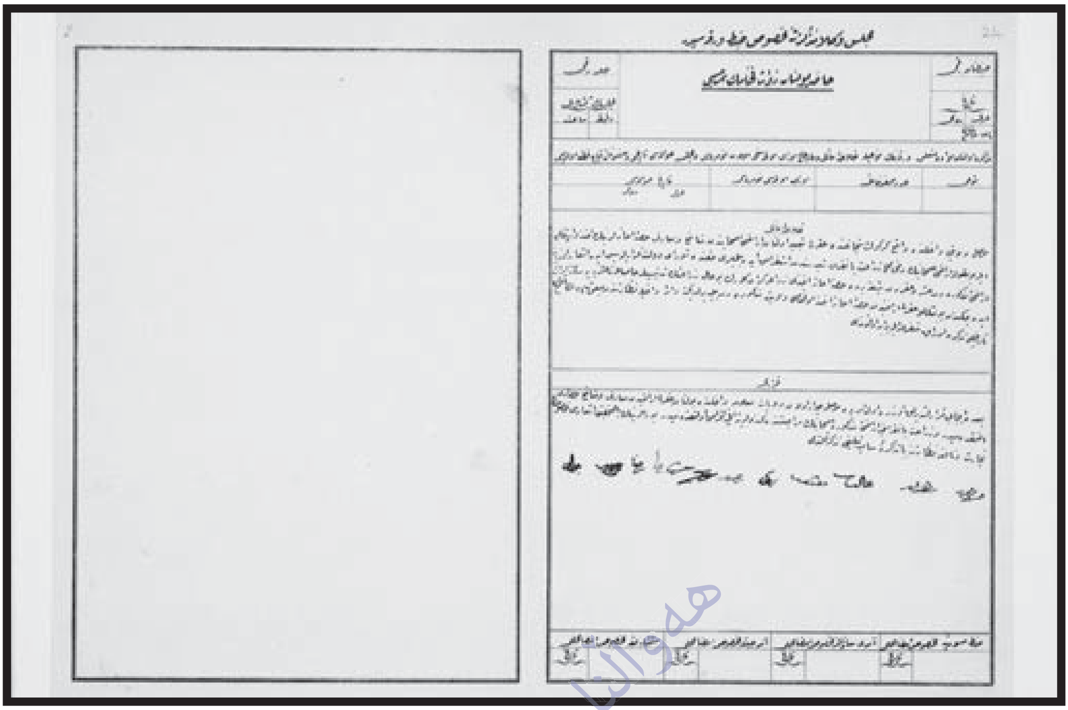

هەواڵنامەی کتێب

MV	00082.00024	15 جەمادی یەکەم 1312

پوختەی بابەت
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ ئـەو زەوییانـەی کـە لـە سـانجەقی کەرکـووک بـە عەقرەلـی نـاو دەهێنرێـت، لـە خاوەنەکانیـان پشـکی مەنافیـع و مەعاریـف وەرگیـراوە، تـا خاوەنـی زەوییـەکان بتوانـن لـە هۆبـەی بانقـی زراعـەت قـەرز وەربگـرن، بـە بڕیـاری شـورای دەوڵـەت لـەم ئاماژەی کـە پێشـووتر هاتـووە، زەوییـە ناوهاتـووەکان ١٠ و لـە عەقـرەش ١ پشـك پـارە وەردەگیرێـت، هەرچـی ئەوانـەی کشـتوکاڵ دەکـەن بـەم جـۆرە داهاتـی دەیـەك یەکـی دەکەوێـت، لـە زەوی جـۆری عەقرەلـی وەرگرتنـی پـارە بـە ویلایەتـی ناوهاتـوو ڕاگەیەنـدراوە، لـە نـووسراوی نەزارەتـی ناوەخـۆ کـە لـە مێـژووی ٢٤ زیلقەعـدە ١٣١٢ نێـردراوە، لەگـەڵ ئەوراقەکانـی هاوپێچ خوێندنـەوەی بۆ کرا.

بڕیار
بـە جێبەجـێ کردنـی لـە یەکـەم کاردا ئـەم ویلایەتانـەی کـە دراوسـێی موسـڵن، زەوی عەقرەلـی هەیـە، ئایـا پشـکی مەعاریـف و مەنافیـع وەردەگیرێـت، ئایا لە کاتی سـەردانی خاوەنەکانیـش بۆ بانقی زراعەت دەتوانن قـەرز وەربگرن، ئەمانـە بـە لێکۆڵینـەوە ئەنجامەکـەی بـە نووسراوی سـەدری ئەعـزەم بـە نەزارەتـی بـازرگان و نافیعە ڕاگەیەنـدراوە.

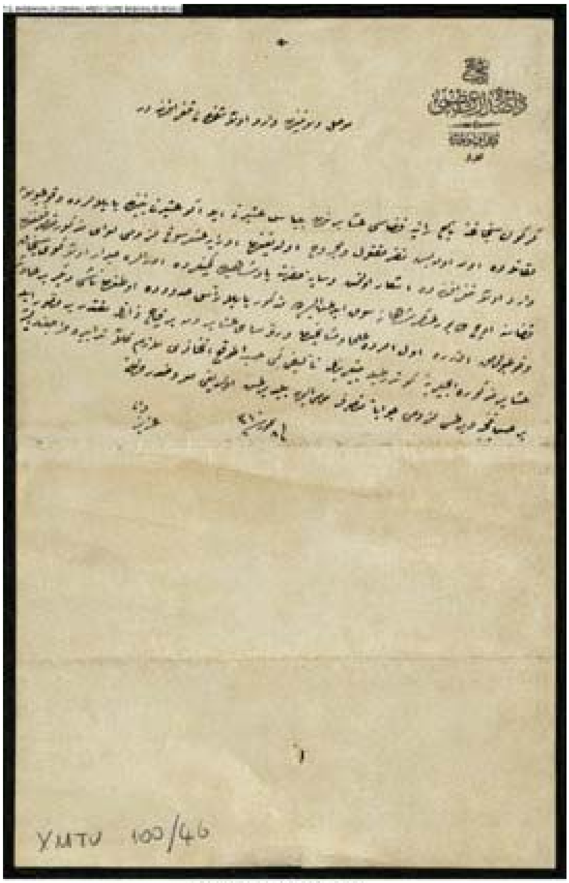

Y.MTV.00100.00046.001

Y.MTV	00100.00046	16 موحەررەم 1312

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
ژووری تەلەگراف
شیفرەی ئەم تەلەگرافنامەیە کە لە ویلایەتی موسڵ هاتووە
لـە کوێسـتان لـە نێـوان عەشـیرەتەکانی بلبـاس و ئاکـۆی قـەزای رانیـەی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك شـەڕ و پێکـدادان روویـداوە، لـە ئەنجـام ١٠ تـا ١٥ کـەس کـوژراوە و برینـدار بـووە، لـە موتەسـەرفی لیـوای ناوهاتـوو تەلەگرافنامـە هاتـووە و ئامـاژەی پێکـردووە کـە پێویسـتە سـەرباز رەوان بکرێـت، لـە سـایەی جەنابـی پاشـاوەش لـە رۆژانـی رابـردوو نزیـك لـەوێ لـە قەزای کـۆی سـانجەق ٣ تابووری سـەربازی شـاهانە رەوان کراوە، بەڵام کوێسـتانەکە لەسـەر سـنوورە، بـۆ ئـەوەی رووداوی تـر روو نـەدات، لـە یەکـەم هەنـگاودا لـە زانا و شـێخ و سـەرۆك عەشـیرەتەکان چەنـد پیاوماقولێکـی بـە توانـا لەگـەڵ فەرمانبەرێـك بچێتـە لای عەشـیرەتەکان، بـۆ ئاشـت کردنـەوەی نێـوان ئـەم عەشـیرەتانە کار بکـەن، ئەنجامـی کارەکـەش وەڵام بدرێتـە موتەسـەرفی ناوهاتـوو راگەیەنـدراوە فەرمـان.
والی عەزیز

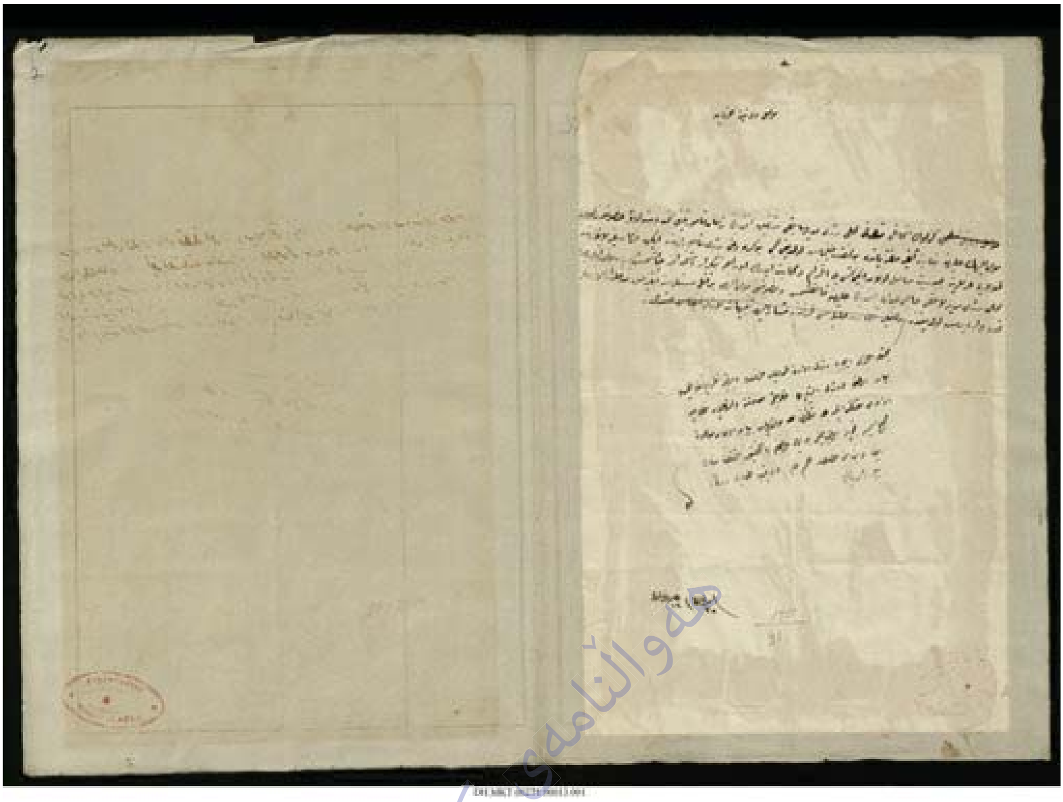

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>1312 سەفەر 22</td><td>00275.00013</td><td>DH.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراو بۆ ویلایەتی موسڵ
موتەسەرفی سانجەقی کەرکووك و بەڕێوەبەری پێشووی ڕەژی شەفیق ئەفەندی لە کاتی ئەرکەکەیدا دوژمنی هەبووە،بۆیە زۆر زیانی پێگەیشتووە، ئەمجارە بەهۆی کاری نەگونجاو دوو فەرمانبەری ڕەژی لە کارەکانیان دوور خراونەتەوە، ناوبراو خۆی کردۆتە خاوەنی ئەم فەرمانبەرانە و هەوڵی داوە دووبارە بگەڕێنەوە ئەرکەکەیان، بەڵام بە گونجاو نەزانراوە، هەروەها لە دژی بەڕێوەبەری ڕەژی داهاتوو حاجی عەبدوڵلا ئەفەندی مەسەلەیەکی کوشتنی بە ناحەق خستۆتە سەر شانی ناوبراو، لەلایەن کارگێری گشتی ڕەژی ڕاپۆرتی چاکبوونەوە نێردراوە، بە ڕاگەیاندن و کاروباری ڕەژی بە هاوکاری و ئاسانکاری نیزامیەی حکوومەت جێبەجێ کراوە، ئەگەر مامەڵە ڕاگەیەندراوی موتەسەرفی ناوهاتوو ڕاستیش بێت، بەڵام بە گونجاو نازانرێت، بە لێکۆڵینەوە کارەکە جێبەجێ بکرێت و ڕابگەیەندرێت.</td></tr>
</table>

DH.MKT.00283.00061.001

<table>
<tr><td>8 ڕەبیعی یەکەم 1312</td><td>00283.00061</td><td>DH.MKT</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆ
بەکر بەگ خەڵکی بالیسانی سەر بە کۆی سانجەقی کەرکووکە، لە فەرمانی هاتن کێشەی بۆ دروست بووە، بەڵام ناوبراو لێبوردنی عالی بۆ دەرچووە، لە دەرسەعادەت براکەی شێخ سەعید ئەفەندی لەسەر ئەو تەلەگرافنامەیەی کە بۆ نەقیبی سلێمانی ناردووە، ناوبراو ئەمڕۆ لە خانەی نەقیبی ناوهاتووە، لە بارەی ئەو مامەڵەیەی لەگەڵی دەکرێت لە موتەسەرفیەتی سلێمانی لە تەلەگرافنامە پرس و رای لەسەر کراوە، هەروەها لە بارەی لێبووردنی ناوبراو لە ویلایەتەوە هیچ زانیاریەکی لەسەر نەدراوە، بۆیە ئاماژەی مامەڵەکەی رابگەیەندرێت.
عەزیز والی موسڵ</td></tr>
</table>

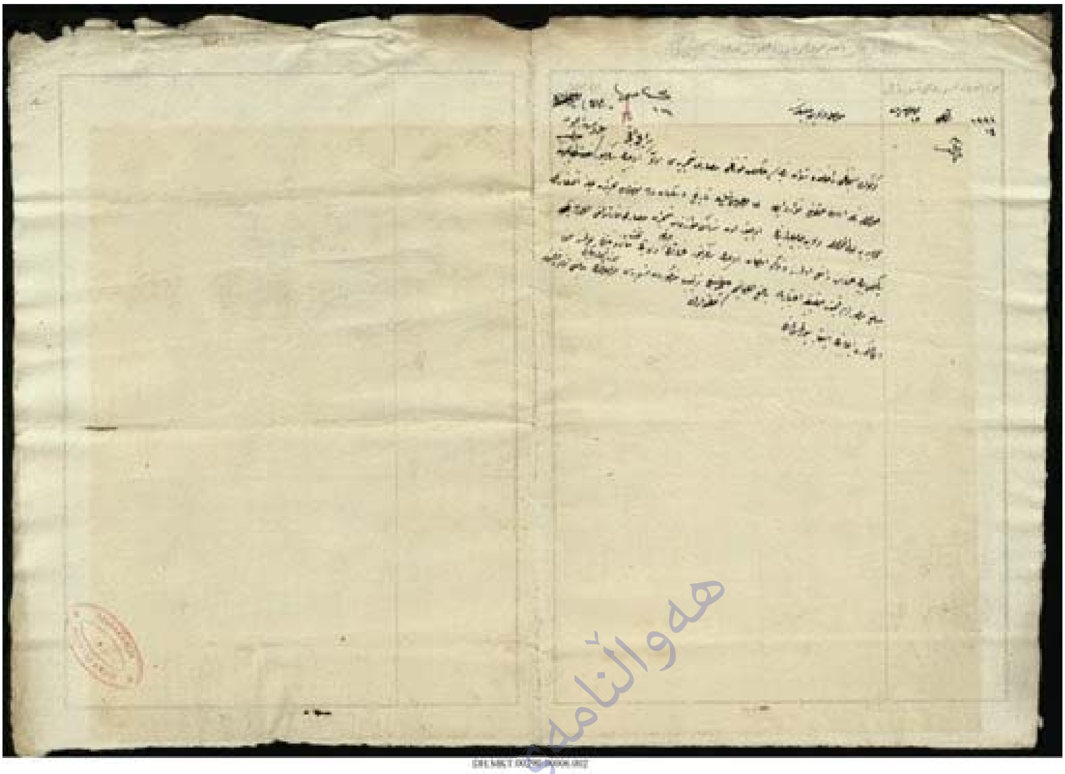

DH.MKT 00290.00006.002

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	00290.00006	2 رەجەب 1312

بۆ ویلایەتی موسڵی شکۆدار
لـە نـاو سـانجەقی کەرکـووك خەرجـی نۆژەنکردنـەوەی حکوومەتـی قۆناغـی ناحیـەی شـوان بـە ئاقچـەی بەهـا (رایـج) ٣٨٠٠ قـوروش دەکات، لـە بـارەی حەواڵـە کردنـی نـووسراوی ١٣ ئۆغسـتۆس ١٣١٠ ژمـارە ٨٤ حەواڵـەی ژمێریـاری کـراوە، لـە بەرامبـەر خەرجـی نۆژەنکردنـەوە کـە لـە موازەنـەی سـاڵی ١٣١٠ی ویلایەتـی شـکۆدار تۆمـار کـراوە دەکاتـە ٢٠٠٠٠ قـوروش، هەروەهـا ئـەوەی باسـکراوە لـە خـەرج کردنـی ٣٨٠٠ قـوروش لـە سـەر رەزامەنـدی ویلایـەت وەسـتاوە، بـۆ رێکخسـتن و خـەرج کردنـی بـڕە پـارەی ناوهاتـوو ئـاگاداری رەوان بکرێـت.

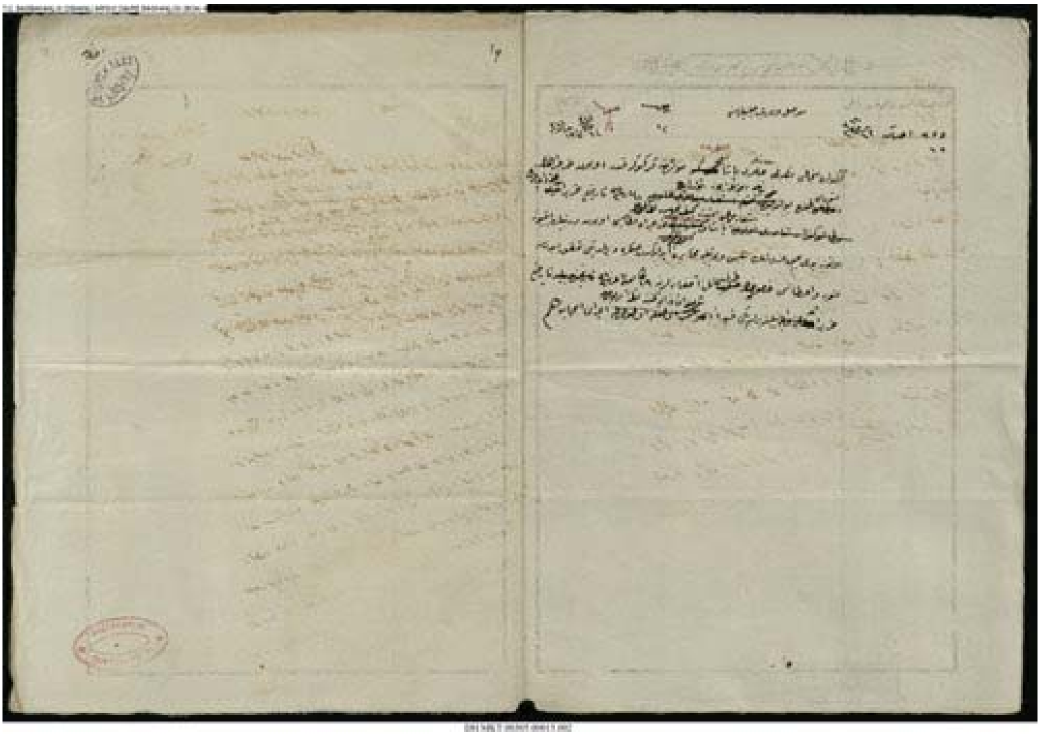

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>00305.00015</td><td>9 جەمادی یەکەم 1312</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی موسڵی شکۆدار
جەنابی جـەلال پاشا موتەسـەرفی سـانجەقی کەرکـووك لـە مـوش تـا کەرکـووك خەرجـی رێـگای هەیـە، داوای دابیـن کردنـی کـردووە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی لـە مێـژووی ١١ مـارت ١٣١١ نـووسراوی عالـی ئامـاژەی پێکـراوە، چۆنیەتـی کارەکـە حەواڵـەی ژمێریـاری کـراوە، بـری خەرجـی رێگاکـەی ٤٢٣٧ قـوروش و نیـو دەکات دوای گفتوگـۆ کـردن لەگـەڵ ویلایەتـی بەتلیـس ئەگـەر روون بێتـەوە پارەکـە نـەدراوە، ئـەوا رێکخسـتنی و دابینکردنـی بـە نـووسراوی ١٩ کانوونـی دووەم ١٣١٠ روون دەکرێتـەوە ئەمـەش بـە تۆمـار دەرکەوتـووە، بـە تێروانیـن لـە گفتوگـۆ هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.</td></tr>
</table>

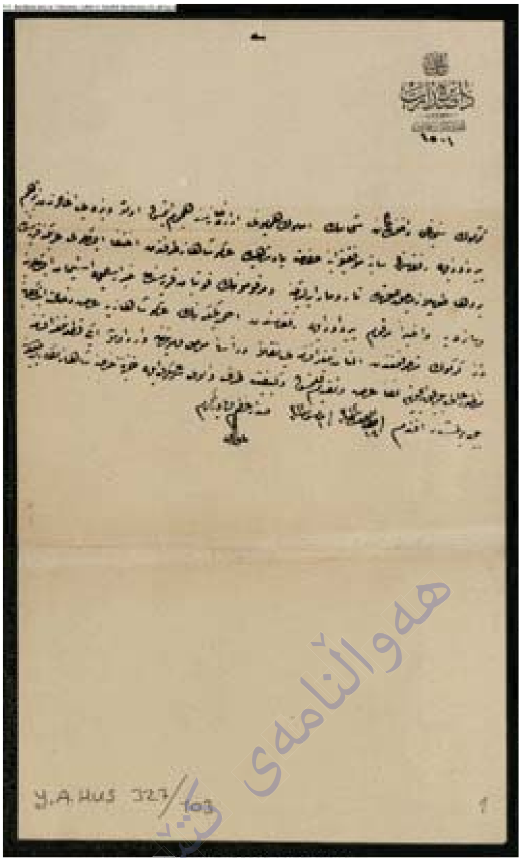

Y.A.HUS.00327.00103.001

Y.A.HUS	00327.00103	18 زیلقەعدە 1312

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٤٥٠١
لـە نـاو سـانجەقی کەرکـووك لـە ئاغاکانـی دیزەیـی ئیبراهیـم پیـرداود لەگـەڵ هاوەڵانـی هێرشـی کردۆتـە سـەر خانـەی کارگێـری ئەملاکـی هومایۆنـی شـەمامك، لەلایـەن سـەربازانی شـاهانەی جەنابـی پاشـا لـە گونـدی عەرەبکەنـد بـە جۆرێـك پەرشـوبڵاوکراونەتەوە کـە جارێکـی تـر کۆنەبنـەوە، هەروەهـا ناوبـراو لـە گونـدی قوتبـان هەوالـی نـاردووە، لـە کۆتایـی پیـرداود لەگـەڵ هاوەڵانـی ئەحمـەد کوچـوك لـە سـەربازی شـاهانە پاراونەتـەوە تکایـان کـردووە، لـە تەلەگرافنامـەی موتەسـەرفی کەرکـووك هاوپێـچ راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، چۆنیەتـی کارەکـەش بــە والای سەرعەسـکەر لەگـەڵ نەزارەتـی خەزینـەی تایبەتـی شـاهانەی شـکۆدار راگەیەنـدراوە.
سەدری ئەعزەم

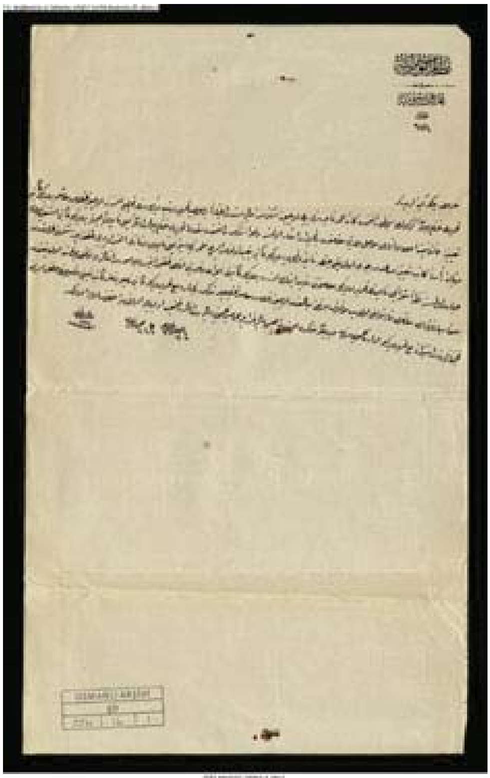

3 سەفەر 1312	00356.00014	ŞD

نەزارەتی كاروباری دارایی
ژمێریاری گشتی
ژمارە ٦٧١
راگەیەندراوی بەندەیە
تۆماری ناحیەی مەلحەی سەر بە سانجەقی كەركووك كۆتایی پێ هاتووە، لە ساڵی ١٣٠٨ لە ساڵی دارایی بە تۆمارەوە باجەكەی رێكخراوە، بۆ دەستكەوتنی ئەم باجە لە پایەی ویلایەتی موسڵ بە نووسرا ئاماژەی پێكراوە كە رەزامەندی دراوە تا بە مووچەی ٣٠٠ قوروش كاتیبێكی باج دابمەزرێت، هەروەها لە ناو ویلایەتی ناوهاتوو پێشەكی ناحیەی كیل تۆمارەكەی كۆتایی پێ هاتووە، داوای كاتیبێكی باج كراوە، بەڵام داهاتەكەی رێگە نادات كاتیب دابمەزرێت، ئەگەرچی بۆ ناحیەی ناوهاتوو كاتیبی باج دانەمەزراوە، بەڵام ناحیەی كیل و ناحیەی مەلحە داهاتی لە ٣٩٨٠ قوروش پێك دێت، بەڵام پێویستە سەیری مامەڵەی تۆمار و باجی ئەم دوو ناحیەیە بكرێت، بۆیە پێویستە كاتیبێكی باج دابمەزرێت، بەم شێوەیە بە گونجاو زانراوە، ئەم برە پارەیە بەرامبەر مووچەی فرقەی سەیارەیە، پارەكە دەستبەسەر كراوە و وەستێنراوە، ٣٠٠ قوروش دابین بكرێت و بۆ ناحیەكانی ناوهاتوو لەگەڵ تۆمار بە ناوی كاتیبی باج كاتیبێك دابمەزرێت، لەم بارەیەوە لەسەر نووسراوی كارگێری گشتی تۆمار و باج رەزامەندی دراوە، بە بریاری ئەنجوومەنی دارایی لە ژمێریاری گشتی دارایی گفتوگۆی لەسەر كراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم كەسەیە كە فەرمان دەردەكات.
نازری دارایی

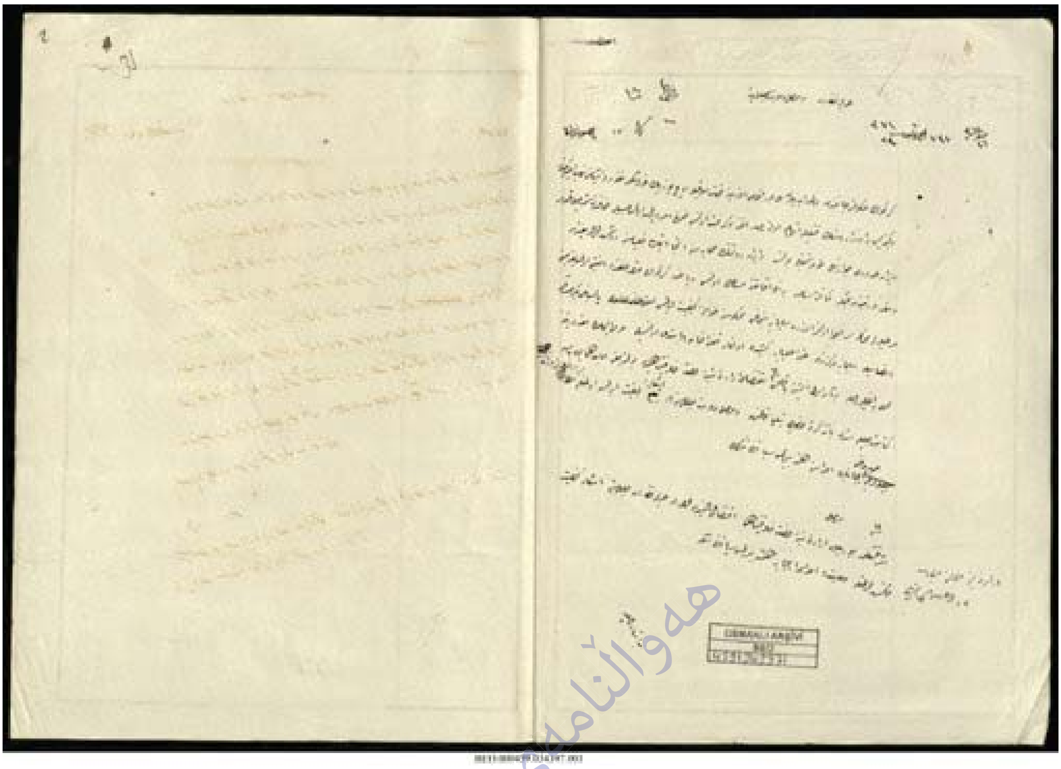

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000459.034397	16 سەفەر 1312

بۆ نەزارەتی داد و ویلایەتی موسڵی شکۆدارەکان
لەلایەن حکوومەتی کەرکووک ئاغای تابوور ئەرکی پێ سپێردراوە، لە کاتی رۆیشتنەکەی ٣٠٠٠٠٠ قوروش پارە و کەلوپەلی تاڵان کراوە، هەروەها خۆشی تاوانبار کراوە بە کوشتنی برادەرزادەی خۆی، بەم کێشە و گرفتەوە بریاری لەسەر دراوە، بۆیە لە ترسان تا ئێستا لە سنووری ئێران دەسوڕێتەوە، هەوڵ دەدات دەوڵەتی ئێران بیخاتە ژێر پاراستنی خۆیەوە، لەبەر ئەوەی زوڵمی لێکراوە، وەکو جاران لە شوێن خۆی نیشتەجێ بکرێتەوە، یاخود لە موتەسەرفیەتی کەرکووک ئەمنیەتی نییە و لەگەڵ داواکراوان سزا دەدرێت، بە حەواڵەکردنی بۆ دادگای سلێمانی بە واژووی بەکر سدقی لە مەرکەزی سلێمانی تەلەگرافنامە بۆ عەتەبەی عالی نێردراوە، هەرچی زووە ئەم کارە جێبەجێ بکرێت، جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت بە فەرمانی پاشا رەزامەندی داوە، لە مابەینی هومایۆنی باش کیتابەت بە نووسراوی تایبەتی ئاگاداری نێردراوە، لە ویلایەتی موسڵی شکۆدار چۆنیەتی کارەکە ئاماژەی پێکراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

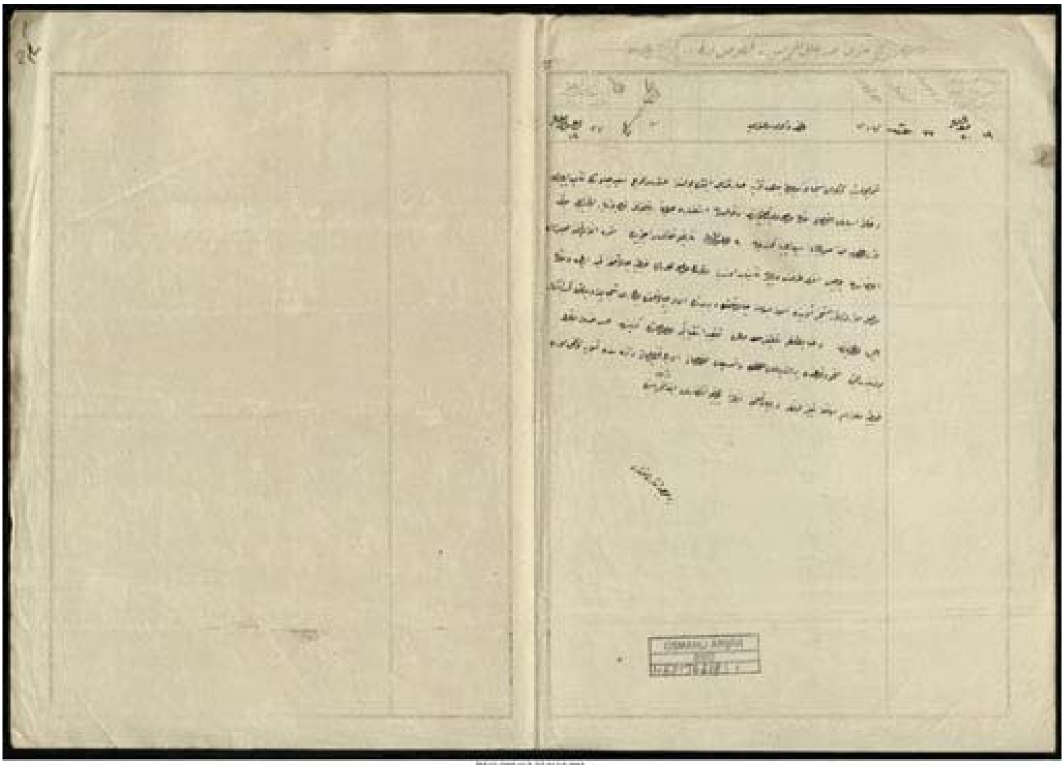

BEO	000462.034618	20 سەفەر 1312

بۆ لایەنی واڵای سەرعەسکەریمان
شـەمەرەکان و هەندێـك گونـد کـە سـەر بـە سـانجەقی کەرکووکـە، لەگـەڵ بەشـێك لـە سـەربازان کاری سـەرپێچی و دزی دەکـەن، لەمانـە بـە نـاوی سـەعید چـاوش لـە ناویـان دەرچـووە و ملکەچـی خـۆی راگەیانـدووە، لـە ویلایەتـی موسـڵی شـکۆدار پـرس کـراوە، لـە وەڵامـدا بـە تەلەگـراف نـووسراو هاتـووە، ئەمجـارە لـە وەڵامـدا تەلەگرافنامـەی مێـژووی ٩ ئۆغسـتۆس ١٣١٠ بـۆ سـیپاهیدار نێـردراوە، لـە ئەندامـی ئەنجوومەنـی کارگێـری جەرجیـس ئەفەنـدی بـۆ شـەمەر نێـردراوە، لەسـەر ئـەم بەڵێنانـەی کـە داویەتـی، ناوبـراو هاتۆتـە کەرکـووك بـە چاوشـی زەبتیـە دامـەزراوە، هەروەهـا لـە ئـاڵای ٣٥ی سـوارە مـاوەی ١٥ سـاڵە چاوشـە و ماوەیەکیـش هاتۆتـە ئـاڵای و چـاوش بـووە، توانا و ئازایەتـی بیـنراوە، لـە کاتـی رێزگرتنـی لـە سـلکی ئەفسـەرایەتی لـە چاودێـری کردنـی چەتـەکان کاری باشـی کـردووە، حاڵـی حازریـش لـە بـارەی دەرماڵـەی ئـاڵای لـە فەرمانگـەی دابیـن کـردن رێـك دەخرێـت، بـە پێویسـت زانـراوە لـە مولازمـی زەبتیـەی یەکـەم دابمەزرێـت، بـەم تێروانینـە کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت و رابگەیەندرێـت.

BEO	000506.037877	19 ڕەبیعی کۆتایی 1312

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
قەڵەمی تۆمارکردن
تەلەگرافنامەی بە شیفرە لە ویلایەتی موسڵەوە هاتووە
لـە پاشـكۆی كەركـووك لـە نێوان بلباسـەكان و هـۆزی ئاكـۆ كـە سـەر بـە قـەزای رانیـەن دوژمنایەتـی كـۆن لـە نێوانیانـدا هەیـە، لەبـەر ئـەوەی كێشـەكە دووبـارە سـەری هەڵدایتـەوە، ئـەو ڕووبەڕووبوونـەوەی كـە ڕوویـداوە، دامركێنـدرێتـەوە و ڕێگـە نەدرێـت جارێكـی تـر سـەرهەڵبداتەوە، لـە نزیكتریـن شـوێن كـە قـەزای كـۆی سـانجەقە، لـە سـەربازی شـاهانە تابورێـك بنێردرێتـە شـوێنەكە، لەسـەر ئـەو ئامـاژە دووبارەكراوانـەی كـە لـە موتەسـەرفیەتی كەركووكـەوە دەرچـووە، لـە مێـژووی ٢٩ ئەیلـوول ١٣١٠ و ٦ تشرینـی یەكـەم ١٣١٠ بـە چـوار پارچـە تەلەگـراف نـوسراو بـۆ موشـیرەتی شـكۆداری لەشـكری شەشـەمی هومایـۆن نووسراوەتـەوە، هەروەهـا تـا هاتنـی فەرمانـی جولـە پێكردنـی سـەربازەكان، بـۆ ئاشـتكردنەوەی نێوانـی ئەمانـە ئامـادەكاری بكرێـت و كاری پێویسـت ئەنجـام بدرێـت، بـۆ ئەنجامدانـی گشـت ئـەم كارانـە لـە وەڵامـدا بـە موتەسـەرفیەتی ناوهاتـوو ڕاگەیەنـدراوە، لەسـەر ئامـاژەی قائیمقامیەتـی خۆچێـی ئێسـتا لـە لیـوای موتەسـەرفیەتی ناوهاتـوو تەلەگرافنامـە هاتـووە و تێیـدا باسـكراوە ئـەو ڕووبەڕووبوونـەوەی لـە نێـوان هـۆزەكان ڕوویـداوە ٥ تـا ٦ كـوژراو هەیـە و هـۆزی ئاكـۆش لـە سـەرۆكەكانی خۆشـناو خـضر بـەگ و براكـەی بـە نـاوی سـلێمان بـەگ هـاوكاری وەرگرتـووە، بـە گوێـرەی ئـەو زانیاریانـەی هاتـووە باوكـی ئەمانـە بـە نـاوی قـادر بـەگ خۆشـناوەكانی كۆكردۆتـەوە، هەرچـی زووە چارەسـەرێك بـۆ ئەمانـە بدۆزرێتـەوە، بـە ڕاگەیاندنـی پەرەسـەندنی ئـەم تێكچوونـە ئەمجـارە موشـیرەتی ناوهاتـوو بـە تەلەگـراف ئامـاژەی پێكـردووە و ڕایگەیانـدووە هەرچـی زووە ڕێگـە لـەم ناكۆكیـە بگیرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش عەبدوڵـلا پاشـا قائیمقامـی هەولێـر بـە پەلـە بـۆ ناوچەكـە بـڕوات، لـە وەڵامـدا لـە موتەسـەرفیەتی كەركـووك نووسراوەتـەوە، ئەگەرچـی پێشـووتر لـە نێـوان ئـەم هۆزانـە ڕووبەڕووبوونـەوە و شـەڕ ڕوویـداوە، بـەڵام هەرچـی زووە پێشـی لـێ بگیرێـت و فەرمانـی بەپەلـە دراوەتـە موشـیری ناوهاتـوو تـا كاركـە ئەنجـام بدرێـت.
عەزیز والی

هەواڵنامەی کتێب

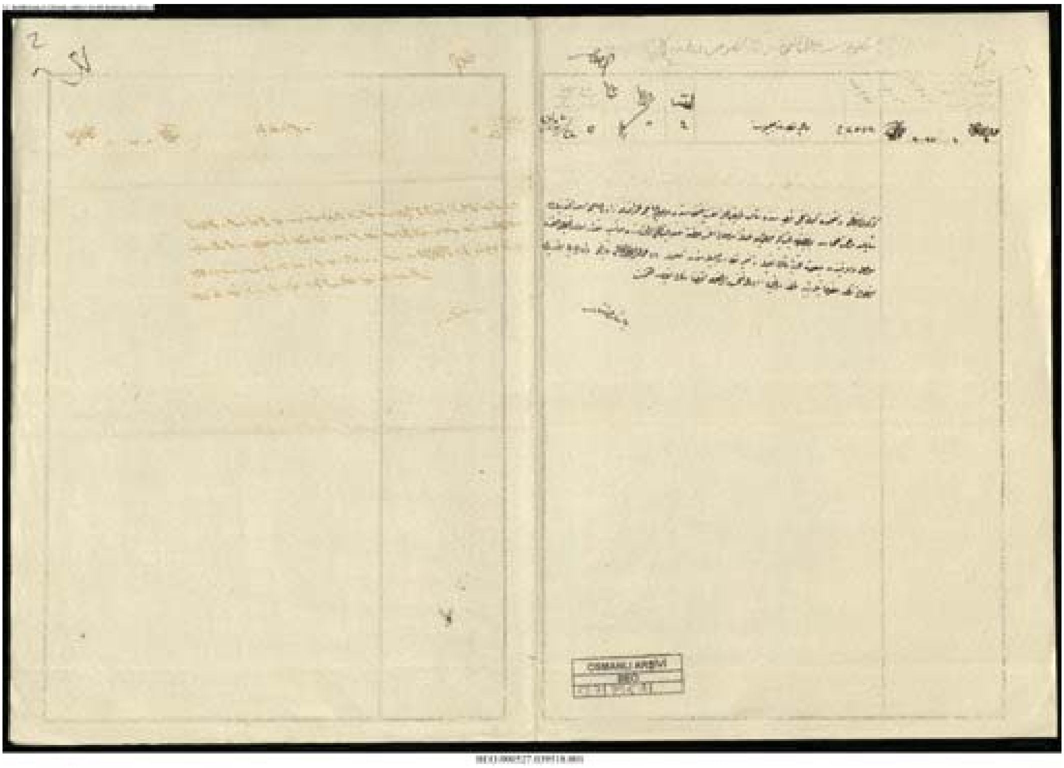

BEO	000527.039518	3 جەمادی کۆتایی 1312
بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار لـە شـارۆچکەی کـۆی سـانجەقی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك نیشـتەجێیە و لـە خولەفایەکانـی تەریقەتـی نەقشـبەندی خوالێخۆشـبوو حاجـی عومـەر ئەفەنـدی زادە حاجـی ئەسـعەد ئەفەنـدی لـەم زانایانەیـە شـایانی میهرەبانیـە، بۆیـە لەسـەر سـەدەقەی جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت مووچەیەکـی گونجـاوی بـۆ ببڕێتـەوە، بـۆ ئەمـەش نـووسراوی ویلایەتـی موسـڵ و هاوپێـچ نـووسراوی نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار لـە مێـژووی ٢٦ جەمـادی یەکـەم ١٣١٢ ژمـارە ٣٠٣٧ هاتـووە و بەیەکـەوە بـۆ لای دەوڵـەت نێـردراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

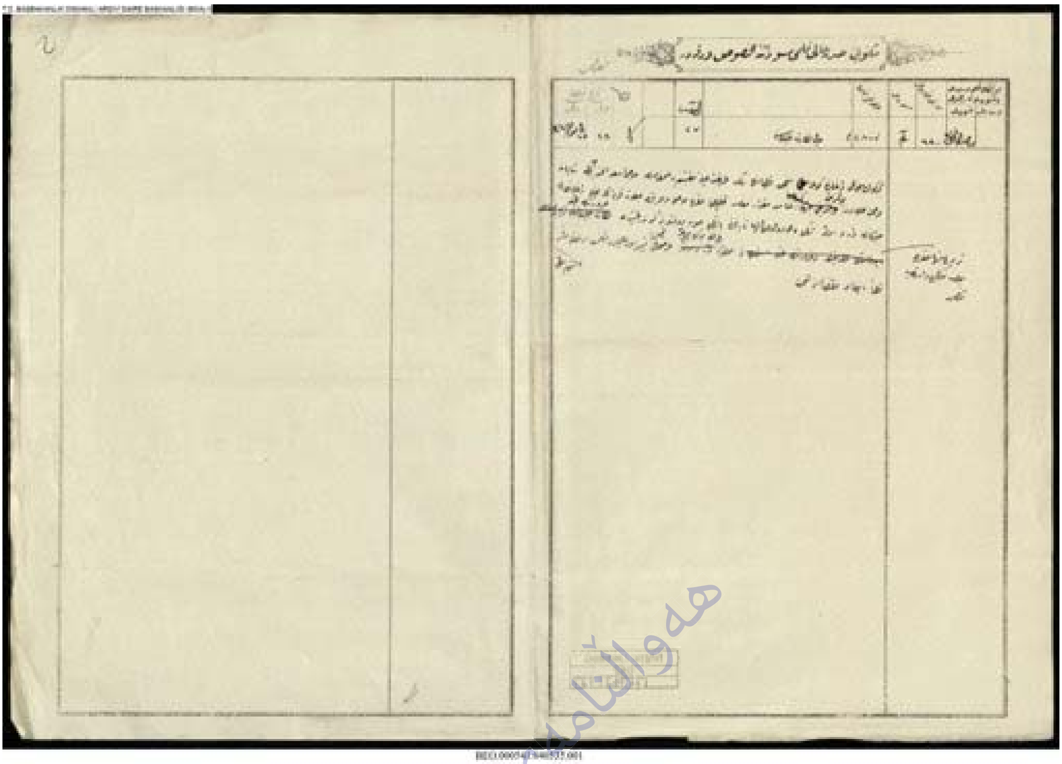

BEO.000541.040535.001

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000541.040535	27 جەمادی کۆتایی 1312
بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار لە شارۆچکەی کۆی سانجەقی ناو سانجەقی کەرکووك نیشتەجێیە و لە خولەفایەکانی تەریقەتی نەقشبەندی حاجی ئەسعەد ئەفەندی شایەنی میهرەبانیە، بۆیە مووچەیەکی گونجاوی بۆ بڕێتەوە، بۆ ئەمەش لە ویلایەتی موسڵ نووسراو نێردراوە لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار ژمارە ٥ جەمادی کۆتایی ١٣١٢ بۆ دەوڵەت نێردراوە، بەهۆی پێویستی و تەنگانەوە، ئەمجارە لەلایەن ناوبراوەوە داواکاری پێشکەش کراوە، بە تێروانین لە بابەتەکە و لەسەر ئاماژەی پێشوو هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

BEO	000554.041515	15 رەجەب 1312

پەیوەندیداری سەدارەت جەنابی سەدری ئەعزەم
داهـات و خەرجـی سـەربازی رەدیـف و دەرماڵـەی زەبتیـەی سـانجەقی سلێمانی پاکتاوکـراوە، بـەڵام ئەوەتـا بـەش دەکات، هەروەهـا بـۆ پاکتاوکردنـی دەرماڵـەی شـەش مانگـی سـەربازانی تابـووری شـاهانەی ئـەوێ بـۆ ئـەوەی نەبێتـە دروسـت بوونـی ژاوەژاوی کارگێـری ، دابینکردنـی دەرماڵـەی ئـەم شـەش مانگـەی کـە باسـکراوە بگوازرێتـەوە شـوێنێکی تـر، لەسـەر زانیـاری دروسـت زیـادەی شـەش مانگێـش خراوەتـە سـەری و بـەم بۆنەیـەوە گەیشـتۆتە ئاسـتێك بەرگـە ناگیرێـت، هەروەهـا سـانجەقی کەرکـووك و مەرکـەزی ویلایـەت بارودۆخەکـەی خـراپ بـووە و لـە تەلەگرافنامـەی مێـژووی ١٤ و ٢٢ تشرینـی دووەم ١٣١٠ راگەیەنـدراوە و ئاماژەی پێکـراوە، بۆیـە شـەش مانگـی سـەربازی شـاهانەی ویلایـەت بـۆ ویلایەتێکـی تـر رەوان بکرێـت، بـەم هەژمـارەوە چەنـد ١٠٠ هـەزار قوروشـێك بەپەلـە دەگاتـە جێگـەی خـۆی لـەم بابەتـەدا بریـار و رای سـەرووە، چاوەرێـی فەرمـان دەکـەم ئەفەنـدم.
والی موسڵ عەزیز

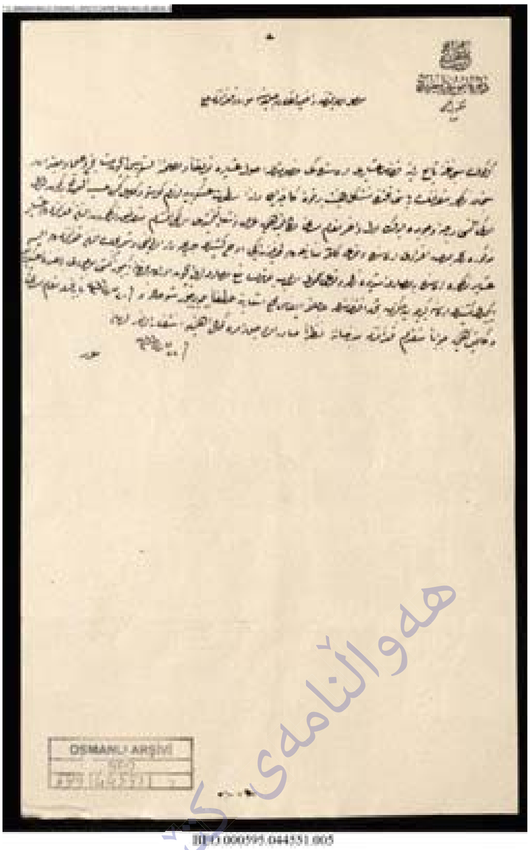

BEO 000595.044551.005

BEO	000595.044551	7 شەوال 1312

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمارکردن
تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار نێردراوە

لە نێوان عەشیرەتەکانی قەزای رانیە سەر بە سانجەقی کەرکووك رووبەڕووبوونەوە و ناکۆکی روویداوە، بۆ ئەوەی ئەم ناکۆکیە بە ڕێگەی هۆزگەرایەتی و بەرژەوەندی گشتی کارەکە ڕێك بخرێت، لە ژێر سەرۆکایەتی موتەسەرفیەتی سانجەقی ناوهاتوو دەستەیەك لە شێخ و زاناکان دامەزراوە و بۆ دوا جار بە پەیوەندیدارانی وەکالەتمان راگەیەندراوە، یەکەم ئێوارە لە موتەسەرفیەتی ناوهاتوو تەلەگرافنامە وەرگیراوە، لە نێوان هەندێك ئەندامی عەشیرەتە ناوهاتووەکان ئەو رووبەڕووبوونەوەی روویداوە، لە هەردوو لا دوو سێ کەس بریندار بووە، ئێستاش لەو تەلەگرافنامەیەی کە وەرگیراوە، ئاماژەی پێکراوە کە دیارە لە نێوان عەشیرەتە ناوهاتووەکاندا دووبارە رووبەڕووبوونەوەیەکی توند سەرهەڵدەدات، بۆ ڕێگەگرتن و روونەدانی ئەم رووبەڕووبوونەوە لەوێ ٢٠٠ ئەندام کە ئامادەن، لەگەڵ مەفرەزەیەکی سەربازی ناتوانێت بچێتە نێوان ئەم ٢٠٠٠ کەسە، بە پەلە ئاماژە دراوەتە خۆچێی لەم حاڵەتە لە ٢٠ مارت ١٣١١ لە وەڵامی پەیوەندیداری وەکالەت تەلەگرافنامە پێشکەش کراوە، بە تێروانین لەم تەلەگرافنامانە ئەو فەرمانەی کە دەردەچێت بە گرنگی وەردەگیرێت، فەرمان.

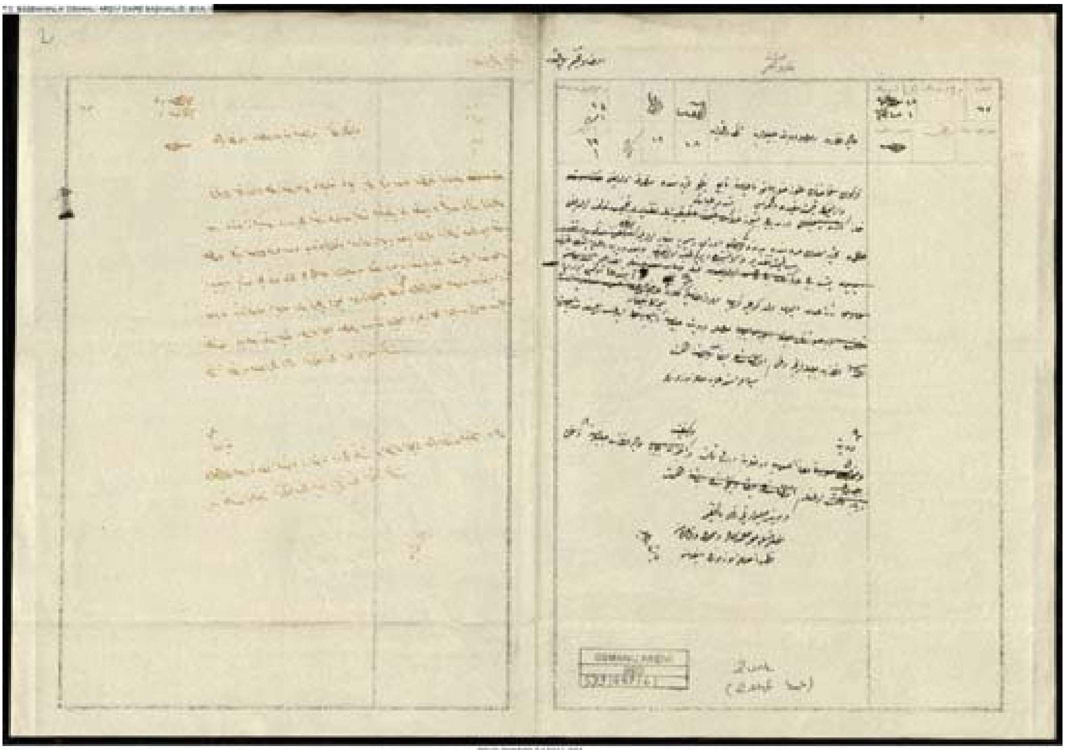

BEO.000599.044916.001

BEO	000599.044916	**18 شەوال 1312**

نووسراو بۆ نەزارەتی دارایی و ویلایەتی موسڵی شکۆدار
ئـەم خانـە و زەوییانـەی کـە لـە گونـدی بنگجـە لـە ناحیـەی توزخورماتـو سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك لـە ژێـر بەڕێوەبردنـی ئـەو دایـە، بـڕ و نرخەکـەی ٤٠٠٠ تـا ٥٠٠٠ قوروشـە، بـەڵام لـە کاتـی تۆمارکردنـی ئەملاکدا ئـەم ئەوراقە فەرمیانـەی کـە لـە ژێـر دەسـتییەتی هاوتا و یەکسـان نییـە، ئەمانە بـە ٧٠٠٠٠ قـوروش مەزەنـدە دەکرێت، بـەم برەی کـە هەیـە داوای بـاج کـراوە، بۆیـە ئەیـوب وەلـەدی کۆچـەر کەهیـا داواکاری بـە واژوو و مـۆری خـۆی نـاردووە، تێـدا نیشـانی داوە زوڵمـی لـێ کـراوە و داوای گۆڕینـی کردووە، ئـەم داواکاریە بـۆ دەوڵەت نێردراوە، چۆنیەتـی کارەکەش لە نەزارەتـی دارایـی شـکۆدار باسـکراوە، لـە ویلایەتـی شـکۆداریش لێکۆڵینەوە کـراوە، بـە تێروانین لە دروسـتی بابەتەکە پێویسـتە مامەڵەکـە جێبەجـێ بکرێـت، لـە نەزارەتـی شـکۆداریش مامەڵەکـە بـە پێـی پێویسـت جێبەجـێ بکرێـت.

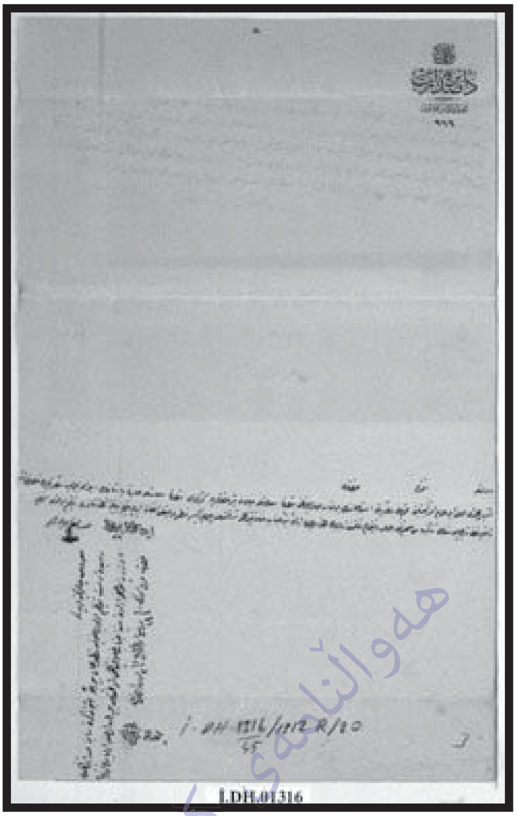

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>İ.DH</td><td>01316.000045</td><td>8 ڕەبیعی کۆتایی 1312</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٩٦٩
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندی
موتەسەرفی سانجەقی موش جەنابی جەلال پاشا بەهۆی کەشوهەوای ناوچەکە ناپرژێتە سەر ئەرکەکەی و ناگونجێت، بۆیە داوای کردووە ئەرکەکەی بگوازرێتەوە بۆ شوێنێکی تر، لەگەڵ موتەسەرفی کەرکووك عارف پاشا ئەرکەکەیان بگۆردرێتەوە، لەم بارەیەوە نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار بە هاوپێچەوە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

Y.MTV.00142.00062.001

Y.MTV	00142.00062	27 زیلحیجە 1313

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی تۆمار
تایبەتی
لە سانجەقی کەرکوك لە نێوان عەشیرەتەکانی زەند و بالانی رووبەڕووبوونەوە روویداوە، بۆ نەهێشتنی ئەم دووبەرەکیەش سەربازی شاهانە رەوان کراوە، لە ئەنجام لە تاڵانیەکان دوو شێخ دەستگیر کراوە، یەکێکیان رایکردووە و لە گوندێك خۆی حەشار داوە، هەروەها بوێری کردووە چەك بەکار بهێنێت، لە سەربازی شاهانە ٣ کەس بریندار بووە، لە دانیشتوانیش ٤ کەس مردووە، لە دانیشتوانی گوندەکەش بۆ ئێران رایان کردووە و شوێنی خۆیان بە جێ هێشتووە، جگە لەمە بۆ هێرش کردنە سەر گوندی دیدار نزیکەی ٥٠ تا ٦٠ کەسی کۆکردۆتەوە و مەفرەزەیەکی ناردۆتە سەر گوندەکە، بۆ قەدەغەکردنی خەڵك لە چوونیان بۆ ئێران ئامادەکاری پێویست کراوە، لە وەکالەتی ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە رەوانی نەزارەتی ناوەخۆ کراوە، ئاماژەی پێکراوە کە ئامۆژگاری پێویست بدرێتە سەربازان، نووسراوی سەدری ئەعزەم کە لە بابی عالی هاتووە لەگەڵ جێبەجێ کردنی کارەکە زانیاری لە بارەی شێخی هەڵاتوو و زانیاری تێروتەسەل نووسراوەتەوە و بە موشیرەتی لەشکری شەشەمی همایۆنی شکۆدار کراوە، ئەمجارە لە موشیرەتی ناوهاتوو وەڵام هاتووە، وێنەی تەلەگرافنامەکە هاوپێچ پێشکەشی عالی کراوە و راگەیەندراوە، چۆنیەتی کارەکەش لە بابی عالی هاتووە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
رزا سەر عەسکەر

DH.ŞFR.00188.00007.001

DH.ŞFR	00188.00007	3 رەمەزان 1313

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
توندرەوەکانــی شــارۆچکەی کــۆی ســانجەق لــە نێــوان خەڵــك فتنــە و ئــاژاوە دروســت دەکــەن، هەروەهــا بوێــری دەکــەن شــۆرش بەرپــا بکــەن، ئەگــەر دەکرێــت چەتــە رەســوڵ عەلــی ئەحمــەد قــادر و مەجیــد ئاغــا بهێنرێنــە مەرکــەزی ویلایــەت، بــۆ هەمــوو لایــەك دەبێتــە جێگــەی وریابوونــەوە، لەگــەڵ میــری ئــاڵای مســتەفا نافــذ بــەگ لــە هێــزی بەدواداچــوون گفتوگــۆ کــراوە لــە ئەنجامــی ئــەو گفتوگۆیــە، ئەگــەر بــە شــێوەیەکی گونجــاو کارەکــە ئەنجــام نەدرێــت، ئــەوا بــە هێــزی زۆرەملــێ رەوانــی مەرکــەزی ویلایــەت بکرێــن، بــۆ قومانــدان و موتەســەرفیەتی کەرکــووك نووســراوەتــەوە، بــە مەبەســتی زانیــاری راگەیەنــدراوە، فەرمــان.
ساڵح والی موسڵ

BEO 000649.048640.002

BEO	000649.048640	10 موحەررەم 1313

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٣٤٤
بۆ پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
راگەیەندراوی بەندەمانە

شـازادە موعینولدەولـە لـە سـەرۆکایەتی گشـتی خـوی و سـەلماس و رومیـە و سـاوچبۆلاق دامـەزراوە، هاتۆتـە سـاوچبۆلاق لەوێـش دەچێتـە رومیـە، بـۆ پاراسـتن سـانجەقی کەرکـووك و ئامـادەکاری لەسـەر سـنووری رانیـە بکرێـت، ئەگەرچـی ئێسـتا سـەربازانی ئێـران هیـچ جموجۆڵێکیـان نەبیـنراوە، بـەڵام دەبـێ پارێـزگاری لـە سـنوور بکرێـت، بـۆ ئەمـەش ئامـاژە لـە شـەهبەندەری سـاوچبۆلاق بـۆ قائیمقامیەتـی روانـدو نێـردراوە، لـەم حاڵەتـەدا ناردنـی سـەرباز بـە پێویسـت زانـراوە، بـە ئامـاژەی قائیمقامیـەت لـە موتەسـەرفی کەرکـووك ئـاگاداری دراوە، تەلەگرافنامـە لـە ویلایەتـی موسـڵی شـکۆدار بـە هاوپێچـەوە پێشـکەش کـراوە، هـەر خـۆی لەلایەنـی سـلێمانی و کەرکـووك لەمـەر ئـەم بارودۆخـەی کـە هەیـە، هێـزی سـەربازی زیـاد بکرێـت، بـەڵام لـە ویلایەتـی موسـڵ و موتەسـەرفی سـلێمانی ئـەو گۆرانکاریـەی چـاوەڕێ دەکرێـت رووبـدات، ئامـادەکاری بکرێـت، ئـەم هێـزەی لـەوێ دەبێـت، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
نازری کاروباری ناوەخۆ

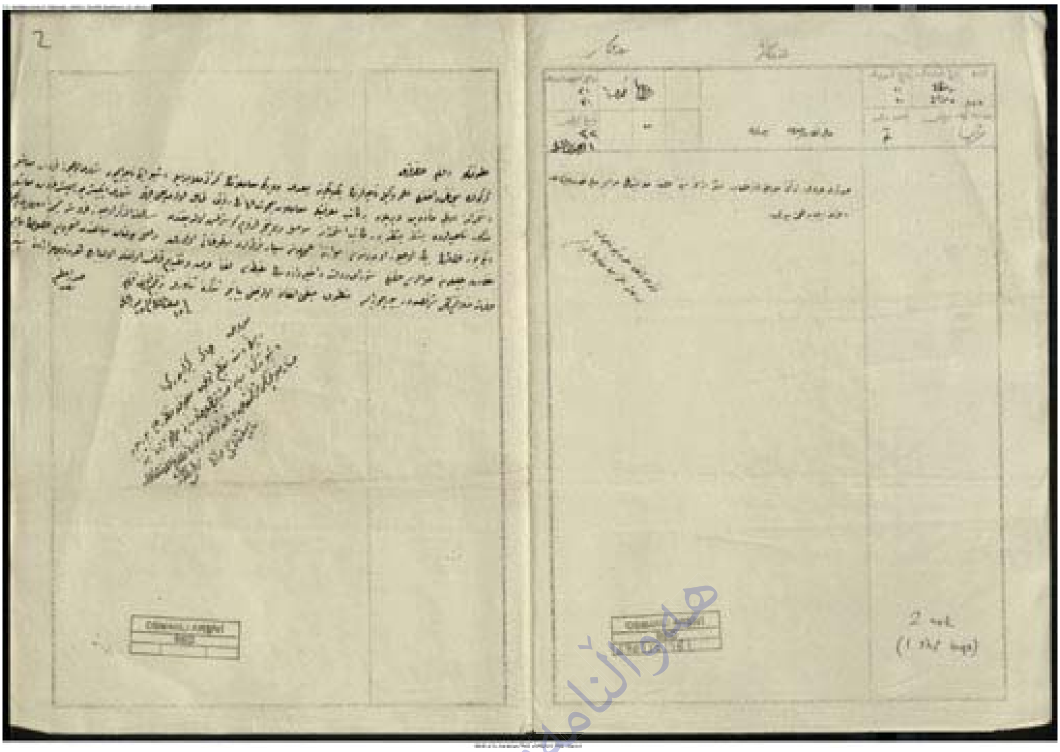

هەواڵنامەی کتێب

15 سەفەر 1313	000670.050178	BEO

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
لە ناو سانجەقی کەرکووك ناحیەکانی مەلحە و کیل لە یەکتر دوورن، لەبەر ئەوەی مامەڵەی باجیش زۆرە، سەرەتا رەزامەندی دراوە بۆ ئەم دوو ناحیەیە مانگانە بە ۳۰۰ قوروش مووچە کاتیبێك دابمەزرێت، بەڵام دوای تێروانین لە بابەتەکە بە گونجاو نەزانراوە، ئەمجارە لە ویلایەتی موسڵ بە باش زانراوە مانگانە هەر یەکە بە ۲۰۰ یا ۱۵۰ قوروش مووچەوە بۆ ناحیەکانی ناوهاتوو هەر یەکە بە تەنیا کاتیبێك دابمەزرێت، بە زیادکردنی ئەم ۳۰۰ قوروشە باسکراوەش ۲۰۰ قوروشەکە لە موازەنەی گشتی ساڵی ۱۳۱۱ پارەی دەستبەسەرکراوی فرقەکانی سەیارە هەژمار دەکرێت، بۆ پاکتاوکردنی برەکانی تۆمارکراو، حەواڵەی نەزارەتی شکۆدار کراوە، مەزبەتەی فەرمانگەی ناوخۆی شورای دەوڵەتیش هاوپێچ راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

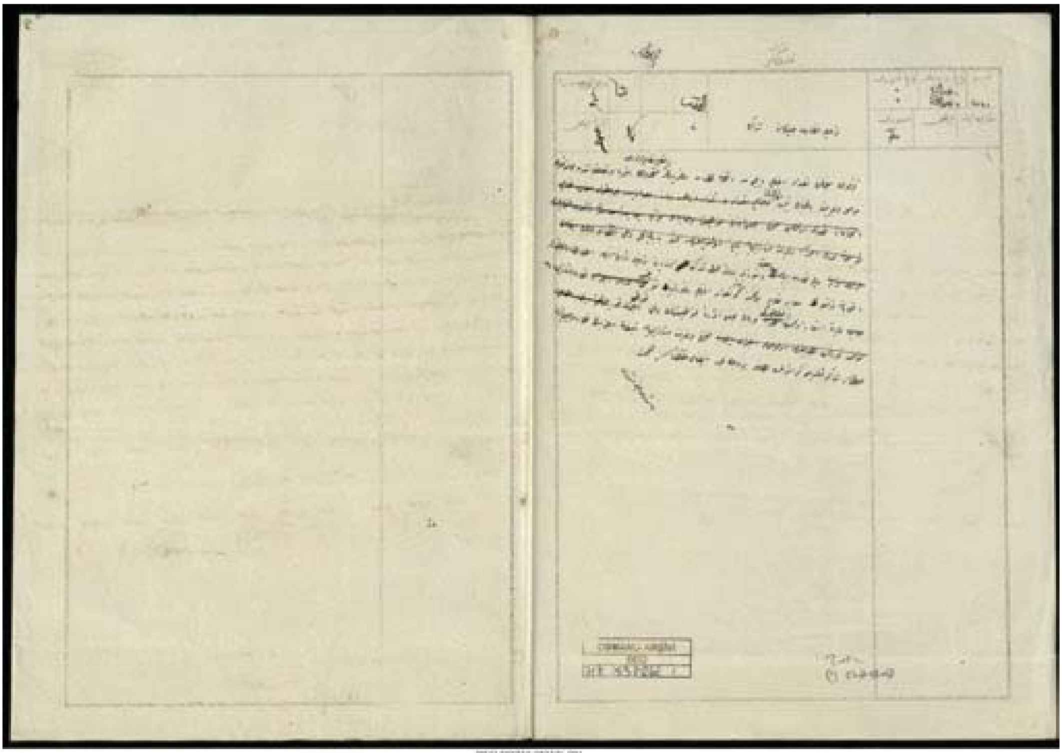

BEO	000718.053826	1 رەجەب 1313
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار ئـەم فەرمانبەرانـەی بـۆ هەژمارکردنـی سـەرمەری سـانجەقی کەرکـووك هەڵبژێـردراون پێچەوانـەی نیزامـە، لـە خـزم و کەسـوکار پێـك هاتـووە، بـە گفتوگۆکـردن لەگـەڵ ویلایەتـی موسـڵ و لەسـەر ئـەم نـووسراوەی بـۆ نەزارەتـی دارایـی بەهیـە و دواتـر حەواڵـەی شـورای دەوڵـەت کـراوە، ئـەم مەزبەتەیـەی دراوەتـە فەرمانگـەی ناوەخـۆ، هەڵبژاردنیـان بـە پێچەوانـەی نیـزام دانـراوە، بۆیـە لـە نەزارەتـی ناوهاتـوو ئامـاژە دراوەتـە ویلایـەت تـا فەرمانبەرانی هەژمـاری سـەرمەڕ سـزا بدرێـن، لـە بارەی سـزاکە لـە دەسـتەی ئەنجوومەنـی کارگێری لیـوا ئامـاژە دراوەتـە ویلایەتی ناوهاتـوو و نووسراویـش حەواڵـەی نەزارەتـی ناوهاتـووی شـکۆدار کـراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

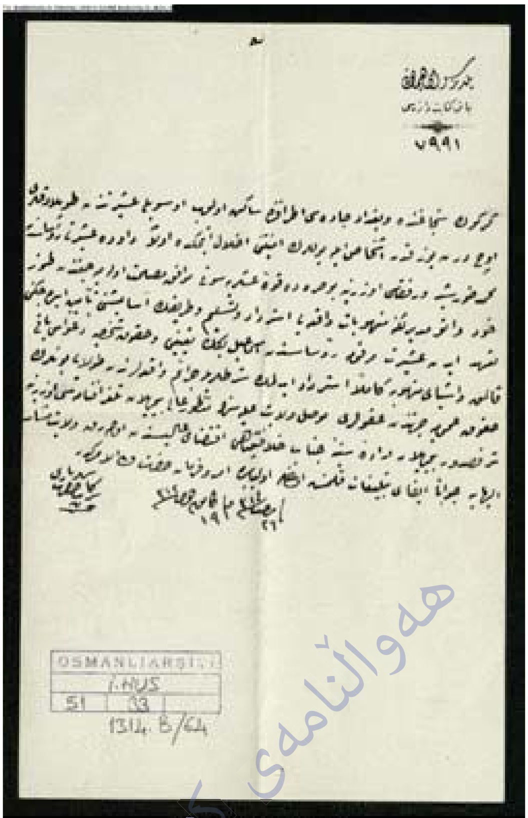

İ.HUS.00051.00033.001

هەواڵنامەی کتێب

1314 ڕەجەب 26	00051.00033	İ.HUS

کۆشکی یڵدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٧٩٩١
لـە سـانجەقی کەرکـووك و لـە دەوروبـەری شـەقامی بەغـداد نیشـتەجێن، ٣٠٠ تـا ٤٠٠ کەسـیان لـە عەشـیرەتی ئۆسـویلی کۆکردۆتـەوە و لەگـەڵ ئەمانـە ئەمنیەتـی ڕێگاکانیـان تێکـداوە، بـەڵام ئەمجـارە ناردنـی هێـزی سـەربازی بـۆ سـەر یەکێـك لـە سـەرۆکەکانی عەشـیرەتی داوده محەمـەد خورشـید و هاوەڵانـی بـاش نییـە، لـە سـەرۆکەکانی عەشـیرەتی ناوهاتـوو ئیسـماعیل بـەگ لـە بەڕێوەبەرایەتـی توزخورماتـو بەڵێنـی داوە کەلوپەلـە تاڵانکـراوەکان بگەڕێنێتـەوە و ڕادەسـت بکاتـەوە و ئاسایشـی ڕێگاکـە جێگیـر بـکات، بۆیـە ناوبـراو دامەزرێـت، بـەڵام مافـی تـاك و داواکـەی دەمێنێتـەوە، هەروەهـا بـە مەرجـی ڕادەسـت کردنـەوەی کەلوپەلـە تاڵانکـراوەکان بـە تەواوەتـی لـە بەرامبـەر تاوانەکانیـان لـە مافـی گشـتی دەبوردرێـن، لەسـەر تەلەگرافنامـەی ویلایەتـی موسـڵ کـە دەرچـووە، جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، لـە وەڵامـدا ئـاگاداری دراوەتـە ویلایەتـی ناوهاتـوو، لـەم بابەتـەدا بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
جەنابی سەرکاتیب

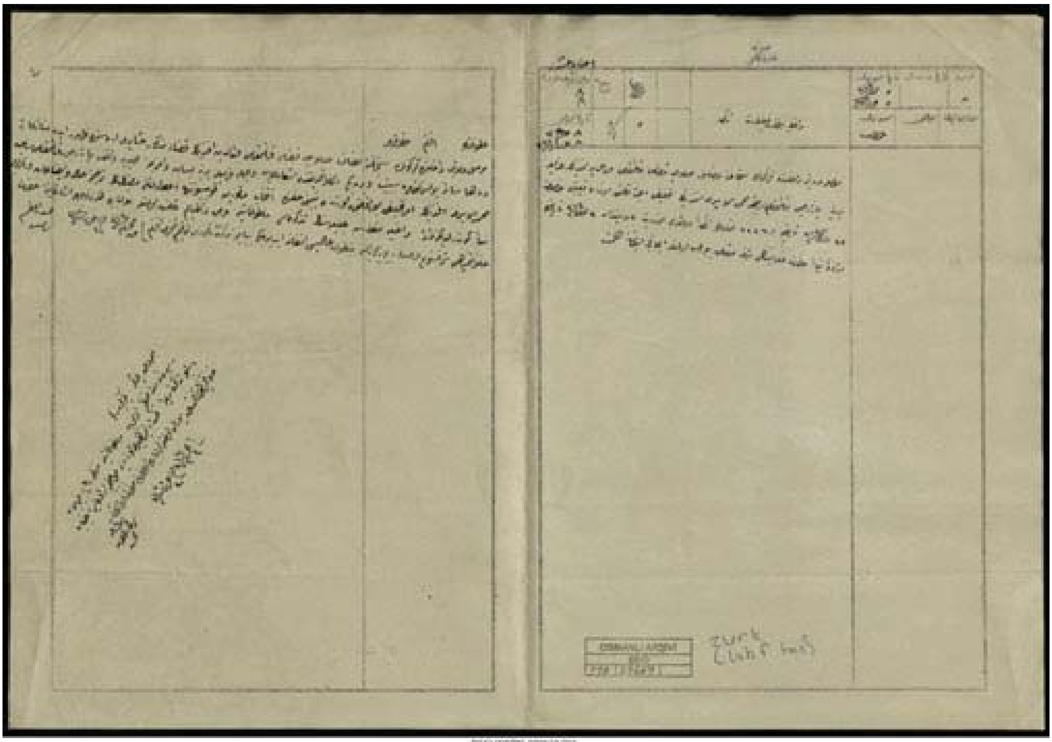

BEO	000796.059669	سەرەتایی موحەررەم 1314

جەنابی بە میهرەبانی ئەفەندم
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ قائیمقامـی قـەزای سـەڵاحیەی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك وەلیەددیـن ئەفەنـدی لـە بەڕێوەبردنـی دە یـەك ناکۆکـی رووی داوە و سـەرپێچی دروسـت بـووە، لەسـەر ئامـاژەی ویلایـەت دوور خراوەتەوە و لـە شـوێن ئـەو قائیمقامـی پێشـووی پازارجق محەمـەد ئەلئەیسـەری دامـەزراوە، کە شـارەزایی لـە زمانـی ناوچەکە و خـوی ناوچەکـە هەیـە، ناوبـراو سـوێندی یاسـایی بخوات، بۆ ئەم مەبەسـتە لـە قۆمیسـیۆنی هەڵبژاردنـی فەرمانبەران مەزبەتـە نێـردراوە، لەگـەڵ ئەوراقـی وەرگێرانـی زانیـاری و روون کردنـەوە بەیەکـەوە نێـردراوە، هەروەهـا نـووسراوی هاوپێچـی نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرمووێـت ئـەو جێبەجـێ دەکرێـت، بـە راگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.
سەدری ئەعزەم

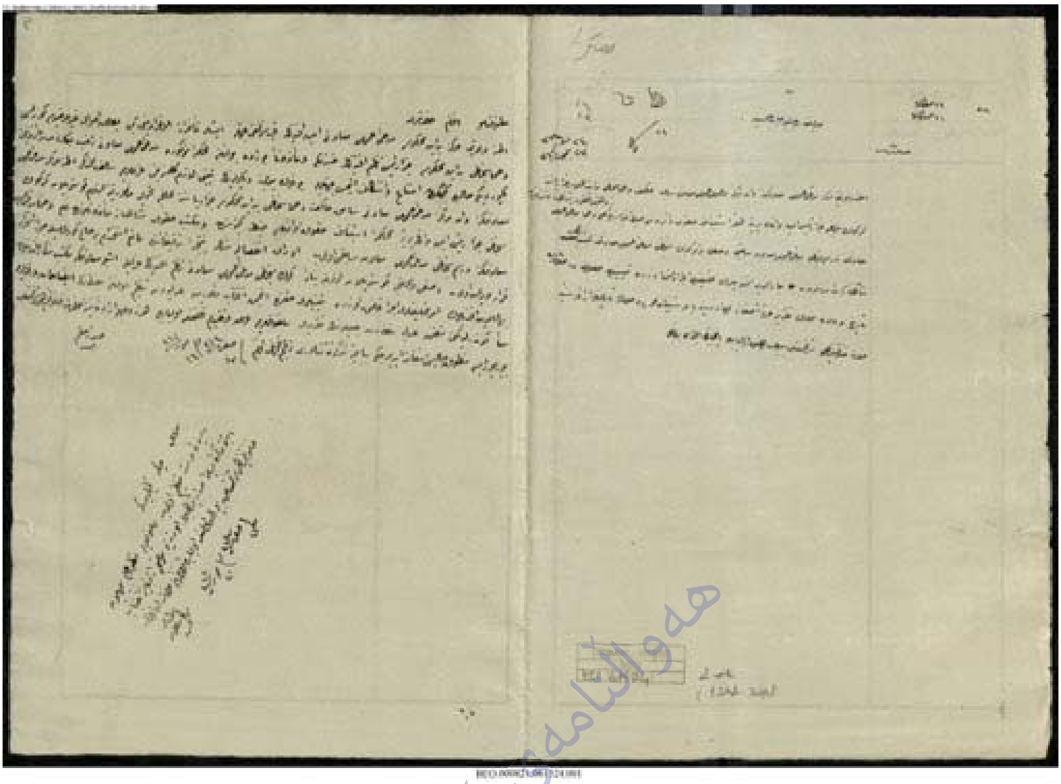

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000821.061524	24 سەفەر 1314

بۆ نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی
بـۆ یاریـدەدەری داواکاری گشـتی مەرکـەزی ویلایەتـی ئەدەنـە یاریـدەدەری داواکاری گشـتی پێشـووی مەرکـەزی وان عاکیـف هەروەهـا بـۆ سـەرۆکایەتی سـزای دادگای سـەرەتایی سـانجەقی حەمـا سـەرۆکی سـزای سـانجەقی کەرکـووک ئەمیـن ئەفەنـدی و بـۆ شـوێنی ئەویـش کاتیبـی حقوقـی فەرمانگـەی زەبتیـەی دادگای ئیسـتیناف و دەرچـووی مەکتەبـی حقوقـی شـاهانە عەلـی ئەفەنـدی و بـۆ یاریـدەدەری داواکاری گشـتی حەمـا یاریـدەدەری داواکاری گشـتی پێشـووی سـانجەقی دەرسـیم وەسـفی ئەفەنـدی و بـۆ یاریـدەدەری داواکاری گشـتی سـانجەقی کەرکـووک و دەرچـووی مەکتەبـی ناوهاتـوو بەهائەددیـن ئەفەنـدی سـوێندی یاسـاییان خـواردووە، لـە بـارەی دامەزراندنیـان لەسـەر راپۆرتـی ١٢ سـەفەر ١٣١٤ ژمـارە ٣٧٨ ی عالـی جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا لـە مێـژووی ٢١ سـەفەری هەمـان سـاڵ رەزامەنـدی نیشـان داوە، کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت.

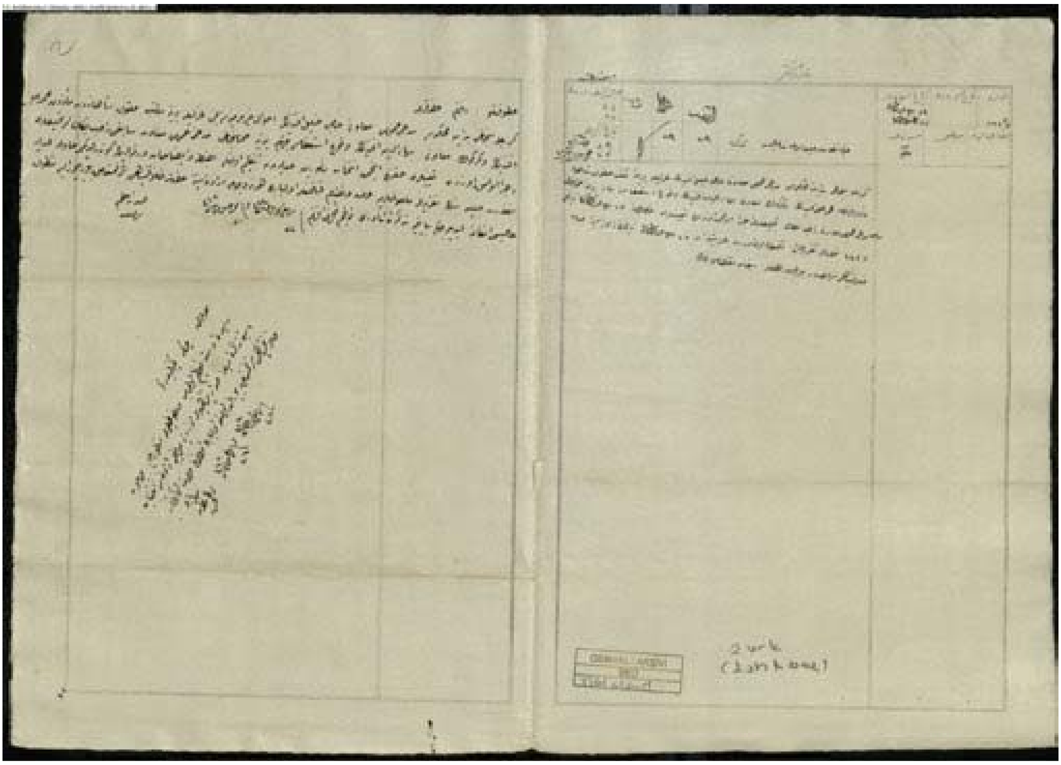

BEO	000836.062645	29 رەبیعی یەکەم 1314
بۆ لایەنی عالی نەزارەتی دادی شکۆدار بە دوورخستنەوەی یاریدەدەری داواکاری گشتی دادگای سەرەتایی سانجەقی کەربەلا حاجی خەلیل ئەفەندی، لە دەرچووانی مەکتەبی حقوقی شاهانە محەمەد عەلی ئەفەندی و بەهۆی لێبووردنی یاریدەدەری کەرکووك بەهائەددین ئەفەندی لە ئەرکەکەی، لە شوێن ئەو یاریدەدەری داواکاری گشتی پێشووی سانجەقی حەما راغب بەگ سوێندی یاساییان خواردووە، لە بارەی دامەزراندنیان لەسەر راپۆرتی مێژووی ١٥ رەبیعی یەکەم ١٣١٤ ژمارە ٤٤٧ ی عالی جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا لە مێژووی ٢٨ رەبیعی یەکەم ١٣١٤ رەزامەندی نیشان داوە، کارەکە جێبەجێ بکرێت.		

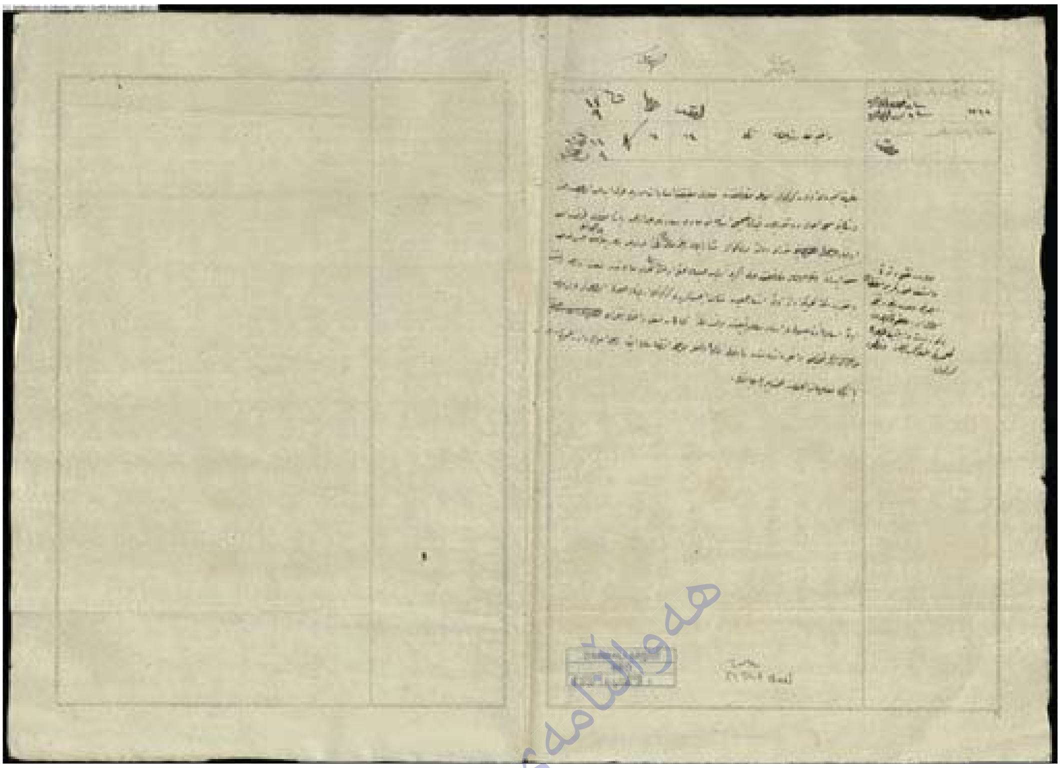

هەواڵنامەی کتێب

BEO	000855.064089	14 جەمادی یەکەم 1314

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
موتەسەرفی سانجەقی کەرکووك لە گەرانەوەی سەنەدەکاندا پێچەوانەی راستییەکان کاری کردووە بۆیە دوورخراوەتەوە، بەهۆی سکاڵاوە تۆماری کەوتۆتە ناو تۆماری زانیارییەوە، بۆیە لەلایەن جەنابی میری میران عەبدولرەحمان پاشا داواکاری بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە کاغەزی وەرگێردراوی زانیاری کە حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، ئەم ئەرکانەی کە پێی دراوە، هەر هەمووی بە باشی بەرێوە بردووە، لەمانە وێنەی گواستنەوە و لێبووردنی لەگەڵ دەست لە کار کێشانەوە و ماوەی ئەرکەکەیدا لە پارەی میری و مافی کەسێتی بۆ رۆژێك بێت سەرپێچی نەکردووە، ئەگەرچی لە کاتی دوورخستنەوەی لە موتەسەرفیەتی کەرکووك بەهۆی گوێ نەدانی بە تێکچوونی ئاسایشی ناوچەکە بووە، هەروەها ئەگەرچی لایەنگرانی کەم بۆتەوە، بەڵام لەبەر ئەوەی ئاسایشی کەرکووك پارێزراوە، دوورخستنەوەی بە هۆکاری زۆرەوە بووە، بەم تێروانینەوە وەکو جاران لە ناوەخۆ ئەرکی پێ بدرێتەوە، بە مەزبەتەی فەرمانگەی ناوەخۆ گفتوگۆی لەسەر کرا، لە تۆماری زانیاری و فەرمانگەی گشتی زانیاریەکان بە نووسراو ناردراوە، هیممەت بکرێت.

BEO.000925.069359.002

BEO	000925.069359	6 زیلقەعدە 1314

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٤٠٨
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
ڕاگەیەندراوی بەندەیە

وەڵامـی نـووسراوی مێـژووی ١٥ مـارت ١٣١٣ی سـەدری ئەعزەمـی پەیوەندیـداری سـەدارەتە، موتەسـەرفی سـانجەقی کەرکـووك لەگـەڵ موتەسـەرفی مەرسـین نـازم پاشـا گۆڕینەوەیـان پـێ کـراوە، تەلەگرافنامـە لـە ویلایەتـی موسـڵی عالـی بـۆ نەزارەتـی عاجیزانـە ڕەوان کـراوە، بـەڵام پاشـای ناوهاتـوو لەبـەر دووری شـوێنەکە نیـازی نییـە بچێتـە شـوێنەکە و دەسـت بـەکار بێـت، لەبـەر ئـەوەی شـوێنەکەی گرنگـە و فەرمانبـەری بێگانـەی زۆرە، لـە مەرسـین هەڵبگیرێـت و ئـەم کاتـەی جەنابـی والـی نـوێ لێـرە بوونـی هەبـوو، بـە هیـچ شـێوەیەك ڕازی نەبـووە و زیانـی بـۆ بەرژەوەنـدی گشـتی هەبـووە، لـە نێـوان فەرمانبـەران پێشـبڕكێ دروسـت بـووە، بـە ئامـادەکاری پێویسـت موتەسـەرفی کەرکـووك و وەکیلـی قومانـدان نێوانیـان چـاك بکرێتـەوە، مامەڵـەی ئاسـایش و زەبتیـە جێگیـر بکرێـت، ئـەم تەلەگرافنامەیـەی کـە نێـردراوە، گەڕێندراوەتـەوە، بـە تێڕوانیـن لـە بابەتەکـە بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
نازری کاروباری ناوەخۆ

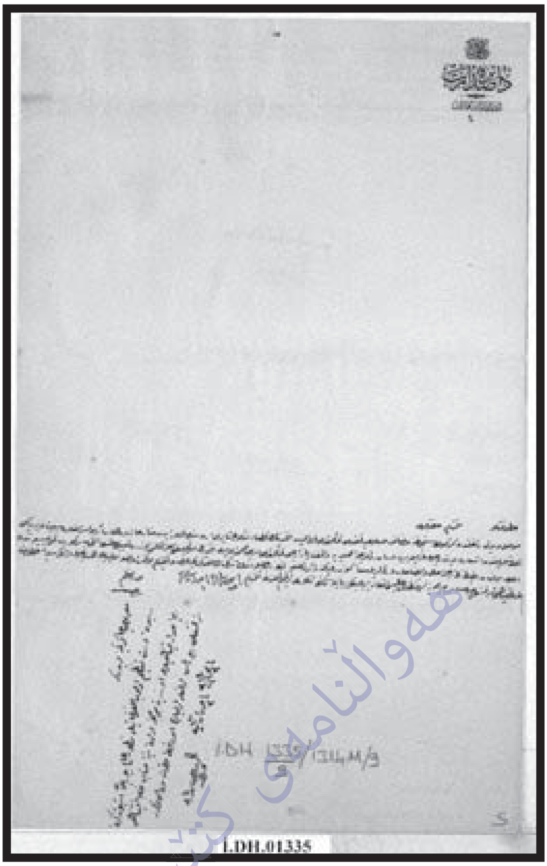

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>İ.DH</td><td>01335.000009</td><td>سەرەتایی موحەررەم 1314</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٤
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ قـەزای سـەڵاحیەی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك لـە نێـوان عەشـیرەتەکانی قـەزای ناوهاتــوو ناکۆکــی و دووبەرەکــی دروســت بــووە، دەرکەوتــووە بۆتــە هــۆکاری ســەرپێچیەکی زۆر، بەمــەش قائیمقامــی قــەزای ناوهاتــوو وەلیەددیــن ئەفەنــدی بــە ئامــاژەی ویلایــەت دوور خراوەتــەوە و لــە شــوێن ئــەو قائیمقامــی پێشــووی پازارچــق محەمــەد ئەلئەیســەری کــە لــە زمــان و میزاجــی ناوچەکــە ئاشــنایە، خەریکــە ســوێند خواردنــی جێبەجــێ دەکرێــت، لــە بــارەی دامەزراندنیــەوە لــە قۆمیســیۆنی هەڵبژاردنــی فەرمانبــەران مەزبەتــە نێــردراوە، لەگــەڵ ئەوراقــی وەرگێرانــی زانیــاری بەیەکــەوە نێــردراوە، نــووسراوی نەزارەتــی ناوەخــۆی شــکۆدار بــە هاوپێچــەوە راگەیەنــدراوە و پێشــکەش کــراوە، لــەم بابەتــەدا جەنابــی پەیوەندیــداری خەلافــەت بــە فەرمانــی پاشــا چ بفەرمووێــت ئــەو جێبەجــێ دەکرێــت، بــە راگەیاندنــی نــووسراو کــراوە ئەفەنــدم.
سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

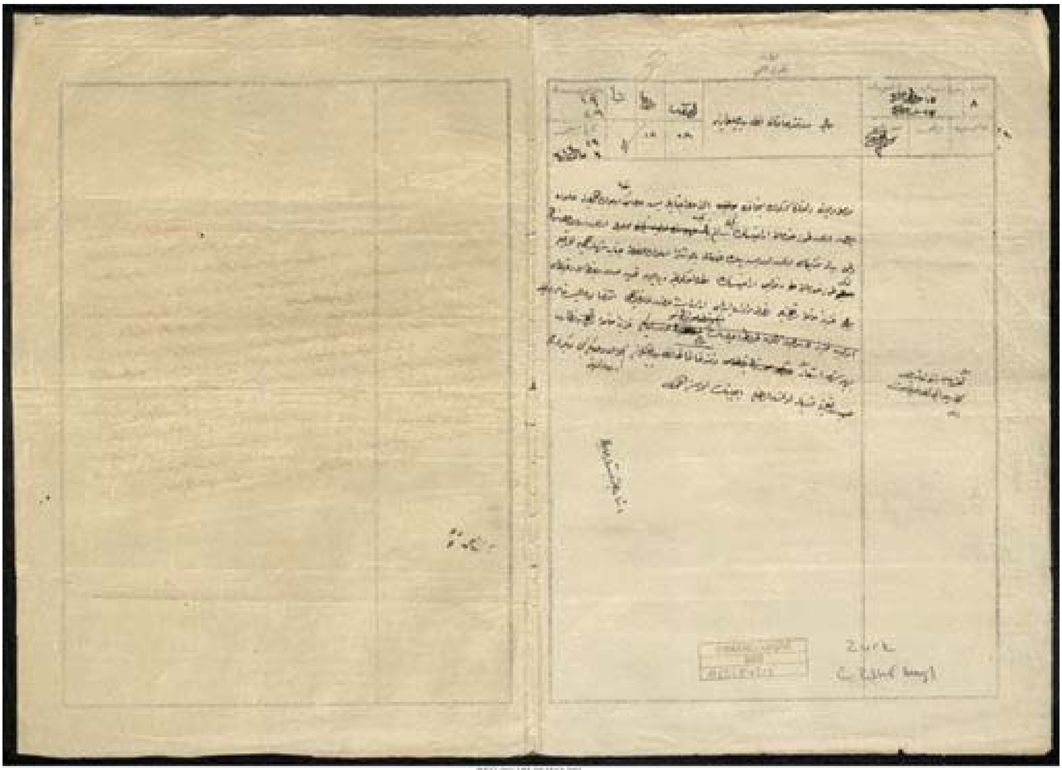

BEO.001123.084219.001

1315 زیلحیجه 17	001123.084219	BEO
بۆ نەزارەتی دارایی و دەفتەرخاقانی شکۆدارەکان لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ زەوی توزخورماتـو سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك لـە ٦ بەشـی ٥ بەشـی خراوەتـە سـەر ئەملاکـی هومایـۆن، لـە رابـردوو لـە پشـکی سـالم بـەگ یـەك لەسـەر شەشـی بـێ خـاوەن ماوەتـەوە، لـە بەدەلـی موزایـەدەدا بـە ١٥ هـەزار قـوروش کـراوە و خراوەتـە سـەر مولکـی تایبەتـی جەنابـی شاهنشـا، زەوی توزخورماتـو و پاشـکۆکانی کـە باسـکراوە بـە گوێـرەی دیـاری کردنـی سـنوورەکەی لەلایـەن حکوومەتـەوە نەخشـەی بەرێوەبـردن و ئیدارەکـەی دراوەتـە خەزینـەی تایبەتـی شـاهانە، بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت جێبەجـێ کردنـی کارەکـە دراوەتـە عالـی، لـە نەزارەتـی خەزینـەی تایبەتـی شـاهانەی بەهیـە ئامـاژەی پێکـراوە و لـە نەزارەتـی ناوهاتـوو لـە وێنـەی دوو پارچـە نەخشـە یەکێکـی نێردراوەتـە نەزارەتـی دەفتەرخاقانـی شـکۆدار ئـەوی تریـش بـۆ دەوڵـەت نێـردراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

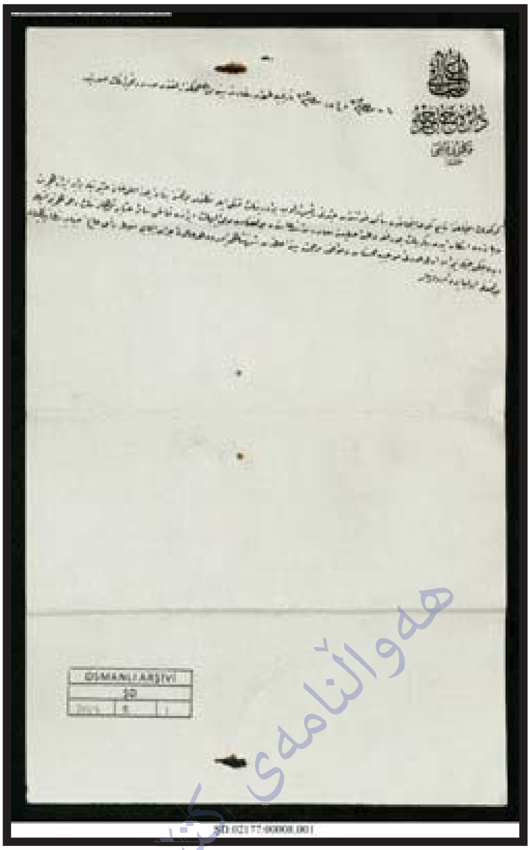

8 شەوال 1315	02177.00008	ŞD
بابی عالی فەرمانگەی دەرەوە قەڵەمی تۆمار وێنەی تەحریراتی فەرمانبەری باڵیۆزی باڵیۆزخانەی تەهران لە ٨ شەوال ١٣١٥ و ١٧ شوبات ١٣١٣ هاتووە سەرۆکی عەشیرەتی خۆشنوان و دانیشتوانی کۆی سانجەق سەر بە سانجەقی کەرکووك بە کوشتنی براکەی گومانی لەسەرە، بۆیە لەگەڵ ١٥٠ خانەی عەشیرەتەکەی بەیەکەوە چوونەتە ئێران و لە بانە نیشتەجێ بوونە، ئەمجارە بەکر بەگ داوای کردووە بگەڕێتەوە وولاتەکەی خۆی، هەروەها ئەگەر لەوێ بمێنێتەوە ئەوا ئاسانکاری دەکات بۆ ئەوەی عەشیرەتەکانی تری شاهانەش بۆ ئێران کۆچ بکەن، هەرچی زووە جەنابی شاهانە بۆ گەڕانەوەیان میهرەبانی بنوێنێت، بەڵام لە هەر حاڵەتێکدا جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت رای خۆی رابگەیەنێت، لەم بابەتە بڕیار و فەرمان.		

Y.PRK.AZN.00019.00093.002

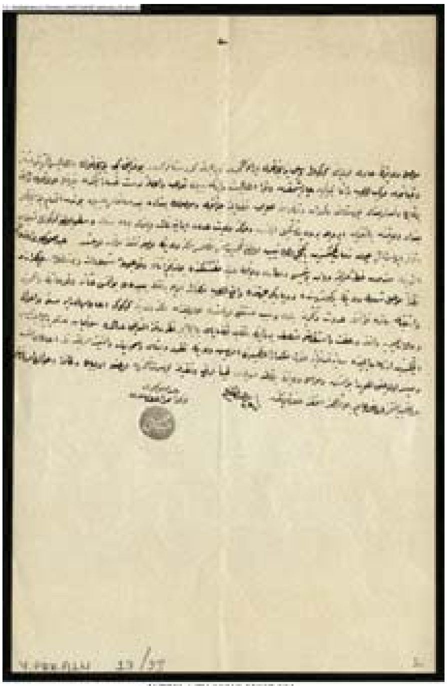

Y.PRK.AZN.00019.00093.001

Y.PRK.AZN	00019.00093	29 ڕەجەب 1316

لە ویلایەتی موسڵ سانجەقەکانی کەرکووك و سلێمانی هەم لەگەڵ ئێران سنوورە و هەم لەگەڵ کوردستان، زۆربەی زۆری دانیشتوانی ئەم سانجەقانە لە عەشیرەت و قەبیلەکان پێك هاتووە، هەمیشە لە نێوانیان دووبەرەکی و ڕووبەڕووبوونەوە ڕوودەدات، زیان بە دانیشتوانی گوندەکان دەگەیەنن، دەستییان بە تاڵ نییە، چەندین جار هێرشیان کردۆتە سەر پۆستەکان و کاروانەکانی بەغداد، لەبەر ئەوەی موسڵ لە بەغداد دوورە، ئەگەرچی لەمەوپێش ئەم سانجەقانە لە ویلایەتی بەغداد جیاکراونەتەوە و ویلایەتێك ڕێکخراوە، هەروەها مەرکەزی ویلایەت لە سنووری ئێران و ناوەڕاستی شەقامی بەغداد شارۆچکەی کەرکووك دەست نیشان کراوە، بەڵام ماوەیەکی زۆر تێپەڕیوە والی دووەم دامەزراوە و والی تەحسین پاشا بە سەرکەوتوویی لە مەرکەزی ویلایەت بۆ موسڵ گوازراوەتەوە، لە سەرەتا و کۆتایی عەبدی مەملوکەکان ماوەی ٦ تا ٧ ساڵ لە پلانی عیراقیە و ویلایەتەکانی وان و بەتلیس و هەکاری لە پشکنینی داد بووم، ئەوەی من بینیم و پشکنینم بۆی کرد، بەم تێروانینە ڕوون بۆتەوە شاری موسڵ لە گۆشەیەکی ویلایەتە، هەروەها لەلای دیاربەکریشە، لە خاڵێکی دووری مەرکەزە، ڕووداوەکانی عەشیرەتەکان و چەتەیی هەموو ئاغاکانی هەمەوەند زیادی کردووە، مەرکەزی ویلایەت بگەڕێندرێتەوە کەرکووك و والیەکیش لەوێ دابمەزرێت کە لە زمان و نەریتی ناوچەکە شارەزایە و دەگونجێت، ئەم خاڵانە لە بابی عالی بە هەند وەرگیراوە، ناردنی سەربازیش بە پێویست زانراوە، ئاوەدانی و ئەمنیەتی پێشووی بگەڕێندرێتەوە، جگە لەمە پارچەیەك نەخشەی ویلایەتی موسڵ بەرز کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەفەندیمانە.
محەمەد حوسێنی عەبدی مەملوکەکان لە ئەندامی دادگای عیراق

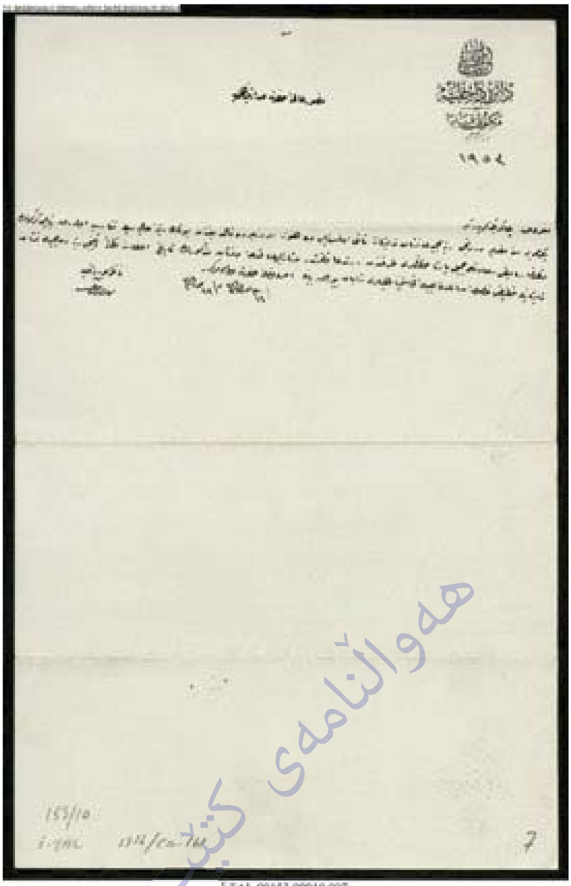

هەواڵنامەی کتێب

İ.TAL.00153.00010.007

<table>
<tr><td>16 ڕەبیعی یەکەم 1316</td><td>00153.00010</td><td>İ.TAL</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
قەڵەمی تۆمار
١٩٥٣
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
موتەسەرفی پێشووی کەرکووک جەنابی جەمیل پاشا پێش ٢١ ساڵ پلەی بۆ پلەی چوارەم بەرز کراوەتەوە، بەڵام تا ئێستا لەم پلەیە ماوەتەوە، بۆیە پلەکەی بگۆردرێت. بۆ ئەمەش لەلایەن ناوبراوەوە داواکاری بەرز کراوەتەوە، بەهۆی خزمەتەکانی ناوبراو بە تێروانین لە مێژووی بەرزکردنەوەکە لە پلەی دووەم نیشانی مەجیدی پێ بدرێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
نازری کاروباری ناوەخۆ</td></tr>
</table>

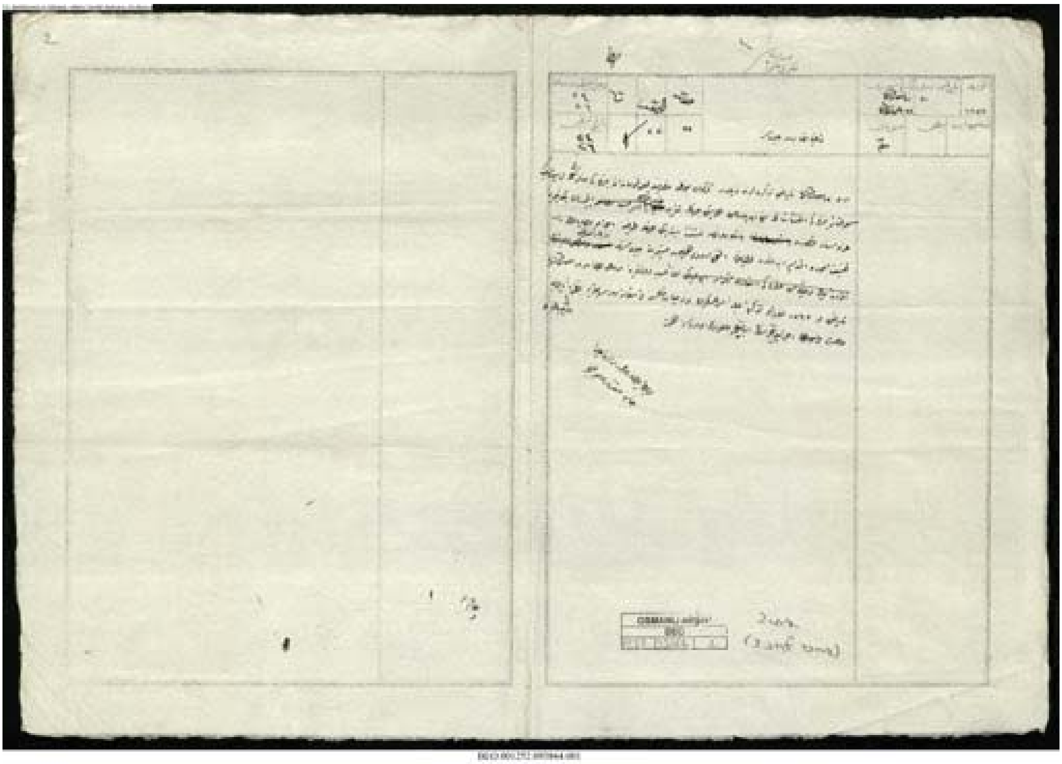

BEO	001252.093864	21 شەعبان 1316

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
هاوپێچــی نووسراوەکانــی ١١ و ١٧ شــەعبانی ١٣١٦یــە، لــە نێــوان موتەســەرفی ســانجەقی کەرکــووك و قوماندانــی خۆچێــی رق و کینــە هەیــە، ئــەم دوژمنایەتیــەی نێوانیــان زیــادی کــردووە، ئــەم دووبەرەکیــەی لــە نێــوان عەشــیرەتەکاندا هەیــە ڕێگریــان لــێ نەکــردوون، بــۆ ڕێگــری کردنیــش هــەردوولا ئامادەکاری پێویســتیشــیان ئەنجــام نــەداوە، کەموکوریەکانیــان دەســت پــێ کــردووە، بــە ئامــۆژگاری کردنــی هــەردوولا کاروبــارەکان بەڕێــوە دەروات، لــە موشــیرەتی لەشــکری شەشــەمی هومایۆنــی شــکۆدار نــووسراو کــراوە، هاوپێــچ بــۆ دەوڵــەت نێــردراوە، لە مێــژووی ١٨ شــەعبان ١٣١٦ ژمــارە ١٧٦٧ نــووسراوی ســەر عەســکەر کــراوە و بە تێروانین لە ئاماژەی پێشــوو بــە گفتوگۆکردن لەگەڵ ویلایــەت هەرچــی زووە جێبەجــێ بکرێــت و ئەنجامەکــەی ڕابگەیەندرێــت، هاوپێچەکانیــش ڕەوان بکرێتــەوە.

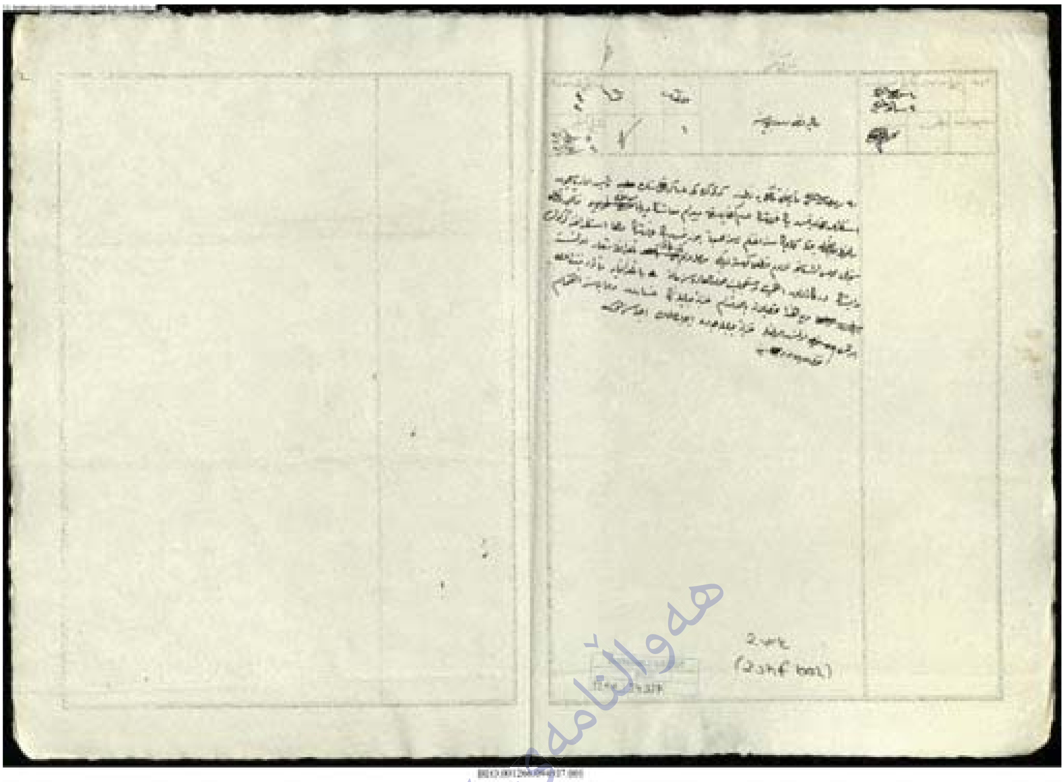

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO</td><td>001266.094937</td><td>5 شەوال 1316</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی دارایی بەهیە
هاوپێچی نووسراوی ٣٠ رەمەزان ١٣١٦یە، بۆ دابینکردنی کارگێری سەربازانی شاهانەی کەرکووک ئەوەی قەرز کراوە ٧٠٠٠٠ قوروشە و ئەمەش بەش ناکات، هەروەها ئەگەر مووچەی جەژن نەدرێت، ئەمە رووداوی ناخۆش روو دەدات، بە هەژمارکردنی رسوماتی ئەم ساڵەی مەڕومالآت کە دێت، لە ئەنجوومەنی کارگێری سانجەق کەرکووک نیشانی داوە، دەبێ هێشتا ١٧٠٠٠٠ قوروش قەرز بکرێت، بە تەلەگراف لە وەکالەتی ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە، گرنگی و بە پەلەیی کارەکەش هەستی پێکراوە، بۆیە بە تەلەگرافنامە داوای مۆڵەت کراوە، لەگەڵ ئەمەش بۆ پاراستنی خەزینەی شکۆدار لە زیان و گرنگیدان بە بابەتەکە، ئامۆژگاری پێویست بدرێت، لە خەزینەی شکۆداریش هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.</td></tr>
</table>

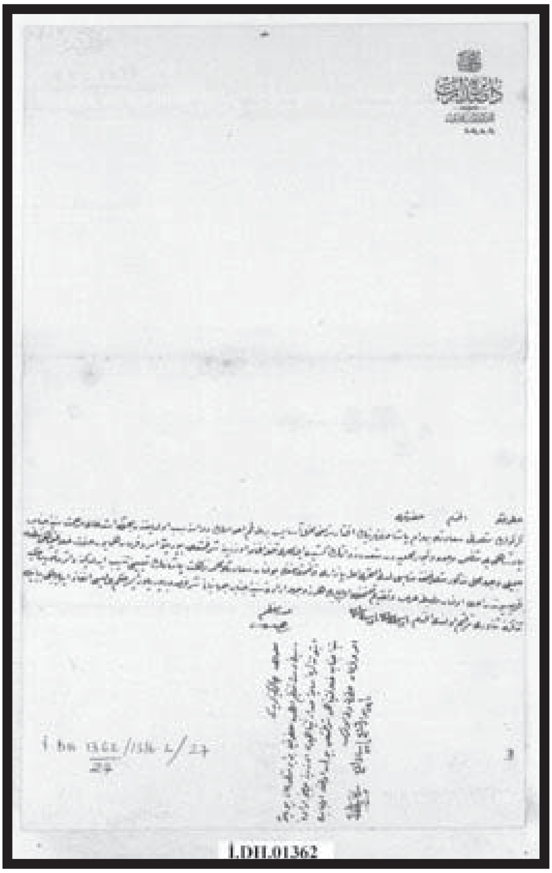
İ.DH.01362

<table dir="rtl">
<tr><td>İ.DH</td><td>01362.000027</td><td>16 شەوال 1316</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٩٨٨
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
موتەسەرفی کەرکوك جەنابی بەهرام پاشا بەهۆی لێنەهاتوویییەوە تاقمێك رووداو روویداوە و ئاسایش تێك چووە، بەهۆی بەردەوام بوونیش لەلایەن بازرگانانی ناوەخۆ تەلەگرافنامە نێردراوە و داواکاری ئەمانە دراوەتە جەنابی پاشا، بۆیە بریار و فەرمانی هومایۆنی جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە و بۆ موتەسەرفی شوێنی ناوبراو قائیمقامی ئەدەپازار محەمەد نەزهەت پاشا دامەزراوە، لە قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە مەزبەتە دەرچووە، بە راگەیاندن و پێشکەش کردنی، لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو کرا ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

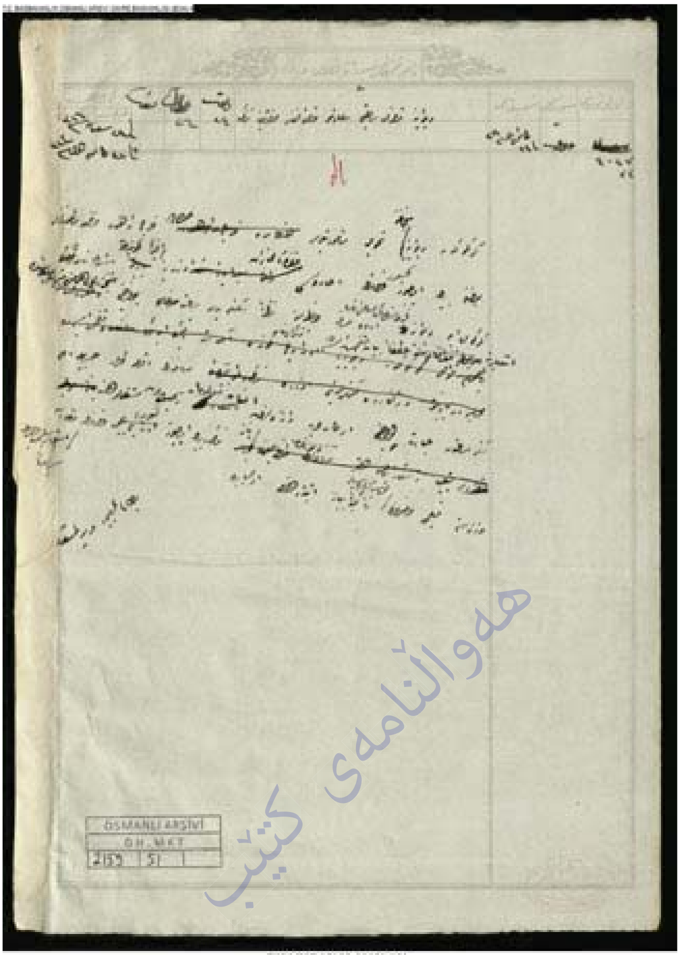

DH.MKT.02159.00051.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	02159.00051	29 شەعبان 1316
لـەم کاتـەی کـە ئەرکەکـەی لـە کەرکـووك بـۆ سـانجەقی دیوانیـە گواسـتۆتەوە، خەرجـی ڕێگاکـەی زیـاد وەرگیـراوە بۆیـە ١٣ قـوروش و هەندێـك دەگەڕێندرێتـەوە، لـەم بارەیـەوە لەسـەر ئـەم گفتوگۆیانـەی کـە کـراوە لـە کۆتاییـدا داواکاری نامـە نێـردراوە، رووبـەری نێـوان کەرکـووك و دیوانیـە بـە تێروانیـن لـە خشـتە ٨٧ کاتژمێـر دووری نێوانیانـە، لـە ئامـاژەی موشـیرەتی لەشـکری شەشـەمی هومایۆنـی شـکۆدار ڕاگەیەنـدراوە، بـەڵام ئـەم رووبـەرەی کـە باسـکراوە بـە هەژمارکردنـی کورتتریـن ڕێـگا لـە ٥٨ کاتژمێـر پێـك دێـت، ئـەم زانیاریـە فەرمیانـەی کـە لـە فەرمانگـەی ئەرکانـی جەنگـی وەرگیـراوە، ١٣٠٠ قـوروش و کسـورەکە رادەسـتی نەزارەتـی وەزنـە دەکرێتـەوە، بـە ووتـەی ژمێریـاری لـەم بابەتـەدا ڕاگەیەنـدراوی دووپاتکردنـەوە دەرچـووە.		

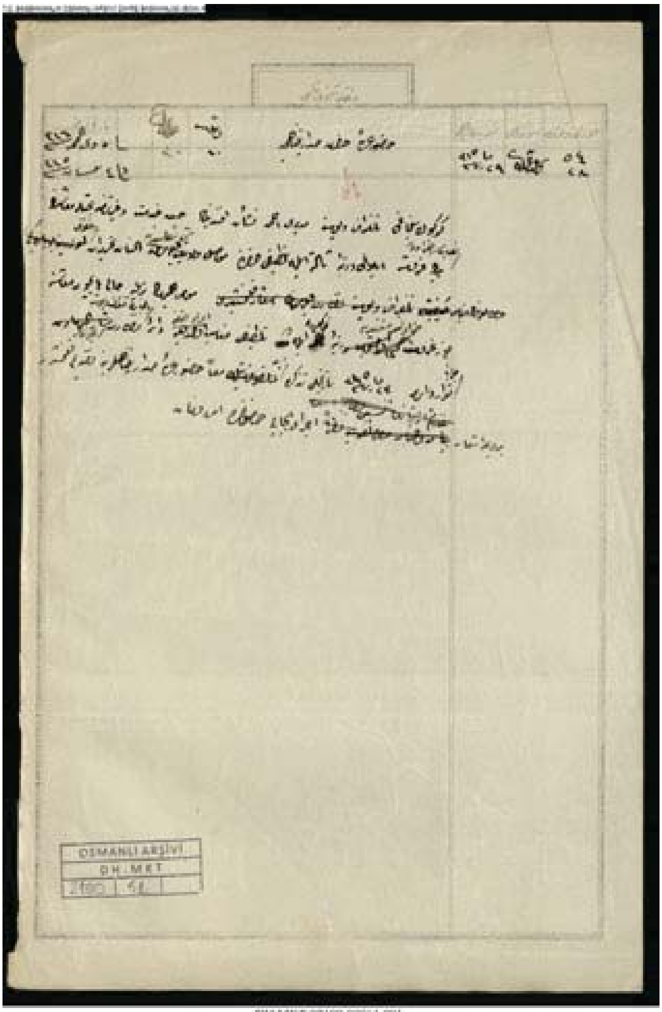

DH.MKT 02190.00061.001

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>02190.00091</td><td>5 زيلحيجه 1316</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
بەڕێوەبـەری تەلەگـراف و پۆسـتەی سـانجەقی کەرکـووک ئەحمـەد نەشـئەت ئەفەنـدی بەهـۆی خزمەتـە باشـەکانی و بوێریـەوە مووچەکـەی گەیشـتۆتە ١٠٠٠ قـوروش، هەروەهـا لـە بـارەی بەرزکردنـەوەی پلەکـەی بـۆ پلـەی سـێیەم لـە پایـەی ویلایەتـی موسـڵ نـووسراو وەرگیـراوە، هاوپێچەکەشـی بـۆ بەرزکردنـەوەی ناوبـراو مووچەکـەی ١٠٠ قـوروش زیـاد دەکرێـت و پلـەی باسـکراویش بـە گونجـاو زانـراوە، بـە گفتوگـۆ لـە پۆسـتە و تەلەگـراف وەڵام هاتـووە، لەگـەڵ نـووسراوی مێـژووی ٢٣ مـارت ١٣١٥ بەیەکـەوە پێشکەشـی پەیوەندیـداری سـەدارەت کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـە بریـار و فەرمـان.</td></tr>
</table>

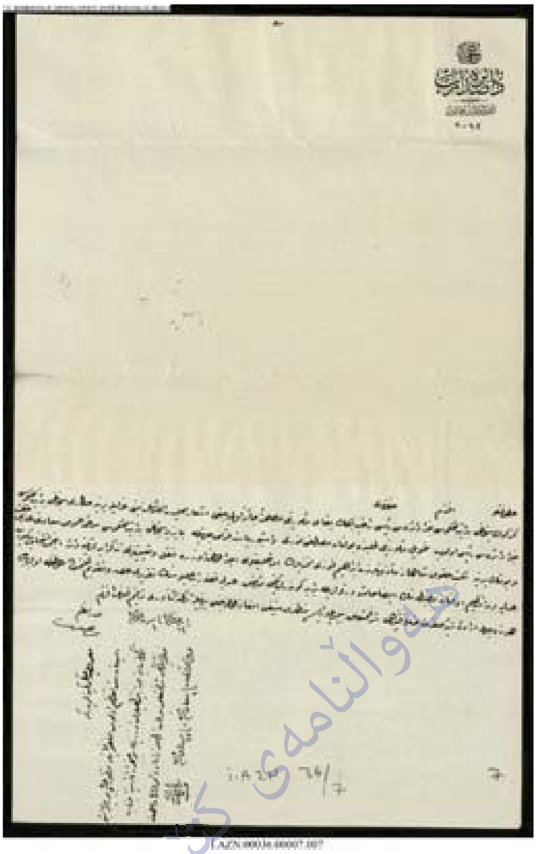

14 رەجەب 1317	00036.00007	İ.AZN

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٠٦٣
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
سەرۆکی فەرمانگەی سزای دادگای سەرەتایی سانجەقی کەرکووك راغب بەگ بە ئاماژەی ناوەخۆ روون بۆتەوە، بەردەوام بوونی لە ئەرکەکەی گونجاو نییە، بۆیە دوور بخرێتەوە و لە شوێن ئەو سەرۆکی فەرمانگەی سزای دادگای سەرەتایی سانجەقی هەکاری مستەفا نوری ئەفەندی، کە خودی خۆی داوای گۆرینی شوێنی ئەرکەکەی کردووە، بۆ شوێنی ئەویش یاریدەدەری داواکاری گشتی دادگای سەرەتایی سانجەقی بایەزید عارف حیکمەت ئەفەندی و لە شوێن ئەویش لە دەرچووانی مەکتەبی حقوقی شاهانە ئیبراهیم فەوزی ئەفەندی سوێندی یاسایی بخۆن و بگوازرێنەوە و دابمەزرێن، بۆ ئەمەش نووسراو کراوە، لە ئەنجوومەنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران مەزبەتە رێکخراوە لەگەڵ ئەوراقی روون کردنەوە بەیەکەوە نێردراوە، لە نەزارەتی دادی شکۆداریش راپۆرت راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت ئەو جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

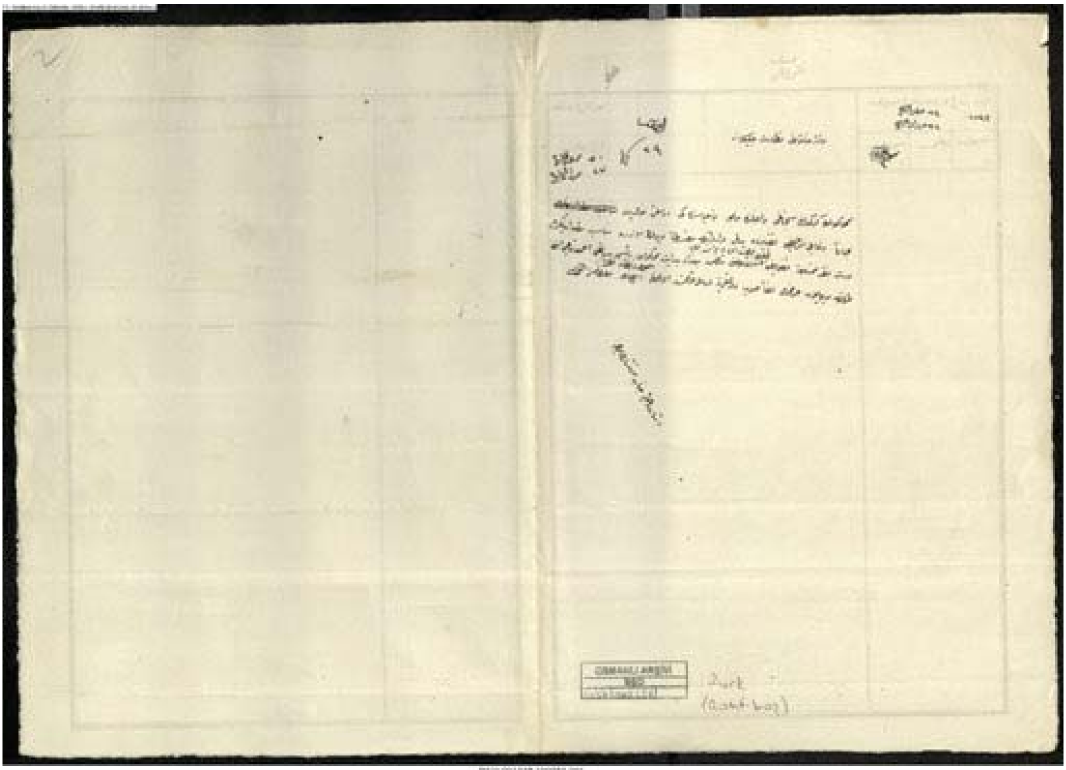

BEO	001337.100258	29 سەفەر 1317
بۆ نەزارەتی دەفتەرخاقانی شکۆدار لە ناو سانجەقی کەرکووك لە زەوییە خالیەکانی ناحیەی مەلحە بە خۆرایی و بەبێ بەرامبەر داهاتی بەدەل بە شێوەی قست دەدرێت، برە پارەی گونجاو بدرێتە چوار نەفەر بۆ ئەمەش لەسەر هەندێك ووتە و داواکاری لەلایەن سەرۆکی پێشووی سەرۆکی دادگای سەرەتایی بەغداد ئەحمەد ناجی ئەفەندی داواکاری بەرز کراوەتەوە و هاوپێچ دراوەتە دەوڵەت، بە تێروانین لە نیزام و نەریت، هیممەت بکرێت.		

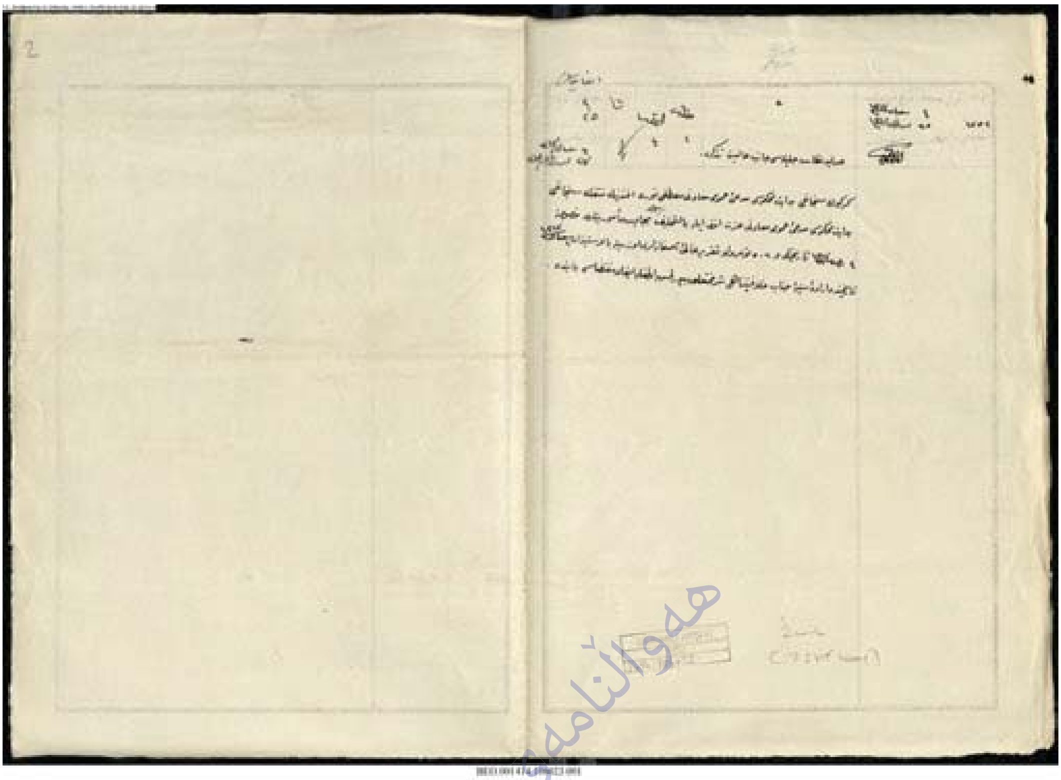

هەوڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>6 شەعبان 1317</td><td>001414.106023</td><td>BEO</td></tr>
<tr><td colspan="3">نووسراو بۆ نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی
یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی کەرکـووك مسـتەفا نـوری ئەفەنـدی لەگـەڵ یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی مونتەفیـك عیـزەت ئەفەنـدی بـە سـوێند خواردنیـان ئەرکەکانیـان بگۆردرێتـەوە، بـۆ ئەمـەش راپۆرتـی ٤ رەجـەب ١٣١٧ ژمـارە ٥٠٦ جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا لـە مێـژووی ١ شـەعبان ١٣١٧ رەزامەنـدی نیشـان داوە، کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت.</td></tr>
</table>

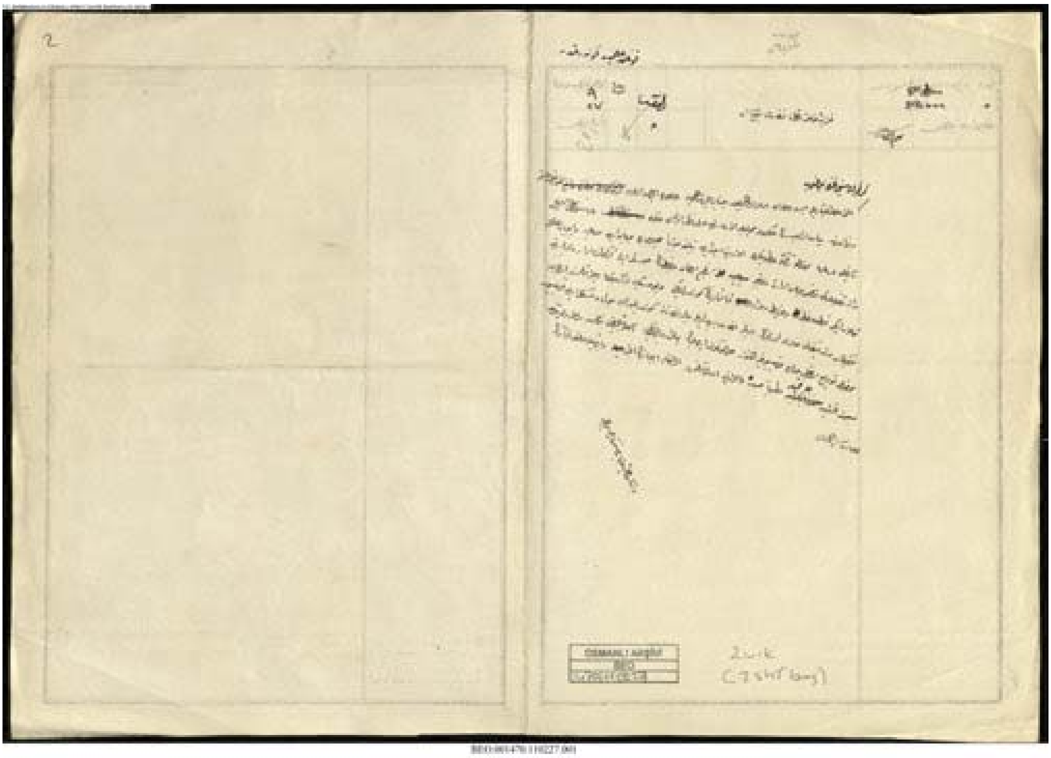

<table>
<tr><td>BEO</td><td>001470.110227</td><td>8 زيلحيجه 1317</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی خەزینەی تایبەتی شاهانەی بەهیە
لـە سـانجەقی کەرکـووك لـە ٦ بـەش ٥ بەشـی خراوەتـە سـەر ئەملاکـی هومایۆنـی جەنابـی پاشـا، ئـەم زەوییانـەی راگەیەنـدراوە، لـە توزخورماتـو و پاشـکۆکانی راگەیەنـدراوە، لـە کارگێـری حکوومەتـی خۆچێـی چـاو پێخشـاندنەوەی بـۆ کـراوە، لـەم بارەیـەوە لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ١٧ شـەوال ١٣١٦ ژمـارە ٤٩ لـە وەڵامـی ئـەم ئاگاداریـەی کـە کـراوە، مامەڵـە رۆیشـتووە، زانیـاری پوخـت لـە ئەنجوومەنـی کارگێـری ویلایـەت رێکخـراوە و وێنەیەکـی لەگـەڵ دوو پارچـە مەزبەتـەی ئەنجوومەنـی کارگێـری کەرکـووك کـە هاتـووە و نەخشـە و لیسـتەکەی نێـردراوە، سـەرەتا ئـەم لێکۆڵینـەوەی لـە بـارەی ئـەم مەسـەلەیە کـراوە، ئەوراقەکانـی نێردراوەتـە نەزارەتـی بەهیـە و نەزارەتـی دارایـی، لێـرەدا ئـەم قۆمیسـیۆنە تایبەتـەی کـە رێکخـراوە بـە ناردنـی تـا ئێسـتا لـە قۆمیسـیۆن بریارێـك لـە بـارەی چارەسـەرەکە نـەدراوە، بـەم تێگەیشـتنە تەحریراتـی ویلایەتـی موسـڵ بـۆ والآ نێـردراوە، دوای جێبەجـێ کردنـی هاوپێچـەکان رەوان بکرێتـەوە.</td></tr>
</table>

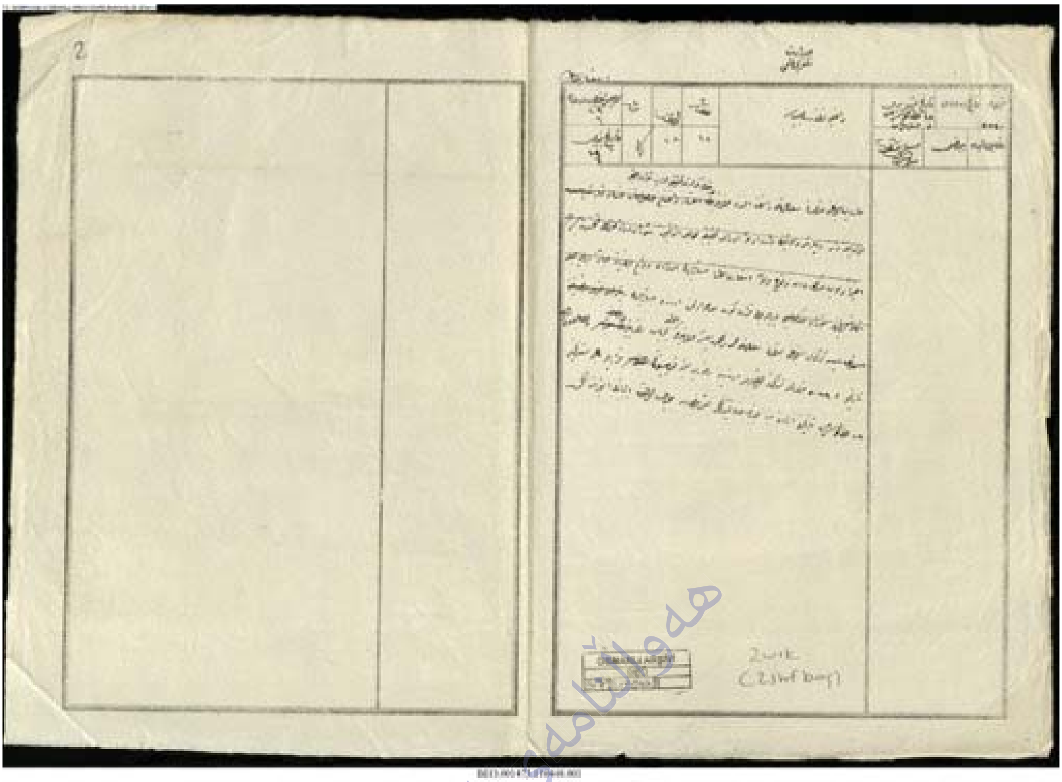

BEO	001473.110448	28 زيلحيجه 1317

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

لەسـەر ئەوراقەکانـی لێکۆڵینـەوەی موتەسـەرفی سـانجەقی ماردیـن جەنابـی رائیـف ئەفەنـدی، بـە گوێـرەی ئـەم بڕیـارەی کـە لـە شـورای دەوڵـەت دراوە مامەڵەکـە جێبەجـێ دەکرێـت، هەروەهـا لەگـەڵ موتەسـەرفی سـانجەقی کەرکـووك جەنابـی محەمـەد نەزهـەت پاشـا ئەرکەکـەی بگۆردرێتـەوە، بـۆ ئەمـەش لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٥ زیلقەعـدە ١٣١٧ ژمـارە ٥٠٦٩ بـە بڕیـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە لە مێـژووی ١٦ زیلحیجـە ١٣١٧ جەنابی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا ڕەزامەنـدی نیشـان بـدات، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

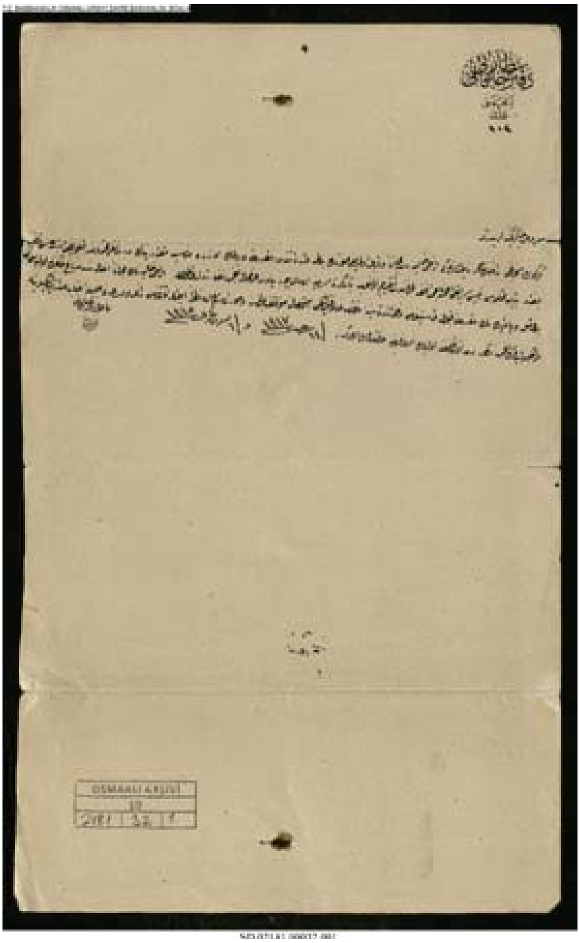

<table>
<tr><td>ŞD</td><td>02181.00032</td><td>14 رەجەب 1317</td></tr>
<tr><td colspan="3">ئەنجوومەنی نەزارەتی دەفتەرخاقانی
ژمارە ١٠٢
راگەیەندراوی بەندەمانە
ئەحمەد ناجی ئەفەندی سەرۆکی دادگای سەرەتایی پێشووی بەغداد داواکاری بەرز کردۆتەوە و داوای کردووە لە زەوییە بەتاڵەکانی ناحیەی مەلحەی سەر بە سانجەقی کەرکووك برێکی گونجاوی زەوییەکەی بە شێوەی خۆرایی و بەبێ بەرامبەر لە داهاتی بەدەل بە قست بدرێتە چوار کورەکەی، بە نووسراوی سەدری ئەعزەم داواکاریەکە حەواڵەی ئەنجوومەنی نەزارەت کراوە، حەواڵەکردنی زەوییە خاڵیەکان بە خۆرایی یاسایی نییە، بە بەدەلی هاوشێوە یاخود بە موزایەدەی قست قەبوڵ بکرێت، ئەمەش لەسەر فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت وەستاوە، هەروەها بە تێروانین لە وێنەی داواکاریەکە جێبەجێ کردنی دەگەڕێتەوە بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
نازری دەفتەرخاقانی</td></tr>
</table>

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.02221.00058.001

DH.MKT	02221.00058	5 ڕەبیعی یەکەم 1317

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
ئـاڵای زەبتیـەی ویلایەتـی موسـڵ تابـووری سـانجەقی کەرکـووك ژمێریـاری سـاڵی ١٣١١ و ١٣١٢ سـەرۆکی دەسـتەی پشـکنین بینباشـی عەبدوڵـڵا بـەگ لەگـەڵ ئەندامەکـەی مسـتەفا ئەفەنـدی کـە کاتیبـی ئـاڵای ٣٦ی سـوارەیە، لـە قەڵەمـی ژمێریـاری لیـوای ناوهاتـوو ڕەفیقـی خەرجـی عەلـی ڕزا ئەفەنـدی بەهـۆی خزمەتـە ڕێکوپێکەکانیـان عەبدوڵـڵا بـەگ و مسـتەفا ئەفەنـدی هـەر یەکـە پارچەیـەك مەجیـدی نیشـانی و عەلـی ڕزا ئەفەنـدی بـە پلـەی چـوارەم ڕێزیـان لـێ بگیرێـت، سـەبارەت بـە عەبدوڵـڵا بـەگ و مسـتەفا ئەفەنـدی مامەڵەکانیـان حەواڵـە کـراوە، عەلـی ڕزا ئەفەندیـش نـووسراوی پایـەی واڵای سـەر عەسـکەر لـە ١٥ حوزەیـران ١٣١٥ ژمـارە ٥٨٩ هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

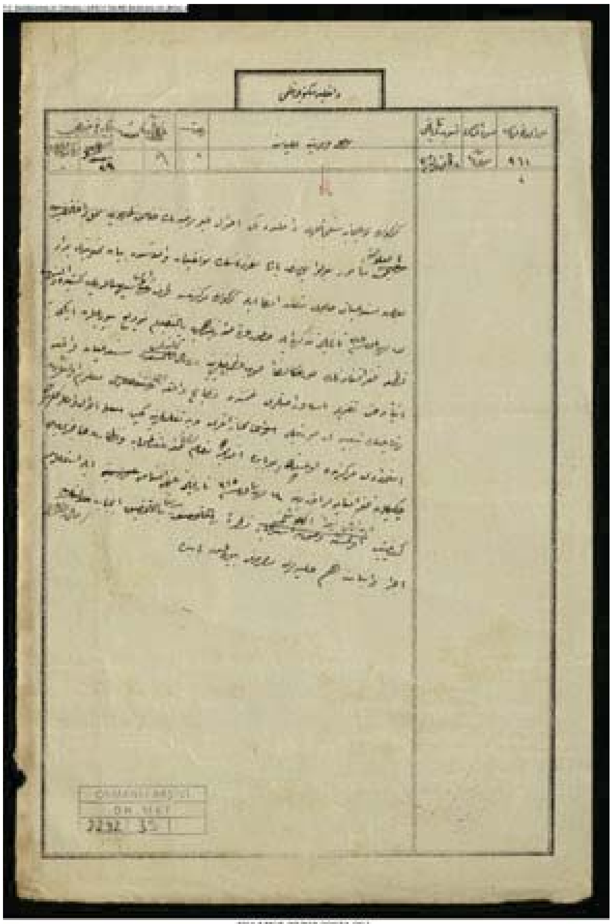

DH.MKT.02292.00035.001

DH.MKT	02292.00035	29 شەعبان 1317

ویلایەتی موسڵی عالی
بـۆ چاکسـازی و چاککردنـی بارودۆخـە خراپەکـەی نـاو سـانجەقەکانی کەرکـووك و سـلێمانی میـری لیوا یوسـف پاشـا ئەرکـی پـێ سـپێردراوە، مەفـرەزەی ناوبـراو سـەرکەوتنی بەدەسـتهێناوە و خۆشـحاڵی ڕاگەیەنـدراوە، سـەبارەت بـە هەندێـك داواکـراوان بـە واژووی جۆراوجـۆر لـە مەرکـەزی کەرکـووك لەلایەنـی واڵای سـپاهیدار دەرچـووە، لەگـەڵ نـووسراوی ٢٧ تشرینـی دووەم ١٣١٥ دوو پارچـە تەلەگرافنامـە پێشکەشـی پەیوەندیـداری سـەدارەت کـراوە و لـەم ڕاپۆرتـەی ڕاگەیەنـدراوە، بـۆ نەهێشـتنی نارەحەتـی ئەوانـەی هـۆکارن لـە ڕووداوەکان چەنـد کەسـێك دوور بخرێتـەوە، کەلوپەلـە تاڵانکراوەکانیـش ڕادەسـتی خاوەنەکانیـان بکرێتـەوە، لەسـەر ئـەم تەلەگرافنامەیـەی کـە دراوەتـە پەیوەندیـداری سـەدارەت لەگـەڵ تەلەگرافنامـەی ١٤ تشرینـی دووەم ١٣١٥ چۆنیەتـی کارەکـە بـە تۆمـار ڕوون بۆتـەوە، بـە تێڕوانیـن لـە بابەتەکـە بـە پەلـە لێکۆڵینـەوە ئەنجـام بدرێـت و ڕابگەیەندرێـت.

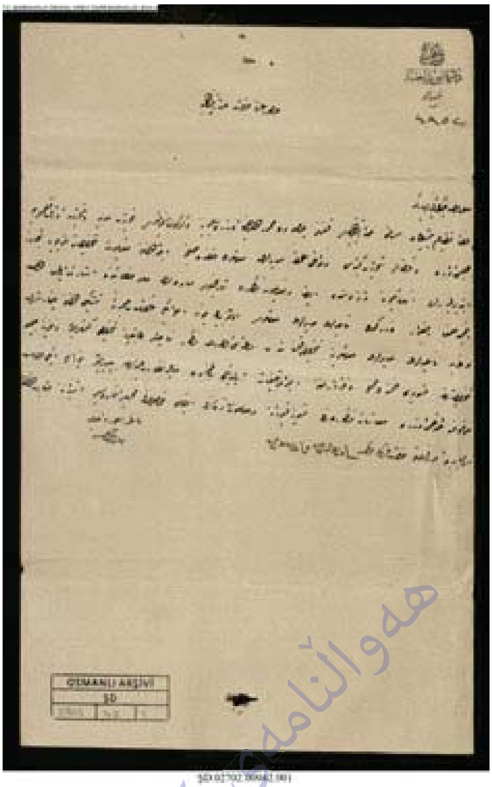

هەواڵنامەی کتێب

ŞD	02702.00042	25 شەوال 1317

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٤٩٥٢
بۆ پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
راگەیەندراوی بەندەیە

ئـەم پۆسـتەیەی هاوپێـچ پێشکەشـی پەیوەندیـداری سـەدارەت کـراوە، سـەبارەت بـە مووچـەی بەڕێوەبـەری تۆمـار و قەڵەمـی ئەوراقـی تەحریـرات لەگـەڵ ئەنجوومەنـی کارگێـری سـانجەقەکانی کەرکـووك و سـلێمانی و کاتیبـی تەحریراتـی قـەزاکان و بەڕێوەبەرەکانـی ناحیـەکان گۆڕانـکاری بەسـەر داهاتـووە، بـێ ئـەوەی سـەرپێچی لـە دابینکـراوی کۆنەکـە بکرێـت، لـە فەرمانگـە مێـژووی دەسـتکاری و جێبەجـێ کردنەکـە لـە تێبینـی ئامـاژەی پێکـراوە، بـەڵام دۆسـیەی مووچـەی ناحیەکانـی ئیلغـوارە و زرکـوی، ١١٥٢ قـوروش سـەر لـە نـوێ ڕێکخـراوە، مووچـەی بەڕێوەبـەری ناحیەکانـی سـەرچناری رۆژهـەڵات و رۆژئـاوا دابینکـراوە، جگـە لەمـە کاتیبـی ناحیەکانـی ناوهاتـوو ئـەوەی دەسـت نیشـان کـراوە لـە دەرماڵـەی خەزینـەی شـکۆدار ڕێکخـراوە، بـە دەفتـەرداری ناوەخـۆش ووتـراوە، بـە پەیوەنـدی کـردن بـە نەزارەتـی دارایـی عالـی ووتـراوە، ١٥٢ قـوروش راگیـراوە، سـەبارەت بـە جێبەجـێ کردنـی تۆمـاری ڕێکخسـتنی مووچەکانـی ناوهاتـوو و گشـت مامەڵـەکان بـە ووتـەی ژمێریـاری رەزامەنـدی لەسـەر دراوە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

نازری کاروباری ناوەخۆ

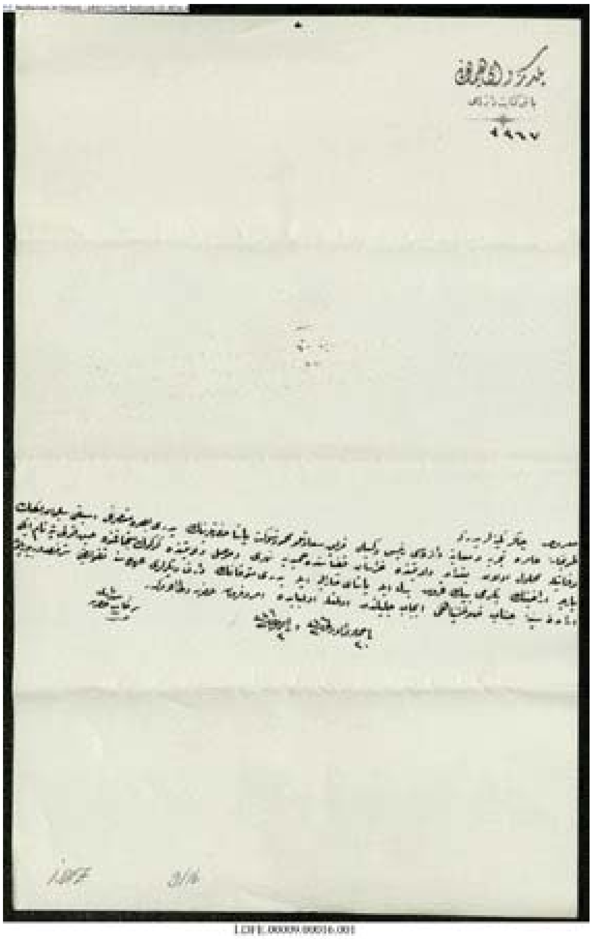

I.DFE.00009.00016.001

İ.DFE	00009.00016	20 جەمادی یەکەم 1318

کۆشکی یڵدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٣٩٦٧
راگەیەندراوی بەندەیە
بە مردنی موتەسەرفی پێشووی بەسرا سلێمان بەگ باوکی فەریق میری میران جەنابی محەمەد شەوکەت پاشا بریکاری سەرۆکی فەرمانگەی تاقیکردنەوە و پشکنینی تۆپخانەی عامیرە، دوو پارچە زەوی لە رووباری نەهری قەزای خۆراسانی ویلایەتی بەغداد و گردی حوسێن قولی سانجەقی کەرکووکی ویلایەتی موسڵ بە بەدەلی ٢٠٠٠٠ قوروش بە پاشای ناوبراو و باوکی مردووی میراتگر بدرێتە ئەوانی تر، بۆ ئەم مەبەستە جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا فەرمانی داوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
جەنابی سەر کاتیب

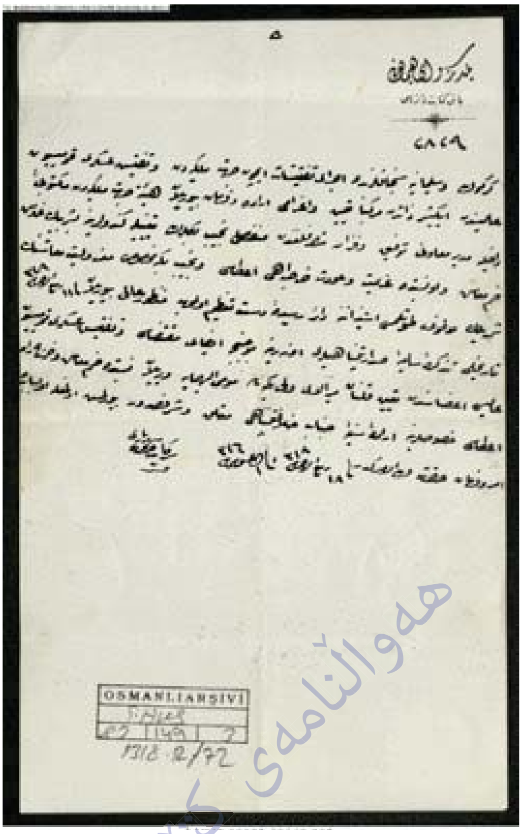
OSMANLI ARŞIVI

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>İ.HUS</td><td>00083.00149</td><td>18رەبیعی کۆتایی 1318</td></tr>
<tr><td colspan="3">
کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٢٨٢٩
بـە مەبەسـتی پشـکنین لـە سـانجەقەکانی کەرکـووك و سـلێمانی لـە لایەنـی مولکیـە و لـە قۆمیسـیۆنی پشـکنینی سـەربازی عالـی لـە هـەر یەکـە دوو کـەس دامەزرێـت، بـۆ چوونـە شـوێنی ئەرکەکەشـیان ئـەوا بریـار و فەرمـان دەرچـووە، لـە لایەنـی دەسـتەی مولکیـە یاریـدەدەری بەرێوەبـەری نامـەی ناوەخـۆ تۆفیـق بـەگ و لـە موتەسـەرفی قـەزان نەجیـب بـەگ کـە دوورخراوەتـەوە، دامەزرێـن، بـۆ هـەر یەکەیـان ٥٠٠٠ قـوروش بخرێتـە سـەر مووچەکەیان هەروەهـا خەرجـی رێـگای چـوون و هاتنیـان بـۆ خـەرج بکرێـت، جگـە لەمـە مووچـەی دوورخـراوان کـە تایبـەت بۆ نەجیـب بـەگ براوەتـەوە، حاڵـی حـازر وەسـتێنراوە و دەسـتی بەسـەر داگیـراوە، دووبـارە رێگـە بدرێـت پێـی بدرێت، لەسـەر فەرمانـی سـەدری ئەعزەمـی پەیوەندیـداری سـەدارەت لـە مێـژووی ١١ رەبیعـی کۆتایـی ١٣١٨ دەرچـووە، ئەندامـی قۆمیسـیۆنی پشـکنینی سـەربازی عالـی میـری ئـاڵای وەلـی بەگیـش دامـەزراوە و مووچـەی زیـادە و خەرجـی رێـگای پـێ دەدرێـت، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
جەنابی سەر کاتیب
</td></tr>
</table>

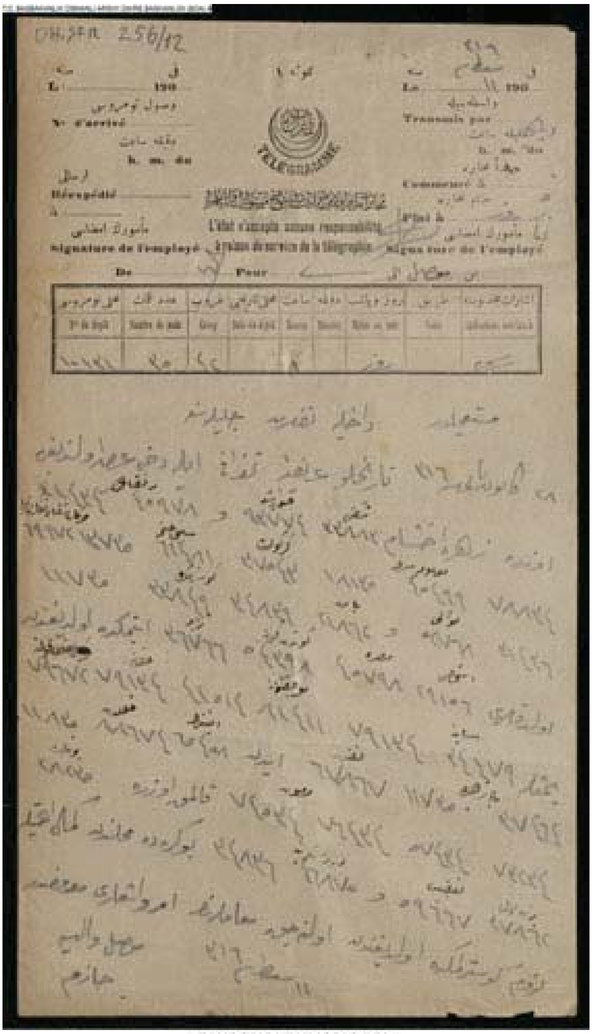

DH.ŞFR.00256.00012.001

DH.ŞFR	00256.00012	5 زیلقەعدە 1318
خەزینەی تایبەتی شاهانە فەرمانگەی هومایۆنی قەڵەمەکان ژمارە ٤٢٢٦ بە عەتەبەی عالیە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، هەروەها لە خودی عالی دەست بەسەر کراوە، نووسراوی ئەم بابەتە لە قۆمیسیۆن راگەیەندراوە، لە پاشکۆی ویلایەتی موسڵ قەزای کەرکووك سەر بە سانجەقی شارەزور زەوی بە ناوی تەرجیل ٢٠ بەشی بۆ خاوەنە، سەنەدی ١٦ بەشی لەلایەن عالیەوە دەست بەسەرە و بۆ ئەو تەرخان کراوە. سەنەدەکانی فەرمانبەر		

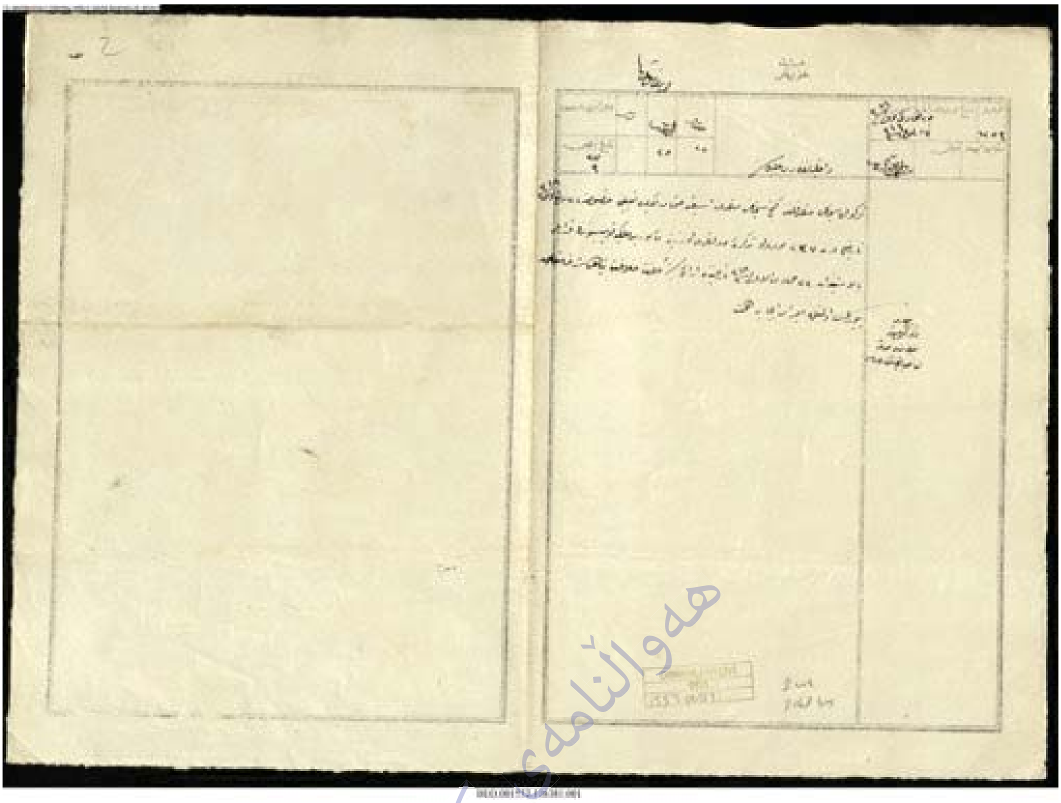

هەواڵنامەی کتێب

BEO	001552.116381	25 جەمادی یەکەم 1318
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار لـە بـارەی دامەزراندنـی موتەسـەرفی پێشـووی کنـج عوسـمان بـەگ لـە موتەسـەرفی سـانجەقی کەرکـووك نـووسراوی مێـژووی ٢٢ رەبیعـی کۆتایـی ١٣١٨ ژمـارە ٢٣٧ بـە بریـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا لـە مێـژووی ٢٣ جەمـادی یەکـەم ١٣١٨ رەزامەنـدی دراوە، وێنـەی مەزبەتـەی قۆمیسـیۆنی ناوبـراو هاوپێـچ بـۆ دەوڵـەت رەوان کـراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

BEO.001564.117281.002

BEO	001564.117281	16 جەمادی یەکەم 1318
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی سەدری ئەعزەم لە ٢٧ ئۆغستۆس ١٣١٦ لە مەرکەزی ویلایەت داهاتی ئاوقافی حەرەمی شەریف تا ئێستا هیچ شتێك خەرج نەکراوە، بە تەواوەتی نێردراوەتە دەفتەرداری بەغداد، لە سندوق لە سەر ١٠٠٠ قوروش و هەندێك لە ژمێریاری ویلایەت گفتوگۆ کراوە و نێردراوە، لە سانجەقی کەرکوك لەساڵی ١٣٠٥ وە ئەم برە پارانەی کە خەرج کراوە، هەرچی زووە بنێردرێت و ئامادە بکرێت، بە بریاری پەیوەندیداری وەکالەت ئاگاداری دراوەتە موتەسەرفی کەرکووك، لە دەفتەرداریش ئاگاداری تایبەت دراوەتە ژمێریاری ناوەخۆ، تا چەند رۆژی داهاتوو کە گەیشتمە کەرکووك چارەسەرێك دەدۆزمەوە، ئەنجامەکەشی دەنێرم، راگەیەندراوە فەرمان. والی موسڵ حازم		

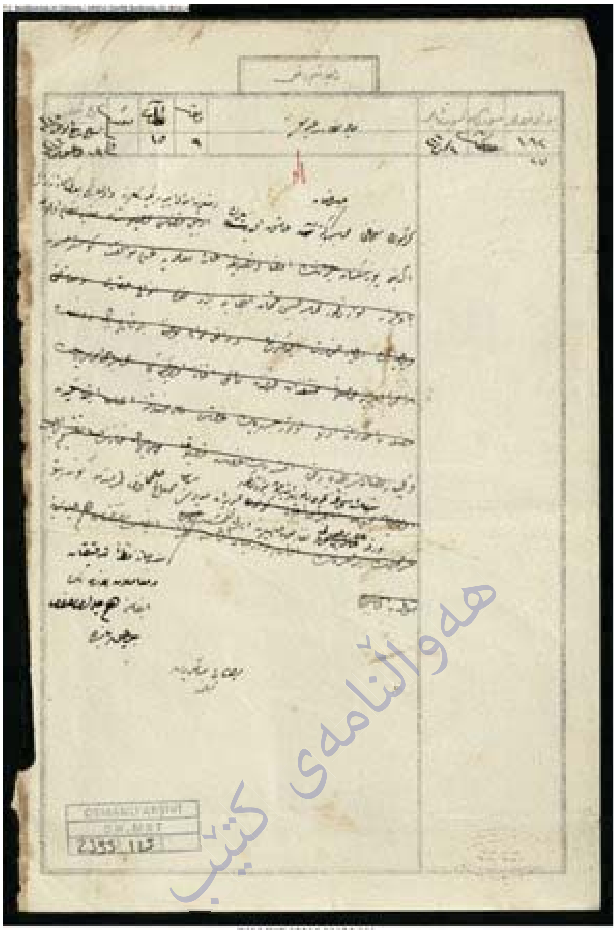

DH.MKT 02395.00125.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>02395.00125</td><td>کۆتایی ڕەبیعی کۆتایی 1318</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی دارایی عالی
ژمێریـاری سـانجەقی کەرکـووك عوسـمان ئەفەنـدی و لـە کاتیبەکانـی عاشـق ئەفەنـدی پـارەی میریـان خسـتۆتە سـەر نـاوی خۆیـان، لـەم بابەتـەدا لەسـەر هەندێـك ووتـە ئـەم وەرەقەیـەی کـە لەلایـەن بەرێوەبـەری تەحریراتـی پێشـووی لیـوای ناوهاتـوو سـاڵح حیلمـی ئەفەنـدی کـە ئەرکەکـەی گوازراوەتـەوە سـانجەقی مونتەفیـك نێـردراوە، وێنەیەکـی بـۆ عالـی ڕەوان کـراوە، بـە تێروانیـن لـە بەراییـەکان ووردبینـی و مامەڵـەی پێویسـت ئەنجـام بدرێـت،</td></tr>
</table>

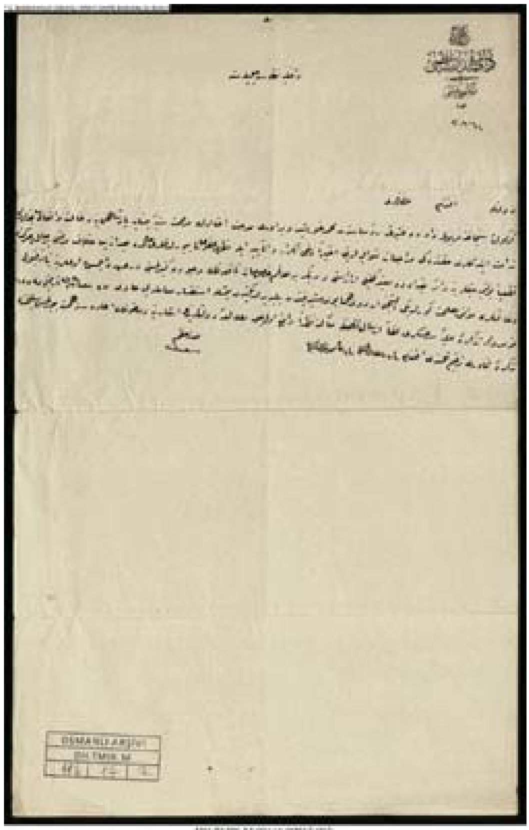

DH.TMIK.M.00116.00017.002

DH.TMIK.M	00116.00017	8 رەمەزان 1319

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٢٨٦١
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم

عەشـیرەتی داوده کـە سـەر بـە سـانجەقی کەرکووکـە، لـە سـەرۆکەکەیان محەمـەد خورشـید ئاغـا و براکـەی مدحـەت ئاغـا بەهـۆی کارەکانـی پێشـوویان تـکا و پاراونەتـەوە، پەشـیمانن، لـە کۆتاییـدا دووبـارە و بـە پاڵپشـتی لێبووردنـی عالـی دەرچـووە، دوای مۆڵـەت بـۆ ئـەوەی جارێکـی تـر هیـچ جموجۆڵێکـی نابەجـێ نەکەنـەوە، لـە بەغـداد کەفیلێکـی باوەرپێکـراو وەرگیـراوە، تکاشـیان قەبـوڵ کـراوە، لـە موشـیرەتی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن راگەیەنـدراوە، مامەڵـەی راوپـرس بـە نـووسراوی سـەر عەسـکەر لـە مێـژووی ٢٧ شـەعبان ١٣١٩ ژمـارە ١٥٥٩ هاوپێـچ نێـردراوە، بـە تیروانیـن لـە بابەتەکـە و ئامـاژەی خوێندنـەوەی دەوڵـەت و هاوپێچـەکان رەوان بکرێتـەوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی ئەفەنـدم.
سەدری ئەعزەم

Y.PRK.ASK.00177.00079.001

هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK	00177.00079	27 شەعبان 1319

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی تۆمار
تایبەتی

لـە پایــەی موشــیرەتی لەشــکری شەشــەمی هومایــۆن تەلەگرافنامــە هاتــووە، عەشــیرەتی داودە کــە ســەر بــە ســانجەقی کەرکووکــە، یەکێــك لــە ســەرۆکەکانی ئــەم عەشــیرەتە بــە نــاوی محەمــەد خورشــید ئاغــا و براکــەی مەدحــەت ئاغــا لەســەر کارە ســەرپێچیەکانی پێشــوویان داوای لێبووردنیــان کــردووە رایانگەیانــدووە کــە پەشــیمان بوونەتــەوە، بۆیــە بــەردەوام ســەردانی لایەنــی پەیوەندیــدار دەکــەن، ئەمجــارە دووبــارە و بــۆ دووپاتکردنــەوە لــە ٧ تشرینــی دووەم ١٣١٧ داوای تکایــان کــردووە، لەگــەڵ ئــەوەی لێبووردنــی عالیــان بــۆ دەرچــووە، بــەڵام دەبــێ کەفیلێــك لــە بەغــداد کەفالەتیــان بــۆ بــکات، هەروەهــا ئــەم دانیشــتوانەی کــە گونــدی خۆیــان بەجــێ هێشــتوە و پەرشــوبڵاوبوونەتەوە، بهێنرێــن و نیشــتەجێ بکرێــن، جگــە لەمــە داهاتــی ناحیەکــە کــە بــە بــەدەل فرۆشــتوویانە دووقاتــی بدرێتــەوە، داهاتــی میریــش کــە لەســەریانە دەبــێ بیــدەن و ئەوانــەی پاشــکۆی تیروپشــکن و بــە چەتەیــی خەریکــن، دەردەســت بکرێــن و ئــەم ئــاژەڵ و چەکــی میــری لــە دەســتیيانە رادەســتی بکەنــەوە و رێــگای نێــوان ســەڵاحیە تــا ناحیــەی تــاوق بپارێــزن و لــە کاتــی خۆیــدا ئــەم کەلوپەلانــەی کــە لەلایــەن چەتەکانــی داودە دزراوە، لەلایــەن حکوومەتــەوە هەژمــار بکرێــت و هەشــت یەکــی لــە تاڵانچیــەکان وەربگیرێتــەوە، بــە تێروانیــن لــە تکایــان رەزامەنــدی لەســەر دراوە، چۆنیەتیشــی لــە ویلایەتــی موســڵ ئــاگاداری دراوە، بــەم راگەیەنــدراوە کارەکــە جێبەجــێ بکرێــت، بــۆ گەیاندنــی بــە عالــی راگەیەنــدراوی زانیــاری کراوەتــە نــووسراو، لــەم بابەتــەدا بریــار و فەرمــان بــۆ جەنابــی ئــەم کەســەیە کــە فەرمــان دەردەکات.
رزا سەرعەسکەر

<table>
<tr><td>ML.EEM</td><td>00380.00089</td><td>9 جەمادی یەکەم 1319</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی کاروباری دارایی
کارگێری دە یەك و رسوماتی گشتی
ژمارە ٢١١٥
نــاوی گشــتگیری ئەمــلاك و زەوی میــری ســانجەقی کەرکــووك لــە نــووسراوی ژمێریــاری لیــوای ناوهاتــوو لــە مێــژووی ١١ تەممــوز ١٣٠٦ ژمــارە ٤ لەگــەڵ نموونــەی بەراییەکانــی دەفتــەری نێــردراو وەکــو یــەك نییــە، بۆیــە مامەڵەکــە تۆمــار نەکــراوە، دەفتەرێکــی تــر رێــك بخرێــت و رەوان بکرێــت، لــە پایــەی پەیوەندیــداری نــەزارەت لــە مێژووەکانــی ٣٠ ئۆغســتۆس ١٣٠٦ و ١٤ نیســان ١٣١٣ و ٢٦ کانوونــی یەکــەم ١٣١٤ و ٢٤ ئۆغســتۆس ١٣١٦ بــە دووپاتکردنــەوە لــە ژمێریــاری ناوهاتــوو نــووسراو کــراوە، بــەڵام هێشــتا دەفتــەری ناوهاتــوو نەهاتــووە، جارێکــی تــر بــە پێویســت نەزانــراوە دووپــات بکرێتــەوە، لەســەر ئامــاژەی پێشــوو بــە پێویســت دەزانرێــت پەیوەندیــداری نــەزارەت دووبــارە بــۆ ژمێریــاری ناوهاتــوو نــووسراو بــکات تــا دەفتــەری ناوهاتــوو بــە رێکخــراوی رەوان بکرێــت.</td></tr>
</table>

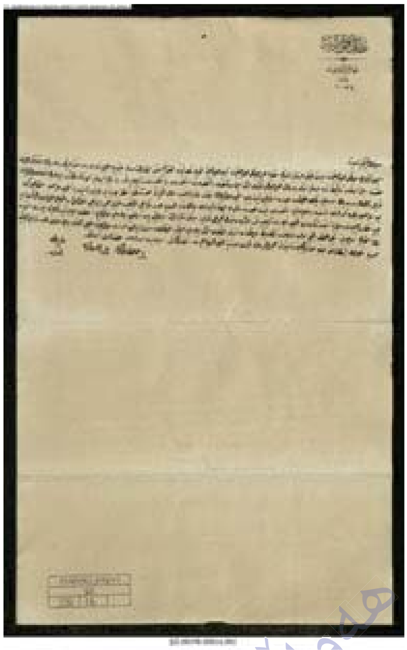

هەواڵنامەی کتێب

ŞD	00398.00016	8 جەمادی یەکەم 1319

نەزارەتی کاروباری دارایی
ژمێریاری گشتی
ژمارە ١٠٥٦
راگەیەندراوی بەندەیە
ئەمرۆ لە ژمێریاری سانجەقی کەرکووك حەسەن ئەنوەر ئەفەندی بوونی هەیە، پێشتر کە لە ژمێریاری سانجەقی عسیر ئەرکەکەی بۆ ژمێریاری کەربەلا گوازتۆتەوە، لەبەر ئەوەی دووری نێوانیان ٩٣٦ کاتژمێر دەبێت، وەکو خەرجی رێگا ٧٠٠٠ و ٣٨ قوروشی پێ دراوە، لەم وردبینیەی لە بارەیەوە کراوە رووبەری باسکراو مەرکەزی سانجەقی عسیر ئابهادان تا قنق لە قنقیش تا ئەسکەندەرۆن لە ئەسکەندەرۆنیش تا کەربەلا بە ووشکانی و دەریایی ٥٥٨ کاتژمێرە، بەم هەژمارەوە ئەفەندی ناوهاتوو خەرجی رێگاکەی ٤٤٢٠ قوروش دەکات، بەڵام لە دەفتەرداری بەغداد نووسراو نێردراوە، بە تێروانین لە وێنەی ئەم نووسراوانە لە نێوان پلانی یەمەنی و عیراق بە ووشکانی رێگای گەیشتن نییە، لە نێوان کەناراوەکانی یەمەن و کەنداوی بەسرا هەروەها لە نێوان حەدیدە و ئەسکەندەرون بە شێوەیەکی هەمیشەیی پاپۆری پۆستەکان ئامادە نین، بۆیە ناچار بە رێگای عەدەن و کراچی گەشتەکەی ئەنجام بدات، بەم تێگەیشتنە بە پەیوەندی کردن لەگەڵ لایەنی خۆم و سەر عەسکەر نووسراو لە نەزارەتی دەریایی شکۆدار هاتووە، رووبەری رێگای ناوهاتوو تا کەربەلا بە کۆکراوەیی دەکاتە ٨٣٨ کاتژمێر دەکات، بەم راگەیەندراوە و بەم هەژمارەوە ئەو خەرجی رێگایەی کە پێویستە پێی بدرێت، جگە لە سەدا شەش ٦٣٢٠ قوروش دەکات، بۆ ئەوەی رەزامەندی لەسەر ئەم برە پارەیە بدرێت کە زیادەکەی ٧٣٦ قوروشە دەدرێتەوە، خەرجی رێگای ناوبراو بە رێگەی عەدن و کراچی هەژمار کراوە، لەسەر رەزامەندی جەنابی سەدری ئەعزەمی پەیوەندیداری سەدارەت و بریاری ئەنجوومەنی دارایی لە ژمێریاری گشتی دارایی گفتوگۆی لەسەر کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
نازری دارایی

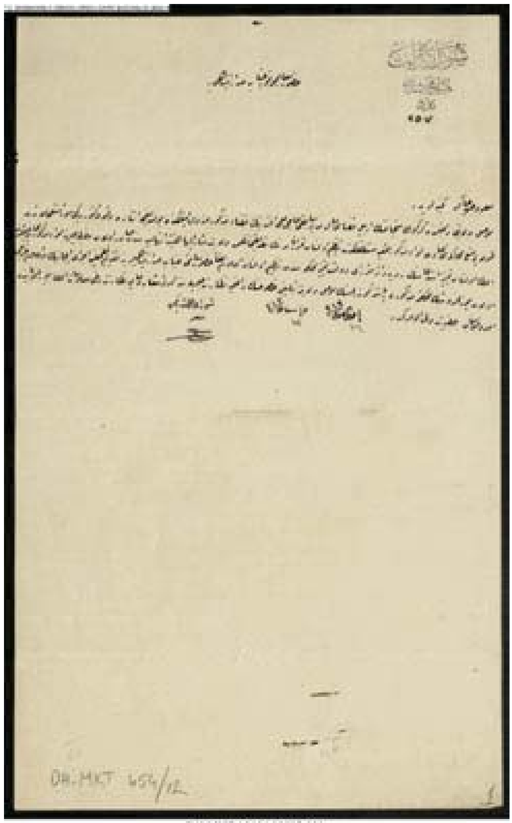

DH.MKT.00454.00012.001

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>00454.00012</td><td>16 زیلقەعدە 1319</td></tr>
<tr><td colspan="3">شورای دەوڵەت
هۆبەی پێداچوونەوەی ژمێریاری
ژمارە ٢٥٧
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
راگەیەندراوی بەندەیە
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ بەڕێوەبـەری دارایـی پێشـووی قـەزای هەولێـری سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك حاجـی عەلـی ئەفەنـدی، ئـەم کاتـەی کـە ئەمینـی سـندوقی قـەزای ناوهاتـوودا بـووە کاری نەگونجـاو و سـەرپێچی کـردووە، دادگایـی کردنـی قەدەغـە کـراوە، پەسـەندکردنی بریارنامـە کـە لـە موسـتەنتقی مولکیـەی لیـوای ناوهاتـوو رێکخـراوە، هەروەهـا مەزبەتـەی دەسـتەی تاوانبارانـی ویلایەتـی ناوهاتـوو دەرچـووە، لـە دژی ئـەم مەزبەتەیـە لـە ژمێریـاری لیـوای ناوهاتـوو دەرچـووە، لـە وەڵامـی داواکاری پێداچوونـەوە لـە دادگای پێداچوونـەوەی شـورای دەوڵـەت ئیعـلام رێکخـراوە، هاوپێـچ پێشکەشـی جەنابـی پەیوەندیـداری سـەدارەت کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنــی کارەکــە و خەرجــی ئیعلامەکــە کــە دەکاتــە ١٠٠ قــوروش ڕەوانــی ســەرۆکایەتی دادگای ناوهاتــوو بکرێـت، لـە بـارەی ئـاگادار کردنـەوەی ویلایەتـی موسـڵ بریـار و ئامـاژە بدرێتـە نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار و زانیاریـش بدرێتـە نەزارەتـی دارایـی، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
سەرۆکی شورای دەوڵەت</td></tr>
</table>

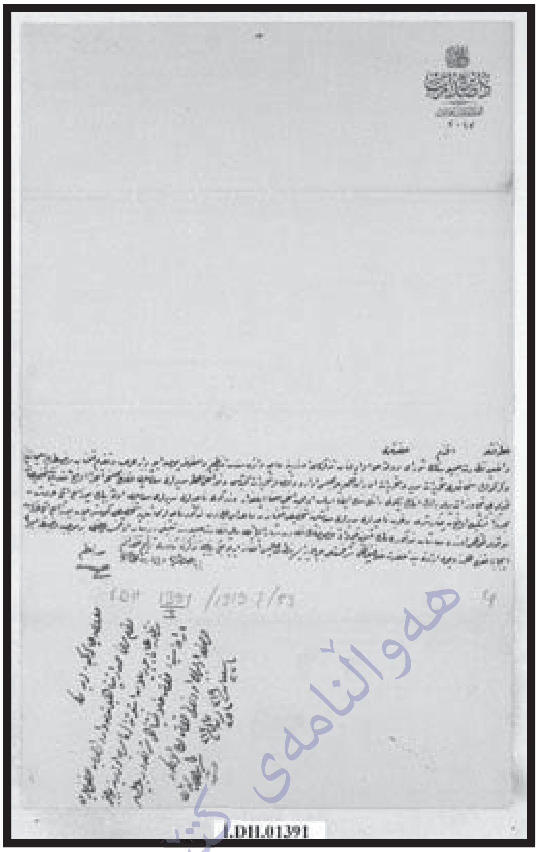

هەواڵنامەی کتێب

İ.DH	01391.000003	6 رەجەب 1319

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٠٤٣
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەسەر ئەم نووسراوەی کە لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، لەگەڵ پۆستەی هاوپێچی فەرمانگەی دارایی ڕێکخراوە و بەیەکەوە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لە مەزبەتەکە سەبارەت بە مووچەی بەڕێوەبەری تەحریراتی سانجەقەکانی سلێمانی و کەرکووک و قەڵەمی تەحریراتی ئەوراق و کاتیبەکانی ئەنجوومەنی کارگێری و قەزاکان و بەڕێوەبەری ناحیەکانیان لە خۆچێی گۆرانکاری بەسەر کراوە، لە دابینکردنی کۆن سەرپێچی نەکرێت، لە فەرمانگە جێبەجێ کراوە، بەڵام مووچەی بەڕێوەبەرەکانی ناحیەکانی ئیلغوار و زرکوی ١٠٠٠٠ و ١٥٢ قوروش هەروەها سەر لە نوێ ناحیەکانی سەرچناری ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا دامەزراوەتەوە مووچەی بەڕێوەبەرەکانیان ڕێکخراوە،تەنیا لە ناحیەکانی ناوبراو نیشان دراوە کە ١٥٢ قوروشی کاتیبەکان وەستێنراوە و لە بارەی ڕێکخستنی تۆماری مووچەکانی ناوهاتوو ئاگاداری دراوەتە نەزارەتی ناوهاتوو و نەزارەتی دارایی شکۆدار، بە گوێرەی مەزبەتە لە بارەی جێبەجێ کردنی جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرمووێت ئەو جێبەجێ دەکرێت، بەم ڕاگەیاندنە نووسراو کرا ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

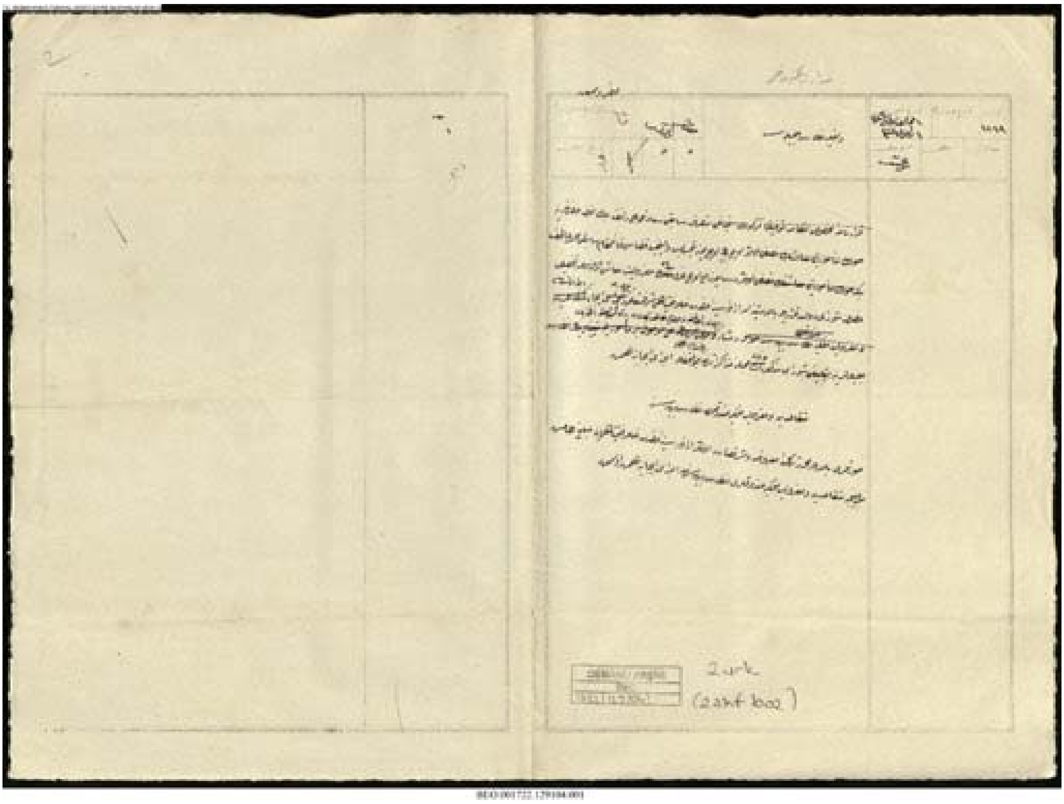

BEO	001722.129104	4 جەمادی یەکەم 1319
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار موتەسـەرفی پێشـووی سـانجەقی کەرکـووك عەلـی رائیـف بـەگ ئەفەنـدی بـە ٣٣٧٥ و قائیمقامـی پێشـووی قـەزای ئیلغیـن محەمـەد عاتـف بـەگ بـە ٤٥٣ قـوروش مووچـەی دوورخراوانیـان بـۆ دەبڕێتـەوە، بـە بڕیـاری شـورای دەوڵـەت جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، ناوبـراو لـە موتەسـەرفی شـوێنێك و عاتـف بەگیـش لـە قائیمقامیەتـی شـوێنێك هەڵبژێردرێـت، ئەمـەش بـە نەزارەتـی شـکۆدار ڕاگەیەنـدراوە، لـە نووسراوەکانـی شـورای ناوهاتـووش باسـکراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

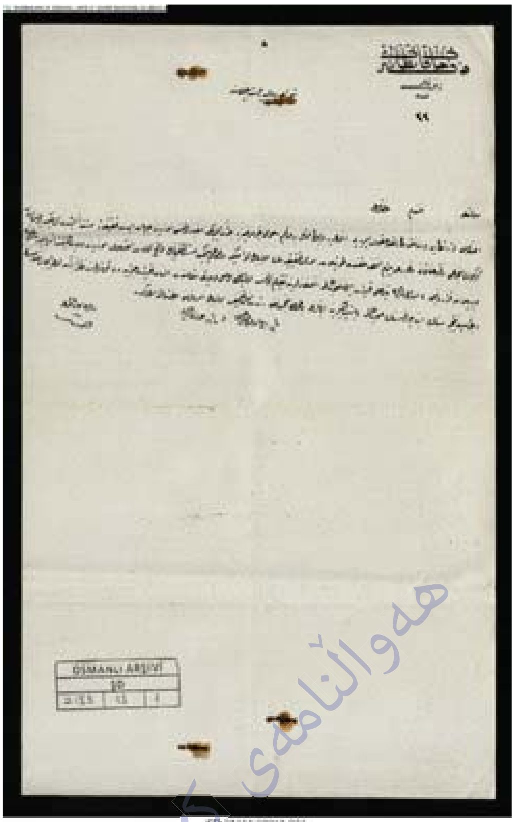

ŞD.02185.00013.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>12 ڕەبیعی یەکەم 1319</td><td>02185.00013</td><td>ŞD</td></tr>
<tr><td colspan="3">
نەزارەتی دەفتەرخاقانی
قەڵەمی ئەنجوومەن
ژمارە ٣٣
بۆ سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەسـەر ئـەم سـەرپێچی و سـاختەکاریەی ئەنجامیـان داوە مافـی میـری پێشـێل کـراوە، بـەم هەواڵە لێکۆڵینـەوە کراوە و لەسـەر ئەمـەش ئەوراقەکانـی لێکۆڵینـەوەی بەیـرام ئەفەنـدی فەرمانبـەری دەفتەرخاقانـی سـانجەقی کەرکـووك بەهـۆی ناکۆکـی نێـوان موسـتەنتق و داواکاری گشـتی لیـوای مولکیـە لەلایـەن دەسـتەی تاوانباریەتـی بڕیاری لەسـەر دراوە، لەگـەڵ نـووسراوی ٢ تشرینـی دووەم ١٣١٦ پێشکەشـی عالـی کـراوە، لـە وەڵامـی ئەم نـووسراوەی کـە لە پایەی ویلایەتـی موسـڵ وەرگیـراوە، نیشـانی داوە و بـەم تێڕوانینـە هەرچـی زووە بـە گوێـرەی نیـزام کارەکـە ئەنجـام بدرێـت و ئەنجامەکەشـی ڕەوانـەی پەیوەندیـداری سـەرۆکایەتی بکرێـت، بـە حەواڵـەش لـە ئەنجوومەنـی نـەزارەت گفتوگـۆی لەسـەر بکرێـت، لـەم بابەتـەدا بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
نازری دەفتەرخاقانی
</td></tr>
</table>

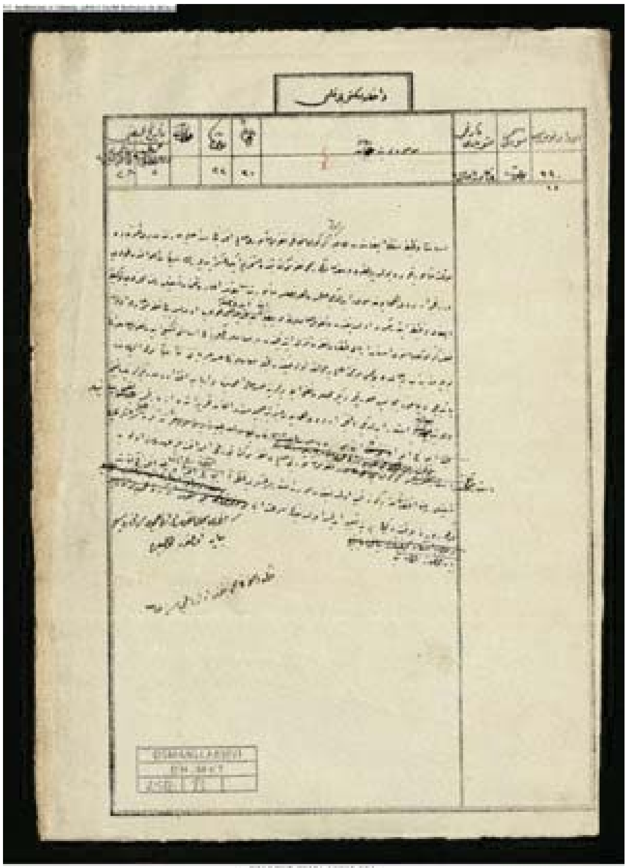

DH.MKT.02586.00083.001

DH.MKT	02586.00083	2 زیلقەعدە 1319

بۆ ویلایەتی موسڵی بەهیە
لـە بەڕێوەبـردن و جێبەجـێ کردنـی ئەرکەکـەی بـێ دەسـەڵاتە، بۆیـە فەرمانبـەری ناسـنامەی سـانجەقی کەرکـووك سـاڵح ئەفەنـدی لـەم سـاڵەدا لـە مانگـی مارتـەوە بـە شـێوەیەکی کاتـی کاری کـردووە، کـە لـە کیتابەتـی ناسـنامەی ناوەخـۆ بـووە و سـەربازی کـردووە، کاری سـەرپێچی روویـداوە، بۆیـە لەشـکری چوارەمـی هومایـۆن نێـردراوە، حاڵـی حـازر رزا ئەفەنـدی ئەرکەکـەی بـە وەکالـەت بەڕێوەدەبـات، هەروەهـا مامەڵـەی ناسـنامە بـە لایقیـەوە جێبەجـێ نەکـردووە، ١٥٠٠٠ ناسـنامە هـەر لـە نـاو کەرکـووك سـاڵانە بـۆ ٩٠ نەفـەر کەمـی کـردووە، هەروەهـا مامەڵـەی سـەربازی و مامەڵـەی ناسـنامە بەیەکـەوە نەگونجـاو دەبێـت و بـۆ ئـەوەی مامەڵەکـە بـە باشـی بەڕێـوە بچێـت، یـا ئەوەتـا بگۆردێـت یاخـود لەگـەڵ یەکێکـی تـر گۆرینەوەیـان پـێ بکرێـت و بگوازرێتـەوە بـۆ شـوێنێکی تـر، بـۆ شـوێنی ئەویـش کەسـێکی گونجـاو و بـاش و لێهاتـوو دابمەزرێـت، بـەم ئاماژەی ویلایەتـی بەهیـە لـە موشـیرەتی لەشـکری شەشـەمی هومایۆنـی شـکۆدار نـووسراو وەرگیـراوە، تێـدا روون کردنـەوە راگەیەنـدراوە، لـە نـووسراوی سەرعەسـکەری عالـی سـاڵح ئەفەنـدی فەرمانبـەری ناسـنامە و کاتیبـی ناسـنامە ئەمیـن ئەفەندییـە و بـۆ رۆژێکیـش بێـت ئەرکەکـە بـە نـاوی تسـعینلی رزا ئەفەنـدی تۆمـار نەکـراوە، بـە تێروانیـن لـە نـووسراوی سەرعەسـکەر هەرچـی زووە زانیـاری لـە بـارەی رزا ئەفەنـدی بدرێـت ئاخـۆ چ کاتێـك و لـە شـوێن کـێ دامـەزراوە، بـە گوێـرەی پێویسـت بـە ووتـەی کارگێـری گشـتی تۆمـاری ناسـنامە رادەگەیەندرێـت.

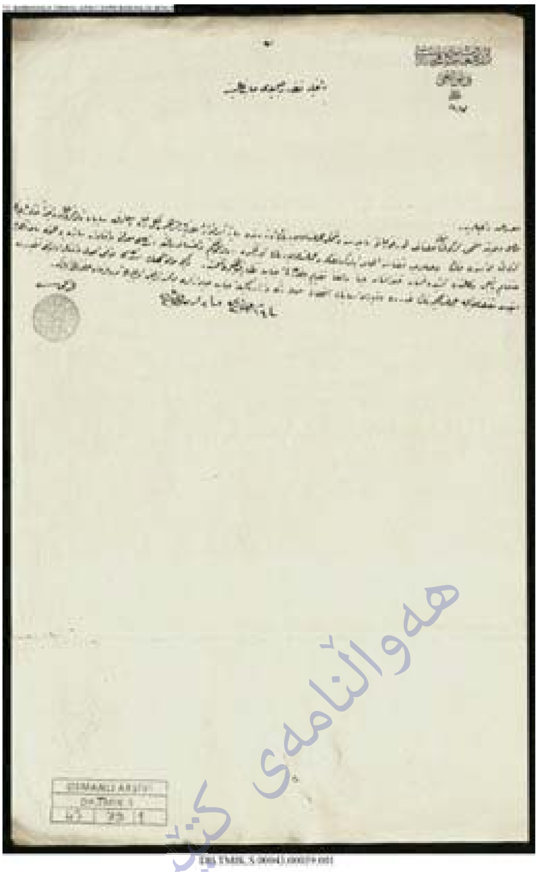

هەواڵنامەی کتێب

DH.TMIK.S	00043.000039	14 ڕەجەب 1320

خاخامخانەی دەرسەعادەت و پاشکۆکانی
ژمارە ۹۷
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار لایەنی عالی
ڕاگەیەندراوی داعیەکانە
لـە ناحیـەی توزخورماتـوی سـەر بـە ویلایەتـی موسـڵ جەماعەتـی موسـەوی هـەر لـە کۆنـەوە لـە ژێـر باڵـی جەنابی پاشـا بـە ڕەفاهیـەت و خۆشـی دەژیـن، لـە کۆتاییدا لـە ناحیەی ناوهاتوو لـە لیوای کەرکـووك دابڕێـت و دواتر بخرێتە سـەر قـەزای سـەڵاحیە، بـەم بڕیـارە جەماعەتـی موسـەوییان پشـتگوێ خسـتووە، بەهـۆی ئـەم زوڵمـەی کـە لێـیان کـراوە، لـە بریـکاری خاخـام باشـی داواکاری بـەرز کراوەتـەوە، تەلەگرافنامەکـە وەکـو هاوپێـچ پێشکەشـی جەنابـی پەیوەندیـداری سـەدارەت کـراوە، داواکاری بریـکاری ناوبـراو بـە گونجاو بیـنراوە و قەبوڵ کراوە، بۆ ئـەوەی جەماعەتی ناوهاتـوو لـە زوڵـم بپارێزرێـت، لـەم بابەتـەدا بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
مۆری خاخام باشی موسەوی

ML.EEM.00418.00060.001

ML.EEM	00418.00060	2 جەمادی کۆتایی 1320

نەزارەتی کاروباری دارایی
کارگێری گشتی دەیەك و رسومات
ژمارە ٢١٦٩

نــاوی گشــت ئەمــلاك و زەوی میــری ســانجەقی کەرکــووك گشــتگیر بــووە، لــە ژمێریــاری لیــوای ناوهاتــوو بــە نــووسراوی ١٢ تەمموز ١٣٠٦ ژمارە ٤ نێـردراوە و نموونـەی دەفتـەری بەراییـەکان هاوشـێوەی نییـە و جیـاوازە، بۆیـە لـە رووی کارگێریـەوەش مامەڵـەی تۆمارەکـەی جێبەجـێ نەکـراوە، لـە پارچەیەکـی تـردا دەفتـەری روون کردنـەوە رێکخـراوە و نێـردراوە، لـە پایـەی پەیوەندیـداری نـەزارەت بـە دووپاتکردنـەوە نووسراوەکانـی ٣٠ ئۆغسـتۆس ١٣٠٦ و ١٤ نیسـان ١٣١٣ و ٢٦ کانوونـی یەکـەم ١٣١٤ و ٢٤ ئۆغسـتۆس ١٣١٦ و ٢٥ ئۆغسـتۆس ١٣١٧ لـە نووسراوەکانـی ژمێریـاری ناوهاتـوو باسـکراوە، کەچـی هێشـتا دەفتـەری ناوهاتـوو نەهاتـووە، هەروەهـا لـە بـارەی نۆژەنکردنـەوەی ئەملاکەکانــی ناوهاتــوو لــە بودجــە دوا دەکەوێــت، دواکەوتنــی ئەوراقەکانیــش دەبێتــە هــۆکاری دواکەوتنــی مامەڵەکـە، بۆیـە پێویسـت نـاکات دووپـات بکرێتـەوە، لەسـەر ئامـاژەی پێشـوو دەفتـەری ناوهاتـوو رێـك بخرێـت و هـەر ئێسـتا رەوان بکرێت، پێویسـتە لـە ژمێریاری ناوهاتـوو دووبارە نـووسراوی پەیوەندیـداری نـەزارەت بنێردرێتەوە.
بە ناوی قەڵەمی ئەملاك و رسومات

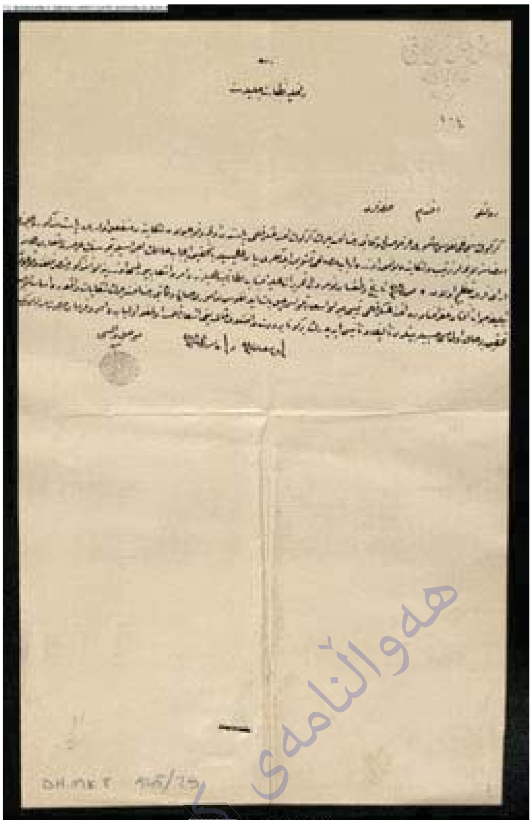

DH.MKT 00545.00029.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	00545.00029	18 شەعبان 1320

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٠٤
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم

بەهـۆی سـکاڵاوە فەرمانبـەری ناسـنامەی سـانجەقی کەرکـووک سـاڵح ئەفەنـدی و کاتیبەکـەی رزا ئەفەنـدی لـە سـەرۆکایەتی قەڵەمـی وەرگرتنـی سـەرباز دوورخراونەتـەوە، دواتـر بـە لیسـتی بـێ واژوو سـکاڵایان لـە دژی سـەرۆکایەتی ناوهاتـوو بـەرز کردۆتـەوە، خەڵکیـان هـان داوە، بـەم راگەیەنـدراوە دوای لێکۆڵینـەوە کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت و ئەنجامەکـەی رابگەیەندرێـت و ئامـاژەی پـێ بکرێـت، لەسـەر بریـار و ئامـاژەی جەنابـی پەیوەندیـداری سـەدارەت لـە مێـژووی ٧ تەممـوز ١٣١٨ ژمـارە ٩٠ ئـاگاداری دراوەتـە موتەسـەرفی لیـوای ناوهاتـوو، وەڵام بـە تەلەگرافنامـە وەرگیـراوە، لـە لێکۆڵینـەوەی سـکاڵاکانی سـەرۆکی قەڵەمـی وەرگرتنـی سـەرباز میـری لیـوا میـری میـران ئیسـماعیل پاشـا لەگـەڵ فەرمانبـەری ناسـنامە سـاڵح ئەفەنـدی و کاتیبەکـەی رزا ئەفەنـدی دەرکەوتـووە هیـچ شـتێك نییـە، بـە چـاك کردنـەوەی نێوانیـان ناکۆکـی نێوانیـان و سـاردی نێوانیـان نەمـاوە، بـەم ئامـاژە پێکردنـە بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
والی موسڵ نوری

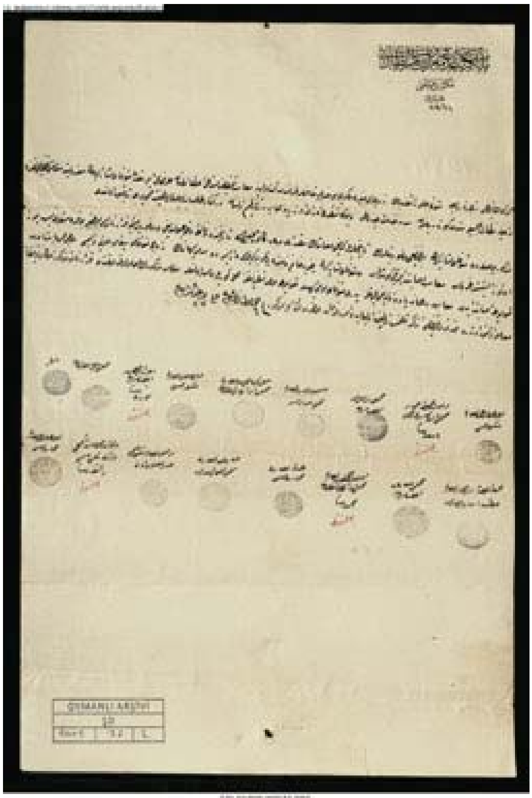

ŞD.01009.00022.002

ŞD	01009.00022	6 جەمادی کۆتایی 1320

نەزارەتی سندوقەکانی خانەنشین و دوورخراوانی مولکیە
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٢٣٦١

موتەسـەرفی پێشـووی سـانجەقی کەرکـووك عەلـی رائیـف بـەگ مـردووە، مونیـرە خانمـی خێزانـی و کچەکـەی خەدیجـە خانـم داوایـان بـەرز کردۆتـەوە تـا مووچەیـان بـۆ ببڕێتـەوە، سـەرەتا لـە بـارەی مووچـەی دوورخـراوان کـە بـۆ کۆچکـردوو دابیـن کرابـوو، لـە نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار خشـتەی مـاوەی خزمـەت و ئەوراقـی پەیوەسـت بـەم بابەتـە و دەرکەنـاری هەژمارەکـەی کـە لـە ژمێریـاری ڕێکخـراوە، لـە دەسـتەی گشـتی ووردبینـی بـۆ کـراوە. لـە پۆسـتەی ناوهاتـوو ئـەرك و مێـژوو و ئـەو بـڕە مووچەیـەی کـە ناوبـراو وەریگرتـووە، هەروەهـا مێـژووی ١ کانوونـی دووەم ١٣١٧ کـە ناوبـراو کۆچـی دوایـی کـردووە، بـە بڕیـاری فەرمانبەرانـی مولکیـە مانگانـە هـەر یەکـە ٥٣٦ قـوروش مووچـە دەکات، ئەگەرچـی ناوبـراوی مـردوو بـە نـاوی خەیریـە خانـم خێزانێـك و کچێکـی تریشـی هەیـە، بـەڵام ناوبـراو کچـی والـی ویلایەتـی سـیواس حاجـی حەسـەن پاشا بـووە، بۆیـە مووچەکـەی زیاتـرە، بـە پێویسـت نەزانـراوە مووچەکـە بکرێتـە دوو بـەش، لـە بـارەی مووچـەی بـێ خاوەنەکـە پشـت بەسـتن بـە بڕیارەکانـی بڕیانامـەی ناوهاتـوو مامەڵـەی لەگـەڵ دەکرێـت، بـۆ دابینکردنـی نـووسراو بـۆ سـندوق کـراوە، لـەم بابەتـەدا بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

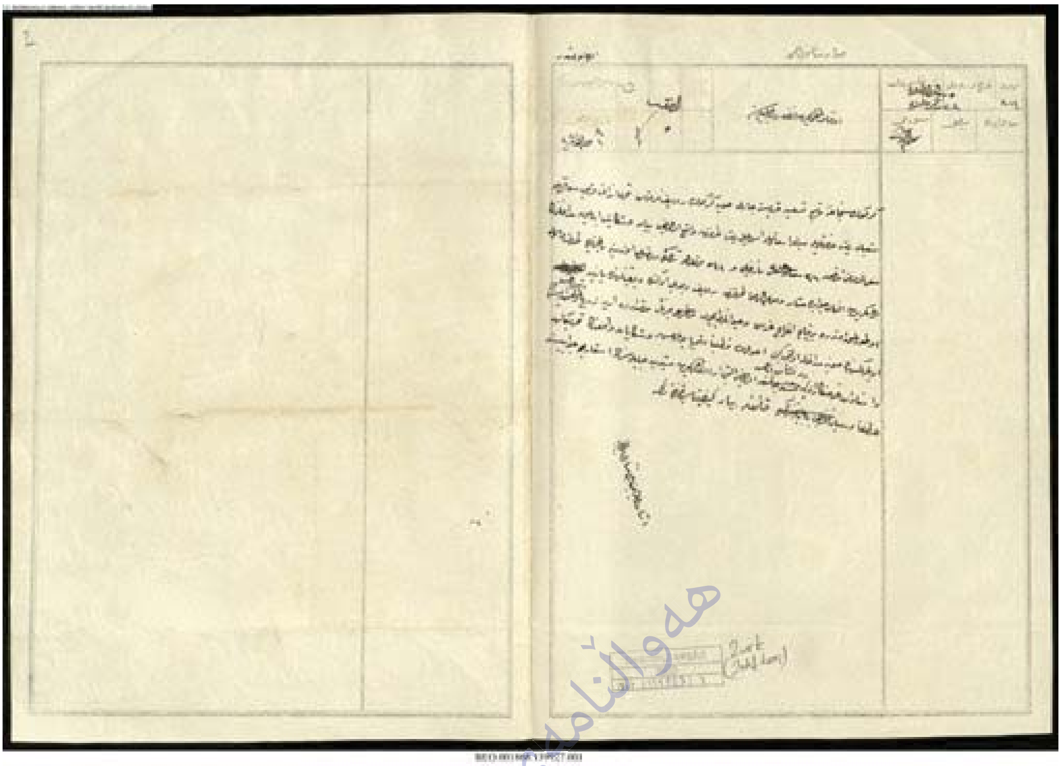

هەواڵنامەی کتێب

5 رەبیعی یەکەم 1320	001866.139927	**BEO**
بۆ نەزارەتی ئاوقافی هومایۆنی شکۆدار ئـەم ئـاوەی کـە بـە گونـدی تسـعینی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك تێدەپەڕێـت، قوماندانـی فرقـەی رەدیفـی کەرکـووك فەریـق میـری میـران جەنابـی شـەعبان پاشـا لەگـەڵ میـری لیـوا ئیسـماعیل پاشـا دەسـتی بەسـەر داگیـراوە، سـکاڵا و راگەیانـدن دراوە تـا رێگـە بـەم کارە نەدرێـت، لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٢٦ شـەعبان ١٣١٩ ژمارە ٥٤١ ی دەوڵـەت بـە گفتوگـۆ وەڵام لـە لایەنـی والای سەرعەسـکەر وەرگیـراوە، کـە ناوبـراوان بـە هاویـن لـەم شـوێنە دادەنیشـن و چەنـد دارێـك و بـۆ ئاژەڵـەکان برێـك جـۆ دەروێنـن، ئەم ئـاوەی کـە وەك باس دەکرێت دەسـتی بەسـەر داگیـراوە راسـت نییـە، لـە وەڵامـی موشـیرەتی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن هاتـووە و نـووسراو کـراوە.		

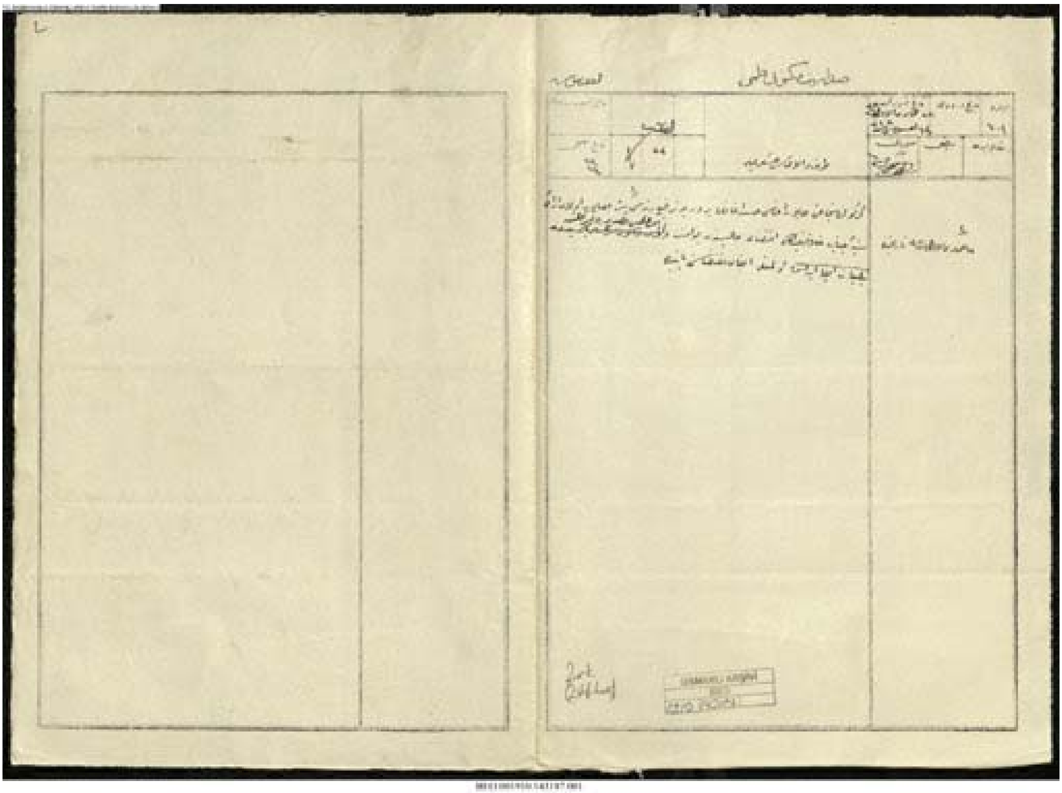

<table>
<tr><td>BEO</td><td>001910.143187</td><td>22 جەمادی یەكەم 1320</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی والای سەر عەسكەر
ئاغـای تابـووری سـانجەقی كەركـووك حوسـێن ئاغـا بـۆ ئـەوەی پلەكـەی بـەرز بكرێتـەوە، لـە مێـژووی ١٣ جەمـادی یەكـەم ١٣٢٠ فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت رەزامەنـدی دراوە، فەرمانـی عالـی تۆمـار كـراوە و رەوان كـراوە، هیممـەت دەكرێـت لـە جێبەجـێ كردنـی.</td></tr>
</table>

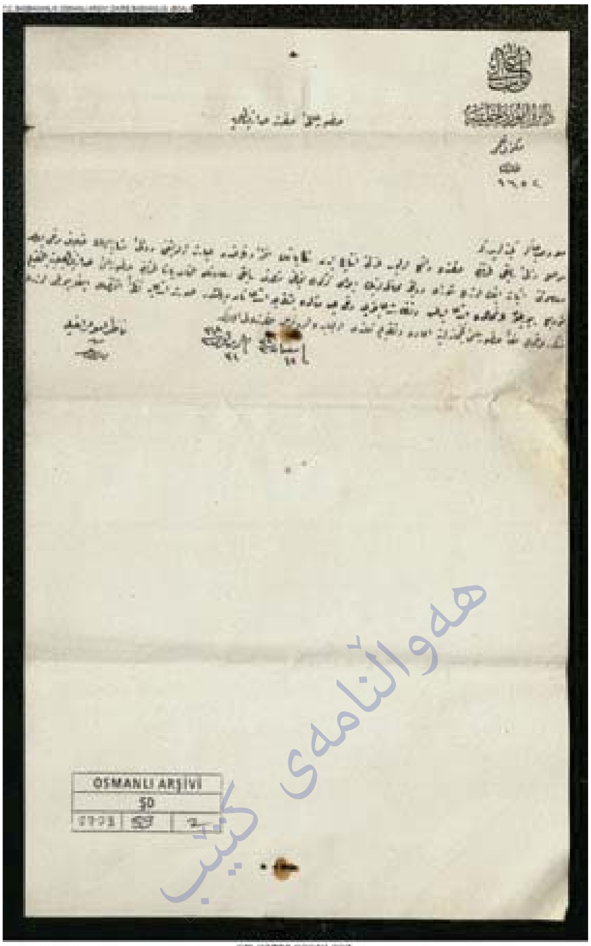

هەواڵنامەی کتێب

ŞD	02723.00059	12 شەعبان 1320

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٤٦٥٢
جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
راگەیەندراوی بەندەمانە

لەسەر والی پێشووی موسڵ سکاڵا هەبووە، بۆیە هۆکاری دوورخستنەوەی بە بوهتان و زرانی ناموس هەژمار کردووە، بۆ ئەوەی والی ناوبراو بێ تاوانی خۆی بسەلمێنێت، لەلایەن موتەسەرفی پێشووی سانجەقی کەرکووک میری میران عوسمان پاشا داواکاری پێشکەشی پەیوەندیداری سەدارەت کردووە، لەسەر ئەم بابەتە داواکاری تر دراوەتە نەزارەتی بەندەمان، بە تێروانین لە وێنەی داواکاریەکە داواکراوە کارەکە جێبەجێ بکرێت، هاوپێچ داواکاری ناوبراو رەوانی جەنابی سەدری ئەعزەم کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
نازری کاروباری ناوەخۆ

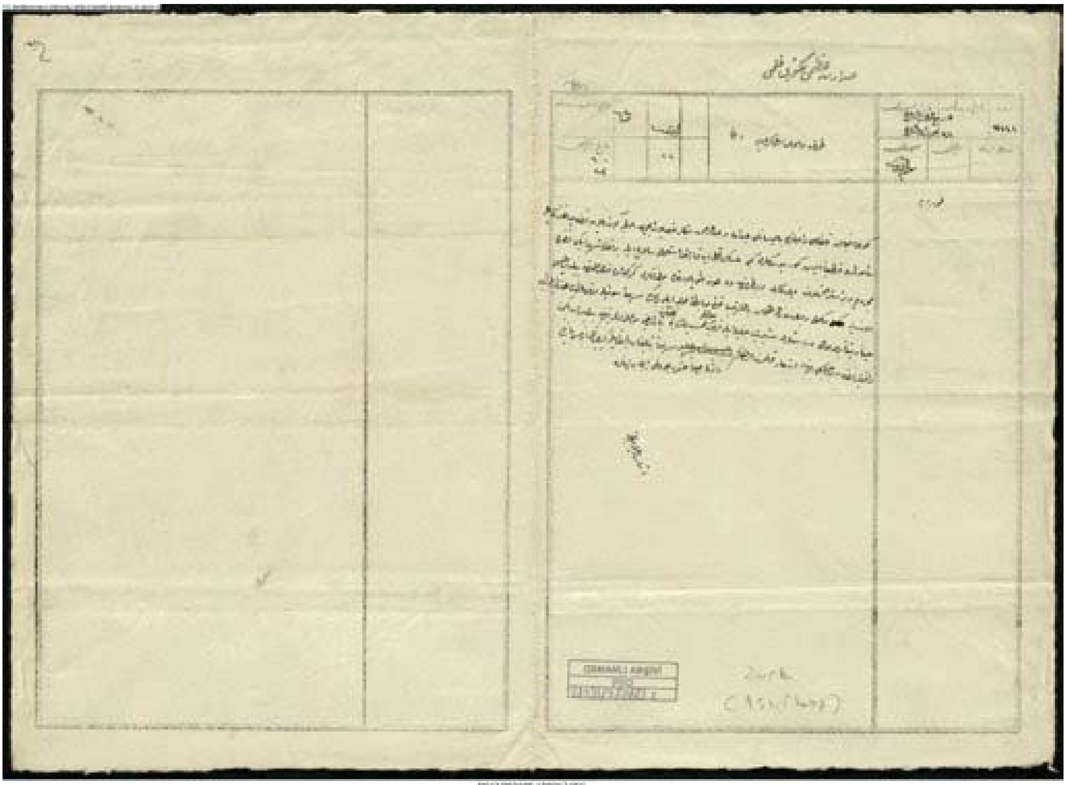

<table>
<tr><td>BEO</td><td>002108.158062</td><td>8 ڕەبیعی کۆتایی 1321</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ لایەنی والآی سەر عەسکەریمان
لـە نـاو قـەزای کـۆی سـانجەق بـۆ وەرگرتنـی داهاتـی خەڵکـی بالیسـان عەبدوڵـڵا بـەگ و عەبدولرەحـمان بـەگ لەگـەڵ مەفـرەزەی نیزامیـە و فەرمانبـەران نێـردراوە، بـە هیـچ شـێوەیەك ئاسـانکاریان بـۆ کارەکانیـان نەکـردووە، لـە بەرامبـەر سـەربازی شـاهانە چەکیـان بـەکار هێنـاوە، یـەك نەفـەر شـەهید بـووە و دوو نەفـەر برینـدار بـووە، یـەك ئێسـتریش لەناوچـووە، لەلایەکـی تریـش هاوکاریـان کۆکردۆتـەوە، لەسـەر ئـەو زانیاریانـەی کـە بـە موتەسـەرفیەتی کەرکـووك راگەیەنـدراوە، مەفرەزەیەکـی تـەواو هـەر ئێسـتا رێـك بخرێـت و لەگـەڵ ئەفسـەری خۆچێـی بەیەکـەوە بەپەلـە بنێردرێـت تـا ناوبـراوان لەگـەڵ هاوکارەکانیـان بەیەکـەوە بـە زینـدووی یاخـود مردوویـی دەسـتگیر بکرێـن، نـووسراو بـۆ موشـیرەتی شـکۆدار و جەنابـی فەریـق موحسـین پاشـا نـووسراوە، ئـەوەی بـە ویلایەتـی موسـڵ راگەیەنـدراوە لـە نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار ئامـاژەی پـێ کـراوە، بـە راگەیاندنـی ئـاگاداری بەپەلـە بـە فەرمانگـەی سـەربازی شـکۆدار راگەیەنـدراوە.</td></tr>
</table>

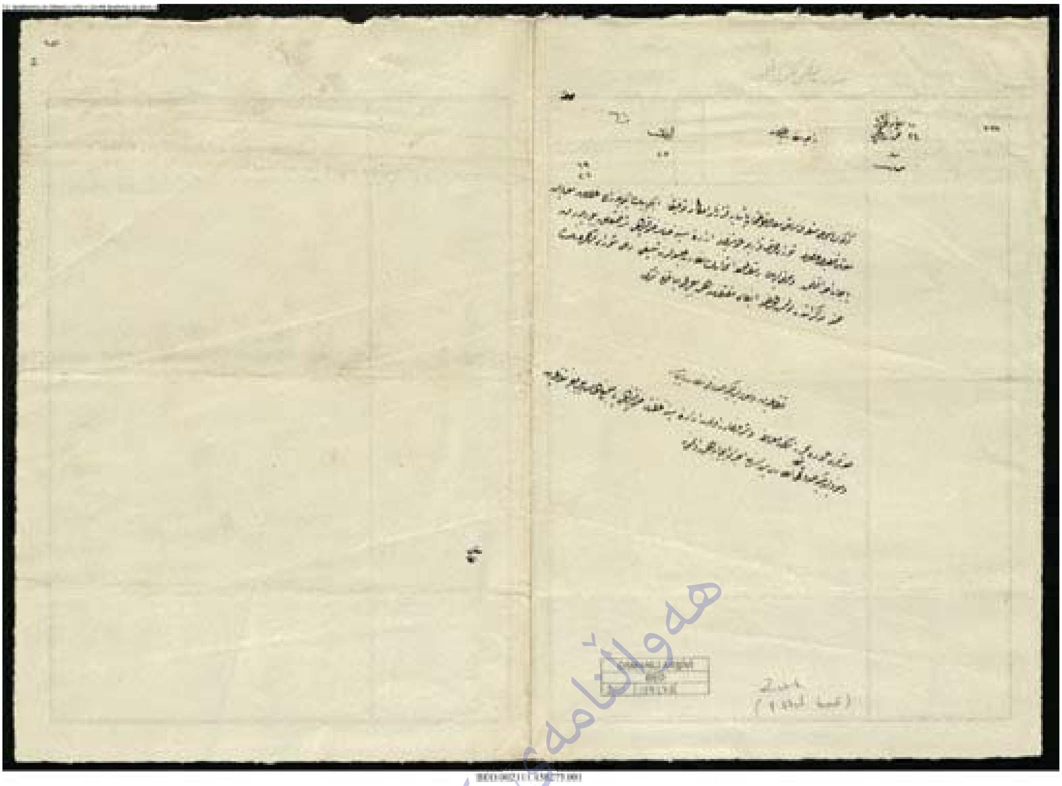

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002111.158275	11 رەبیعی کۆتایی 1321

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بـە پشـت بەسـتن بـە بریارنامـەی بریـارەکان موتەسـەرفی پێشـووی سـانجەقی کەرکـووك میـری میـران عوسـمان پاشـا ۲۲۵۰ مووچـەی دوورخراوانـی بـۆ دابیـن دەکرێـت، لـەم بارەیـەوە بـە بریـاری شـورای دەولـەت جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا رەزامەنـدی نیشـان داوە، کارەکـە جێبەجـێ کـراوە، هەروەهـا نەزارەتـی ناوبـراو ئـاگادار کراوەتـەوە کـە ناوبـراو لـە موتەسـەرفیەتێك هەڵبژێردرێـت، لـە شـورای ناوبـراو گفتوگۆکـراوە و نـووسراو کـراوە، تـا هیممـەت بکرێـت کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت.

28 ڕەبیعی کۆتایی 1321	002123.159221	BEO

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بـە مەبەسـتی دامەزراندنـی عوسـمان پاشـا موتەسـەرفی پێشـووی سـانجەقی کەرکـووک لـە موتەسـەرفیەتی سـانجەقی گۆریجـە، لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٢٧ ڕەبیعـی یەکـەم ١٣٢١ ژمـارە ١٩٥٤ بـە بڕیـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە بـە ڕەزامەنـدی ٢٧ ڕەبیعـی کۆتایـی ١٣٢١ی فەرمانی پاشـای جەنابی پەیوەندیـداری خەلافەت وێنـەی مەزبەتـەی قۆمیسـیۆنی ناوهاتـوو هاوپێچ بـۆ دەوڵـەت نێـردراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

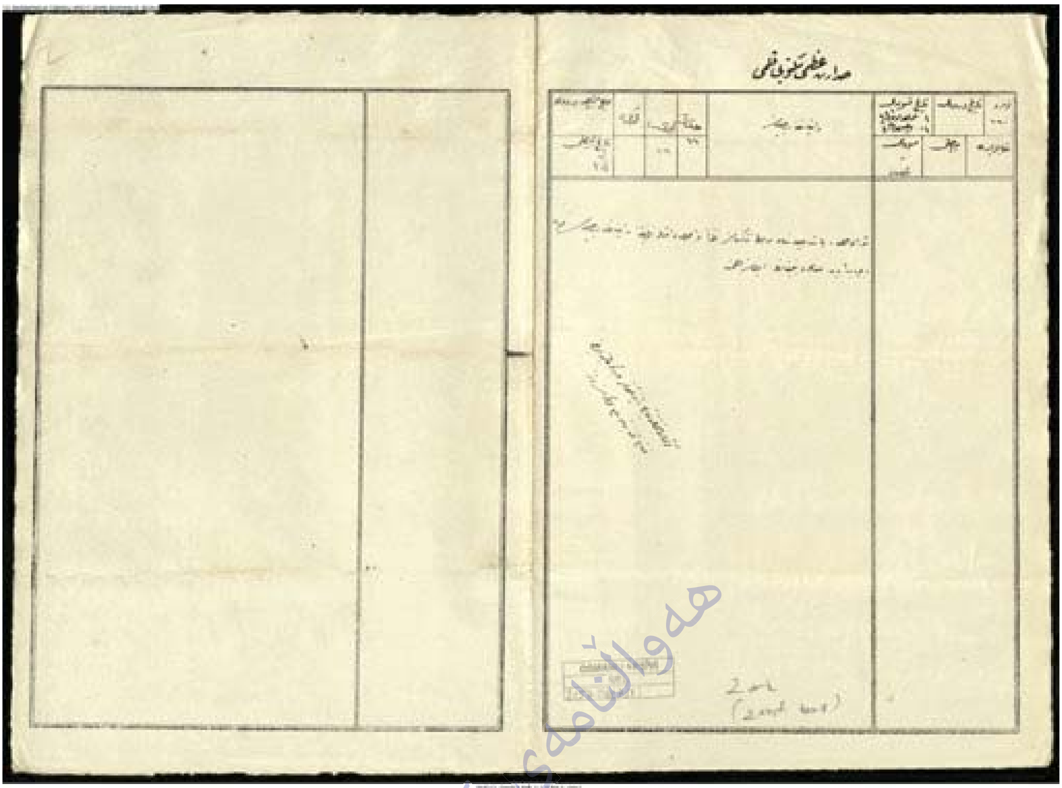

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002157.161751	4 جەمادی کۆتایی 1321

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بـە تێروانیـن لـە هاوپێچـی نـووسراوی سـەرۆکایەتی شـورای دەوڵەتـی شـکۆدار هەروەهـا پشـت بەسـتن بـە بـارودۆخ و نموونـەی هاوشـێوە لـە نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار مامەڵـە و ئـاگاداری جێبەجـێ بکرێـت.

ڕێگـە نەدرێـت کاتیبـی باجـی پێشـووی قەزای ڕانیە سـەر بە سـانجەقی کەرکـووک فەتـاح ئەفەندی دادگایـی بکرێت.

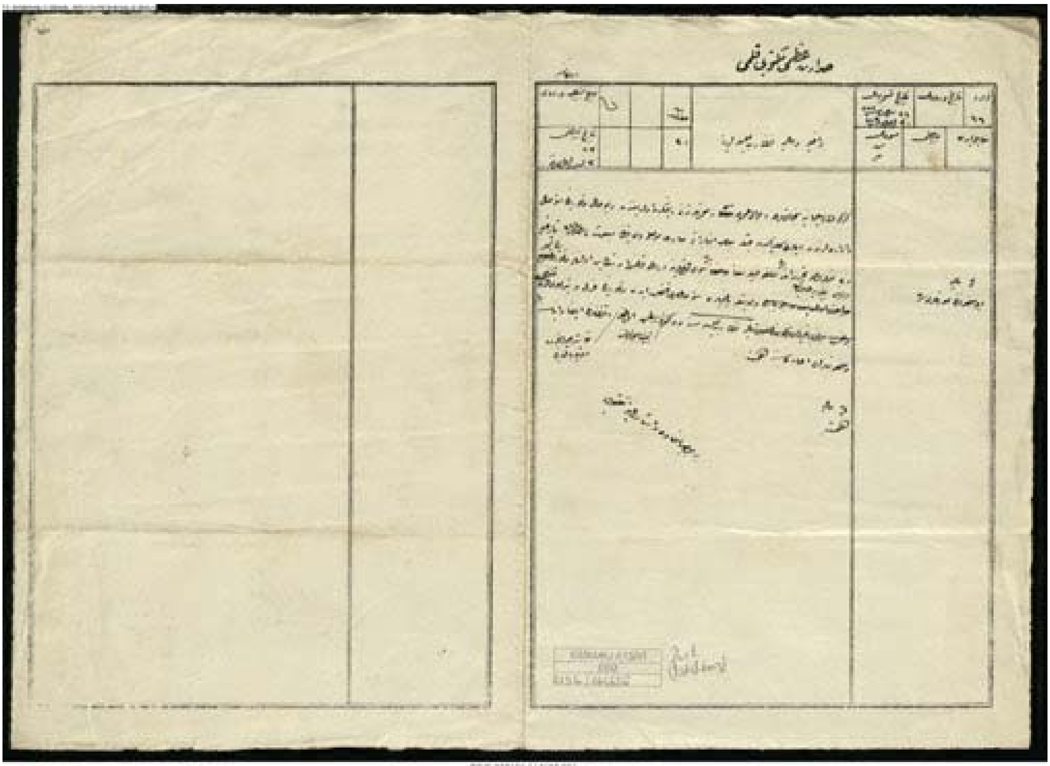

BEO.002196.164635.001

BEO	002196.164635	21 ڕەجەب 1321

بۆ نەزارەتی ناوەخۆ و دارایی شکۆدار
پارەوپولی گشتی سانجەقەکانی کەرکووك و سلێمانی بە چ شێوەیەك مامەڵەی لەگەڵ کراوە هەروەها ئەم حاڵە لەلایەن فەرمانبەرانەوە بە خراپی و لە ئیدارەکەیان پێدرێژیان کردووە، لەسەر هەندێك ووتە لە ویلایەتی موسڵ نووسراو لە مێژووی ٢ ڕەجەب ١٣٢١ ژمارە ٣ دەرچووە، لەگەڵ نووسراوی دارایی بەیەکەوە بۆ دەوڵەت نێردراوە، جگە لەمە ئەو فەرمانبەرانەی کە سکاڵایان لەسەر تۆمار کراوە، ئەمانە کێن و بۆ دەست نیشان کردنیان لە ویلایەتەوە بە گفتوگۆ لێکۆڵینەوە لە بارودۆخی خراپیان کراوە، لەسەر دوورخستنەوە و گۆرینەوەی ئەم فەرمانبەرانە، ئاگاداری دراوەتە نەزارەتی دارایی شکۆدار لە نەزارەتەوەش هەواڵ دراوەتە ویلایەت تا لە دارایی هیممەت بکرێت کارەکە جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت، دواتریش هاوپێچەکان بنێردرێتەوە.

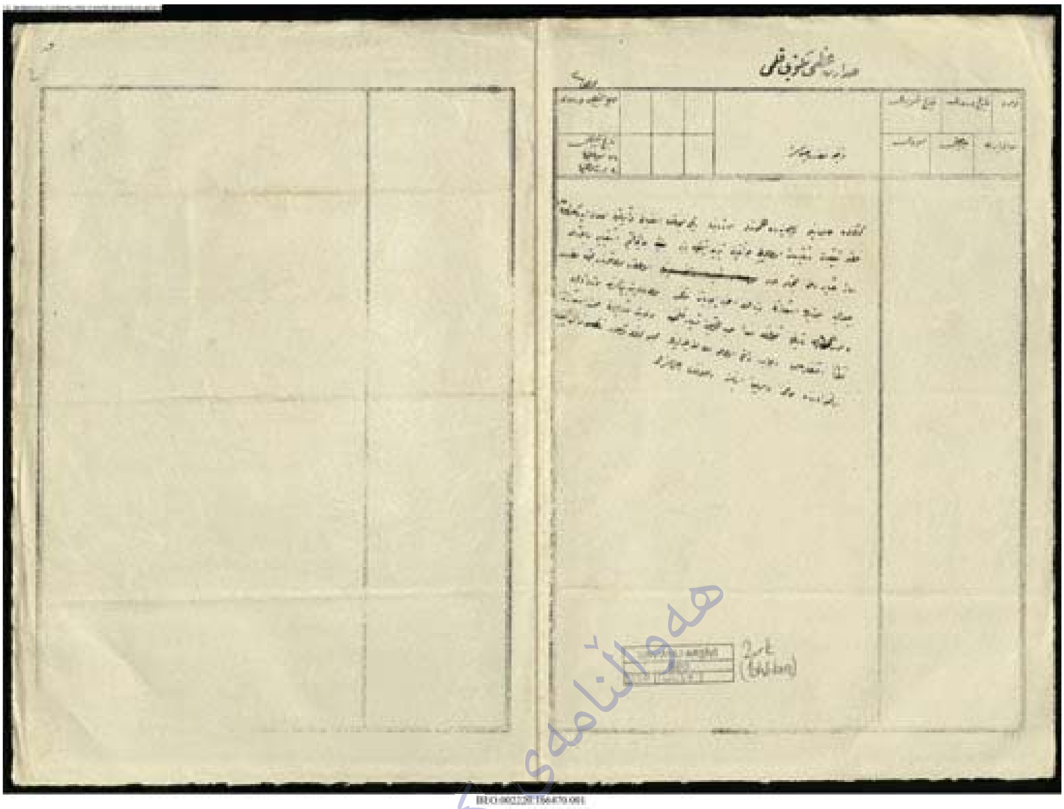

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002220.166470	26 شەعبان 1321

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لە کەرکووک تاڵەبانیەکان و لە سلێمانی هەمەوەندەکان هەر لە کۆنەوە ئاسایش و جێگیری هەردوو سانجەقەکەیان تێکداوە، لەبەر ئەوەی چاودێری ناکرێن و تەمبێ نەکراون، بوێریان زیادی کردووە و ئەگەر سەیری ئەم دوو چەتەیە بکرێت، گشت عەشیرەتەکان بوێری گەندەڵیان کردووە، لەم ئاماژانەی کە لە نەزارەتی شکۆدار هاتووە، هەرچی زووە کارەکە جێبەجێ بکرێت، تەلەگرافنامە لە مێژووی ٢ تشرینی دووەم ١٣١٩ ی ویلایەتی موسڵی بەهیە هاوپێچ بۆ دەوڵەت نێردراوە، بە تێروانین لە ئاماژەی ویلایەتی موسڵ جێبەجێ بکرێت و چۆنیەتی کارەکە لە ئەنجوومەنی تایبەتی بریکارەکان خوێندنەوەی بۆ بکرێت، بە پەلە رابگەیەندرێت و هاوپێچەکان ڕەوان بکرێتەوە.

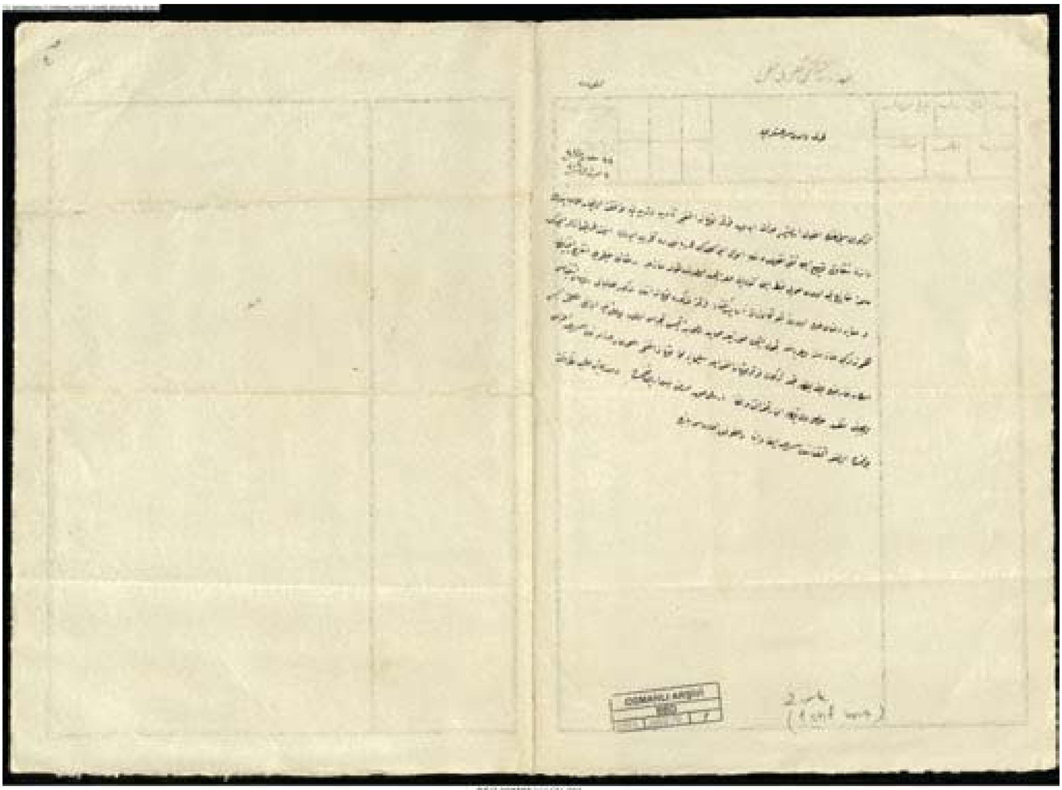

BEO-002222.166636.001

<table>
<tr><th>BEO</th><th>002222.166636</th><th>29 شەعبان 1321</th></tr>
<tr><td colspan="3">لایەنی واڵای سەرعەسکەریمان
تاڵەبانیــەکان ئاســایش و ئەمنیەتــی ســانجەقی کەرکووکیــان تێکــداوە، لەبــەر ئــەوەی قوماندانیەتــی فرقــە لــە تەمبــێ کــردن و پەروەردەکردنیــان ســەرکەوتوو نەبــووە، بەمــەش چەتەکانیــان زیــادی کــردووە، لــە کاری کوشــتنی خەڵــك و تاڵانکردنــی پــارە و کەلوپەلــی خەڵــك بەردەوامــن، ئەمنیەتــی ڕێگایــان نەهێشــتووە لەگــەڵ ئەمــەش ئــەم ئــاوەی کــە ناکۆکــی لەســەرە دەســتیان بەســەر داگرتــووە، بۆیــە ناکۆکــی ســەریهەڵداوە، بــۆ ئــەوەی ڕێگــە نەدرێــت شــەرێکی گــەورە ڕووبــدات و ســەرپێچی ئاســایش کۆتایــی پــێ بێــت، پارێــزگاری لــە ســەرۆکی چەتــەی تاڵەبانــی کــردووە لــە ئەنجامــی پارێــزگاری کــردن و خــۆ بەخــاوەن زانیــن ئەنجامــی هەبــووە، هەرچــی زووە لــە قوماندانــی فرقــەی کەرکــووك و قوماندانــی لیــوای ســلێمانی چاکســازی بکرێــت و لــەم تەلەگرافنامەیــەی کــە لــە ویلایەتــی موســڵ وەرگیــراوە، هاوپێــچ بــۆ لایەنــی ســپاهیدار نێــردراوە، بەراییــەکان ســەرنج ڕاکێــش بــووە، بۆیــە هەرچــی زووە کارەکــە جێبەجــێ بکرێــت و ڕابگەیەندرێــت، هاوپێچەکانیــش ڕەوان بکرێتــەوە.</td></tr>
</table>

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002225.166836	3 رەمەزان 1321

بۆ لایەنی والی سەر عەسکەریمان
هاوپێچــی نــووسراوی ٢ رەمــەزان ٣٢١، لــە ســانجەقەکانی کەرکــووك و ســلێمانی ناکۆکــی و رووبەڕووبوونــەوەی عەشــیرەتەکان یــەك لــە دوای یەکــدا روو دەدات، بۆیــە پێویســت دەکات ســەربازی شــاهانە رووبکاتــە ناوچەکــە، بــۆ ئــەم مەبەســتە گفتوگــۆ لەگــەڵ موشــیرەتی شــکۆدار کــراوە، لەبــەر ئــەوەی ســەرباز درەنــگ دەگاتــە ناوچەکــە وا دەکات شــۆرشــی گــەورە رووبــدات، هەروەهــا ئــەو قوماندانــەی ئەرکــی پــێ ســپێردراوە چاکســازی بــکات لێبووردنــی گشــتی راگەیانــدووە و جگــە لــە ئاشــتکردنەوەی نێوانیــان هیــچ مامەڵەیەکــی تەمبــێ کــردن ئەنجام نــەدراوە، لەســەر هەندێــك ووتــە تەلەگرافنامــە لــە ویلایەتــی موســڵ لــە مێــژووی ٩ تشرینــی دووەم ١٣١٩ بۆ ســەر عەســکەر نێــردراوە، لەســەر نووســراوەکانی تــر و ئاماژەی پێشــوو هەرچــی زووە کارەکــە ئەنجام بدرێــت و هاوپێچەکانــی بنێردرێتــەوە.

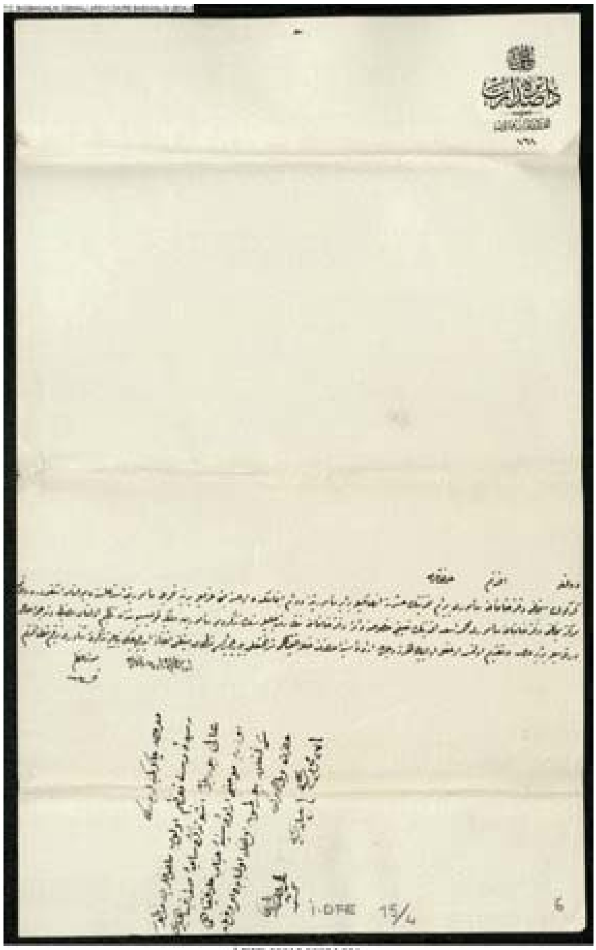

I.DFE.00015.00004.006

İ.DFE	00015.00004	17 موحەررەم 1322

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٦١
فەرمانبـەری دەفتەرخاقانـی سـانجەقی کەرکـووك بەیـرام ئەفەنـدی بـە هـۆی خواردنـەوە و خـو پێوەگرتنـەوە لـە ئەرکەکـەی بـەردەوام نییـە و بـە باشـی کارەکانـی بەڕێـوە نابـات، بۆیـە دوور بخرێتـەوە و لـە شـوێن ئـەو فەرمانبـەری دەفتەرخاقانـی مەرکـەزی سـانجەقی ویلایەتـی ئیشـقۆدرە محەمـەد ئەسـعەد ئەفەنـدی دابمەزرێـت کـە خـودی خـۆی داوای گواسـتنەوەی ئەرکەکـەی کـردووە، بـۆ ئـەم مەبەسـتە نـووسراوی نەزارەتـی دەفتەرخاقانـی شـکۆدار و مەزبەتـەی قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە ڕێکخـراوە و لەگـەڵ ئەوراقـی وەرگێـردراوی زانیـاری بەیەکـەوە ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرمووێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە ڕاگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.
سەدری ئەعزەم

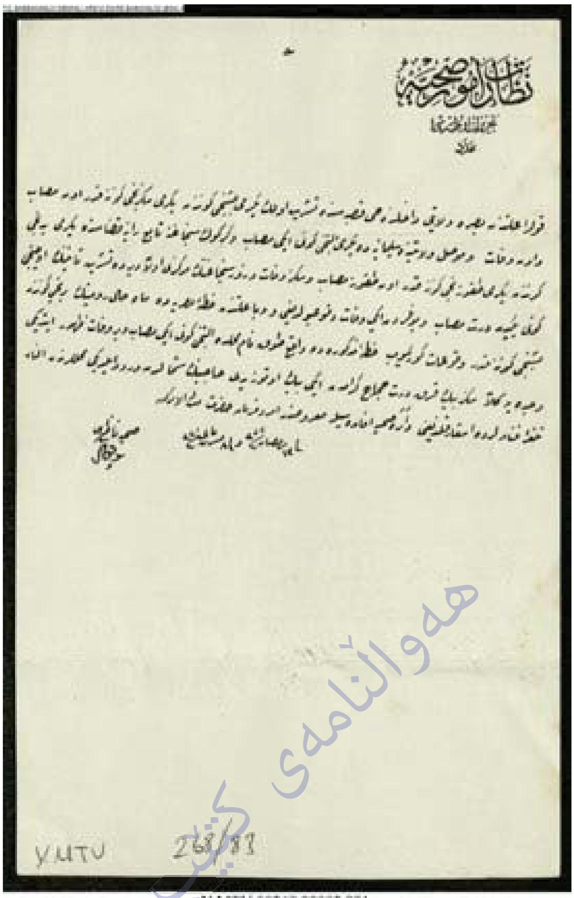

Y.MTV.00268.00083.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>Y.MTV</td><td>00268.00083</td><td>13 رەمەزان 1322</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی کاروباری تەندروستی
ژووری تەحریرات
سەبارەت بە نەخۆشی کۆلێرا، لە شارۆچکەی حەی سەر بە ویلایەتی بەسرا لە تشرینی یەکەمی رۆژی ٢٥ تا ٢٨ تەنیا ١٠ تووشبوو و ١٠ مردوو هەبووە، هەروەها لە سلێمانی سەر بە ویلایەتی موسڵ لە رۆژی ٢٦ تەنیا ٢ تووشبوو، لە قەزای رانیە سەر بە سانجەقی کەرکووکیش لە رۆژی ٢٧ تا ٢٩ تەنیا ١٩ تووشبوو و ٨ مردوو هەبووە، هەروەها دیر کە مەرکەزی سانجەقی زورە لە مانگی تشرینی دووەم رۆژی ٣ تا ٢٩ تەنیا ٤ تووشبوو و لەوانەش دووانیان مردووە.
نازری تەندروستی</td></tr>
</table>

A.}MKT.MHM.00587.00011.002

A.MKT.MHM	00587.00011	13 جەمادی یەکەم 1322

تەلەگرافنامە

جەنابی سەدارەت

لە سلێمانی نەخۆشی کۆلێرا زۆر بە قورسی بڵاوبۆتەوە، هەر خۆشی لە خاکی ئێران بە شێوەیەکی قورس بڵاوبۆتەوە، لە ماوەی سێ ساڵیش دەبێت پزیشکێکی گونجاو بۆ بەغداد نەدۆزراوەتەوە، بۆیە فەرمان دراوە لە بەسراش کەسێك بدۆزرێتەوە و بنێردرێت، ئەگەرچی نەزارەتی تەندروستی ئاگادارکراوەتەوە، بەڵام ئاساییە کە لە بەسراش نەدۆزراوەتەوە، لە ناو ویلایەت لەگەڵ چاودێرێکی تەندروستی لە کەرکووکیش تا رادەیەك پزیشکێك دۆزراوەتەوە، جگە لەوە پزیشکی فەرمانبەر نییە بە پزیشکی سەربازی تا رادەیەك کێشەیە، هەروەها لە قەزای هەولێر یەك پزیشکی شارەوانی بەپەلە بنێردرێت، بریار و فەرمان.
والی موسڵ نوری

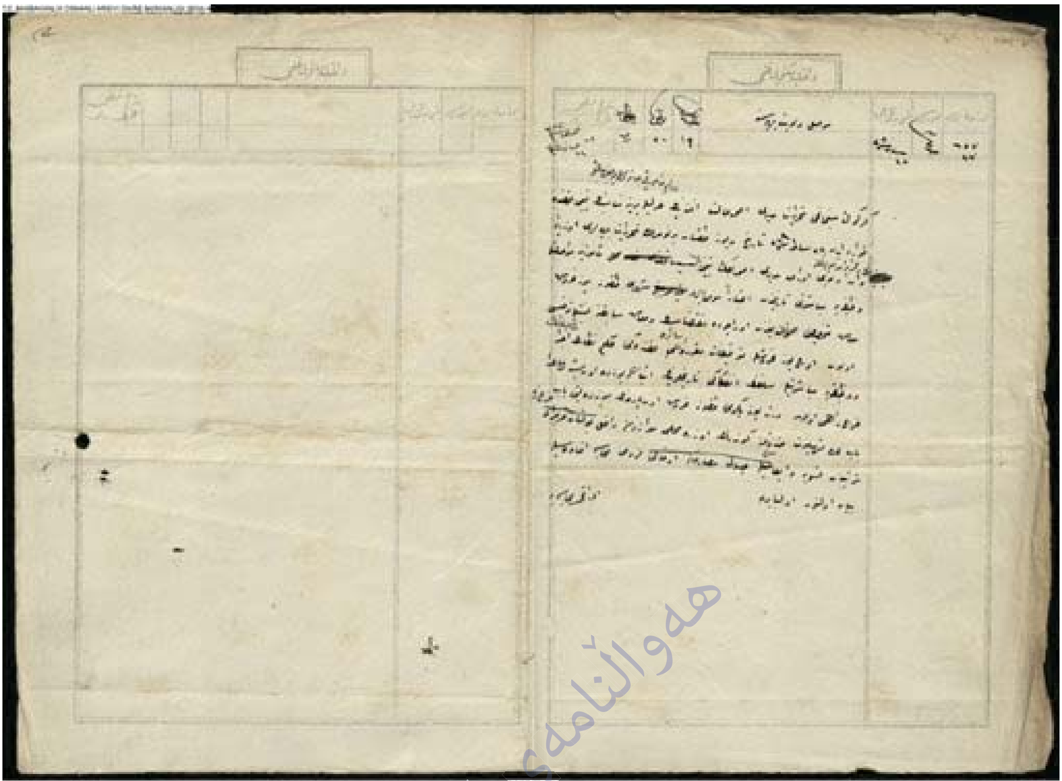

DH.MKT.00847.00076.001

هەواڵنامەی کتێب

<table dir="rtl">
<tr><td>DH.MKT</td><td>00847.00076</td><td>18 سەفەر 1322</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی موسڵی بەهیە
بەڕێوەبـەری تەحریراتـی سـانجەقی کەرکـووك ئەحمـەد حالـەت ئەفەنـدی گونجـاو نییـە لـە کارەکـەی بـەردەوام بێـت، بـە دوورخسـتنەوەی کەسـێکی گونجـاو لـە شـوێنەکەی دادەمەزرێـت، لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٢٨ شـوبات ١٣١٩ ژمـارە ١٩١ بەڕێوەبـەری ئەوراقـی ویلایەتـی وان ئەحمـەد بـەگ لـە بەڕێوەبەرایەتـی تەحریراتـی ناوهاتـوو دادەمەزرێـت، لـە مێـژووی ڕۆیشـتنی بۆ شـوێنەکەی و دەسـت بە کار بوونـی ناوبراو مانگانـە ٩٠٠ قـوروش مووچەی بۆ دابیـن دەکرێـت، کارەکـەی پێشـوو و مووچـەی پێشـووی وەسـتێنراوە، هەروەها بە گوێـرەی نیزام و سـوێندخواردنی و دەسـت بـە کار بوونـی لـە ئەرکەکـەی مێژووی دەسـت لە کار کێشـانەوەی لـە ئەرکەکـەی پێشـووی رادەگەیەندرێت، هەروەهـا لـە سـەدا ١٥ جگـە لـە خەرجـی ڕێـگا ٤٢٩ قـوروش و ١٠ پارچـە دەکات، لـە سـەدا ٥ی بۆ سـندوق دەڕوات، لـە موازەنـەی ناوەخـۆ خەرجـی ڕێگاکـە ڕێـك دەخرێـت و دابیـن دەکرێـت بـە ووتـەی ژمێریـاری رادەگەیەندرێـت.</td></tr>
</table>

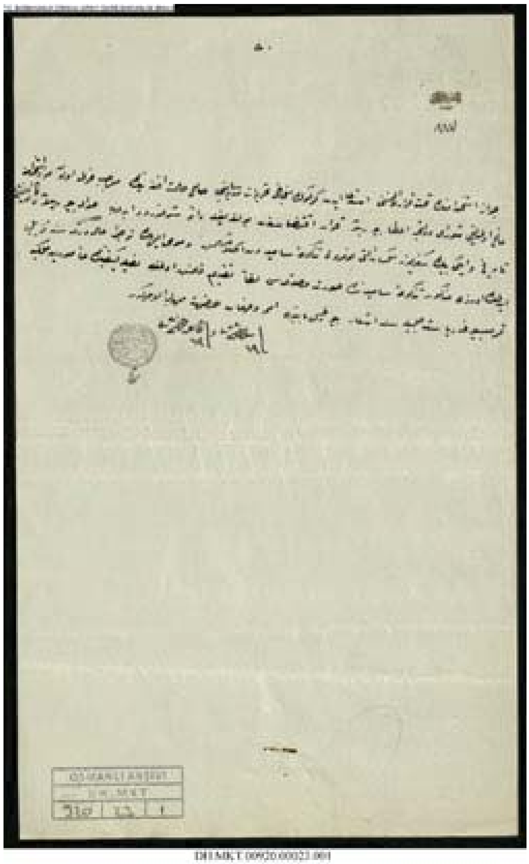
OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT

DH.MKT.00920.00023.001

<table>
<tr><th>DH.MKT</th><th>00920.00023</th><th>19 شەوال 1322</th></tr>
<tr><td colspan="3">بەڕێوەبەری قەڵەمی فەرمانبەران
٨١٧
مۆڵەتــی بەکارهێنانــی خراوەتــە ژێــر بریــارەوە، بۆیــە بەڕێوەبــەری تەحریراتــی پێشــووی ســانجەقی کەرکــووک ســاڵح حالــەت ئەفەنــدی داواکاری بــەرز کردۆتــەوە، بــە گوێــرەی بابەتــی دوورخســتنەوەکەی، بەکارهێنانــەوەی قەدەغــە نییــە، بریــار لــە شــورای دەوڵــەت وەرگیــراوە، لــە نــووسراوی ســەدری ئەعــزەم لــە مێــژووی ٧ کانوونــی یەکــەم ١٣٢٠ ژمــارە ٢٨٨٦ دەرکەوتــووە هەروەهــا ناوبــراو ئەوراقــی وەرگیــراوی کەســێتی لەگــەڵ وێنــەی پەســەندکراوی نــووسراوی ســەدری ئەعــزەم هاوپێــچ پێشــکەش کــراوە، چۆنیەتــی جێبەجــێ کردنــی کارەکــەش لــە ســەرۆکایەتی قۆمیســیۆنی فەرمانبەرانــی مولکیــەی شــکۆدار ئامــاژەی پێکــراوە، لــەم بابەتــەدا بریــار و فەرمــان بــۆ جەنابــی ئــەو کەســەیە کــە فەرمــان دەردەکات.
مۆری بەڕێوەبەری قەڵەمی فەرمانبەران</td></tr>
</table>

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002295.172051	1 موحەررەم 1322

بۆ نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی
بـۆ سـەرۆکایەتی فەرمانگـەی حقوقـی دادگای سـەرەتایی ویلایەتـی ئەدەنـە، سـەرۆکی دادگای بازرگانـی مەرکـەزی ویلایەتـی ناوهاتـوو شـاکر ئەفەنـدی هەروەها بۆ شـوێنی یاریدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی کەرکـووك رفقـی ئەفەنـدی بـاش کاتیبـی دادگای ئیسـتینافی ویلایەتـی موسـڵ ئیبراهیـم ئەفەنـدی سـوێندی یاسـایی بخـۆن، لـەم بارەیـەوە لەسـەر راپۆرتـی مێـژووی ٨ جەمـادی سـەرەتایی ١٣٢١ ژمـارە ٨٢٢ جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشا لە مێژووی ٢٨ جەمـادی یەکـەم ١٣٢١ رەزامەندی نیشـان داوە، کارەکە جێبەجێ بکرێت.

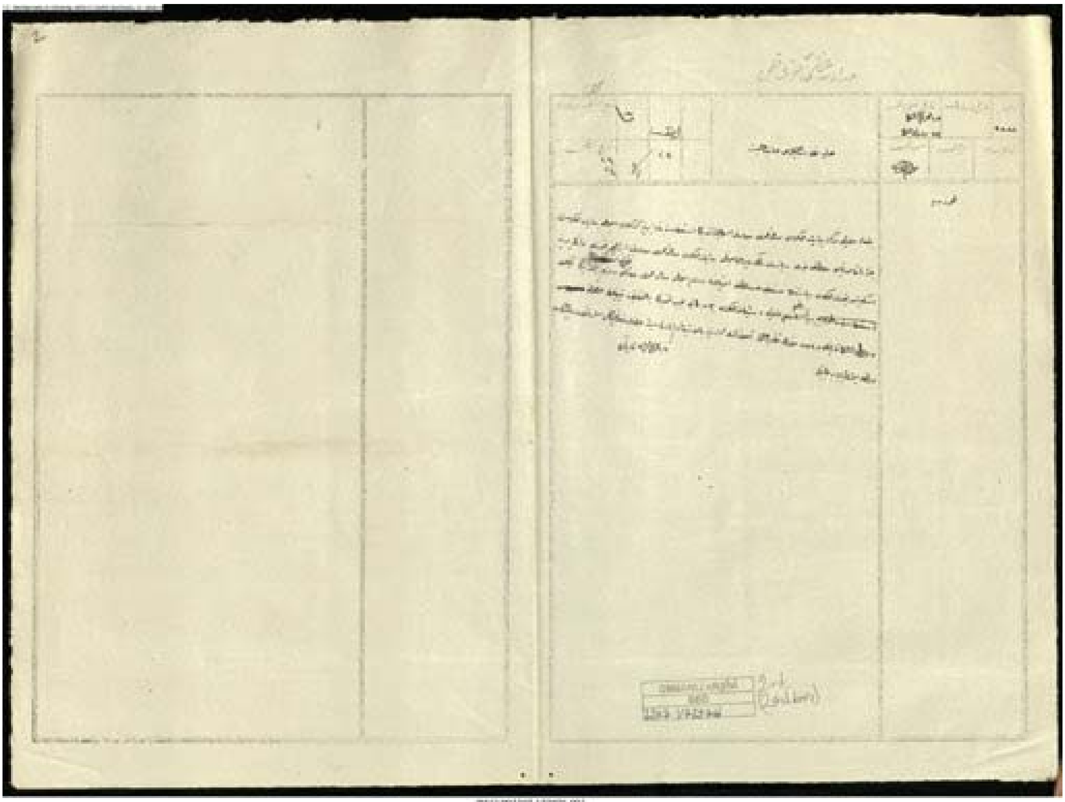

BEO	002307.172976	18 موحەررەم 1322

بۆ نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی
یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی مەرکـەزی ویلایەتـی بەغـداد ئیسـماعیل ئەفەنـدی لێبـووردراوە، بۆیـە لـە شـوێن ئـەو سـەرۆکی فەرمانگـەی سـزای دادگای سـەرەتایی سـانجەقی کەرکـووك مسـتەفا نـوری و بـۆ سـەرۆکایەتی ناوهاتـووش یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی حەمـا ئیبراهیـم فـەوزی بـۆ شـوێنی ئەویـش حەسـەن لوتفـی ئەفەنـدی کـە لـە سـەرۆکایەتی دادگای بازرگانـی ئەسـکی شـەهیر بـووردراوە، هەروەهـا بـۆ شـوێنی یاریـدەدەری داواکاری گشـتی سـانجەقی دەرسـیم رەمـزی ئەفەنـدی بـاش کاتیبـی دادگای ئیسـتینافی ویلایەتـی ئـەرزروم نەجیـب ئەفەنـدی سـوێندی یاسـایی بخـۆن، لـە بـارەی دامەزراندنیشـیان لەسـەر راپۆرتـی مێـژووی ٧ زیلحیجـە ١٣٢١ ژمـارە ٨١٦ جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا مێـژووی ١٦ موحـەررەم ١٣٢٢ رەزامەنـدی نیشـان داوە.

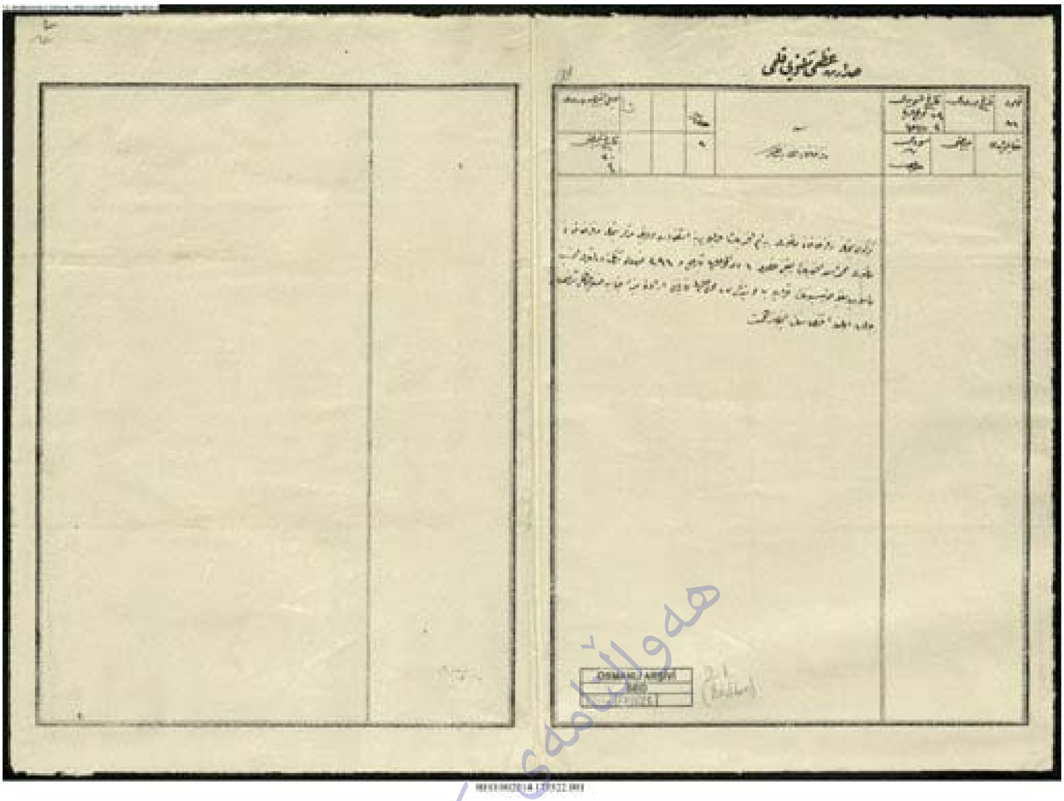

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002314.173522	29 موحەڕرەم 1322
بۆ نەزارەتی دەفتەرخاقانی شکۆدار فەرمانبـەری دەفتەرخاقانـی سـانجەقی کەرکـووك بەیـرام ئەفەنـدی دوور خراوەتـەوە و لـە شـوێن ئـەو فەرمانبـەری دەفتەرخاقانـی مەرکـەزی سـانجەقی ویلایەتـی ئیشـقۆدرە محەمـەد ئەسـعەد ئەفەنـدی دامەزرێـت، لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٦ زیلحیجـە ١٣٢١ ژمـارە ٣٩٦ ی دەوڵـەت بـە بڕیـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا لـە مێـژووی ٢٧ موحـەڕرەم ١٣٢٢ ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

BEO	002317.173714	سەرەتایی سەفەر 1322

فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
هۆبەی چوارەم
٣٠٦
راگەیەندراوی بەندەیە
موتەســەرفی داهاتــووی ســانجەقی ســلێمانی ســالم ئەفەنــدی تــا دەگاتــە شــوێنی مەبەســت و دەســت بــە ئەرکەکــەی دەکات، بــە وەکالــەت موتەســەرفی لیــوای ناوهاتــوو بەرێــوە ببردرێــت، بــۆ ئەمــەش فەرمــان بدرێتــە میــری رەدیفــی لیــوا یوســف کەنعــان پاشــا، هاوپێــچ تەلەگرافنامــە لــە ویلایەتــی موســڵ نێــردراوە، بــە راگەیەنــدراوی عالــی بــۆ جێبەجــێ کــردن و راگەیاندنــی نــووسراوی ســەدری ئەعزەمــی پەیوەندیــداری ســەدارەت لــە مێــژووی ٣ نیســان ١٣٢٠ حەواڵــەی فەرمانگــەی ئەرکانــی جەنگــی گشــتی کــراوە، لــە ویلایەتــی ناوهاتــوو داواکــراوە یوســف پاشــا رەدیفــی لیــوای ســلێمانی بــە وەکالــەت لــە موتەســەرفی لیــوای ناوهاتــوو دابمەزرێــت، ئەگەرچــی لــە موشــیرەتی لەشــکری شەشــەمی همایۆنــی شــکۆدار ئامــاژەی پێکــراوە، بــەڵام لــە کاتــی خۆیــدا پاشــای ناوهاتــوو لــە چاکســازییەکانی ســانجەقەکانی ســلێمانی و کەرکــوك ئەرکــی پــێ ســپێردراوە، بــەڵام هیــچ کارێکــی نەکــردووە، هەروەهــا بــۆ ئــەوەی ئــەم موتەســەرفە وەربگرێــت دەستپێشــخەری کــردووە و پاراوەتــەوە، بــەڵام وەرگرتنــی ئەرکەکــە گونجــاو نییــە، نــووسراوی ســەدری ئەعزەمــی پەیوەندیــداری ســەدارەت لــە مێــژووی ٢١ کانوونــی یەکــەم ١٣١٩ ژمــارە ٢٧٢١ ئامــاژەی پێکــردووە کەســێکی گونجاوتــر دەســت نیشــان بکرێــت و کۆتایــی بــە کارەکــەی ئەویــش بهێنرێــت، لــە وەڵامــدا ئامــاژە دراوەتــە موشــیرەتی ناوهاتــوو، ئەمجــارە بــۆ دووپاتکردنــەوە نــووسراو کــراوە، وەڵام و راگەیەنــدراو و ئامــاژەی ناوهاتــوو و تەلەگرافنامــەی ناوهاتــوو هاوپێــچ پێشــکەش کــراوە و دەنێردرێتــەوە، لــەم بابەتــەدا بریــار و فەرمــان بــۆ جەنابــی ئــەم کەســەیە کــە فەرمــان دەردەکات.
رزا سەرعەسکەر

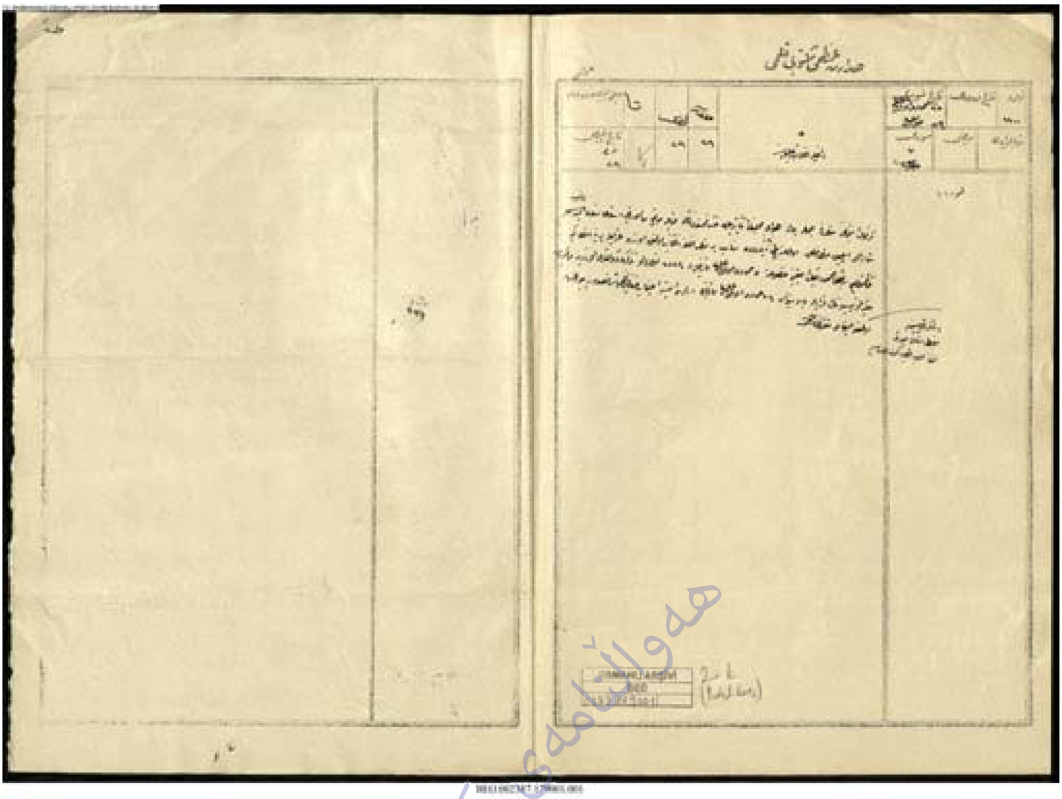

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002387.179001	28 جەمادی یەکەم 1322

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
موتەسـەرفی سـانجەقی کەرکـووك جەمـال بـەگ بەهـۆی کاریگـەری کەشـوهەوای ناوچەکـە نەخـۆش کەوتـووە، بۆیـە داوای کـردووە شـوێنی ئەرکەکـەی بگۆردرێتـەوە، لەبـەر ئـەوەی لێـرەش موتەسـەرفیەتیەکی کـراوە نییـە، ئەگـەر لـە داهاتـوو لـە موتەسـەرفیەتێکی گونجـاو هەڵبژێردرێـت، حاڵـی حـازر دوور بخرێتـەوە، لـە شـوێن ئـەو قائیمقامـی پێشـووی ئەنتاکیـا مەحمـود بـەگ دادەمەزرێـت، بـۆ ئەمـەش لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٥ جەمـادی یەکـەم ١٣٢٢ ژمـارە ٢٢٢٦ی دەوڵـەت بـە بریـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە لـە مێـژووی ٢٦ جەمـادی یەکـەم ١٣٢٢ جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، هەروەهـا وێنـەی مەزبەتـەی قۆمیسـیۆنی ناوهاتـوو هاوپێـچ نێـردراوە هیمـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی کارەکـە.

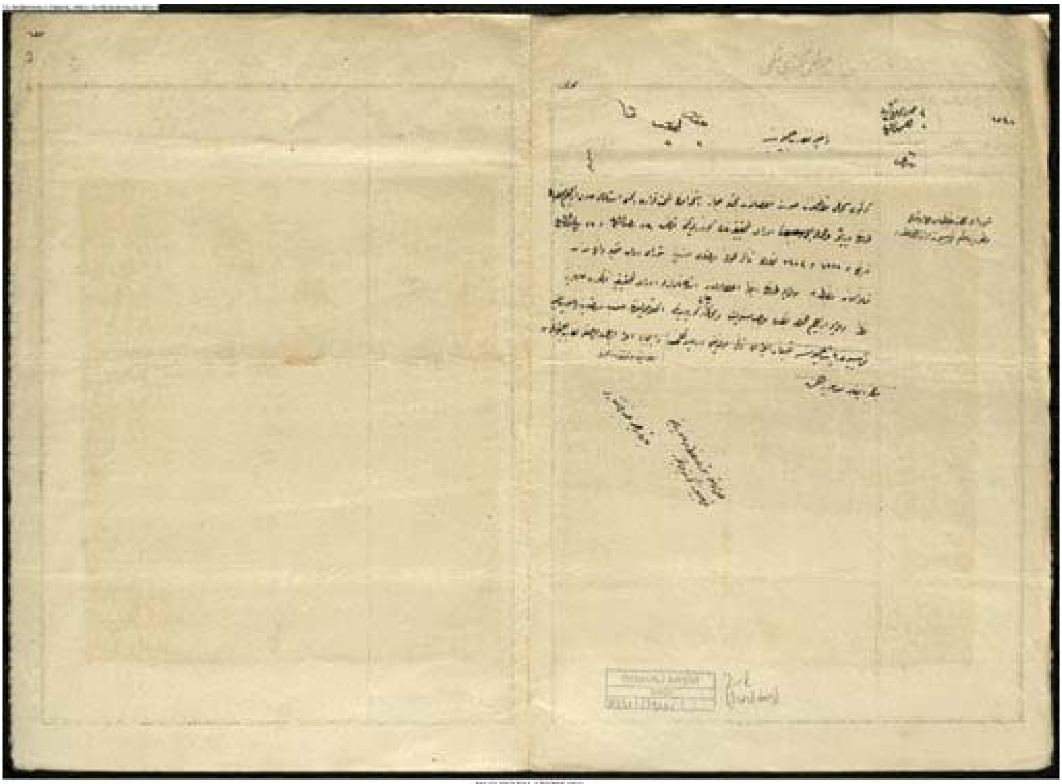

BEO	002391.179285	3 جەمادی کۆتایی 1322

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لـە موتەسـەرفی سـانجەقی کەرکـووك لـە وێنـەی دوورخسـتنەوەی سـەیر کـراوە، مۆڵەتـی بەکارهێنانەوەشـی خراوەتـە ژێـر بریـارەوە، لەلایـەن ئیبراهیـم موخلیـس بـەگ داواکاری بـەرز کراوەتـەوە، ئەوراقی لێکۆڵینـەوەی ناوبراو نێـردراوە، لـە نووسراوەکانـی ٢٩ رەجـەب ١٣٢١ و ٢٦ رەبیعـی یەکـەم ١٣٢٢ ژمـارە ٤٣٢١ و ١٦٢٣ حەواڵـە کـراوە، لـە فەرمانگـەی شـورای دەوڵەتیـش مەزبەتـە دراوەتـە قەڵـەم، لـە کۆتاییـدا لەلایـەن ناوبـراو داواکاری بـەرز کراوەتـەوە، بـە تێروانیـن لـە بابەتەکانـی ئەوراقـی لێکۆڵینـەوەی ناوهاتـوو ، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی مامەڵەکـە.

هەواڵنامەی کتێب

MF.İBT	00160.000048	1 سەفەر 1323

ژمارە ١٢
بۆ لایەنی نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار جەنابی پاشا
ڕاگەیەندراوی بەندەیە
عەبدولکەریم ئەفەندی موعەلیمی مەکتەبی روشدیەی قەزای هەولێر بەهۆی نەبوونی لیاقەتەوە واتە لێنەهاتوویییەوە، منداڵەکانی ئەولیاکان نایانەوێت بچنە مەکتەبەکە، ئەمڕۆ ئەم مەکتەبە وەستاوە، ئەم بارودۆخە بە نەزارەتی شکۆدار ڕاگەیەندراوە و هەواڵی پێ دراوە، لەم بارەیەوە لێکۆڵینەوەی پێویست ئەنجام بدرێت و ئەنجامەکەی رابگەیەندرێت، بۆ ئەمەش لە مێژووی ١٦ کانوونی یەکەم ١٣٢٠ ژمارە ٤٧ داوای بریار و فەرمان کراوە، چۆنیەتی کارەکە بە ڕێگەی ویلایەتی شکۆدار زانیاری دراوەتە موتەسەرفی کەرکووك، ئەمجارە موتەسەرفیەتی ناوهاتوو نووسراو هاتووە، لە وەڵامدا عەبدولکەریم ئەفەندی لێهاتوو و ناودارە لە بارەی پەروەردەکردن و فێرکردنی قوتابیەکانی زۆر ئەرکی بینیوە، ئەگەر ئەم جۆرە هەواڵە لە بارەیەوە ووترابێت، ئەوا ئەم جۆرە قسانە بە مەبەست ووتراوە، لە وەڵامی ئەم ئاگاداریەی کە نێردراوە لە ئەنجوومەنی کارگێری قەزای هەولێر مەزبەتە هاتووە و ئاماژە بەم زانیاریانە کراوە، لە لێکۆڵینەوەکانیش هەمان زانیاری هاتووە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
بەڕێوەبەری مەعاریفی موسڵ لەگەڵ بەڕێوەبەری مەکتەبی دواناوەندی

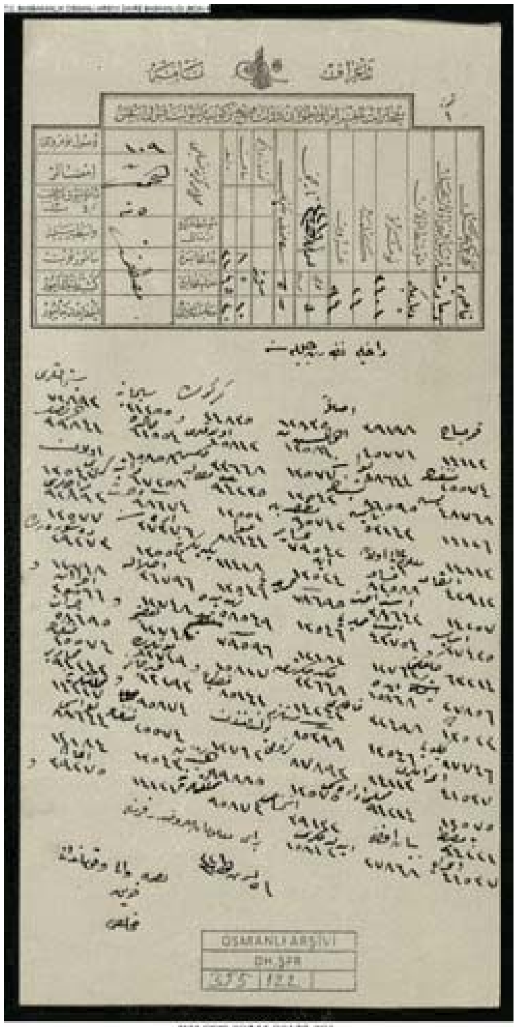

DH.ŞFR.00355.00122.001

<table>
<tr><td>DH.ŞFR</td><td>00355.00122</td><td>18 شەعبان 1323</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لەگەڵ ئەوەی لە دانیشتوانی سانجەقەکانی کەرکووك و سلێمانین هەر چۆنێك بێت ٥ کەسیان هاتۆتە لیوای مونتەفیك بۆ ئەوەی داواکاریەکانی خۆیان جێبەجێ بکەن، میزاجە وەحشیەکەیان دەزانرێت، لە نێوان عەشیرەتەکانی لیوا گەندەڵیان بڵاوکردۆتەوە و دوبەرەکیان خستۆتە نێوانیان، ئاسوودەیی گشتی و ئاسایشی ناوچەکەیان تێك داوە و بۆتە جێگەی هەرەشە، بۆیە پێویستە حکوومەت چاودێری ئەوانە بکات، بە هیچ شێوەیەك گونجاو نییە ئەمانە لە مونتەفیك بمێننەوە، پێویستە رەوانی مەملەکەتی خۆیان بکرێنەوە، ئەمەش لە دەستەی کارگێری خۆچێی بە مەزبەتە راگەیەندراوە، ئەم کەسانە گەرێندراونەتەوە مەملەکەتی خۆیان.
والی و قوماندانی بەسرە فەریق موخلیس</td></tr>
</table>

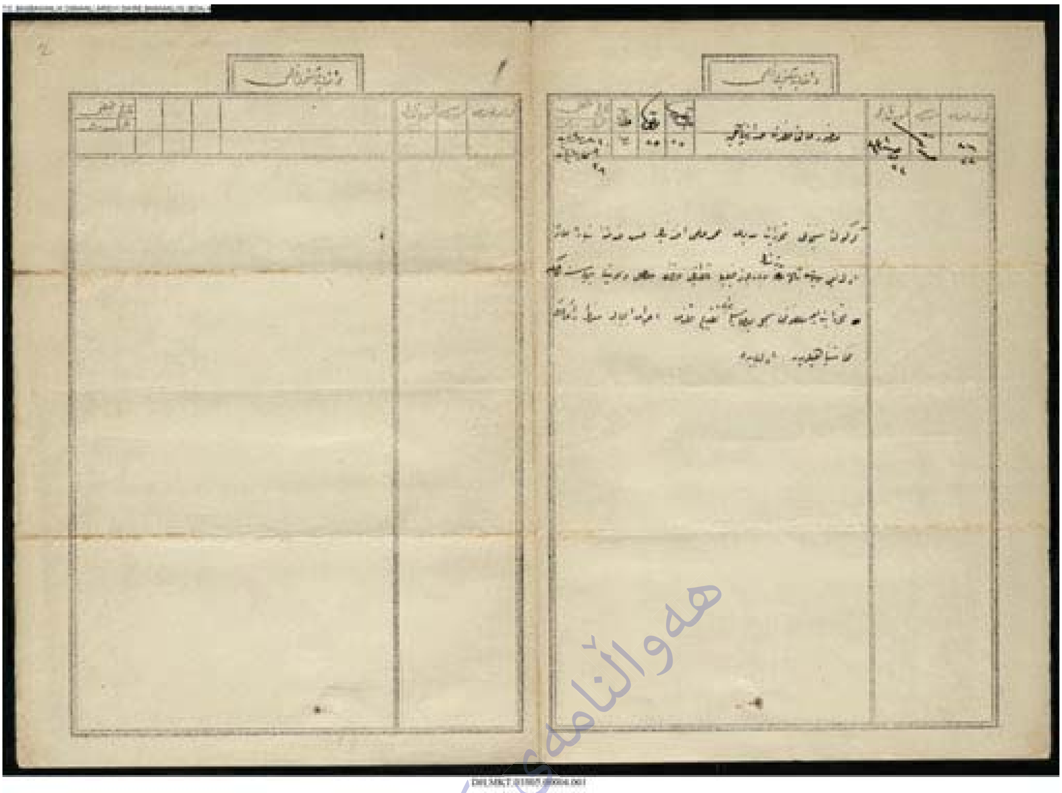

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	01005.00004	10 رەجەب 1323
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی بەڕێوەبەری تەحریراتی سانجەقی کەرکووک محەمەد حیلمی ئەفەندی بەهۆی کارە باشەکانی شایەنی ئەوەیە پلەکەی بەرز بکرێتەوە، بۆ ئەمەش بە پلەی سێیەم بەرز بکرێتەوە، بۆ ئەمەش نووسراو لە ویلایەتی موسڵی بەهیە هاتووە، لەگەڵ هاوپێچی پۆستەی تۆماری بەیەکەوە پێشکەش کراوە، جێبەجێ کردنی رای پەیوەندیداری فەخامەتە.		

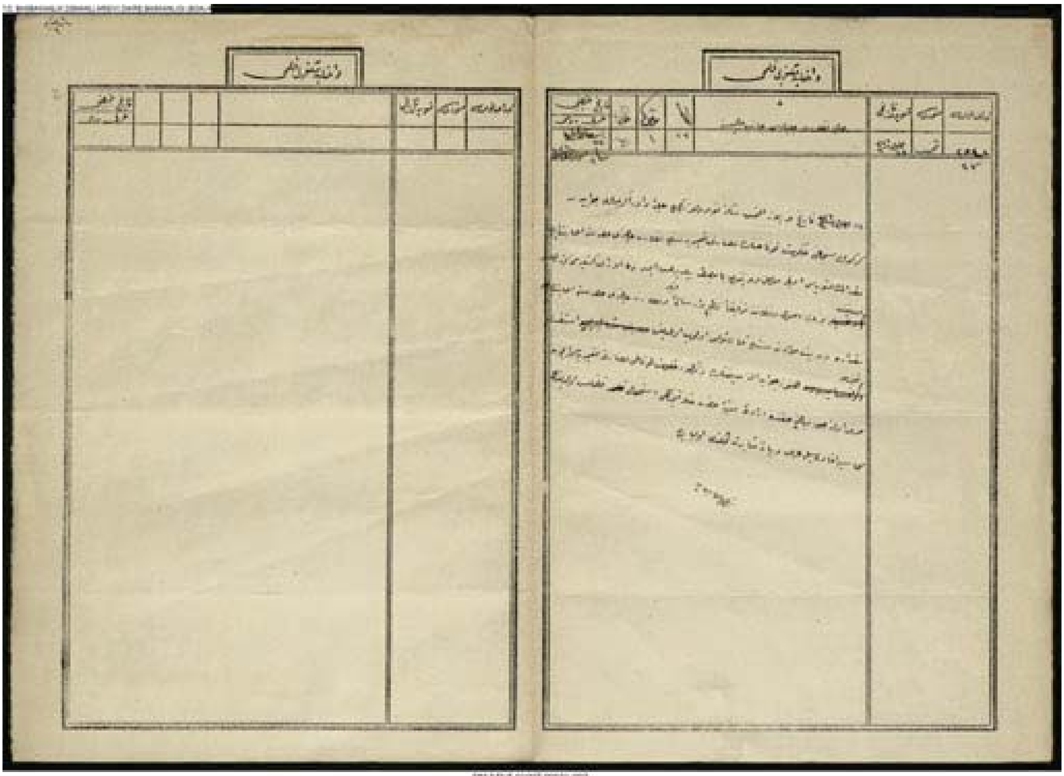

DH.MKT	01007.00031	22 شەعبان 1323

بۆ نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی
وەڵامی نووسراوی ١٤ ئەیلوول ١٣٢١ ژمارە ١٦٨ عالیە:
خەرجــی نۆژەنکردنــەوەی قۆناغــی حکوومەتــی ســانجەقی کەرکــووك لــە بەشــی نــەزارەت بــووە، لــە پاکتــاو کردنــی برەکــە بــە مەزبەتــەی ویلایەتــی موســڵ راگەیەنــدراوە، بــەڵام ئەوراقەکانــی دەرخســتەی نەنێــردراوە، بــە گوێــرەی نیــزام و یاســا نــووسراو کــراوە بــۆ رێکخســتن و ناردنــی، هەروەهــا پرســیار کــراوە ئاخــۆ بــری پارەکــە لــە موازەنــەی ویلایەتــدا بەرامبــەری هەیــە یاخــود نــا، هێشــتا وەڵام نەهاتــووە، هەرچــی خــەرج کردنــی خەرجــی نۆژەنکردنــەوەی قۆناغــی حکوومــەت پەیوەندیــداری خەلافــەت بــە فەرمانــی پاشــا رەزامەنــدی نیشــان نــەداوە، بــە ووتــەی ژمێریــاری راگەیەنــدراوە.

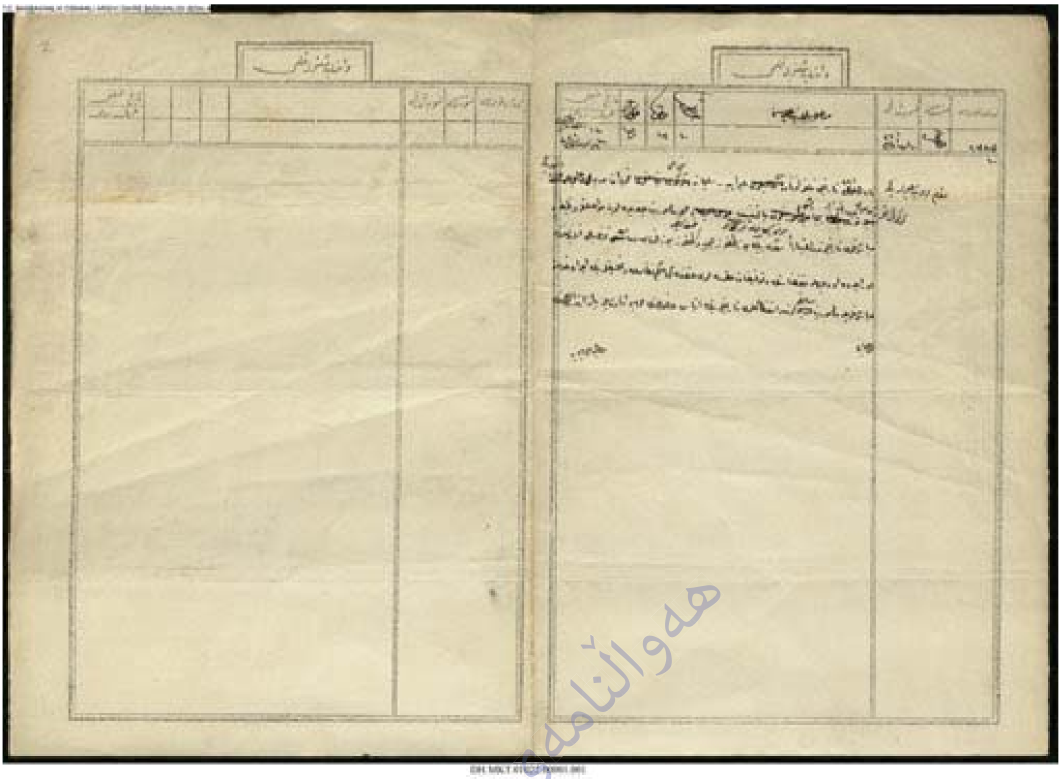

DH.MKT	01022.00001	1 رەمەزان 1323

بۆ ویلایەتی موسڵی عالی
٢٤ ئەیلـوول ١٣٢١ وەڵامـی تەلەگرافنامـەی پایـەی ویلایەتـی عالیـە، بەرێوەبـەری تۆمارکردنـی سـانجەقی سـلێمانی حاجـی حەسـەن ئەفەنـدی لەگـەڵ بەرێوەبـەری تۆمارکردنـی کەرکـووك نورەددیـن بـەگ گۆرینەوەیـان پـێ بکرێـت، لەگـەڵ گەیشـتنیان بـۆ ئەرکـە نوێیەکەیـان لـە مێـژووی دەسـت بـەکار بوونیـان مانگانـە نورەددیـن بـەگ ١١٠٩ و نیـو قـوروش و حەسـەن ئەفەنـدی ٩٠٠ قـوروش مووچـە وەردەگـرن، لـە بـارەی جێبەجـێ کردنـی بڕیارەکـەی نیـزام و سـوێند خواردنیـان ئەنجـام دەدرێـت، لەگـەڵ دەسـت بـە کاربوونیـان مێـژووی دەسـت لـە کار کێشـانەوە لـە ئەرکـی پێشـوو رادەگەیەندرێـت، بـە ووتـەی ژمێریـاری پەلـە کـراوە لـە راگەیاندنـی.

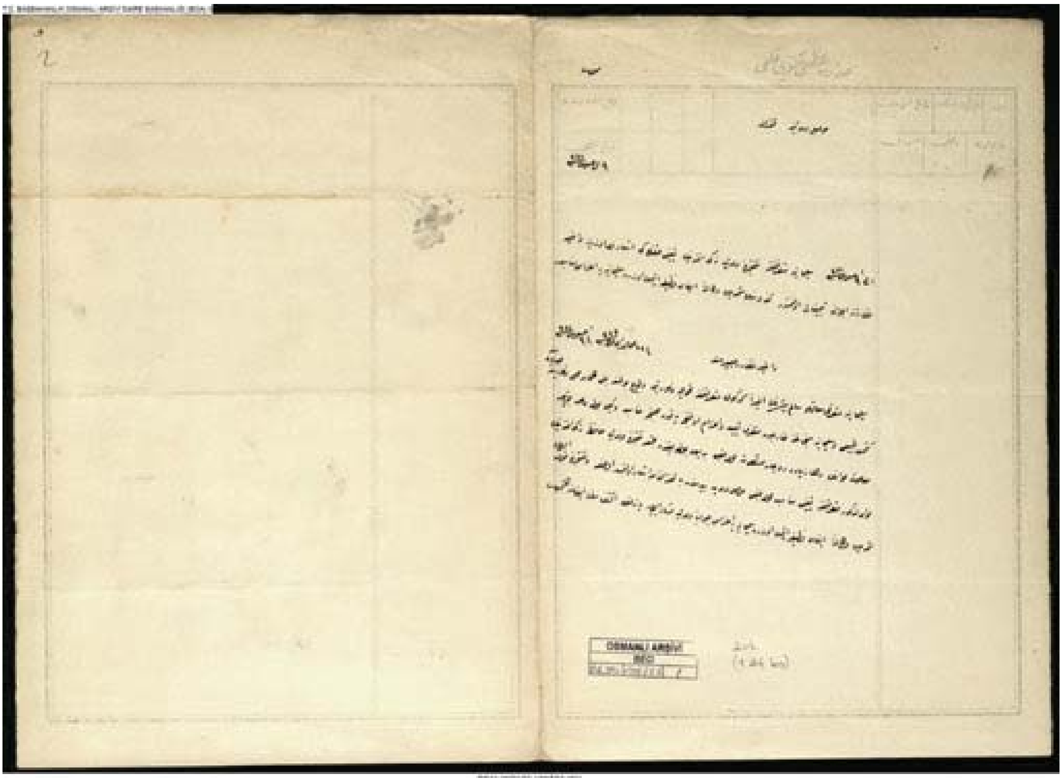

BEO	002650.198722	22 جەمادی کۆتایی 1323

تەلەگراف بۆ ویلایەتی موسڵ

لە ٩ ئۆغستۆس ١٣٢١ بۆ موتەسەرفیەتی سلێمانی زەکی ئەفەندی بە مەکتوپچی ویلایەت دادەمەزرێت، لەسەر ئەم ئاماژە پێکردنە راگەیەندراو دراوەتە نەزارەتی ناوەخۆ، حاڵی حازر بە وەکالەت کارەکە بەڕێوە ببات، رۆیشتنی بۆ سلێمانی گونجاوە.

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

لە کۆتاییدا موتەسەرفی سلێمانی سالم پاشا ئەرکەکەی گوازراوەتەوە بۆ موتەسەرفیەتی کەرکووك، هەر ئێستا بە ئاسایی زانراوە بچێتە سەر کارە نوێیەکەی، جگە لەمە تا موتەسەرفێکی تر لە دەرەوە دێت و لە سانجەقی سلێمانی دادەمەزرێت و دەچێتە شوێنەکە، لە ناوەخۆ وەکیلێکی گونجاو نەدۆزرێتەوە، ئەوا مامەڵەی لیوای ناوهاتوو لەوە زیاتر تووشی کێشە دەبێتەوە، لەبەر ئەمە مەکتوپچی ویلایەت حافز زەکی ئەفەندی لە موتەسەرفی لیوای ناوهاتوو دامەزرێت، بە تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵی بەهیە راگەیەندراوە، هەروەها تۆماری ناوهاتوو ئێستا بە وەکالەت کارەکە بەڕێوە دەبات، بە نووسراو بە ویلایەتی ناوهاتوو رادەگەیەندرێت کە چۆتە سلێمانی، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

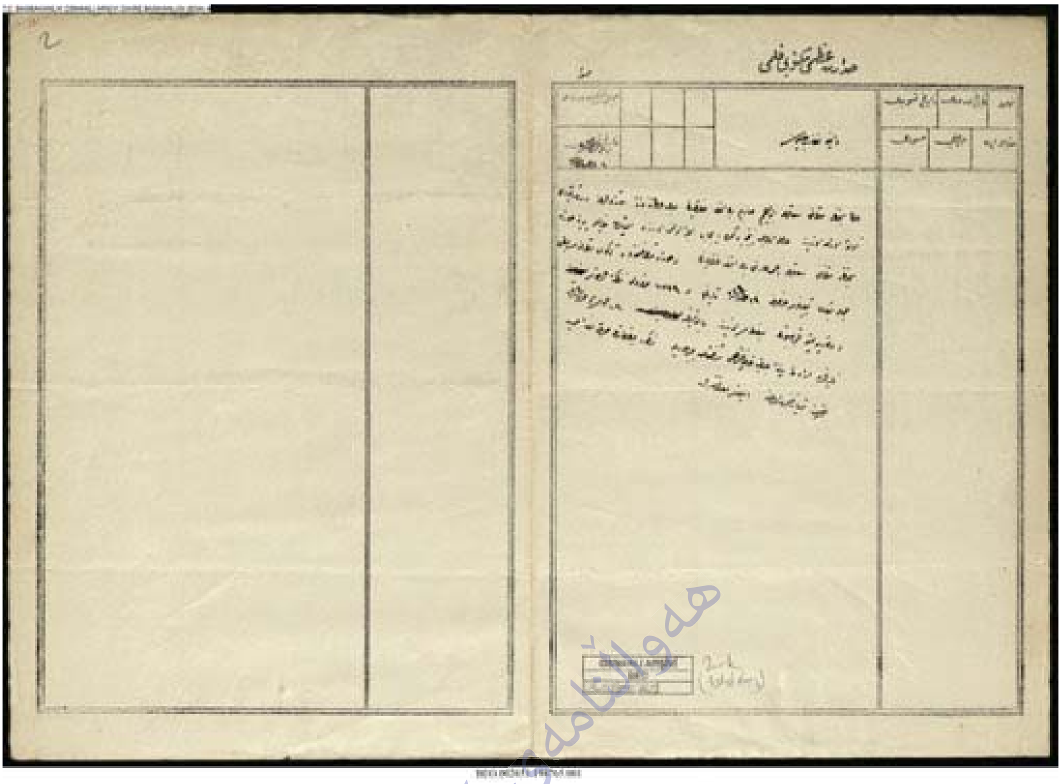

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002651.198765	20 جەمادی کۆتایی 1323

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بـۆ موتەسـەرفی حـوران، موتەسـەرفی پێشـووی کەرکـووك جەمـال بـەگ دادەمەزرێـت، بـۆ ئەمـەش لـە سـەر نـووسراوی مێـژووی ٢٣ مایـس ١٣٢١ ژمـارە ١٧٢٣ ی دەوڵـەت و مەزبەتـەی قۆمیسـیۆنی فەرمانبـەران جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا لـە مێـژووی ١٩ جەمـادی کۆتایـی ١٣٢٣ ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، وێنـەی مەزبەتـەی ناوهاتـوو بـۆ دەوڵـەت نێـردراوە، هیممـەت.

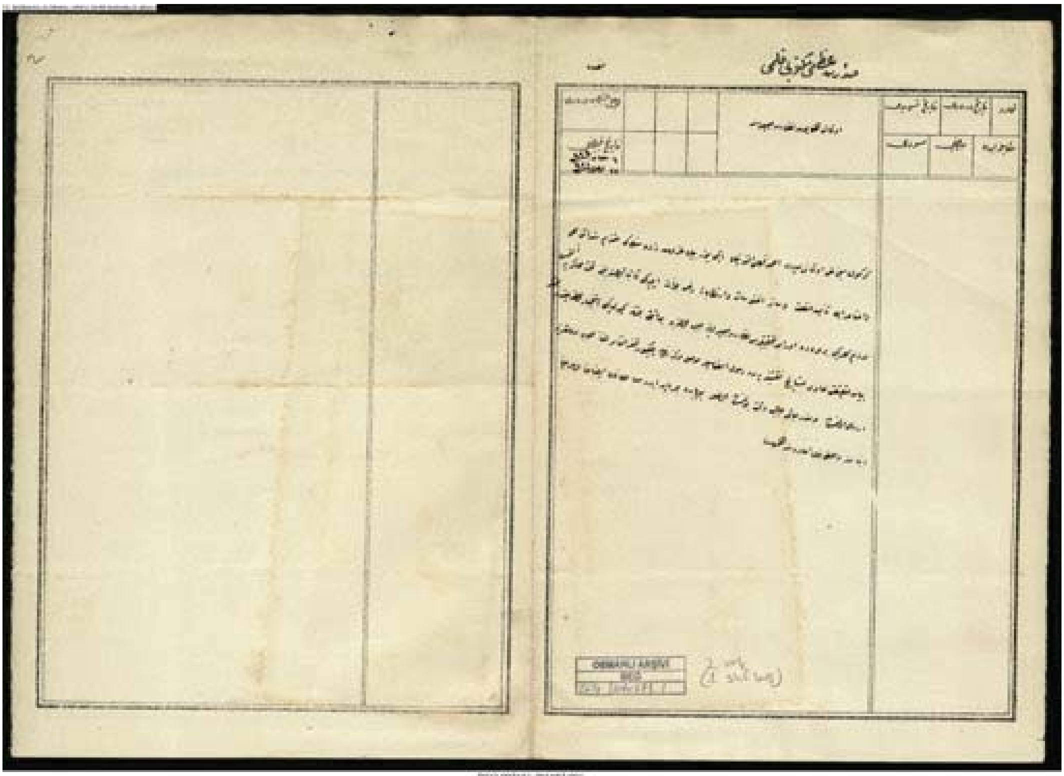

BEO	002681.201057	6 شەعبان 1323

بۆ نەزارەتی ئاوقافی هومایۆنی شکۆدار

بەڕێوەبـەری ئاوقافـی سـانجەقی کەرکـووك ئەحمــەد فەهمــی ئەفەنـدی بـە بـری ٢٠٠ هــەزار قــوروش سـەنەداتی مولتەزیمـی لـەلا بـووە، خواردوویەتـی و سـەرپێچی تێـدا کـردووە و وونـی کـردووە، دوای سـاغ بوونـەوە دراوەتـە دادگا، لـەم کاتـەدا ئەوراقـی لێکۆڵینەوەکانـی هاتۆتـە نەزارەتـی شـکۆدار و بریـار لەسـەر بێتاوانـی دراوە، راگەیانـدراوی راسـتەقینە لـە شـێخەکانی نەقشـبەندی رەسـول بـە واژووی خـۆی لـە مەرکـەزی موسـڵ تەلەگرافنامـە دەرچـووە، بـۆ دەوڵـەت نێـردراوە، بەراییەکانیشـی سـەرنج راکێـش بـووە، لـەم بابەتـەدا بـە پەلـە روونکردنـەوە رابگەیەندرێـت، هیممەتیـش بکرێـت لـە ناردنـەوەی هاوپێچـەکان.

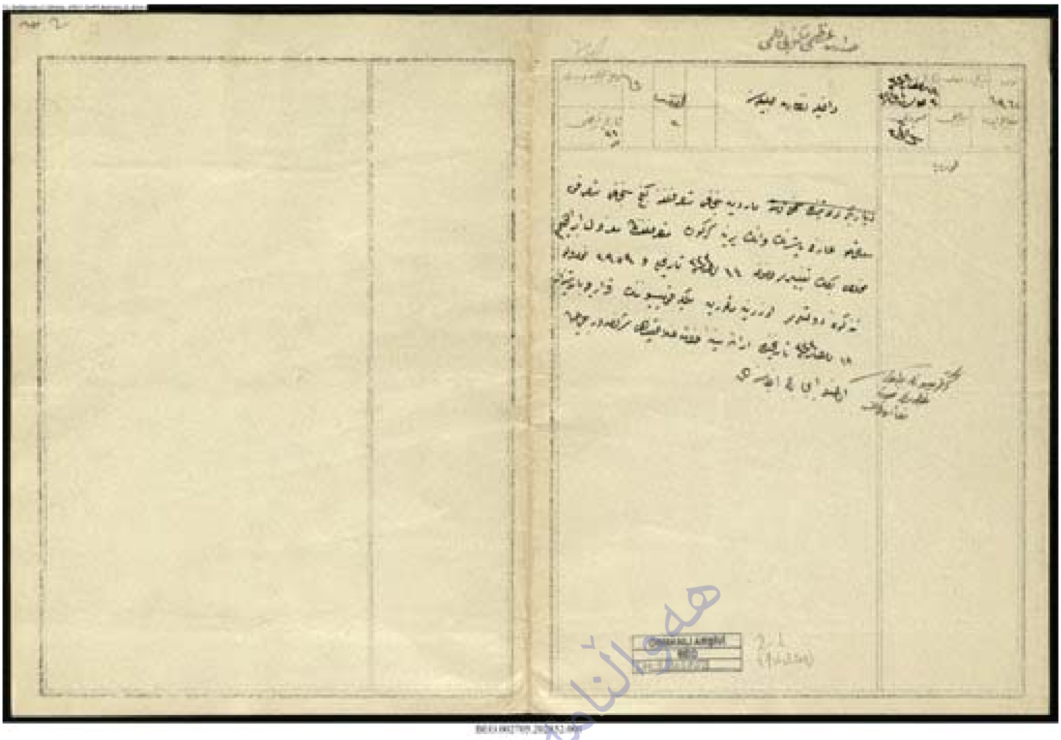

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002705.202852	19 رەمەزان 1323

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بـۆ موتەسـەرفی سـانجەقی ماردیـن موتەسـەرفی سـانجەقی کنـج میـری میـران عـارف پاشـا و بـۆ شـوێنی ئەویـش ئیبراهیـم موخلیـس بـەگ کـە لـە موتەسـەرفی کەرکـووك دوورخراوەتـەوە دامەزرێـن، لـەم بارەیـەوە لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ١٤ رەجـەب ١٣٢٣ ژمـارە ٢٩٥٩ ی دەوڵـەت بـە بریـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا لـە مێـژووی ١٨ رەمـەزان ١٣٢٣ رەزامەنـدی نیشـان داوە، لـەم بارەیـەوە وێنەیەکـی مەزبەتـەی قۆمیسـیۆن هاوپێـچ نێـردراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

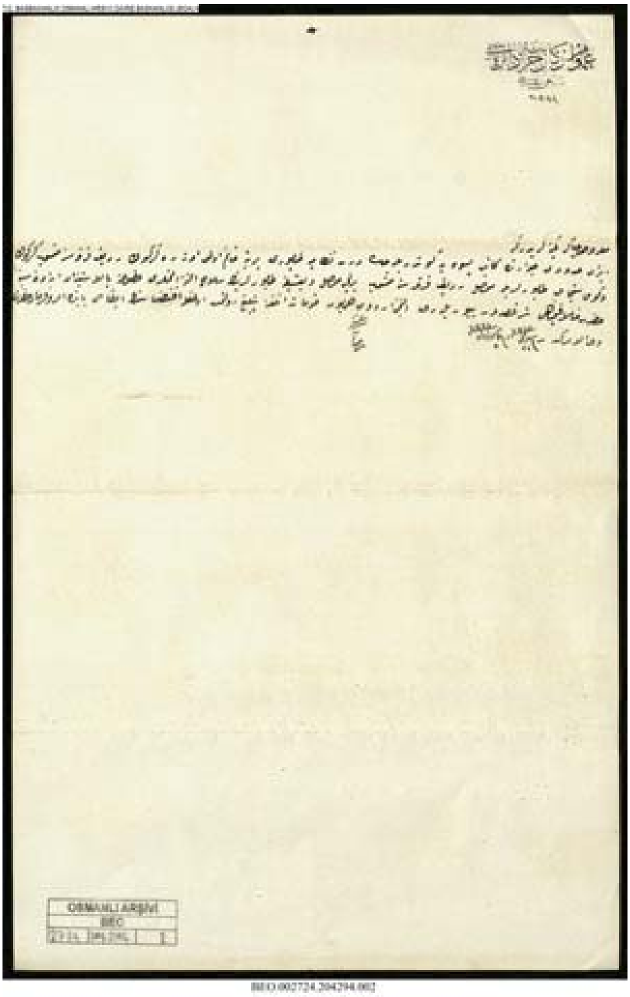

<table>
<tr><td>BEO</td><td>002724.204294</td><td>21 شەوال 1323</td></tr>
<tr><td colspan="3">فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
یەکەی چوارەم
٢٣٦١
راگەیەندراوی بەندەیە
چوار تابووری نیزامیە بۆ دەورووبەری سنووری ئێران دەنێردرێت، بۆ شوێنی ئەو چوار تابورەش فرقەی رەدیفی کەرکووك لەگەڵ تابوری کۆی سانجەق و تابوری یەکەمی فرقەی رەدیفی موسڵ و تابوری بەعشیقە پڕ چەك دەکرێن و شوێنی ئەوان دەگرنەوە، بۆ ئەمەش بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت ئاگاداری دراوەتە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی همایۆن، لە بارەی جێبەجێ کردنی کارەکە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
رزا سەر عەسکەر</td></tr>
</table>

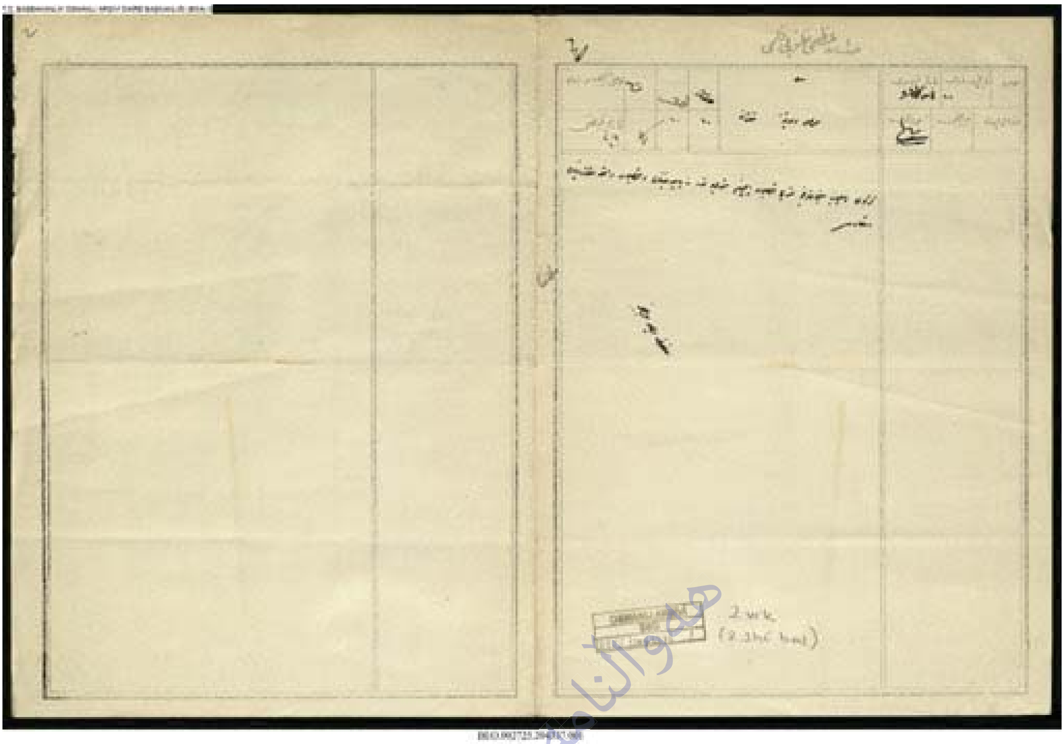

هەواڵنامەی کتێب

25 شەوال 1323	002725.204337	BEO

تەلەگراف بۆ ویلایەتی موسڵ

بـۆ بەدەسـتهێنانی بەپەلـەی داهاتـی سـانجەقەکانی کەرکـووك و سـلێمانی تـا ئێسـتا چـی کـراوە لەگـەڵ بـری داهاتەکـە ئامـاژەی پـێ بکرێـت.

BEO	002734.205027	5 زیلقەعدە 1323
فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی یەکەی چوارەم ٢٤٧٠ راگەیەندراوی بەندەتانە بـۆ پاراسـتنی ئـەو کاروانـەی لـە کەرکووکـەوە بـۆ سـلێمانی دەروات، مەفرەزەیەکـی سـوارە لـە چەمچەماڵـەوە ئـەم ئەرکـەی پـێ سـپێردراوە، ئـەو مەفرەزەیـە سـێ کاتژمێـر لـە سـلێمانی دوورە لـە شـوێنێك بـە نـاوی تاسـلوجە لەلایـەن عەشـیرەتی مەندەمـی هێرشـیان کراوەتـە سـەر و رووبـەرووی یەکـتر بوونەتـەوە، لـە کاروانەکـە گەشـتیارێك کـوژراوە و لـە ئاژەڵـی میریـش دوو سـەر ئەسـپ لـە قاچەکانیـان بریـنـدار بوونـە، لـە شـوێنی خـۆی راگەیەنـدراوە، لـە فرقـەی قوماندانیەتـی ١٢ ئامـاژەی پێکـراوە، بـۆ تەمبـێ کردنـی عەشـیرەتی ناوبـراو و دەسـتگیرکردنی ئـەو بوێرانـەی کـە بـەم کارە هەڵسـاون، هەروەهـا سـێ سـەر ئەسـپیش تەرخـان دەکرێـت، ئەوانـەی ئاسایشـیان تێـك داوە و بـۆ دووبـارە نەبوونـەوەی ئـەو کارانـە هۆکارەکانـی چارەسـەر بکرێـن، بـۆ ویلایەتـی موسـڵ نووسراوەتـەوە، قوماندانیەتـی لەشـکری هومایۆنـی شەشـەم تەلەگرافنامـە هاتـووە و تێـدا نـووسراوە، ویلایەتـی ناوبـراو ئـاگاداری پێویسـتی داوە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات. رزا سەر عەسکەر		

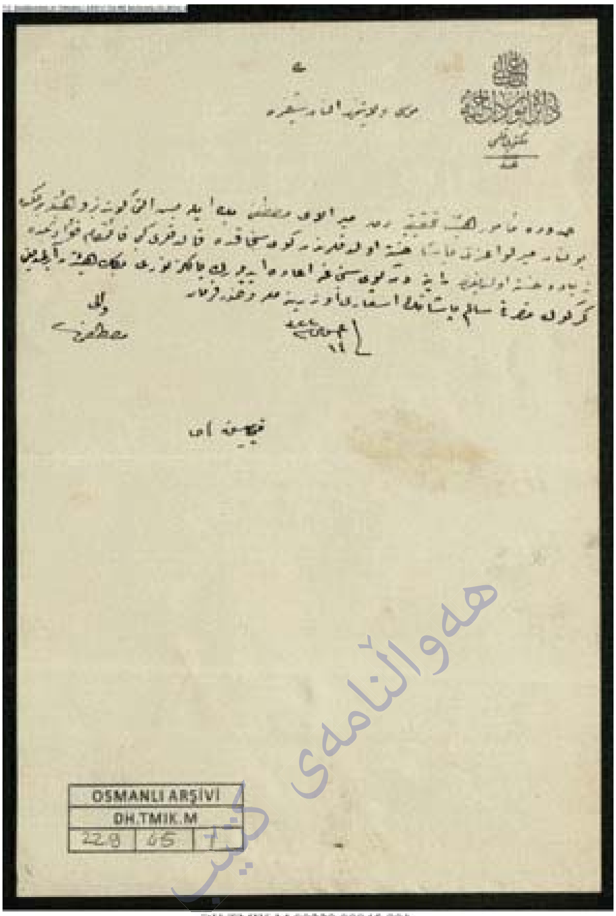

DH.TMIK.M.00229.00045.001

DH.TMIK.M	00229.00045	7 ڕەجەب 1324

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
شیفرە لە ویلایەتی موسڵ وەرگیراوە
میری ئاڵا مستەفا بەگ لە دەستەی فەرمانبەرانی لێکۆڵینەوەی سنوور، ماوەی پێنج شەش ڕۆژە لەگەڵ میری لیوا عزەت پاشا لە دەستەی ناوهاتوو بەیەکەوە نەخۆش کەوتوون بۆیە لە کۆی سانجەق ماونەتەوە، قائیمقام فوئاد بەگیش زیاد لە خۆی نەخۆشە، لە ڕانیە گەڕێندراوەتەوە کۆی سانجەق، تەنیا نوری بەگ لە دەستە جیانەبۆتەوە، لەسەر ئاماژەی موتەسەرفی کەرکووك سالم پاشا ڕاگەیەندراوە فەرمان.
مستەفا والی

DH.ŞFR.00369.00038.001

29 جەمادی کۆتایی 1324	00369.00038	DH.ŞFR
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار بـۆ ئـەوەی لەگـەڵ فەرمانبەرانـی ئێـران چاوپێکەوتـن ئەنجـام بـدەن، لەگـەڵ دەسـتەکەی لـە سەرعەسـکەرەوە چاوەڕێـی وەڵامـی ڕەزامەنـدی دەکـەن، بۆیـە لەگـەڵ دەسـتەکەی بەیەکـەوە گەڕاونەتـەوە کـۆی سـانجەق، لەلایـەن سـالم پاشـا موتەسـەرفی کەرکـووك بـە تەلەگـراف ڕایگەیانـدووە فەرمـان. مستەفا والی		

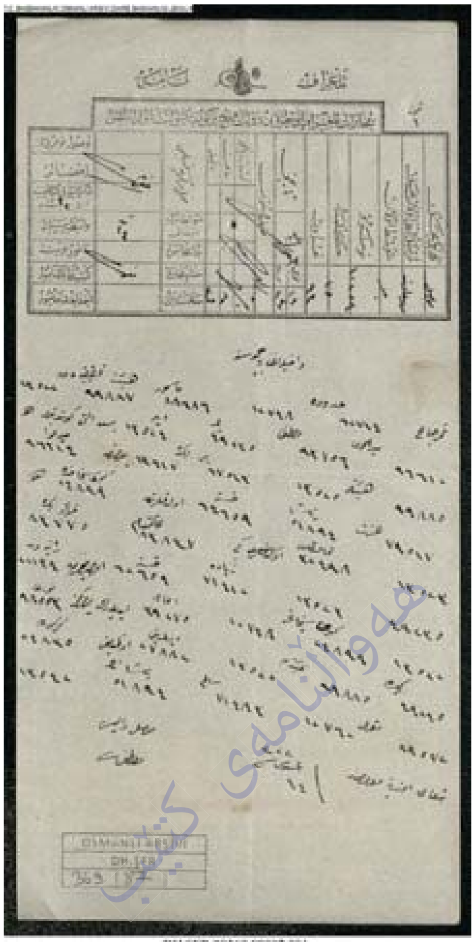

DH.ŞFR.00369.00087.001

DH.ŞFR	00369.00087	7 رەجەب 1324

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
میری ئاڵای مستەفا بەگ لەگەڵ دەستەکەی ماوەی پێنج شەش ڕۆژە وەکو دەستەی لێکۆڵینەوە لەسەر سنوور ئەرکیان پێ سپێردراوە، لەم کاتە لەگەڵ میری لیوا عیزەت پاشا نەخۆش کەوتوون، لە کۆی سانجەق ماونەتەوە، هەروەها قائیمقام فوئاد بەگیش زۆر نەخۆشە، لە رانیە ڕەوان کراوەتەوە کۆی سانجەق، تەنیا نوری بەگ لە دەستەکە جیانەبۆتەوە، لەسەر ئاماژەی موتەسەرفی کەرکووک سالم پاشا ڕاگەیەندراوە.
مستەفا والی موسڵ

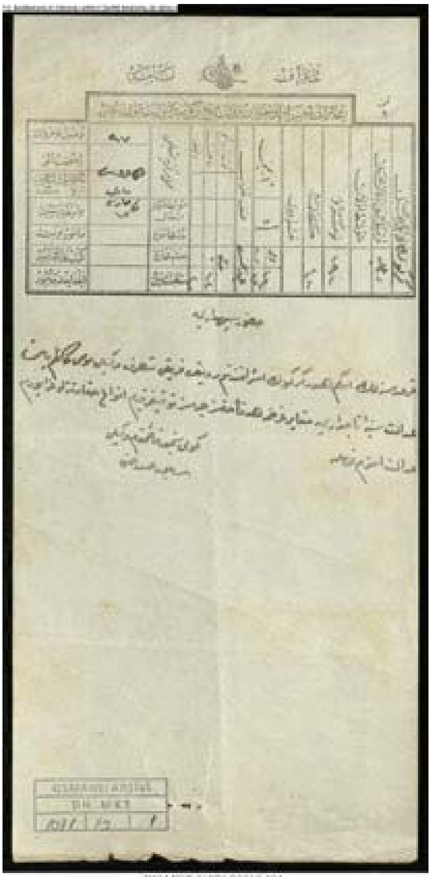

DH.MKT.01071.00019.001

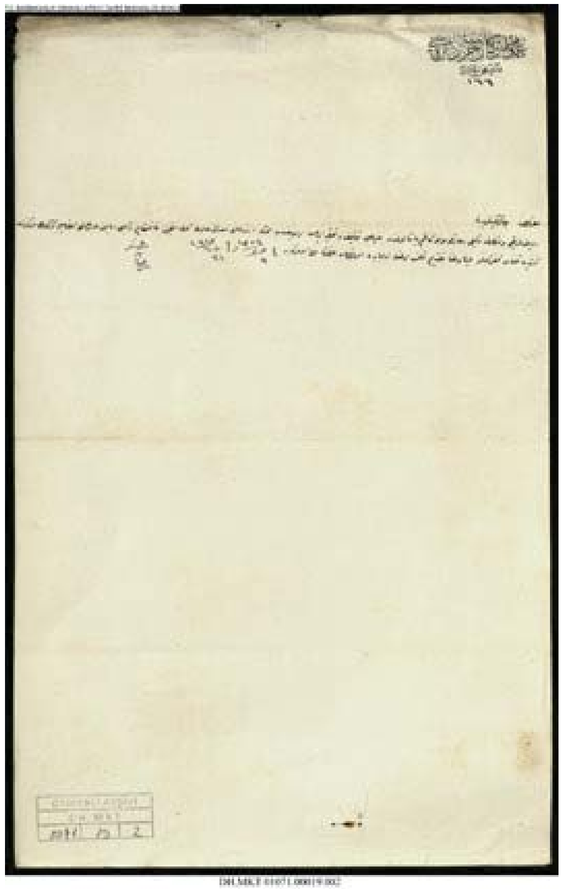

DH.MKT.01071.00019.002

DH.MKT	01071.00019	9 سەفەر 1324

فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
یەکەی چوارەم
١٦٦
ڕاگەیەندراوی بەندەیە
لەلایەن فەریقی ڕەدیف و وەکیلی موتەسـەرف موسا کازم پاشا بە ناهەق دەستبەسـەرکراوە و سـووکایەتی پێ کراوە، بۆیـە بـە واژووی وەکیلی قائیمقامی پێشـووی کۆی سـانجەق حەسـەن حوسـنی لە مەرکـەزی کەرکـووك تەلەگرافنامە دەرچـووە، هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە، لـەم بارەیـەوە بریـار و فەرمان بـۆ جەنابی ئەو کەسـەیە کە فەرمـان دەردەکات.
ڕزا سەر عەسکەر

بۆ جەنابی سپاهیداریمان
کۆششـی ٤٠ سـاڵەم بـە هـەدەر ڕۆیشـتووە، لـە ئەشرافەکانـی کەرکووکـم، موسا کازم پاشـا فەریقـی ڕەدیفـی وەکیلـی موتەسـەرف پێچەوانـەی دادوەری پاشـای تاجـدار بـە ناهەقـی دەستبەسـەری کـردووم و سـوکایەتی جۆراوجـۆرم پـێ دەکات، داوای دادوەری دەکـەم، فەرمـان.
وەکیلی قائیمقامی پێشوو حەسەن حوسنی

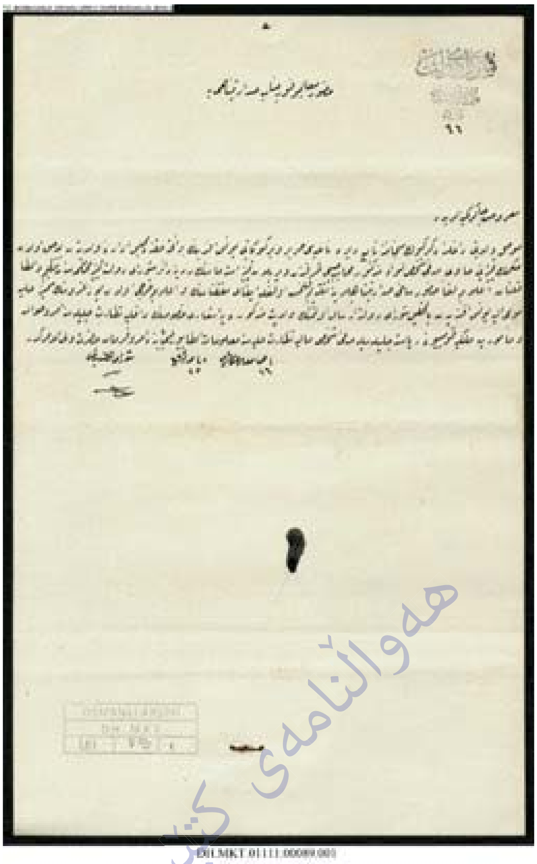

DH.MKT.01111.00089.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	01111.00089	16 جەمادی کۆتایی 1324

شورای دەوڵەت
دەستەی ژمێریاری
ژمارە ٩٦
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
راگەیەندراوی بەندەمانە

لــە نــاو ویلایەتــی موســڵ ناحیــەی دیــرە حەریــری ســەر بــە ســانجەقی کەرکــووك لــە بــارەی بێتاوانــی کاتیبــی بــاج یونــس ئەفەنــدی لــە ئەنجوومەنــی کارگێــری ویلایــەت لەســەر بریــاری پێداچوونــەوە لەلایــەن ژمێریــاری لیــوای ناوهاتــوو داواکاری پێداچوونــەوە بــەرز کراوەتــەوە و رەت کراوەتــەوە، ئیعلامیــش لــە دادگای پێداچوونــەوەی شــورای دەوڵــەت رێکخــراوە و نێــردراوە، دواتــر بــە هاوپێچــەوە دراوەتــەوە پەیوەندیــداری ســەدارەت جێبەجــێ کــردن و خەرجــی ئیعلامەکــە ١٠٠ قورووشــە، لەلایــەن یونــس ئەفەنــدی وەربگیرێــت و رەوانــی شــورای دەوڵــەت بکرێــت، لــە بــارەی ئامــاژەی ویلایەتــی ناوهاتــوو حەواڵــەی نەزارەتــی ناوەخــۆی شــکۆدار کــراوە، هەروەهــا لەگــەڵ ســەرۆکایەتی قۆمیســیۆنی فەرمانبەرانــی مولکیــەی شــکۆدار لــە بــارەی داواکاری کەســێتی زانیــاری بدرێتــە نەزارەتــی دارایــی، لــەم بابەتــەدا بریــار و فەرمــان بــۆ جەنابــی ئــەو کەســەیە کــە فەرمــان دەردەکات.
سەرۆکی شورای دەوڵەت

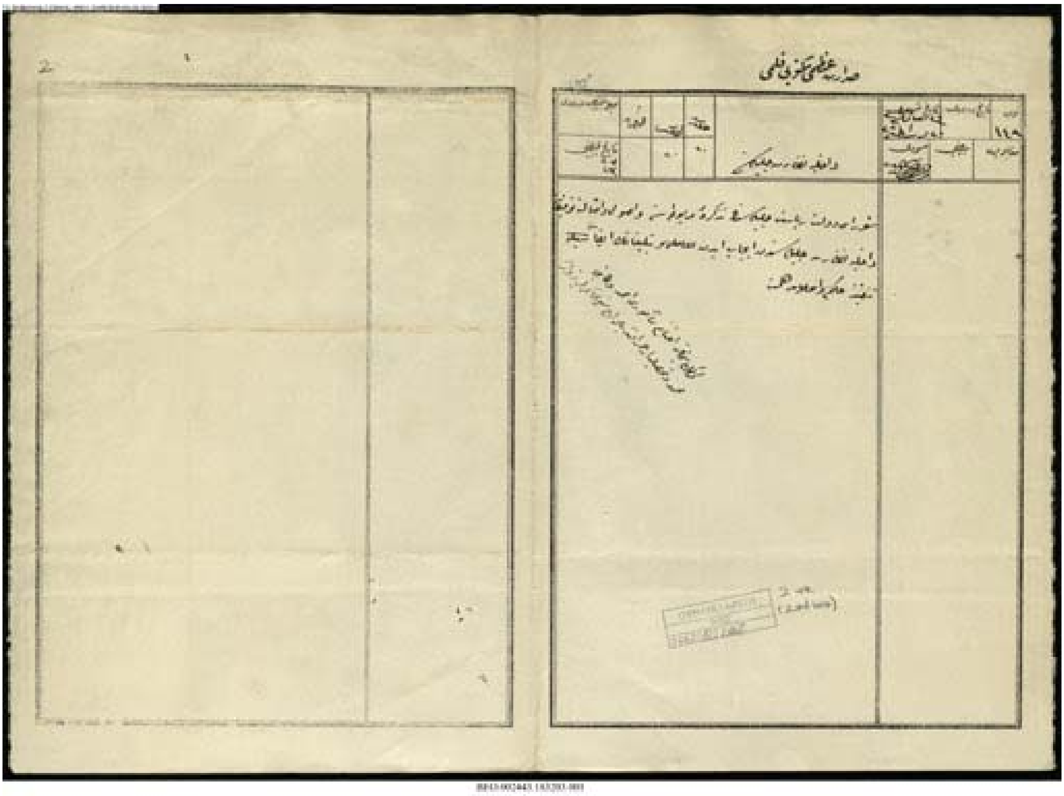

BEO	002443.183203	24 شەعبان 1322
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار لە بارەی دادگایی کردنی فەرمانبەری مەڕوماڵات ئەحمەد ئەفەندی و کاتیبەکەی محەمەد ئەفەندی و تەحسیلدار عومەر ئەفەندی.		

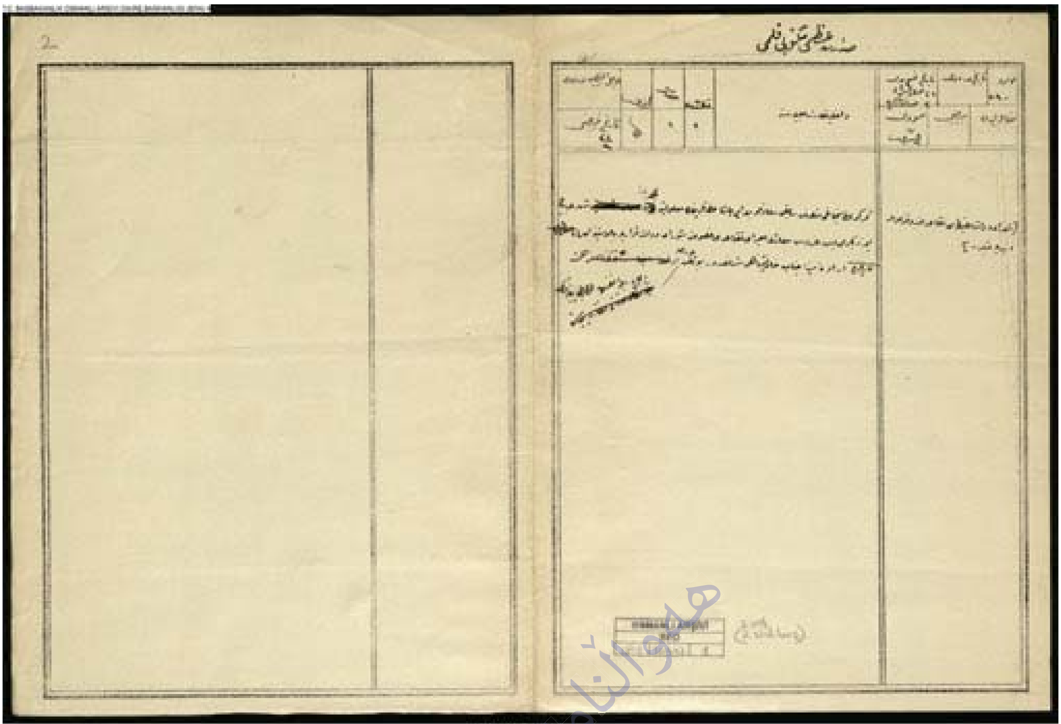

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>21 سەفەر 1324</td><td>002807.210497</td><td>BEO</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
موتەسـەرفی پێشـووی سـانجەقی کەرکـووك جەنابـی بەهـرام پاشـا بەهـۆی نەخۆشـیەکەیەوە مانگانـە ١١٢٥ قـوروش مووچـەی خانەنشـینی بـۆ ببڕێتەوە، بـۆ ئەم مەبەسـتەش بە بڕیاری شـورای دەوڵـەت جەنابـی پەیوەندیداری خەلافـەت بـە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشـان بـدات، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکـە دوای ڕاگەیاندنی نـووسراو بکرێت.</td></tr>
</table>

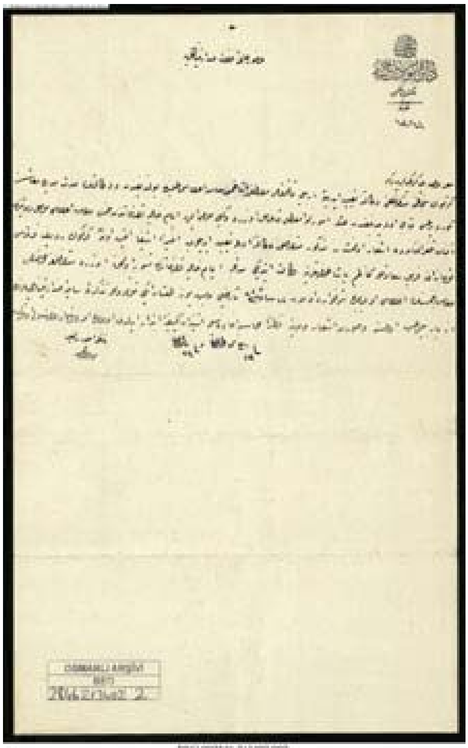

BEO.002846.213402.002

BEO	002846.213402	13 رەبیعی کۆتایی 1324

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٣٤١
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
راگەیەندراوی بەندەیە

قائیمقامی هەولێر مستەفا پاشا بە وەکالەت لە موتەسەرفی سانجەقی کەرکووك دامەزراوە، داوای کردووە ٥ مووچەی پێ بدرێت، هەروەها ناکرێت ماوەی دوورودرێژی وەکالەتەکەی بە بێ مووچە ئەنجام بدات، خەریکە کاروباری لیواکە پەکی دەکەوێت، لە تەلەگرافنامەی ویلایەتی موسڵ وەرگیراوە و ئاماژەی پێکراوە کە وەکیلی ناوبراو ٥ مووچەکەی پێ بدرێت، کاتی خۆی فرقەی رەدیفی کەرکووك قوماندان فەریق میری میران جەنابی کازم پاشا لە موتەسەرفیەتی ناوهاتوو بە وەکالەت دامەزرابوو، ئەم ماوەی بە وەکالەت بوو، رۆژانی خالی هەیە، بۆیە لەم رۆژانە ٥ مووچەکەی پێ بدرێت، لەم بابەتەدا نووسراوی سەدری ئەعزەمی پەیوەندیداری سەدارەت لە مێژووی ١٢ نیسان ١٣٢٢ ژمارە ٥٩٢ دەرچووە، بە تێروانین لە وێنەی ئاماژەکە بە ووتەی ژمێریاری چۆنیەتی مۆڵەت دانەکە ئاماژەی پێکراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
نازری کاروباری ناوەخۆ

DH.TMIK.S-00071.00035.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.TMIK.S	00071.00035	17 زیلحیجه 1325

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لـە نـاو سـێ ویلایـەت بـێ دەنگی زیـادی کـردووە و ماوەیەکـی زۆرە هێڵـی تەلەگـراف پچـراوە، نۆژەنکردنـەوەی ئـەو هێڵانـە دەسـتی پێکـردووە، لـە مێـژووی ٦ کانوونـی دووەم ١٣٢٣ لەگـەڵ تەلەگرافنامـەی بەنـدە راگەیەنـدراوە و ئاماژەی پێکـراوە، لـە دەوروبـەری سـلێمانی بـە زەبـری چـەك دەسـتیان پـێ کـردووە، هەروەهـا ماوەیەکـی زۆرە لەلایـەن کـوردەکان و عەشـیرەتەکانەوە وێـران کـردن و پچرانـی هێڵـی تەلەگرافـی نێـوان سـلێمانی و بازیـان هەروەهـا لـە نێـوان چەمچەمـاڵ و کەرکـووك لەگـەڵ مەخمـور و هەولێـر ئەنجـام دراوە، بۆیـە دەسـت بـە چاککردنـەوەی هێڵـەکان کـراوە، بـۆ ئەمـەش پێویسـتە کەمتەرخەمـی نەکرێـت و پێویسـتە نـزا بـۆ هومایـۆن بکرێت تەمـەن درێـژ و سـەلامەت بێـت، بـەم شـێوەیە دووبارە نـزا کراوەتـەوە، ئـەو نـووسراوەی کـە لـە بـاش مودیریەتـی پۆسـتە و تەلەگرافـی بەغـداد وەرگیـراوە، راگەیەنـدراوە بـە راگەیاندنـی زانیاریـەکان بوێـری کـراوە، فەرمـان.
نازم سەرۆك چاککردنەوەی دەستەی هێڵی عیراق

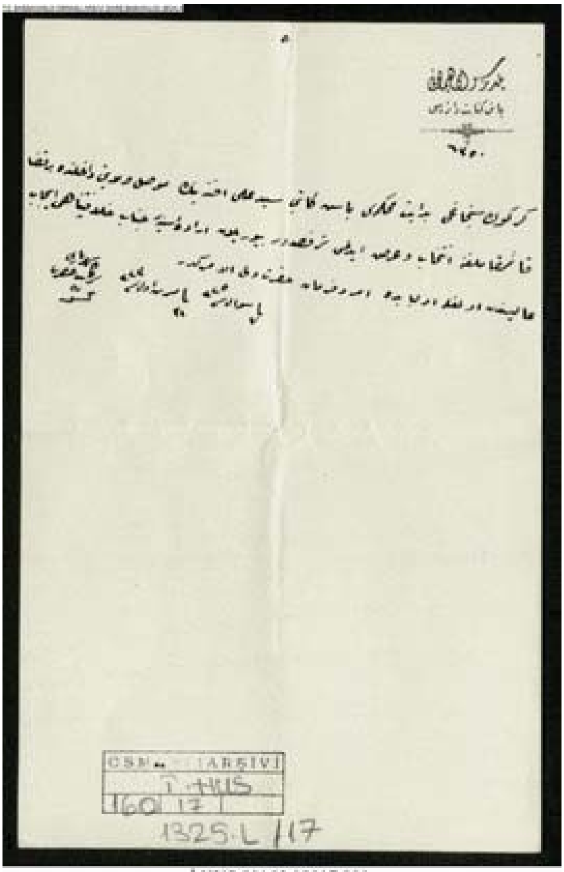

İ.HUS.00160.00017.001

<table>
<tr><th>İ.HUS</th><th>00160.00017</th><th>7 شەوال 1325</th></tr>
<tr><td colspan="3">کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٦٣٥٠
باش کاتیبی دادگای سەرەتایی سانجەقی کەرکووک سەید عەلی ئەفەندی بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت فەرمان دراوە لە ناو ویلایەتی موسڵ لە قائیمقامیەتی قەزایەك دابمەزرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
جەنابی سەرکاتیب</td></tr>
</table>

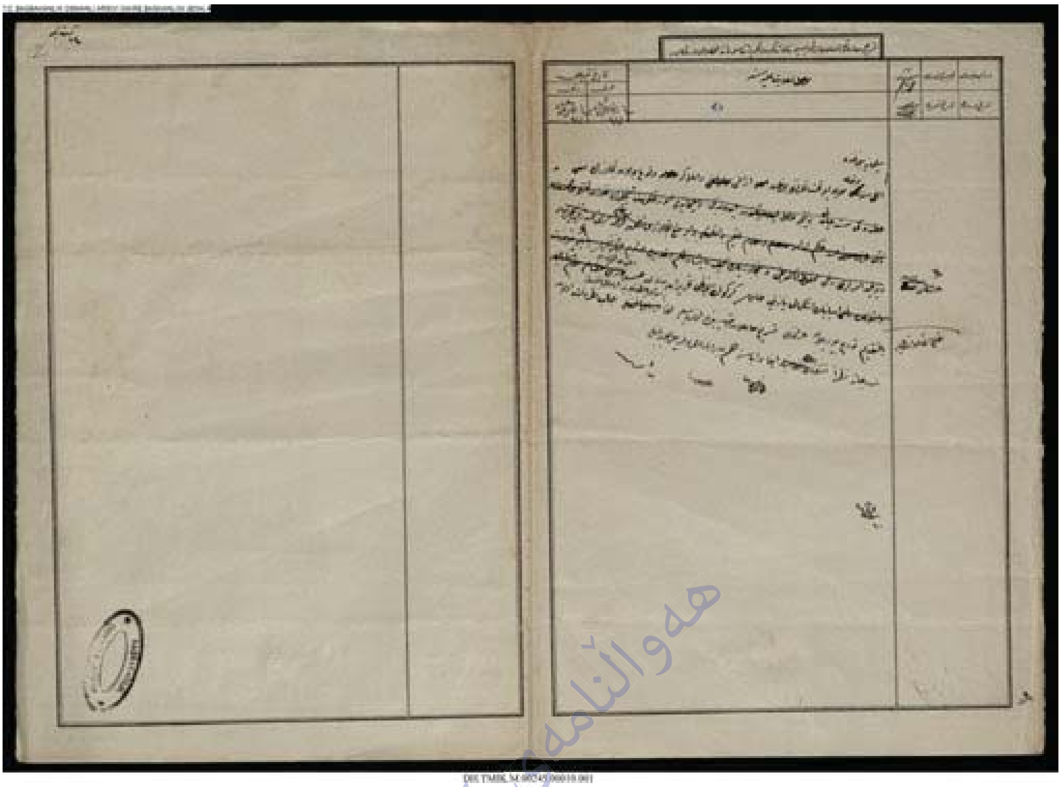

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.TMIK.M</td><td>00245.00010</td><td>17 رەبیعی کۆتایی 1325</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ ویلایەتی موسڵی عالی
لـە سـانجەقی سـلێمانی مـاوەی ٥٠ سـاڵە بـە تاپـۆ خاوەندارێتـی ئـەو زەوی و زارە دەکات، بـەڵام بـۆ ڕێگـە گرتـن لـەو سـەرپێچیانەی کـە دەکرێـت و ئەو هۆکارانە هەڵگیرێن کە دەبنە هـۆکاری ئەم کارە لەلایـەن بەرێوەبەری تۆمارکردنی سـانجەقی کەرکـووک حەسـەن ئەفەنـدی داواکاری پێشـکەش کـراوە، بـە ووتـەی قۆمیسـیۆنی مامەڵـەی بەپەلـە بـۆ سـەروو نێـردراوە، بـە تێروانیـن لـە بەراییەکانـی و لـە بابەتەکـە ئـەوا کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت و ڕابگەیەندرێـت.</td></tr>
</table>

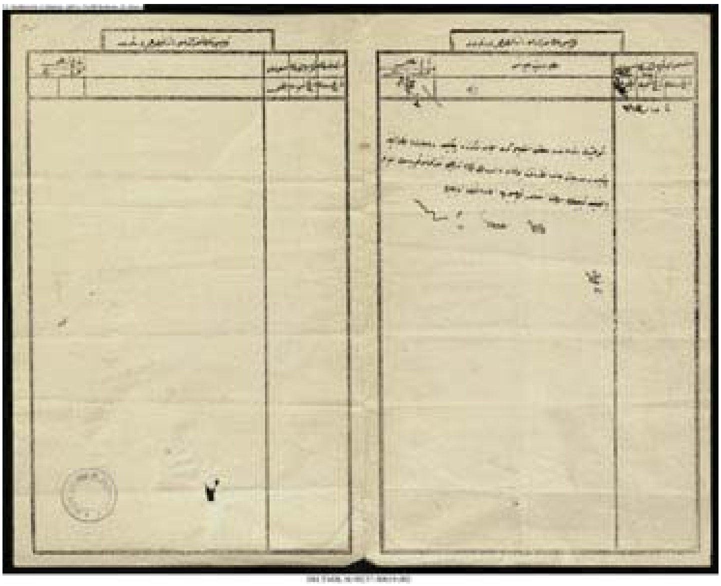

DH.TMIK.M	00257.00019	21 رەمەزان 1325

مۆڵەت

لە دەرسەعادەت و لە گیزلی تاش بۆ مەزهەر ئەفەندی لە میوانخانەی رەمزی بەگ

ئـەو تەلەگرافـەی کـە لـە بـارەی دەسـتگیرکردنی بکـوژەکان لـە سـەدارەتی پایەبـەرز بـۆ ویلایەتـی شـکۆداری موتەسـەرفیەتی کەرکـووك بـۆ حکوومەتـی رانیـە هاتـووە، ئـەم فەرمانانـە بـە بریـار و ئەنجـام بـە کەوتـووی ماوەتـەوە، بکـوژەکان لـە ترسـی عەشـیرەتەکەمان چوونەتـە قـەزای حەمیدیـە، دوای بەدواداچـوون حکوومەتـی رانیـە بـۆ ئـەوەی خوێنـی کورەکـەم بـە هـەدەر بـروات، پارەوپولـی تاڵانکـراوی بـەش کـردووە، دوای ئەمـەش رێگایـان نیشـان داون، لـە جیاتـی ئـەوەی بـە گوێـرەی یاسـا مامەڵەیـان لەگـەڵ بکرێـت بـە پێچەوانـەوە پارێـزراون، مـاوەی چـوار مانگـە بـەردەوام سـەردانمان کـردوون بـەڵام بـێ سـوود بـووە، بـە بـێ دەنـگ بـوون زیاتـر لـە ٣٠ سـاڵە لێـی دەربازبوونـە، هەروەهـا خانەکـەم لـە بەغـداد و بازرگانـی و قەرزەکانـم تـەرك کـردووە بـۆ وەرگرتنـەوەی تۆڵـەی خـۆم لـە چوارچێـوەی پاراسـتنی مافەکانـم چوومەتـە نـاو عەشـیرەتەکەم، لـەم بابەتـەدا بەرپرسـیارێتی مـاددی و مەعنـەوی لای حکوومەتـە، راگەیاندنـی پێویسـتە.

مستەفا لە سەرۆکەکانی هۆزی ئاکۆ

بۆ ویلایەتی موسڵی عالی

بـە واژووی سـەرۆکی هـۆزی ئاکـۆ، مسـتەفا لـە مەرکـەزی کـۆی سـانجەق بـۆ مەزهـەر ئەفەنـدی لـە دەرسـەعادەت تەلەگرافنامـە نێـردراوە، بابەتەکـە جێگـەی ووردبینـی و سـەرنج راکێشـە، وێنـەی تەلەگرافنامـەی مێـژووی ٧ تشرینـی یەکـەم ١٣٢٣ وەرگیـراوە، بـە لێکۆڵینـەوە بەپەلـە ئاماژەی پێکـراوە و لە قۆمیسـیۆن گفتوگۆی لەسـەر کراوە.

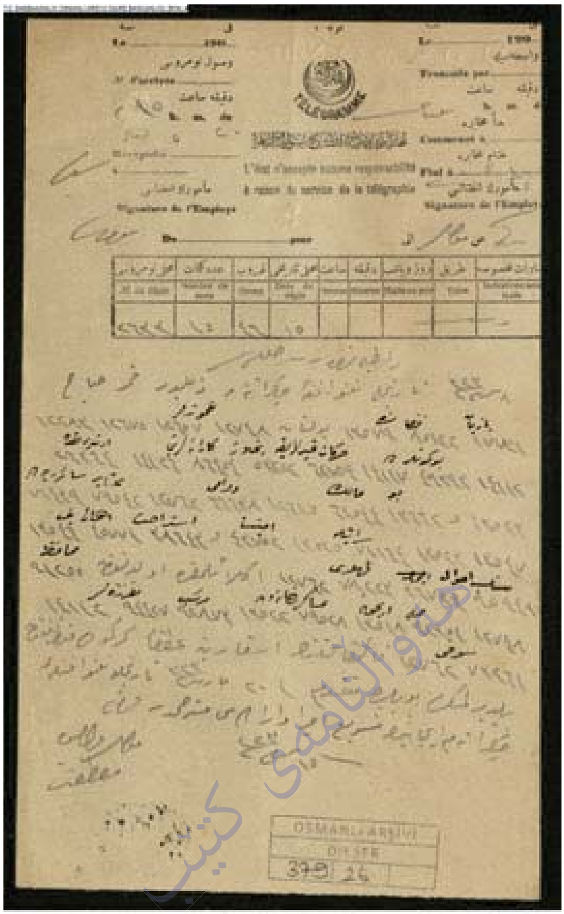

DH.ŞFR.00379.00026.001

<table>
<tr><td>DH.ŞFR</td><td>00379.00026</td><td>15 ڕەبیعی یەکەم 1325</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
مێـژووی ٨ نیسـان ١٣٢٣ هاوپێچـی تەلەگرافـی بەندەمانـە، هەمەوەنـدەکان کـە لـە عەشـیرەتەکانی بازیانـە، لـەم ڕۆژانـە دەسـتیان بـە چالاکـی و جموجۆڵـی نەشـیاو کـردووە، بـۆ سـەقامگیری و بەرقەراربوونـی ئاسـایش و ئاسـوودە بوونـی دانیشـتووان مەفـرەزەکان لـە سـەربازی شـاهانە ڕێـك بخرێـت و بنێردرێـن، بـە ئامـاژەی قائیمقامیـەت، بـە موتەسـەرفیەتی کەرکـووك ڕاگەیەنـدراوە، لـەم بارەیـەوە تەلەگرافنامـەی مێـژووی ٢٠ مـارت ١٣٢٣ بەپەلـە جێبەجـێ بکرێـت، فەرمـان.
مستەفا والی موسڵ</td></tr>
</table>

DH.MKT.01212.00079.001

DH.MKT	01212.00079	11 شەوال 1325

بابی عالی
فەرمانگەی كاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی فەرمانبەران
ژمارە ٦٦٢

باش كاتیبی دادگای سەرەتایی سانجەقی كەركووك سەید عەلی ئەفەندی راگەیەندراوە و هەڵبژێردراوە، تا لە ناو ویلایەتی موسڵ لە قائیمقامیەتێك دابمەزرێت، فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە پێویستی زانیوە جێبەجێ بكرێت، بە نووسراوی تایبەت بە باش كیتابەتی شكۆداری مابەینی همایۆن راگەیەندراوە، بۆیە نووسراوێكی بریار و فەرمانی همایۆنی شاهانە جێبەجێ كردنی فەرمووە، نووسراوی سەدرە ئەعزەم لە مێژووی ١ تشرینی دووەم ١٣٢٣ ژمارە ٢٣١٥ ئاماژەی پێكراوە، بە تۆمار لە كاتی پێداچوونەوە لە ناو ویلایەتی ناوهاتوو بەهۆی مردنی محەمەد شوكری ئەفەندی دەركەوتووە شوێنەكەی بەتاڵە، بۆیە ناوبراو لە قائیمقامی قەزای رانیە لە چینی سێیەم دەست بە كار بێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو كەسەیە كە فەرمان دەردەكات.

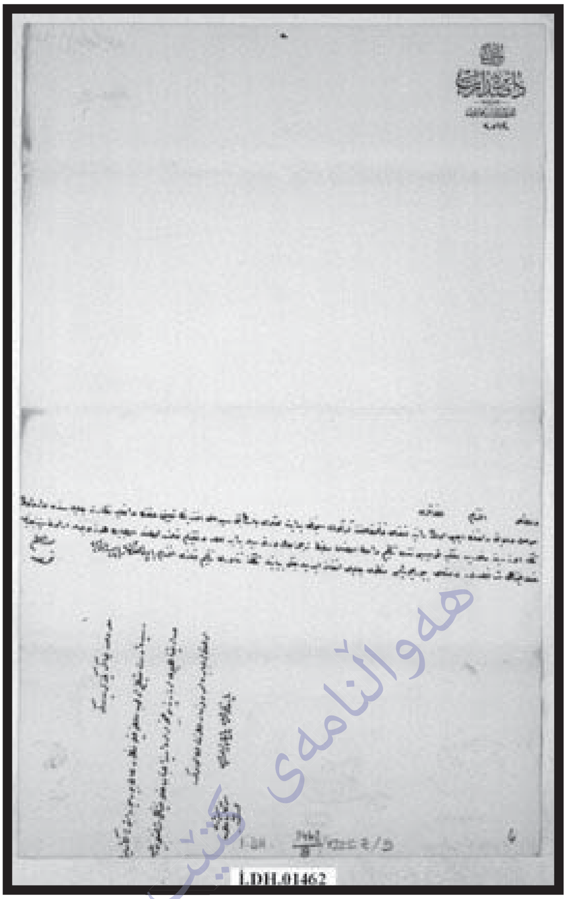

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>İ.DH</td><td>01462.000009</td><td>7 زیلقەعدە 1325</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٣٥١٣
جەنابی ئەفەندم
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ قائیمقامیەتی قەزای رانیـە بە کراوەیـی ماوەتەوە، باش کاتیبی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی کەرکـووك سـەید عەلـی ئەفەنـدی دامەزرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتە لـە سـەر هاتنـی نـوسراو نەزارەتـی ناوەخـۆی شـکۆدار بریارنامـە لـە قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانی مولکیـە رێکخراوە و پێشـکەش کراوە، لەگـەڵ کاغەزی وەرگێـردراوی بـاری کەسـێتی راگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـە هـەر چۆنێـك بێـت فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت چ بفەرمووێـت، جێبەجـێ دەکرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتە نـووسرای بەپەلـە کـراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

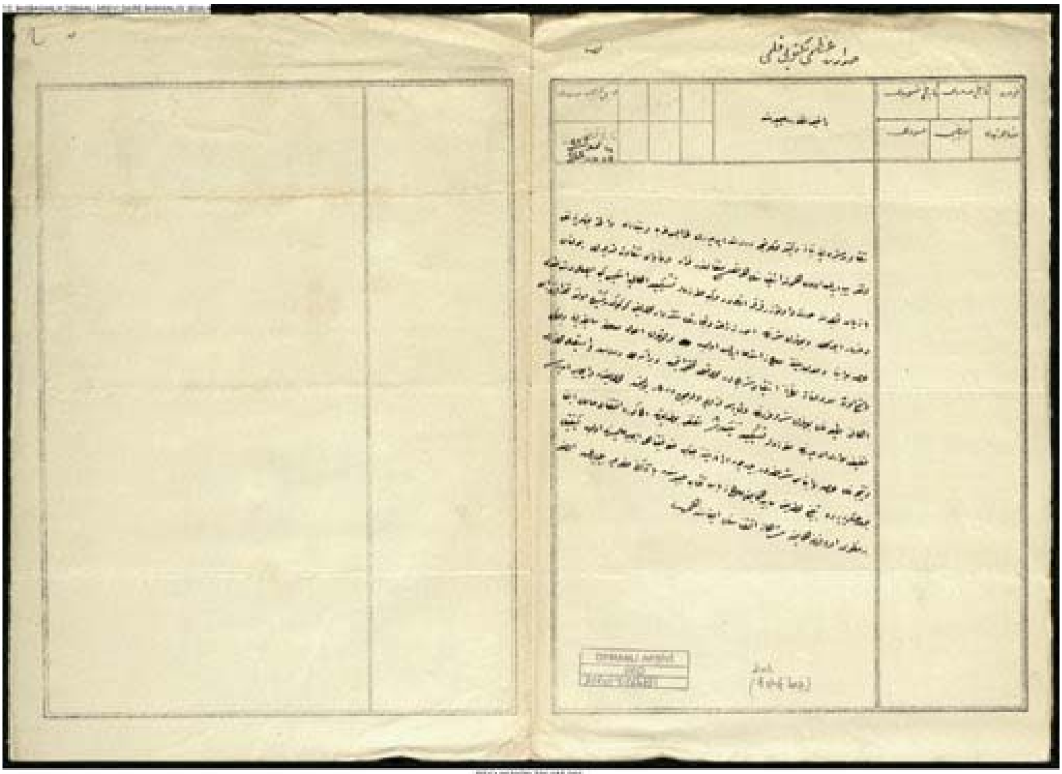

BEO	003020.226455	11 سەفەر 1325

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

لەسەر بەردەوام بوونی کاری چەتەگەریان، لە کاتی خۆی دەستگیرکراون و بۆ رۆژئاوای تەرابلوس و بەنغازی و ئەدەنە دوور خراونەتەوە، دواتر چەتەکانی هەمەوەند بەهەر شێوەیەك بێت هەڵاتوون و گەراونەتەوە شارۆچکەی بازیان ئەو شوێنە کۆنەی کە کاری چەتەیان تێدا ئەنجام دەدا، بەڵام مەفرەزەی جیاجیا لە ٣٠ تا ٤٠ ئەسپ سواریان پێك هێناوە وەکو جاران دەستیان بە پەلاماردانی خەڵك و زیان گەیاندن کردووە، هەروەها لەبەر خراپەکاری ئەوانە کشتوکاڵ و کاری بازرگانی تووشی وەستان هاتووە، ئەو تەلەگرافنامەیەی کە لە کەرکووك دەرچووە لەگەڵ راگەیاندن و ئاماژە پێکردن داوا لە سەروو کراوە، لەسەر زانیاری پێشووی بارودۆخی ئەوانە ئەمجارە بە تێروانین لە رووداوەکان لێکۆڵینەوە لە توندوتیژی چەتەکان کراوە، هەرچی زووە دەستگیر بکرێن و توندوتیژی و پەلامار و زیانی ئەوانە لە خەڵکی ملکەچبوو دوور بخرێتەوە و بپارێزرێن، ئەگەر پێویستیش بکات مەفرەزە لە ئاڵای سوارە پێك بهێنرێت و کار بکەن بۆ دوورخستنەوەی ئەوانە، فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت فەرموویەتی بە گوێرەی ئەو کارە هەرچی زووە ئەنجامەکەی رابگەیەندرێت، چۆنیەتیشی بە لایەنی سەربازی راگەیەندراوە، لە نێوان باش کیتابەتی شکۆداری هومایۆنی ملوکانە بە نووسراو راگەیەندراوە، بە نووسراوێکی بریار و فەرمانی هومایۆن هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی کارەکان.

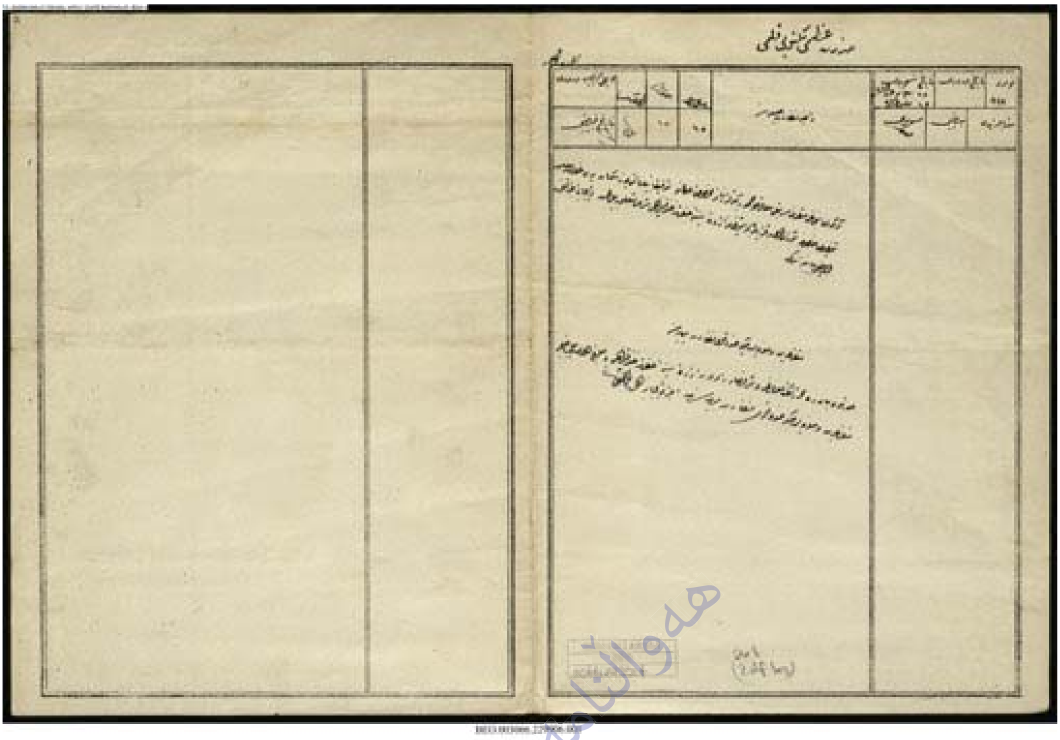

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003066.229906	15 ڕەبیعی کۆتایی 1325
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار موتەسەرفی پێشووی سانجەقی کەرکووك میری میران مەحمود بەگ بە پشت بەستن بە بڕیارنامەی تایبەتی بڕیارەکان مووچەیەکی ١٦٨٧ قوروشی بۆ بڕێتەوە، بە بڕیاری شورای دەوڵەت جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، کارەکە جێبەجێ کراوە، بۆ ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە.		

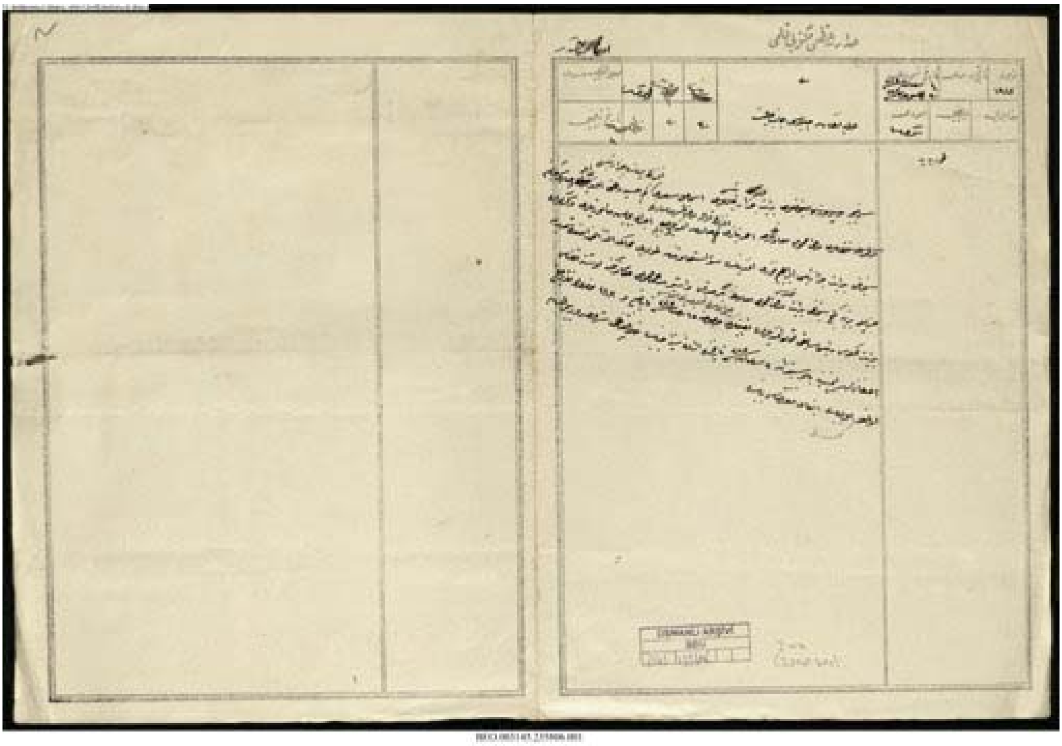

BEO	003145.235806	4 شەعبان 1325
بۆ نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی سەرۆکی سزای دادگای سەرەتایی سەرفیجە ئیسماعیل سەعدی ئەفەندی لەگەڵ سەرۆکی سزای پروزە گۆرینەوەیان پێ بکرێت، هەروەها یاریدەدەری داواکاری گشتی هۆبەی ساری ئەحمەد نیازی ئەفەندی لەگەڵ یاریدەدەری داواکاری گشتی قەوالە سادق ئەفەندی گۆرینەوەیان پێ بکرێت، جگە لەمە سەرۆکی سزای دادگای سەرەتایی سانجەقی کەرکووك ئیبراهیم فەوزی ئەفەندی بەهۆی خراپ بەکارهێنانی ئەرکەکەی دەدرێتە دادگا لە ئێستاوە دوور بخرێتەوە و لە شوێن ئەو یاریدەدەری داواکاری گشتی دادگای سەرەتایی سانجەقی کنج بەکر سدقی و سەرۆکی پێشووی دادگای سەرەتایی قەزای لۆشنە عوسمان ئەفەندی لە یاریدەدەری داواکاری گشتی دامەزرێن، هەروەکو یاسا سوێندی یاسایی بخۆن، بۆ ئەمەش لە مێژووی ٢٥ رەجەب ١٣٢٥ ژمارە ٤٤٣ نووسراوی سەروو و پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا لە مێژووی ٣ شەعبان ١٣٢٥ رەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.		

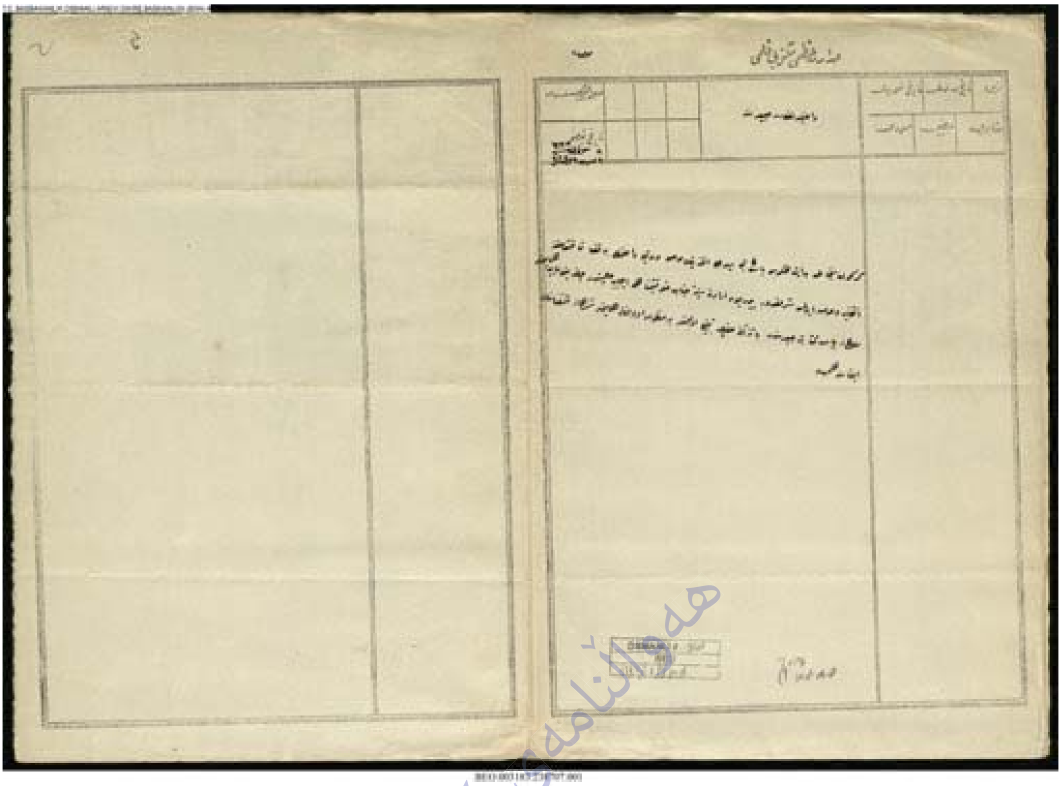

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003183.238707	8 شەوال 1325
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار بـاش کاتیبـی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی کەرکـووك سـەید عەلـی ئەفەنـدی لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ لـە قەزایـەك وەکـو قائیمقـام هەڵبژێردرێـت و رابگەیەندرێـت، ئەمـەش بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت راگەیەنـدراوە، لـە مابەینـی هومایۆنـی ملوکانـەی بـاش کیتابەتـی شـکۆدار بـە نـووسراوی تایبەتـی ئـاگاداری نێـردراوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجێکردنـی بریـاری هومایۆنـی شـاهانە.		

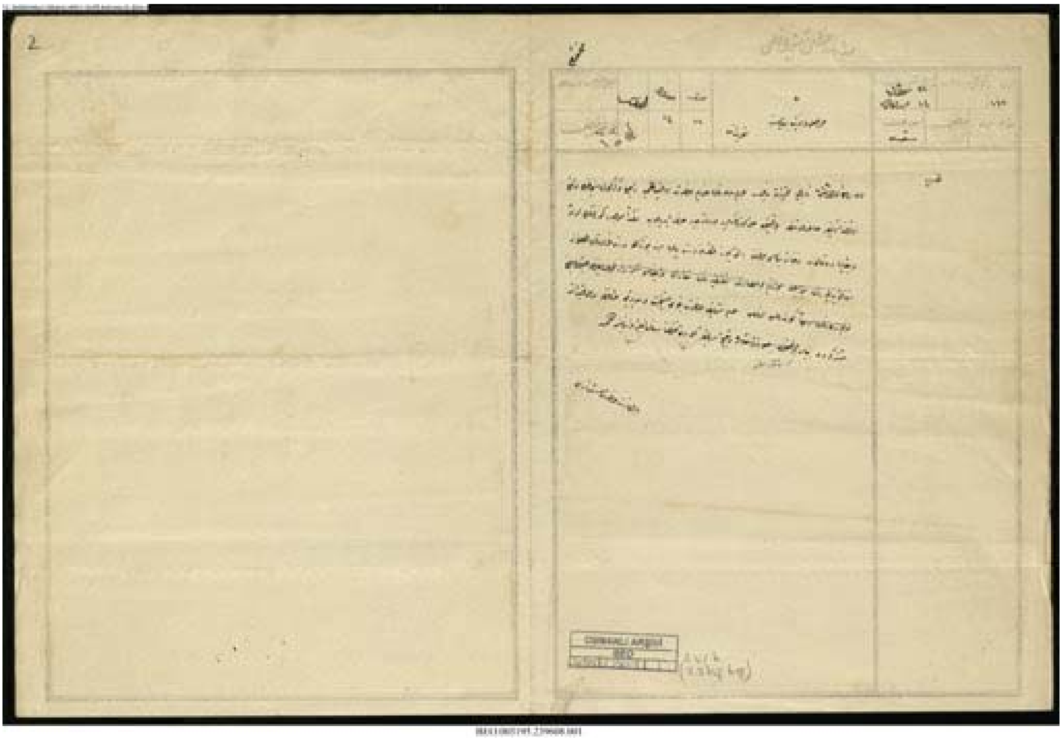

BEO	003195.239608	21 شەوال 1325

بۆ ویلایەتی موسڵی بەهیە
هاوپێچـی نـووسراوی مێـژووی ٢٧ رەبیعـی یەکـەم ١٣٢٤، داهاتـی ئاوقافـی شـەریفەی سـانجەقی کەرکـووك لـە کاتـی خۆیـدا حەواڵـەی لایەنـی سـەربازی بـووە، بـە نەقـد نێـردراوە، ئـەوەی ماوەتـەوەش بەهـای زەخیـرە دەکاتـە ٦٩٤ هـەزار و ٥٥٤ قـوروش پێویسـتە بـە پەلـە رەوان بکرێـت، لەلایـەن جەنابـی شـێخی حەرەمـی شـەریفی نەبـەوی و بەرێوەبەرایەتـی نـووسراوی هاوبـەش نێـردراوە، بـە راگەیانـدن و دووبارەکردنـەوەی هەروەهـا بـە گوێـرەی ئـاگاداری پێشـوو هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی و راگەیاندنـی.

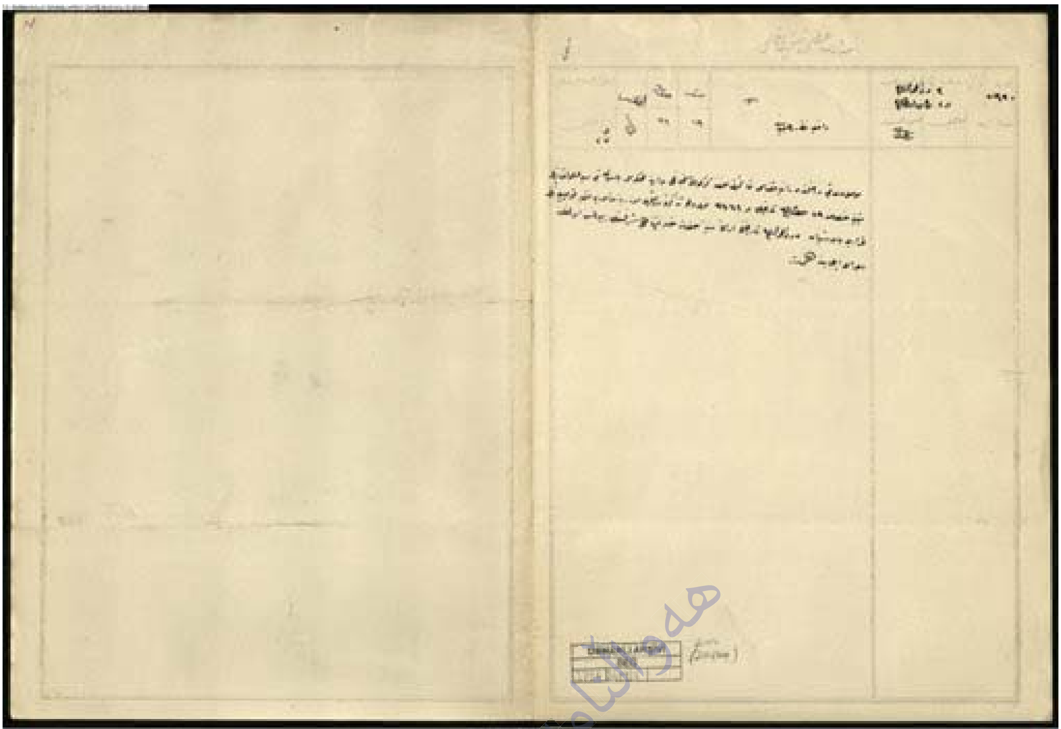

BEO	003226.241934	3 زیلحیجه 1325

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای رانیـە سـەید عەلـی ئەفەنـدی بـاش کاتیبـی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی کەرکـووك دادەمەزرێـت، لـەم بارەیـەوە لەسـەر نـووسراوی ١٩ شـەوال ١٣٢٥ ژمـارە ٣٤٦٤ بـە بریـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە لـە مێـژووی ٢ زیلحیجـە ١٣٢٥ فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت رەزامەنـدی نیشـان داوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

Y.PRK.AZN 00025 00034.001

Y.PRK.AZN	00025.00034	**21 موحەررەم 1326**

نەزارەتی داد و مەزهەبەکان
قەڵەمی تۆمار
وێنەی ئەم مەزبەتەیە کە بۆ بابی عالی نێردراوە
یاریدەدەری داواکاری گشتی دادگای سەرەتایی سانجەقی دیوانیە جەمال ئەفەندی و سەرۆکی دادگای سەرەتایی قالمینوز مەقسود ئەفەندی لەسەر بابەتی جۆراوجۆر ئەرکەکەیان بە خراپی بەکارهێناوە، لەم بابەتەدا لێکۆڵینەوە ئەنجام دراوە، لە ئەنجامی ووردبینی کردندا بریار دراوە بدرێنە دادگا، تا کۆتایی هاتنی دادگایەکەشیان گونجاو نییە سەرۆکایەتیە ناوهاتووەکان بە وەکالەت بەرێوە ببردرێت، لە ئێستاوە لە کارەکانیان دوور بخرێنەوە و کەسانی گونجاو دامەزرێن، بە تێروانین بەم ئاماژەیەی کە لە بارەی یاریدەدەری داواکاری گشتی هاتووە وا بە باش زانراوە ئەرکەکەی بگوازرێتەوە، یاریدەدەری داواکاری گشتی سانجەقی کەرکووك ئیبراهیم ئەرکەکەی بگوازرێتەوە بۆ دوا شوێن، هەروەها یاریدەدەری داواکاری گشتی سانجەقی سلێمانی شەعبان زوهدی داوای کردووە ئەرکەکەی بگوازرێتەوە بۆ یاریدەدەری کەرکووك، بۆ یاریدەدەری سلێمانیش یاریدەدەری داواکاری گشتی پێشووی سانجەقی ئورفە شەریف ئەفەندی کە لە ئەرکەکەی دوورخراوەتەوە و لە ئەنجامی ئەم ووردبینیەی کە کراوە بریار لەسەر بەکارهێنانەوەی دراوە، هەروەها بۆ سەرۆکایەتی دادگای سەرەتایی قالمینوزیش سەرۆکی دادگای سەرەتایی ناحیەی قلونیەی مەدللی عوسمان و بۆ شوێنی ئەویش سەرۆکی دادگای سەرەتایی ناحیەی یەرەی سەر بە مەدللی عوسمان نوری دابنرێت، بەم شێوەیە بۆ سەرۆکایەتی یەرەش یاریدەدەری داواکاری گشتی پێشووی دادگای سەرەتایی قەزای کسریە لە ئەنجامی لێکۆڵینەوە لە ئەوراقی دوورخستنەوەی بریار لەسەر بەکارهێنانەوەی دراوە و جگە لەمە سالم ئەفەندی کە لە مەکتەبی حقوقی شاهانە دەرچووە ئەرکەکانیان پەسەند بکرێت و بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت سوێندی یاسایی بخۆن و بگوازرێنەوە سەر ئەرکەکانیان بۆ چۆنیەتی کارەکەش مۆڵەت و راگەیاندن پێویستە.

Y.PRK.ASK.00255.00082.001

هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK	00255.00082	19 ڕەبیعی یەکەم 1326

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی تۆمار
تایبەتی
تەلەگرافنامە لە قوماندانی لەشکری شەشەمی هومایۆن هاتووە، لە نێوان دەستەی تابووری ڕەدیفی رواندز و دەسەڵاتداری ناوخۆ سەعید بەگ بەردەوام گفتوگۆ و شکایەت هەیە، بۆ لێکۆڵینەوە لەم بابەتەدا لە لایەنی سەربازی و مولکیە لە هەر یەکە فەرمانبەرێك دابمەزرێت و ڕەوان بکرێت، بە گفتوگۆکردن لەگەڵ ویلایەتی موسڵ لەلایەنی مولکیە ئەندامی ئەنجوومەنی کارگێری سانجەقی کەرکووك حاجی عەلی ئەفەندی دامەزراوە، بەم ڕاگەیەندراوە لە لایەنی سەربازیش داواکراوە لە ئاڵای ۳۳ی سوارە میری ئاڵای ئەنیس بەگ دابمەزرێت، بۆ جێبەجێ کردنی بابەتەکە بە دامەزراندنی فەرمانبەر لەلایەنی مولکیە، لەبارەی دامەزراندنی میری ئاڵای ئەنیس بەگ بە تەلەگرافنامە ئاگاداری دراوەتە قوماندانی ناوهاتوو و لە وەڵامدا جێبەجێ کردنەکەی بەردەستە، ڕاگەیەندراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
سەرعەسکەر رزا

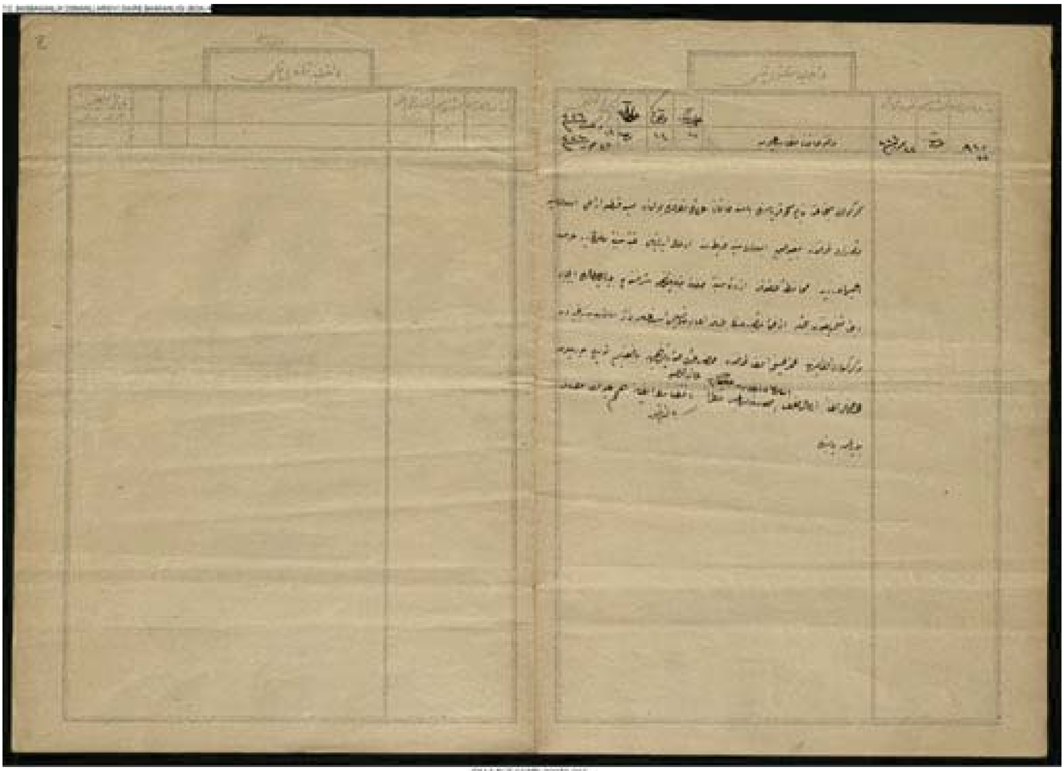

DH.MKT	01279.00025	13 رەجەب 1326

بۆ نەزارەتی دەفتەرخاقانی عالی
مەلحــە ســەر بــە ســانجەقی کەرکــووك بــە ســەنەدی خاقانــی لــە ژێــر دەســتی ئەودایــە، بــەڵام ٥ لەلایــەن فەرمانبەرانــی ئەملاکــی پاشــا بــە ناحــەق لــە نــاو خشــتەی ئەملاکــی پاشــا تۆمــار کــراوە، لەســەر خســتنە بــەردەم عەتەبــەی پاشــای ملوکانــە جەنابــی پەیوەندیــداری خەلافــەت بــە فەرمانــی پاشــا مافــی پاراســتنی داوا کــردووە، بــەڵام کارەکــە جێبەجــێ نەکــراوە، بۆیــە داوای کــردووە زەوی ناوهاتــوو بدرێتــەوە خــۆی و رادەســتی بکرێــت، لــە ســەیدەکانی بەرزنجــی و دانیشــتوی کەرکــووك عومــەر ئەلحوســەینی ئەفەنــدی داواکاری پێشکەشــی جەنابــی عالــی لــە پەیوەندیدارانــی ســەدارەت کــردووە، لەبــەر ئــەوەی بابەتەکــە لــە بنەرەتــدا پەیوەنــدی بــە نەزارەتــی عالــی نییــە، دوای ووردبینــی هیممــەت بکرێــت لــە جێبەجــێ کردنــی.

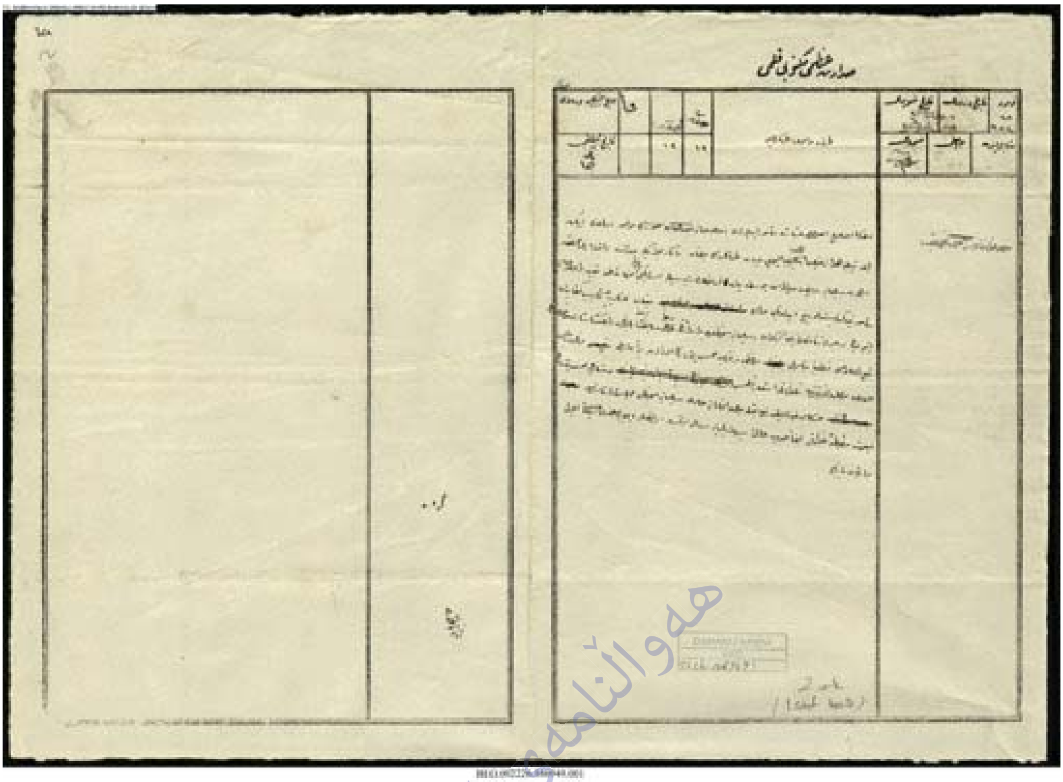

هەواڵنامەی کتێب

BEO	002226.166949	6 رەمەزان 1326

بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەریمان
تەلەگرافنامەی موسڵ رادەگەیەندرێت
پێشەکی بۆ ئاشت کردنەوەی نێوان عەشیرەتەکان ئەرکی پێ سپێردرابوو، دوای ئەوەی لە کارەکەی سەرکەوتوو بوو، مۆڵەتی یەك مانگی پێ دراوە کە کەشوهەوای بگۆڕێت، بۆیە ئەمرۆ لە لایەنی بەیروتە، جگە لەمە بە کارەکانی دڵسۆزی و لێهاتوویی بینراوە، میری لیوای رەدیفی سلێمانی یوسف پاشا شایەنی ئەوەیە پلەی فەریقی پێ بدرێت، هەر لەگەڵ دامەزراندنی لە قوماندانیەتی فرقەی ١٢ و ئەرکی چاکسازیەکەی پێ سپێردرا، کە داهاتی سانجەقەکانی کەرکوك و سلێمانی لەسەر راگەیاندنی پلەی پێشووی و تێکچوون و وون بوونی داهاتەکەی ئەوا هاوکاری سەربازی لە پلەیەکە کەموکوری تێ دەکەوێت، بۆیە بە پێویست زانراوە چارەسەر بکرێت و چاکسازی تێدا بکرێت، هەروەها هەرچی زووە فەریق موحسین پاشا لەوێ هەڵبگیرێت و لە تەلەگرافنامەی ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە، جگە لەمە ئاماژەی پێکراوە لەسەر هەندێك ووتە تەلەگرافی بریارنامەی ئەنجوومەنی کارگێری سانجەقی سلێمانی لەسەر جموجۆڵی نەگونجاوی موحسین پاشا نێردراوەتە لایەنی سیپاهیدار، بەپەلە کارەکە جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت.

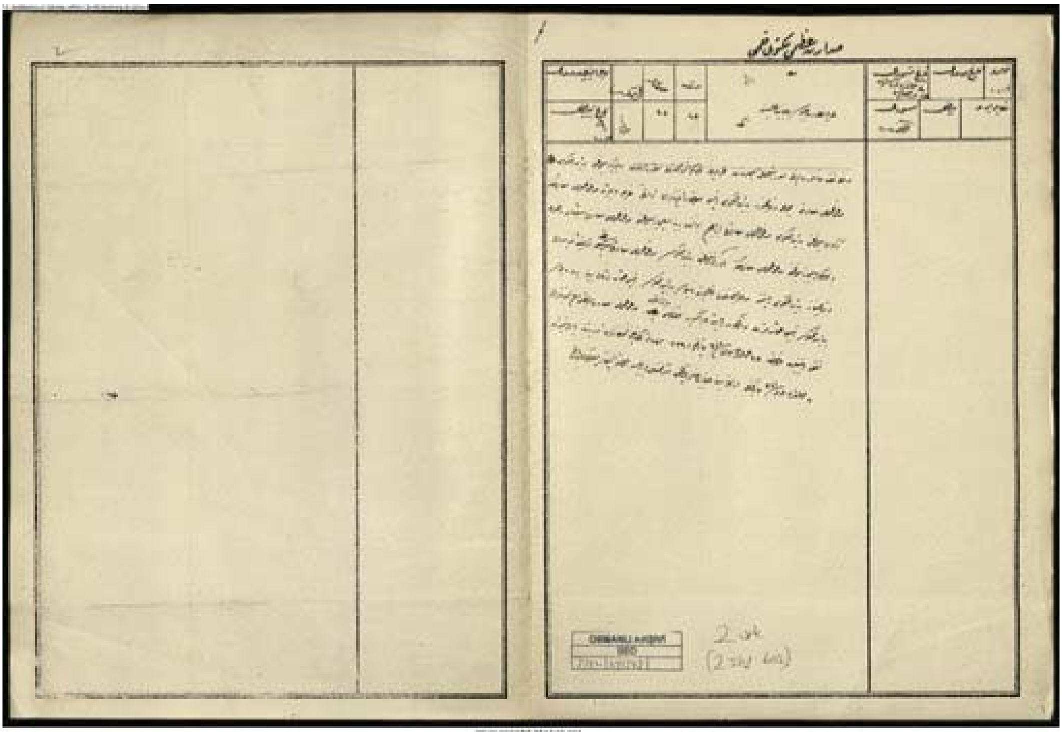

BEO	003352.251343	9 جەمادی کۆتایی 1326

نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی
بـە دوورخسـتنەوەی یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی سـانجەقی دیوانیـە جەمـال ئەفەنـدی و مەقسـود ئەفەنـدی سـەرۆکی دادگای سـەرەتایی قالمینـوز بـۆ یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دیوانیـە ئیبراهیـم ئەفەنـدی یاریـدەدەری داواکاری گشـتی سـانجەقی کەرکـووك بـۆ شـوێنی ئەویـش یاریـدەدەری داواکاری گشـتی سـانجەقی سـلێمانی شـەعبان زوهـدە ئەفەنـدی، هەروەهـا بـۆ یاریـدەدەری داواکاری گشـتی سـانجەقی سـلێمانیش یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی پێشـووی سـانجەقی ئورفـە شـەریف ئەفەنـدی هەروەهـا بـۆ سـەرۆکایەتی دادگای سـەرەتایی قالمینـوز، سـەرۆکی دادگای سـەرەتایی ناحیـەی قالونیـە عوسـمان ئەفەنـدی و بـۆ شـوێنی ئەویـش سـەرۆکی دادگای سـەرەتایی ناحیـەی یـەدە عوسـمان نـوری ئەفەنـدی، بـۆ سـەۆکایەتی ناوهاتـووش یاریـدەدەری داواکاری گشـتی دادگای سـەرەتایی پێشـووی قـەزای کیسریـە سـالم ئەفەنـدی بگوازرێنـەوە و دابمەزرێن، لـەم بارەیـەوە لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٢٣ جەمـادی یەکـەم ١٣٢٦ ژمـارە ٢٢٦ جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا لـە مێـژووی ٧ جەمـادی کۆتایـی ١٣٢٦ فەرمانـی داوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

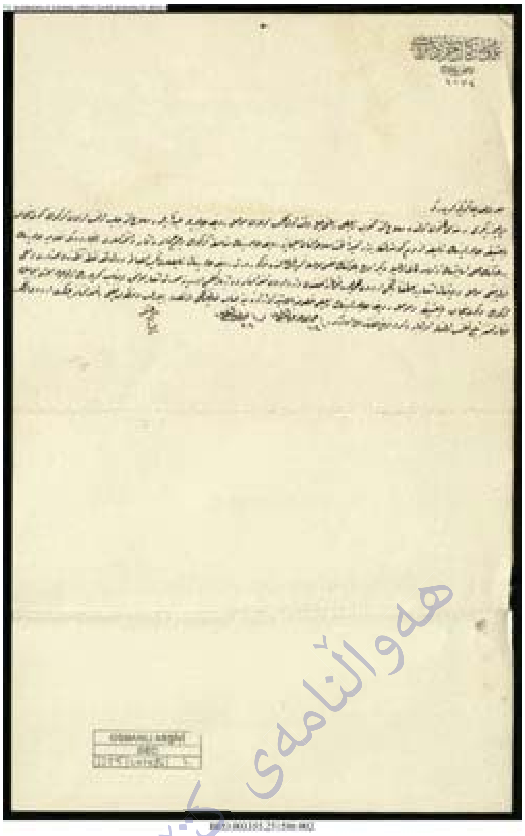

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003355.251586	12 جەمادی کۆتایی 1326

فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
یەکەی سێیەم
١٠٧٣
راگەیەندراوی بەندەیە

ساڵی ١٣٢١ کانوونی یەکەم تابوری رەدیفی موسڵ پڕ چەك كراوە و مۆڵەتی پێدراوە، لە هەمان مێژوودا تابورەکانی کەرکووك و کۆی سانجەق و بەعشیقەش پڕ چەك کراون و رەزامەندی وەرگرتنی مۆڵەتیان پێ دراوە، لە کۆتاییدا تابوری رەدیفی سلێمانی پڕ چەك کراوە و لە کەرکووك و چەمچەماڵ بەکار هاتوون و نیشتەجێ کراون، لە سنجاریش تابوری نیزامیە بلۆکێکی بۆ ئاسایشی خۆچێی تەواوە و کارەکە بەرێوەدەبردرێت، سێ بلۆکەکەی تریش بۆ موسڵ دەنێردرێن، لەم حاڵەتەدا مۆڵەتی ئەو چوار تابوری رەدیفەی کە باسکراوە دەبێتە هۆی ئەوەی لە دڵنیایی پاراستن و ئەرکی خاڵەکان غەدریان لێ نەکرێت، بە ئاماژەی ویلایەتی موسڵ لە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی همایۆن تەلەگرافنامە هاتووە و لەسەر نووسینی لەگەڵ وێنەی ئاماژە پێکردنەکە گونجاوە و تەواوە، بۆ ئەمەش جێبەجێ کردنی گۆرینەوەی شوێنەکانیان بە مۆڵەتدانی تابورەکانی رەدیفی کەرکووك و کۆی سانجەق و بەعشیقە و موسڵ بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بووە، بەتەلەگرافنامەش قوماندانیەتی لەشکری ناوهاتوو ئاگادار کراوەتەوە، لەم بابەتە بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
رزا سەر عەسکەر

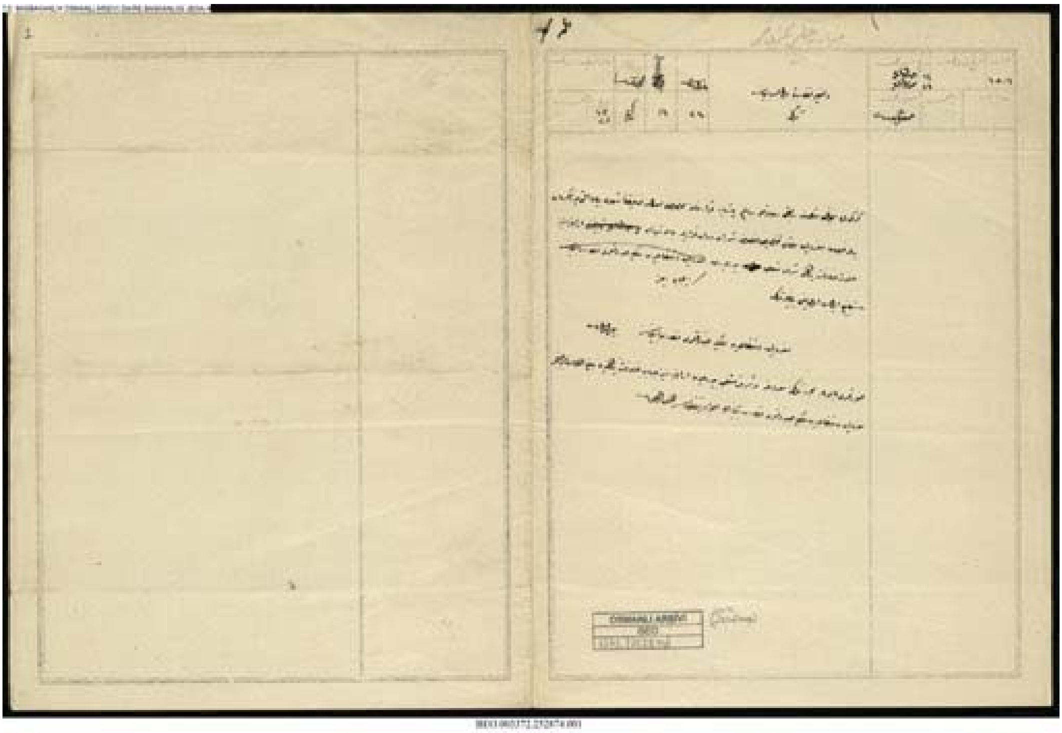

BEO	003372.252874	11 ڕەجەب 1326
بۆ بریکاری بەهیەی نەزارەتی ناوەخۆ بە پشت بەستن بە بریارنامەی تایبەتی بریارەکان موتەسەرفی پێشووی سانجەقی کەرکووك میری میران سالم پاشا مانگانە ١٦٨٧ قوروش مووچەی دوورخراوانی بۆ دابین دەکرێت، بۆ ئەم مەبەستە بە بریاری شورای دەوڵەت جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا رەزامەندی نیشان داوە، بە راگەیاندنی نووسراو کرا تا کارەکە جێبەجێ بکرێت.		

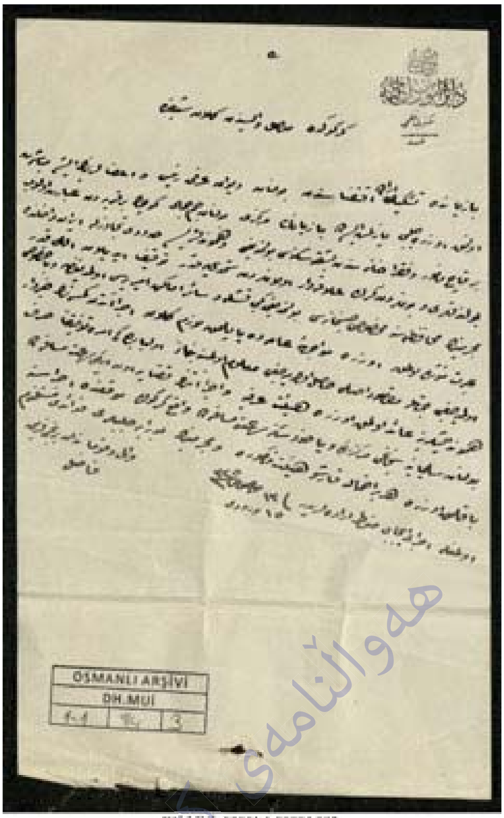

DH.MUİ.00001.1.00084.003

DH.MUİ	00001.1.00084	9 شەعبان 1327

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمارکردن
ئەو شیفرەیەیە لە کەرکووك لەلایەن والی موسڵەوە هاتووە
لـە بازیـان بـە جێبەجـێ کردنـی ڕێکخسـتنی ئیـدارە، لەگـەڵ دەسـت بـەکار بوونـی سـەرۆکی دیوانـی عورفـی و ئەندامەکانـی، دەبـێ بێنـە ناوچەکـە، چەمچەمـاڵ کـە مەرکـەزی بازیانـە، لـە گوندێکـی بچـووك پێکدێـت، لـە چەنـد فەرمانبـەر و خانـەی هەژارێـك زیاتـر نییـە، هەرچـی هەمەوەندەکانـە بـە بەزاندنـی سـنوور لـە نـاو ئێـران بوونیـان هەیـە، تـا ئێسـتا ئەوانـەی دەسـتگیرکراون نزیکـەی ٥٠ تاوانبـار، گرتووخانەیەکـی تایبـەت نییـە تـا ئەمانـەی تێـدا بپارێزرێـت، هەروەهـا قشـڵە و ناوچـەی میـری بوونـی نییـە، کاریگـەری عیبرەتکارانـەی دەبێـت، بۆیـە پێویسـتە ڕووبەڕووبوونـەوەی گشـتی ئەنجـام بدرێـت، ئەگـەر بێتـو کـەس ئـاگاداری ئـەم کارە نەبێـت ئـەوا ناگەنـە مەبەسـت، لـەم بابەتـەدا بـە پشـت بەسـتن بـە فەرمـان کاری هەمەوەنـدەکان دەگەڕێتـەوە بـۆ دەسـتەی عورفیـە، جێبەجـێ کردنەکـەش لـە مەرکـەزی سـانجەقی سـلێمانی کـە ١٢ کاتژمێـر دوورە یاخـود کەرکـووك کـە ٨ کاتژمێـر دوورە بکرێـت، لـە بەرامبـەر هـەر ئەگەڕێکـدا دەسـتەی ناوهاتـوو و تاوانبـاران بهێنرێنـە ئێـرە سـوودی دەبێـت، جێبەجـێ کردنەکـەی بـە فەرمـان دەبێـت.
والی و قوماندان فازڵ فەریقی یەکەم

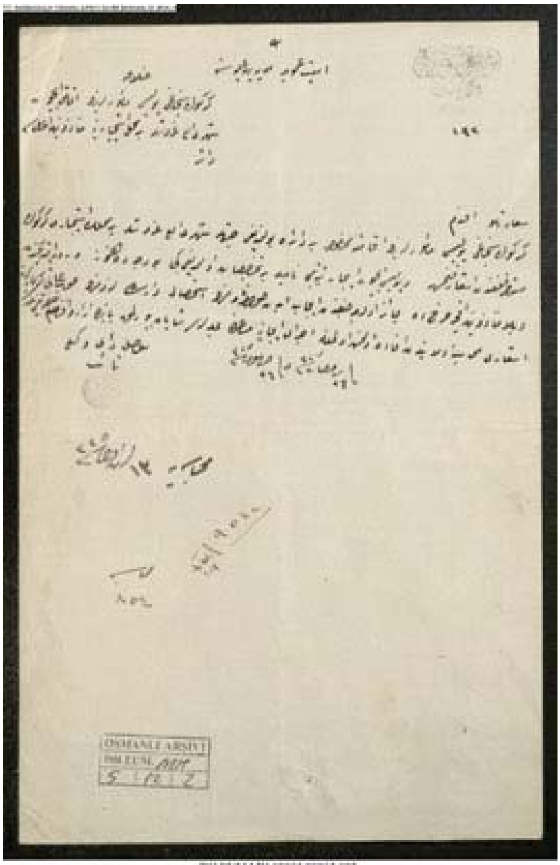

DH.EUM.MH.00005.00012.002

DH.EUM.MH	00005.00012	24 رەمەزان 1327
١٩٢ بەڕێوەبەرایەتی ئەمنیەتی گشتی عالی میری میرانی ئەفەندم بینایـەك نییـە تـا فەرمانبەرانـی پۆلیسـی سـانجەقی کەرکـووك تێـدا نیشـتەجێ بـن، لەلایـەن موتەسـەرفی کەرکووکـەوە ئامـاژەی پێکـراوە مانگانـە بـە ٥٠ قـوروش شـوێنێك بـە کرێ بگیرێـت، هەروەهـا دەرماڵەیەك نییـە تا بۆ پۆلیسـەکان کرێیەکـە ڕێـك بخرێـت، تـا ئێسـتاش بودجـە نەهاتـووە، جگـە لەمـە بەبـێ ڕەزامەنـدی خـەرج کردنـی ئاقچـە گونجـاو نابێـت، بـۆ ئەمـە حەواڵـە نامـە نێـردراوە، لـە سـەر ئامـاژەی عالـی لـە ژمێریـاری ویلایـەت گفتوگـۆی لەسـەر کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـە هـاوکاری عالـی دەوێـت، بریـار لـە جەنابـی ئەفەندیمانـەوە دەبێـت. بریکاری والی موسڵ نائیب		

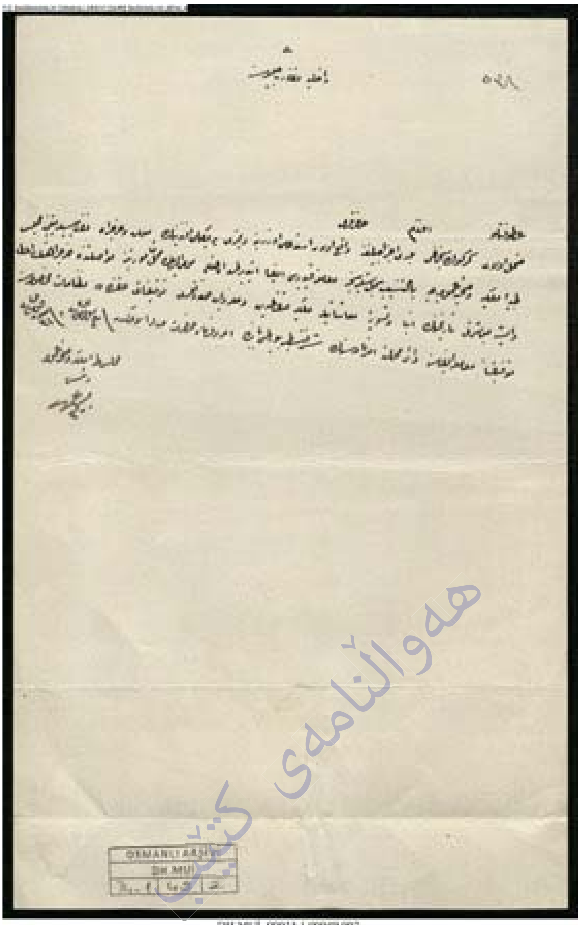

DH.MUİ..00034.1.00049.002

هەواڵنامەی کتێب

DH.MUİ	00034.1.00049	کۆتایی شەوال 1327

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
پزیشکی دەرمانی شارەوانی سانجەقی کەرکووك لادراوە، لەسەر داوای خۆی دیمتری پریکلی ئەفەندی مووچە و خەرجی رێگا بە گوێرەی نیزام لە ئەنجوومەنی پزیشکی مولکیە و تەندروستی گشتی پەسەند کراوە، لە هۆبەی تۆماریش مامەڵەکەی تۆمار کراوە، بە جێبەجێ کردنی کارەکە، بە رۆیشتنی بۆ شوێنی ئەرکەکەی خەرجی رێگای پێ دەدرێت، لە مێژووی دەست بە کاربوونی مووچەکەشی لە سندوقی خانەنشین و دوورخراوانی مولکیە مامەڵەکە جێبەجێ دەکرێت، لە شوێنی خۆی بریارنامەی جێبەجێ کردنەکە دەرچووە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
سەرۆکی ئەنجوومەنی پزیشکی مولکیە و تەندروستی گشتی بەسیم عومەر

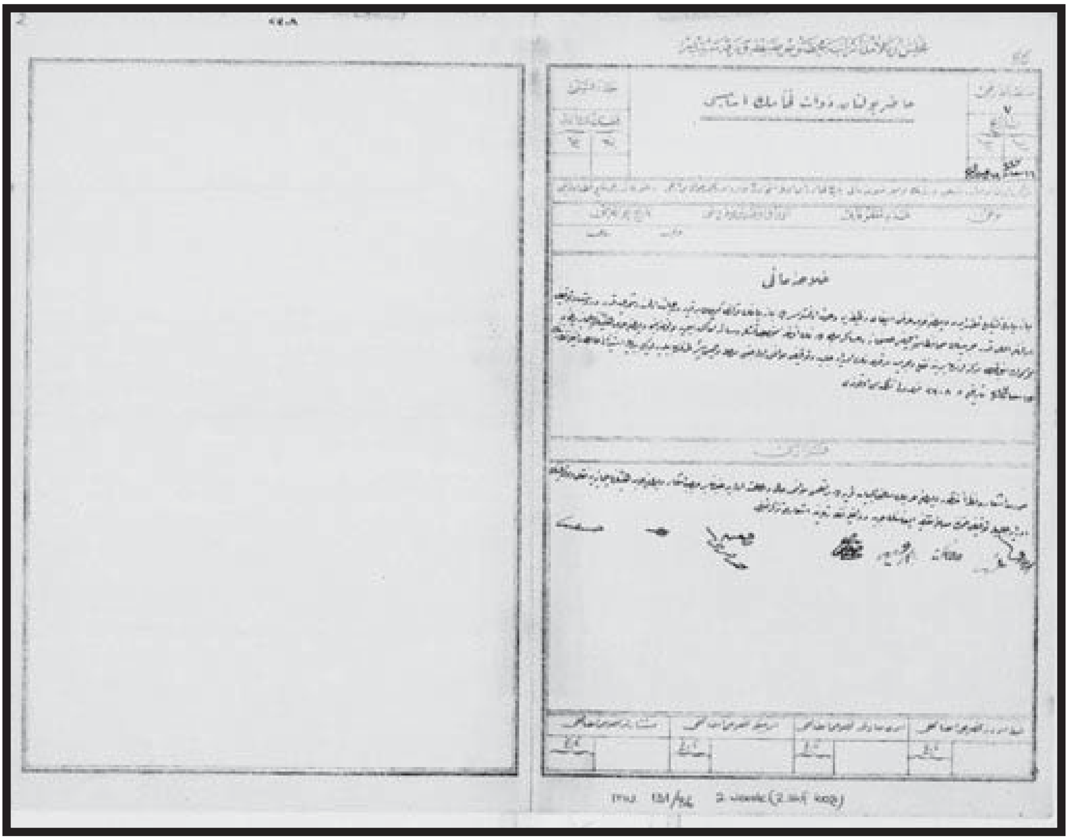

MV	00131.00086	16 شەعبان 1327

پوختەی دارایی

ڕێکخســتنی بازیــان کراوەتــە راپــۆرت، ئەگەرچــی دیوانــی جەنگــی عورفــی لــە جێبەجــێ کردنــی ئەرکەکــە داوەت کــراون، مەرکــەزی بازیانیــش لــە گوندێکــی بچــووك پێکهاتــووە، تاوەکــو ئێســتا نزیکــەی ٥٠ تاوانبــار دەســتگیر و دەستبەســەرکراون، بــۆ پاراســتنی ئەوانــە گرتووخانــە هەبێــت و بــۆ ســەربازی ئامادەبــووش قشــلەیەك هەبێــت و لەگــەڵ شــوێنی میــری بوونــی هەبێــت، بــۆ ئــەم مەبەســتەش دەســتەی دیوانــی جەنگــی بــۆ ســەنجاقەکانی ســلێمانی یاخــود کەرکــووك بگوازرێتــەوە هەروەهــا تاوانبارانــی ناوهاتــوو ببردرێنــە ئــەوێ و دەســت بەســەر بکرێــن، بــۆ ئــەم کارەش رەزامەنــدی نیشــان دراوە، لەلایــەن پاشــای والــی موســڵ راگەیەنــدراوە، بــۆ رەزامەندیــش لــە نەزارەتــی ناوەخــۆ لــە مێــژووی ١٣ شــەعبان ١٣٢٧ ژمــارە ٢٣٠٨ نــووسراو خوێندراوەتــەوە.

بریار

بــە تێروانیــن لــە وێنــەی راگەیەنــدراوی ناوهاتــوو دیوانــی جەنگــی لــە گونــدی باســکراو بهێڵدرێتــەوە، ئــەوا گونجــاو نییــە و بەرژەوەنــدی تێــدا نییــە، بــە گوێــرەی ئامــاژە پێکردنێکــەوە دەســتەی دیوانــی جەنگــی بگوازرێتــەوە ســلێمانی، هەروەهــا دەستبەســەرەکانیش بگوازرێنــەوە ئــەوێ، جێبەجــێ کردنــی ئــەم مامەڵەیــە لــە نەزارەتەکانــی جەنگــی و ناوەخــۆ نــووسراوی بــۆ کــراوە.

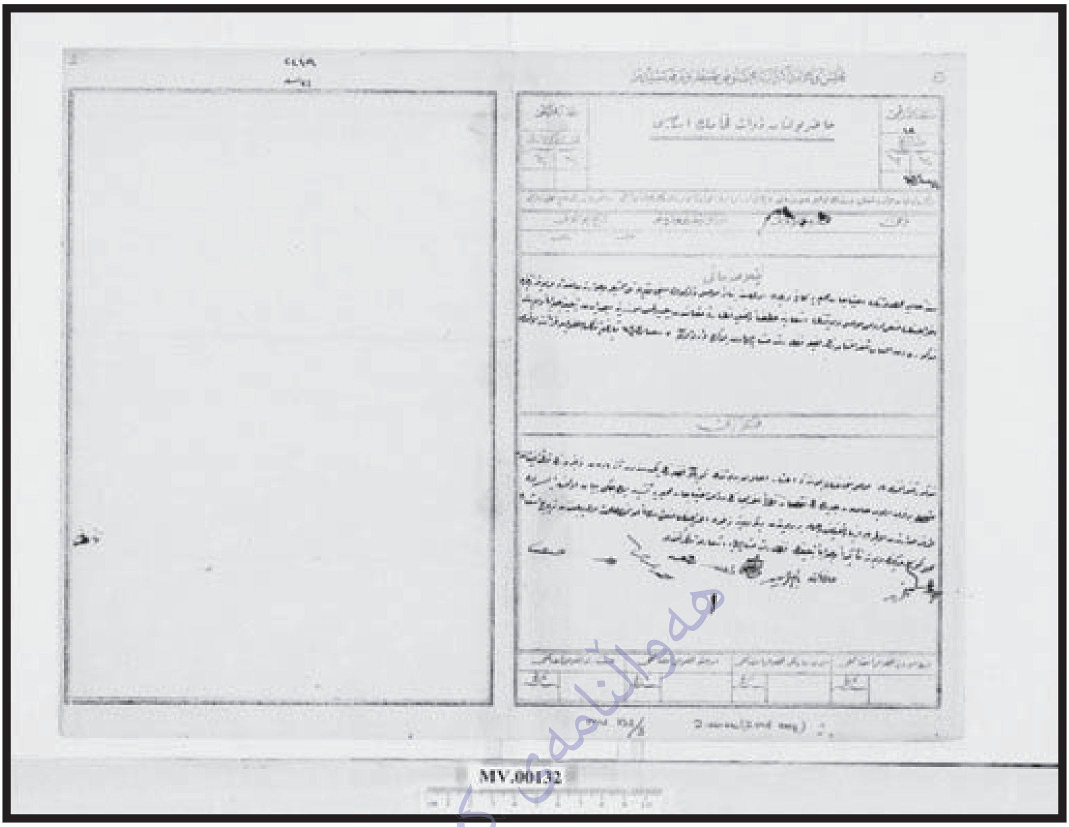
MV.00132

هەواڵنامەی کتێب

MV	00132.00005	16 شەعبان 1327

پوختەی بابەتەکە

لـە داهاتـی ئـەم سـاڵەدا بەشـی پێداویسـتی ناوەخـۆ نـاکات، بۆیـە لـە سـانجەقەکانی موسـڵ و کەرکـووک لەگـەڵ تـەل شـەعیر و دەورووبـەری دەرچوونـی زەخیـرە بـۆ ویلایەتـی بەغـداد قەدەغـە کـراوە، بـە ئامـاژەی ویلایەتـی موسـڵ بـە پایـەی نەزارەتـی ناوەخـۆ راگەیەنـدراوە، لـە وەڵامـی ئـەم ئاگاداریـەی کـە پێشـووتر نێـردراوە، لـە ویلایەتـی ناوهاتـوو تەلەگرافنامـە وەرگیـراوە هاوپێـچ ئەمجـارە لـە نەزارەتـی ناوهاتـوو نـووسراوی مێـژووی ٦ شـەعبان ١٣٢٧ خوێندنـەوەی بـۆ کـرا.

بریار

لـە تەلەگرافنامـەی ناوهاتـوو دە یەکـی ئـەم سـاڵی سـانجەقی موسـڵ حەواڵـە کـراوە، سـاڵی رابـردوو بیـنراوە زەخیـرەکان کەمـن، داهاتـی نوێـش کەمـە، ئەگـەر بێتـو بـەردەوام رەوانـی دەرەوە بکرێـت، ئـەوا پێداویسـتی ناوەخـۆ تووشـی قاتوقـری دەبێـت، بـەڵام قەدەغەکردنـی هەنـاردە کردنـی زەخیـرە لـە ویلایەتێـك بـۆ ویلایەتێکـی تـر لـە بنەرەتـدا گونجـاو نییـە، ئـەم ئاماژەیـە نەبیـنراوە دووپاتکردنـەوە دراوەتـە ویلایـەت و لـە وەڵامـدا بـۆ ئـاگاداری ئامـاژەی نەزارەتـی ناوهاتـوو کراوەتـە نـووسراو.

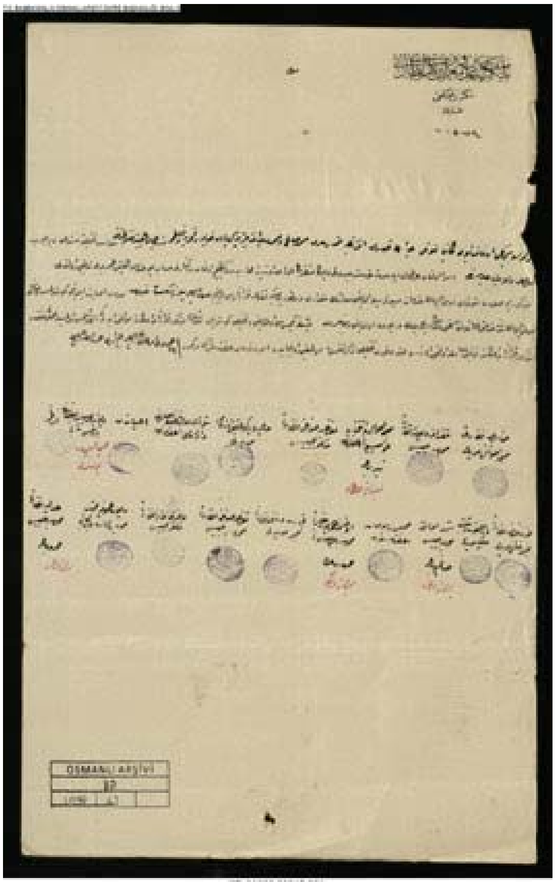

ŞD.01098.00063.001

ŞD	01098.00063	24 جەمادی کۆتایی 1327

نەزارەتی سندوقەکانی خانەنشین و دوورخراوانی مولکیە
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٠٥٧٩

کاتیبی ئاوقافی نەبەوی سانجەقی کەرکووك عەبدوڵڵا قەدری ئەفەندی مردووە، لەلایەن کوڕەکانی بە ناوی محەمەد ساڵح ئەفەندی و محەمەد سەعید ئەفەندی لەگەڵ کچەکانی خەدیجە و فەخریە و فاتیمە و خێزانەکەی هیندی خان داواکاری نێردراوە داوای دابین کردنی مووچە دەکەن، داواکاریەکە دراوەتە ویلایەتی موسڵی عالی، هاوپێچ خشتەی ماوەی خزمەت و ئەوراقی پەیوەست بەم بابەتە نووسراو لە ژمێریاری ڕێکخراوە، لەگەڵ پۆستەی هەژماری لە دەستەی گشتی ووردبینی بۆ کراوە. لە پۆستەی ناوهاتوودا خزمەتی پێشووی ناوبراوی مردوو لەگەڵ بڕی ئەم مووچەیەی کە وەریگرتووە، بە بڕیاری فەرمانبەرانی خانەنشینی مولکیە ناوبراو ١٨٠ قوروشی بۆ دەبڕێتەوە، ماوەی خزمەتی ناوبراو شایەنی ئەوەیە خانەوادەی ناوبراو ئەم مووچەیە وەربگرێت، لەمانە زیاتر کەسی تری نییە، بە گوێرەی بڕیارەکانی بڕیارنامەی ناوهاتوو مووچەکە گونجاوە و یەکسانە، بۆیە مامەڵەکە جێبەجێ بکرێت، نووسراو کراوە تا لە سندوق مووچەکە دابین بکرێت، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

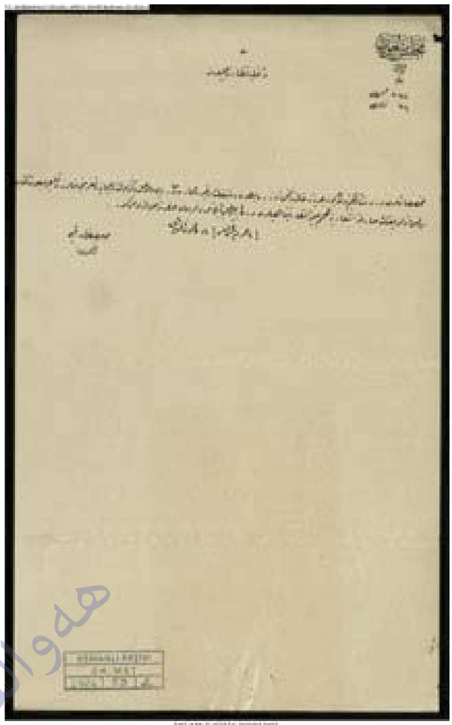

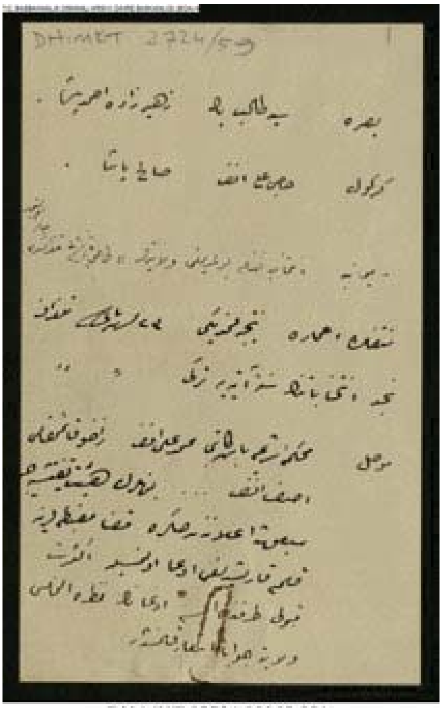

DH.MKT.02724.00059.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	02724.00059	4 موحەررەم 1327

سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی نێردراوان
٢٣١ گشتی
٦٦ تایبەتی
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
دەرماڵەکەیـان رێکخـراوە و بەردەسـتە، خەریکـە دەخرێتـە نـاو بودجـەوە، لـە سـانجەقەکانی بـەسرە، مونتەفیـك، نەجـەر، عەمـارە، ماردیـن، موسـڵ، کەرکـووك، سـلێمانی و تفـر بـۆ هـەر یەکـە نێردراوێـك هەڵبژێـردراون، بـە ئامـاژەی پەلـە کـردن پەیوەندیـداری نـەزارەت داوای هیممەتـی کـردووە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
سەرۆکی ئەنجوومەنی نێردراوان

حاجی عەلی ئەفەندی، ساڵح پاشا لە کەرکووك
لـە سـلێمانی هێشـتا کـەس هەڵنەبژێـردراوە، لـە تەلەگرافنامـەی ٥ کانوونـی دووەم ١٣٢٤ رادەگەیەندرێـت.

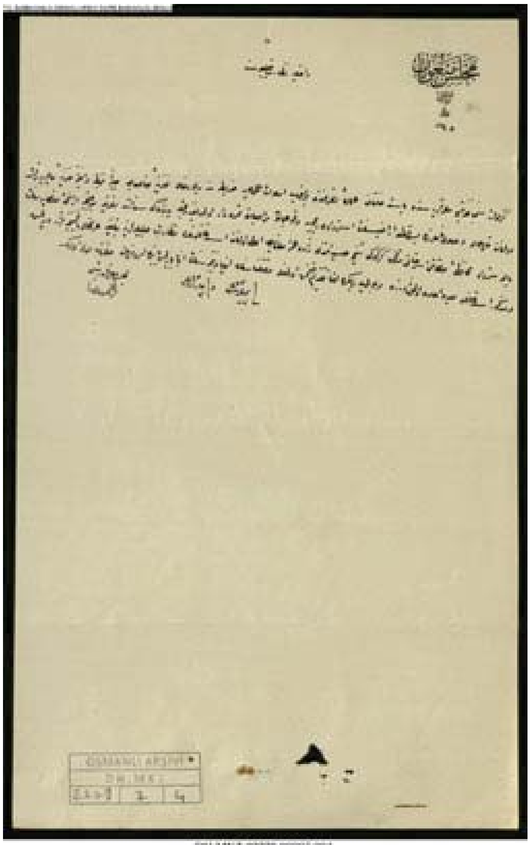

DH.MKT.02778.00007.004

<table>
<tr><td>DH.MKT</td><td>02778.00007</td><td>27 سەفەر 1327</td></tr>
<tr><td colspan="3">
سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی نێردراوان
ژمارە ٥٣٥
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
گوندی مەلحەی سەر بە سانجەقی کەرکووك بە سەنەدی خاقانی لە ژێر دەستییەتی و بەرێوەی دەبات، بە تۆمارکردنی لە نەخشەی ئەملاکی هومایۆن، بە زۆرەملێ لە خەزینەی تایبەتی جێگیر کراوە، لە کۆتاییدا بۆ خەزینەی دارایی بەجێ هێڵدراوە، بە مەبەستی گەرانەوەی پێنج پارچە زەوی بە ناوی تەل هیلال و حاوی سەردانی لایەنی پەیوەندیدار کراوە، بەڵام هیچ سوودێکی نەبووە، بە گوێرەی ئەم سەنەدانەی کە لە ژێر دەستییەتی، بۆ گەرانەوەی زەوییە دەستبەسەرکراوەکە، دەبێ بزانرێت چۆن پارێزگاریشی لێ دەکرێت، بە واژووی شێخ حوسێن ئەفەندی زادە عومەر کەرکووکی داواکاری پێشکەش کراوە، ئاگاداری دراوەتە نەزارەتی شکۆدار و لە ئەنجوومەنیش بریار لەسەر داواکاریەکە دراوە، هەروەها داواکاریەکەش بە مەرجی گەرانەوە لەگەڵ هاوپێچەکانیەوە پێشکەش کراوە، بۆ ئەوەی کارەکە جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
سەرۆکی ئەنجوومەنی نێردراوان ئەحمەد رزا
</td></tr>
</table>

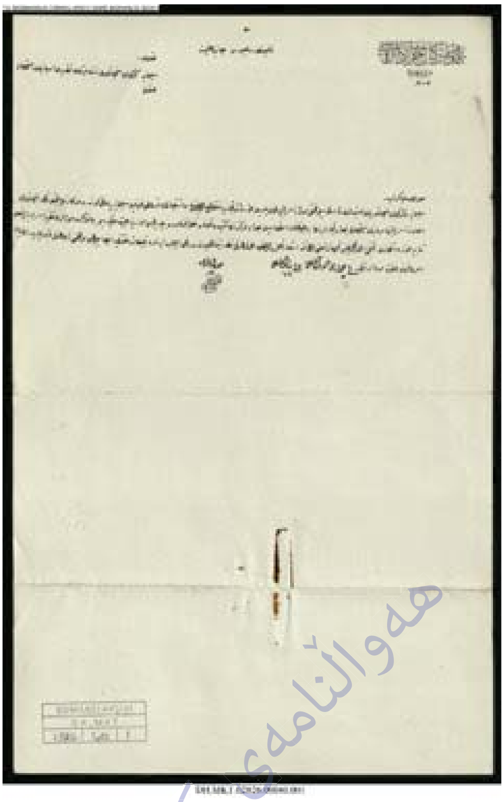

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	02826.00040	5 جەمادی یەکەم 1327

فەرمانگەی ئەركانی گشتی جەنگی
هۆبەی مەركەز
٨٠٥
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شكۆدار لایەنی عالی
راگەیەندراوی بەندەیە
سانجەقەكانی سلێمانی و كەركووك بەهۆی ئەم كەسانەی كە بە ئازادانە هەڵسوكەوت دەكەن ئاسایشی ناوچەكە تێك چووە، بەمەش ئاڵوگۆری كەلوپەلی بازرگانی وەستاوە، بۆیە زۆربەی بازرگانەكانی بەغداد بە واژووی خۆیان تەلەگرافنامەیان ناردووە، بە گفتوگۆكردن لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار بۆ بەرقەرار كردنی ئاسایشی ناوچەكە ئامادەكاری پێویست بكرێت و ئاماژە بۆ بریكاری قوماندانی لەشكری شەشەمی هومایۆن نێردراوە، چاوەڕێ دەكرێت پەیوەندیدارانی نەزارەت لەم بارەیەوە بریاری جێبەجێ كردنی كارەكان بدەن، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو كەسەیە كە فەرمان دەردەكات.
نازری جەنگی

DH.MKT 02832.00020.002

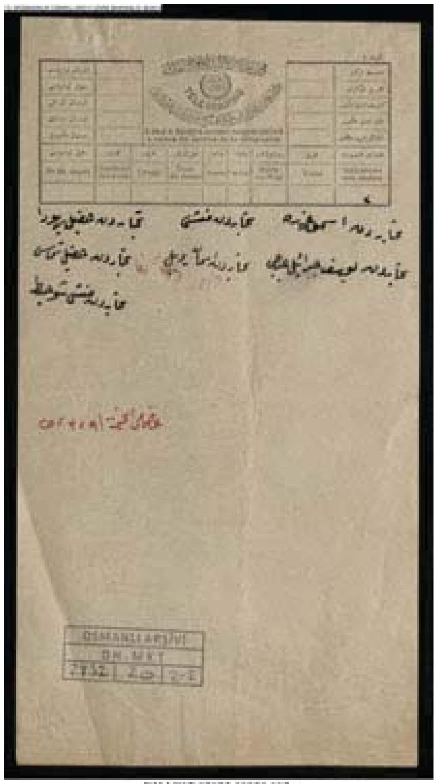

DH.MKT 02832.00020.002

DH.MKT	02832.00020	29 ڕەبیعی کۆتایی 1327

سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی نێردراوەکانی شکۆدار

لـە سـانجەقەکانی سـلێمانی و کەرکـووک بەهـۆی سـتەمکارانەوە ئاسـایش تێکچـووە، کاری بازرگانـی وەسـتێندراوە، بازرگانـی ئێمـە لەگـەڵ سـلێمانییە، لەبـەر هاتنـی چەتـەوە ناتوانیـن کەلوپـەل بنێریـن، ئـەم حاڵەتـە هـەم بـۆ خەزینـەی دەوڵـەت هـەم بـە شـێوەیەکی گشـتی بـۆ بازرگانەکانـی بەغـداد بـە زیـادەوە کێشـەی دروسـت کـردووە، بـەم شـێوەیەش ئەمنیەتـی بازرگانـی جێگیـر نییـە و شـڵەژاوە، بـە تەواوەتـی بازرگانـی وەسـتێندراوە، بـۆ ئـەم کارەش مەرجەکانـی حوکمـی تێـدا قەبـوڵ ناکرێـت حاڵەتێکـی سـەرپێچیکارانە و نەگونجـاو ڕوو بـدات، بـۆ گەڕانـەوەی ئاسایشـی سـانجەقەکانی ناوهاتـوو تـکا دەکەیـن، فەرمـان.

حەفیـری زادە یاسـین بـازرگان/ ئیلیـا عەبدولعەزیـز بـازرگان/ موختـار زادە بـازرگان/ شـاول خاخـام سـەقبل بـازرگان/ سـەید قاسـم بـازرگان/ عەلـی عەبدولـڕەزاق زیـا بـازرگان/ یەحیـا بـازرگان/ یوسـف شـەنتوب بـازرگان/ مسـتەفا جـادر بـازرگان/ سـەید جـەواد بـازرگان/ عـەرزە ساسـون بـازرگان/ سـەلمان حاجـی داود بـازرگان/ ئیبراهیـم حەقیـل بـازرگان/ محیەددیـن بـازرگان/ نەسـیم بەشـاعی بـازرگان/ جەعفـەر جـەواد عەبدولـڕەزاق بـازرگان/ داود شـەنتوب بـازرگان/ شـاول سـاڵح ئەلیاهـو بـازرگان/ ڕوبیـل یەعقـوب شـوحیتە بـازرگان/ ئەسـمەق عـەزرە بـازرگان/ مونشـی بـازرگان/ حەقیـل یەهـودا بـازرگان/ یوسـف جبرائیـل عەباجـی بـازرگان/ ئەسـمان ڕوبیـل بـازرگان/ حەقیـل شـەماس بازرگان/مونشـی شـوحیت بـازرگان

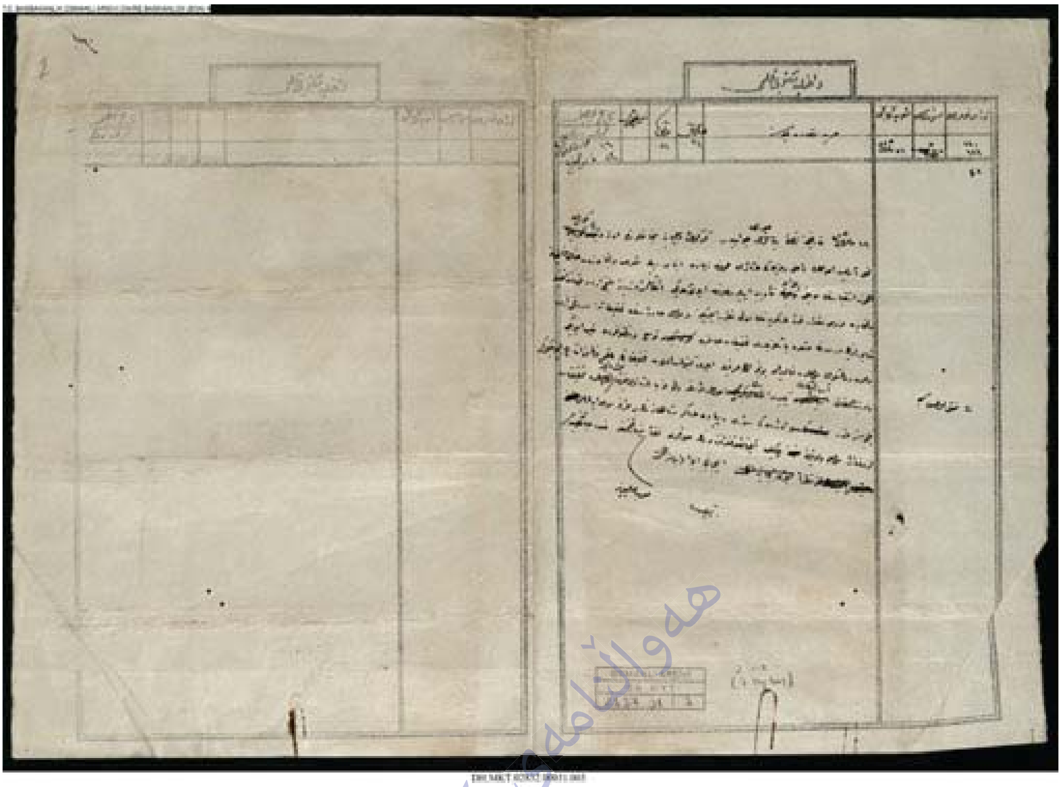

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	02832.00031	16 جەمادی یەکەم 1327

قەڵەمی تۆمارکردنی ناوەخۆ
بۆ نەزارەتی جەنگی عالی
وەڵامی نووسراوی مێژووی ١٢ مایس ٣٢٥ی بەهیەی عالییە: ماوەیەکی زۆرە لە سانجەقەکانی کەرکووک و سلێمانی ئەوەی بینراوە لە تێکچوونی ئاسایش و بارودۆخەکەی، وای لێهاتووە زیاتر زۆربەی هەژاری هۆزەکانی ناو ویلایەت تووشی هێرش و دەست درێژی بێتەوە، لەبەر ئەوەی چەتەکانی هەمەوەند بە گوێرەی پێویست تەمبێ نەکراون، بۆیە دەرکەوتووە زیاتر پێ درێژیان کردووە، بە گفتوگۆکردن لەگەڵ قوماندانیەتی لەشکری شەشەم بە پێویست زانراوە برێکی پێویست هێزی سەربازی بنێردرێت، هەروەها بۆ لێکۆڵینەوە لەسەر رووداوەکەی موسڵ دوای گەیشتنی تابورەکانی لەشکری چوارەم لێکۆڵینەوەکان فراوانتر دەکرێن و ئەو سەربازە گومانلێکراوانەی کە دامەزراون هەڵبگیرێن، بەم هەموو خەرجیەی کە کراوە ئەو لێکۆڵینەوانەی بەرەو پێش چووە پەکیان دەکەوێت، بۆیە لە پاشکۆکانی ویلایەت سەر لە نوێ ئاسایشەکەی جێگیر بکرێت، ئەو هۆکارانەی دەبنە رووداوی دڵتەزین تا دەرچوونی ئەنجامی لێکۆڵینەوەکان پیادە و سوارەی سەربازی شاهانەی ئەوێ نەچنە هیچ شوێنێکی تر، بۆ ئەم مەبەستە دوو تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ دەرچووە، وێنەکانیان نێردراوە، بە تێروانین لە بەراییەکانی هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT

DH.MKT.02892.00050.001

DH.MKT	02892.00050	18 رەجەب 1327
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار مێــژووی ١٨ تەممــوز ١٣٢٥ هاوپێچــی تەلەگرافنامــەی بەندەمانــە، ئــەو فەرمانبــەرە ســەربازانەی بــۆ چاودێــری کردنــی هەمەوەنــدەکان کار دەکــەن یــەك تابــور ئــەرزاق و ئامــادەکاری لــە کەرکــووك بەجێهێڵــدراوە، ئــەو هێــزەی ماوەتــەوەش گەیشــتوونەتە چەمچەمــاڵ، ئــەو قەڵایــەی هەمەوەنــدەکان کــە دەکەوێتــە گونــدی موزەفەریــە خاڵــی بــووە و لەلایــەن ســەربازەکانەوە دەســتی بەســەر داگیــراوە، هەروەهــا لەبــەر ژەهــراوی بــوون ٨ کــەس مــردوون، ئەمــەش لەلایــەن قوماندانــی هێــزی چاودێــری میــر ئــاڵای مەزهــەر بــەگ راگەیەنــدراوە. رەشید والی موسڵ		

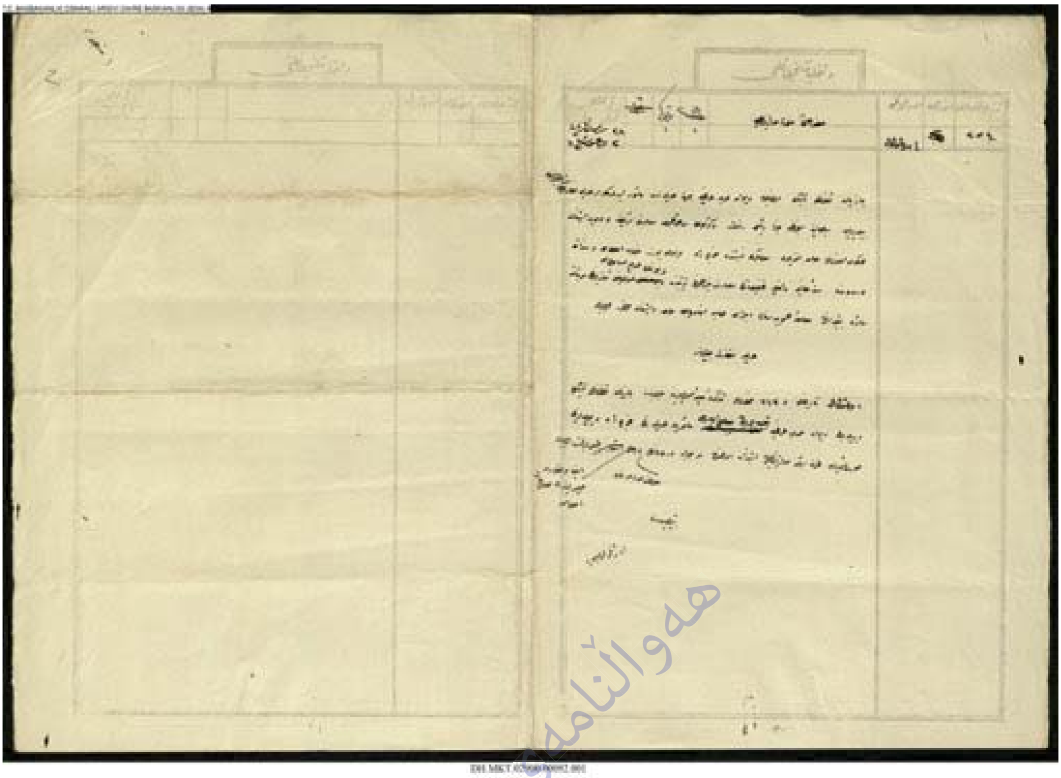

DH.MKT 02900.00092.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT	02900.00092	28 رەجەب 1327

بۆ جەنابی پەیوەندیدارانی سەدارەت

دیوانی جەنگی عورفی لە قەزای بازیان ڕێکخستنی بۆ دەکرێت، لەلایەن دادوەر فەرمانبەر دادەنرێت و لە نەزارەتی دادوەری شکۆدار ڕاگەیەندراوە، سەرۆکی سزای سانجەقی سلێمانی ڕفعەت و یاریدەدەری داواکاری گشتی کەرکووک شەریف و ئەندامی دادگای پێداچوونەوەی ویلایەت حامد ئەفەندی دانراون، لە بارەی مووچەکانیان و خەرجی ڕێگا ڕۆژانە هەر یەکە ١٠٠ قوروش پێیان دەدرێت، لە بارەی سەنەدەکانیش لەم ساڵەوە لە داهاتی خۆچێی لە خەرجی چاوەڕێنەکراو ڕێك دەخرێت، هەروەها لە کاتی یارمەتی نەدانیش هەموو ڕێکخراوەکان مامەڵەکان هەژمار کراوە، لە بارەی جێبەجێ کردنی بە ووتەی ژمێریاری ڕاگەیەندراوە و مۆڵەتی پێ دراوە.

بۆ نەزارەتی دادوەری شکۆدار

نووسراوی مێژووی ١ ئۆغستۆس ١٣٢٥ ژمارە ٢٦٣ وەڵامی سەرووە، لە سەر فەرمانی دامەزراندنی دیوانی جەنگی عورفیەی قەزای بازیان، ئەو ناوانەی لە فەرمانبەرانی دادوەری کە ناویان هاتووە، بۆ ڕێکخستنی خەرجی ڕێگا و ڕۆژانەیان لەلایەن پەیوەندیداری سەدارەت مۆڵەتی پێدراوە، لە کاتی هاتنی وەڵامەکە، بۆ مامەڵەی پێویست بە پێویست زانراوە هەر ئێستا زانیاری بۆ نەزارەتی شکۆدار ڕەوان بکرێت.

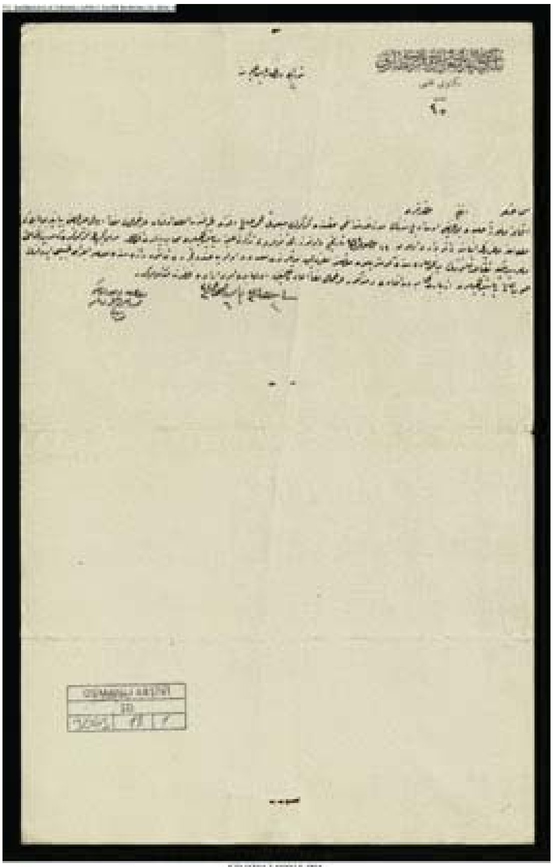

<table>
<tr><td>ŞD</td><td>03063.00018</td><td>4 شەوال 1327</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی سندوقی خانەنشین و دوورخراوانی مولکیە
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٤٥
بۆ سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی عالی
جەنابی لێبووردەی ئەفەندم
بە ئەرك لە حەلەبە، بە زیادکردنی ماوەی خزمەتی لە ساڵی ١٣١٣ لەلایەن نێردراوی کەرکووك محەمەد ساڵح ئەفەندی داواکاری هاوپێچ نێردراوە، بەم راگەیەندراوە لەم بابەتەدا خوێندنەوەی بەندەمان کراوە، نووسراوی ١٣ ئۆغستۆس ١٣٢٥ ژمارە ٣٦ ی پەیوەندیداری سەرۆکایەتی حەواڵەی ژمێریاری کراوە، ناوبراو ماوەی خزمەتی لە کەرکووك بە گوێرەی ماددەی ٧ی یاسای خانەنشینی فەرمانبەرانی مولکیە نیشان دراوە، ماوەی دوورخراوانی بێ مووچە سنووورداره و لە سندوق لە فەرمانگەی یاسا مامەڵەکە بە ئاسایی خۆی دراوەتە پەیوەندیداری سەرۆکایەتی، ئەمەش لە ژمێریاری باسکراوە و داواکاری ناوبراو هاوپێچ نێردراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
بە ناوی نازری سندوقی خانەنشین و دوورخراوانی مولکیە</td></tr>
</table>

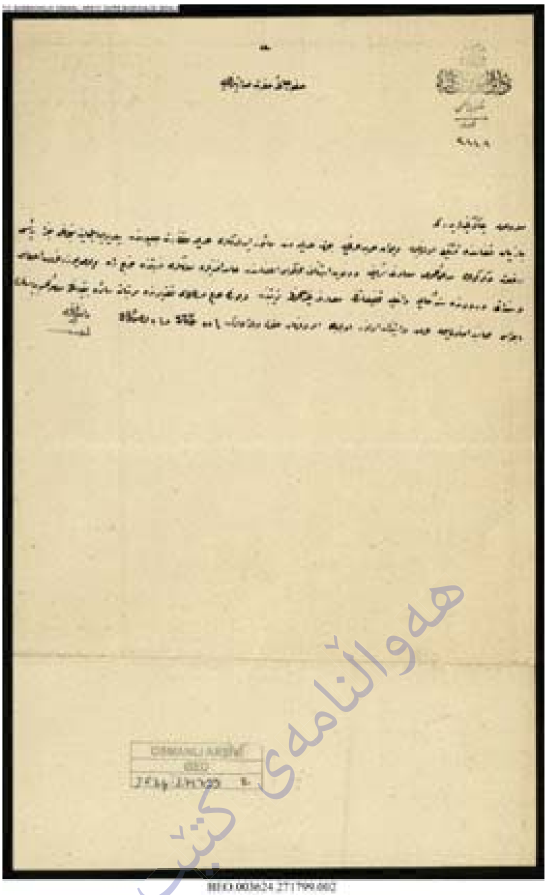

BEO 003624.271799.002

هەواڵنامەی کتێب

28 رەجەب 1327	003624.271799	BEO

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٢١١٨
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
ڕاگەیەندراوی بەندەتانە
دیوانی جەنگی عورفی لە قەزای بازیان دادەمەزرێت، لەلایەن دادوەرەکەیەوە فەرمانبەرانی دادەنرێن، بە نەزارەتی دادوەری شکۆدار ووتراوە، لە سانجەقی سلێمانی سەرۆکی سزا ڕەفعەت و یاریدەدەری داواکاری گشتی شەریفە لە کەرکووك هەروەها ئەندامی دادگای ئیستینافی ویلایەت حامد ئەفەندی، بۆ برینەوەی مووچەی ناوبراوان، خەرجی ڕێگا و ڕۆژانە هەر یەکە ١٠٠ قوروشیان بۆ براوەتەوە، لەم ساڵەوە لە داهاتی خۆچێی بۆ ڕێکخستنی خەرجی پێویست، هەروەها لە ڕاپۆرتی هاوکاری بۆ جێبەجێ کردنی مامەڵەی هەژمارکردن بە ووتەی ژمێریاری ڕاگەیەندراوە، بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
نازری ناوەخۆ

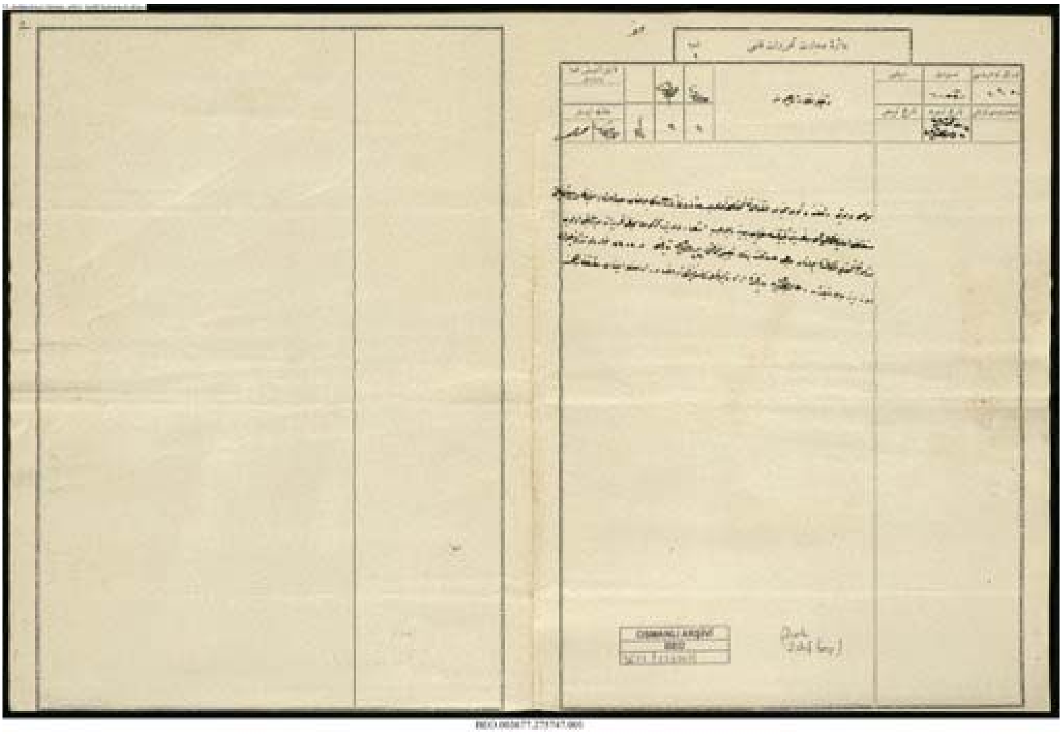

BEO	003677.275747	3 زيلحيجه 1327
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی عالی لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای کـۆی سـانجەق بـە ئاماژەی ویلایـەت، بەڕێوەبـەری تۆمـاری پێشــووی ســانجەقی کەرکــووك بــووە، حاجــی حەســەن ئەفەنــدی بــە مەبەســتی دامەزراندنــی لــە وەکالەتــی قائیمقامیەتـی ناوهاتـوو نـووسراوی سـەروو لە ٢٩ تشرینـی دووەم ١٣٢٥ ژمـارە ٣٣١٢ بە ڕەزامەنـدی ١ کانوونی یەکەم ١٣٢٥ فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت فەرموویەتـی، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.		

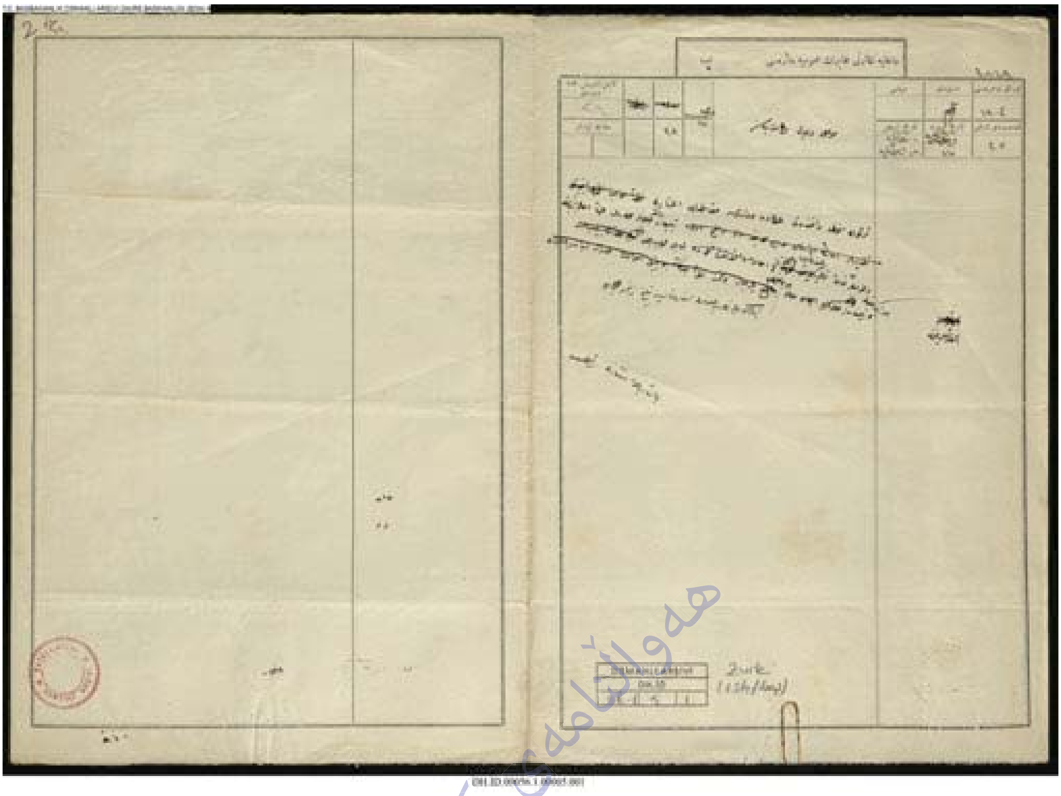

هەواڵنامەی کتێب

DH.İD	00056.1.00005	8 شەوال 1328
بۆ بریکاری ویلایەتی موسڵی بەهیە بـە گوێـرەی ئاگاداریـەکان لـە نـاو سـانجەقی کەرکووک دە یەکـی موقاتەعەکانـی عەنـکاوە و داروش هەڵـەی تێدایە و هاوشـێوە نییـە، بـۆ ناردنـی راسـتییەکان و هەڵگرتنـی خزمەتـەکان بـە تەواوەتـی بەشـێکی حەواڵـەکـە ناکرێـت، دوای مۆڵـەت ئـاگاداری و پێچەوانـەکان مامەڵەکـە نەکراوە، لەسـەر ئاماژەی نەزارەتی دارایی شـکۆدار ئـاگاداری دەنێردرێت.		

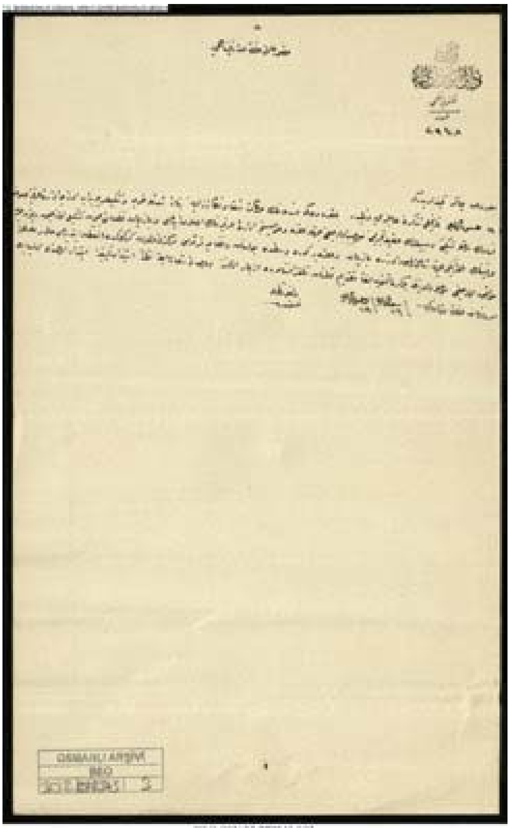

BEO.003632.272345.003

BEO	003632.272345	16 شەعبان 1327

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٢٣٤٨
بۆ جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت
راگەیەندراوی بەندەیە

هاوپێچـی نـووسراوی ١٦ ئۆغسـتۆس ١٣٢٥، لـە عەقـرە لەسـەر کاری سـەرپێچی و جموجۆڵـی چەتەگـەری بـە تونـدی لێـدراون و دوورخراونەتـەوە، لـەوێ بـە پەلـە کارگێریەکـی عورفـی رابگەیەندرێـت، بـە خێرایـی گەندەڵـی لەناوببردرێـت و ئەوانـەی هـۆکاری ئـەو کارانـەن تاوانەکانیـان بەسـەر ساغ بکرێتـەوە و سـزا بدرێـن، بـۆ ئەمـەش دەبێـت کارگێـری عورفـی لـە عەقـرە و دەوروبـەری رابگەیەندرێـت، هەروەهـا ئـەو دیوانـی عورفـی جەنگیـەی بـۆ قـەزای بازیـان دادەمەزرێـت، بـۆ هـەردوولا گشـتگیر بێـت، عەقـرە و بازیـان لـە ناوەراسـت دەبێـت، هەروەهـا فرقـەی نیزامیـە مەرکەزەکـەی لـە کەرکـووك بێـت، بـە گوێـرەی بـارودۆخ و بەرژەوەنـدی گونجـاو بێـت، ئەمجـارە لـە ویلایەتـی موسـڵ تەلەگرافنامـە وەرگیراوە و پێشـکەش کراوە، بۆ ناردنیشـی بە تێروانیـن لە راگەیانـدن و ئاماژەپێکردن چۆنیەتـی مۆڵەتەکـەی پەلـەی لێکـراوە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
نازری ناوەخۆ

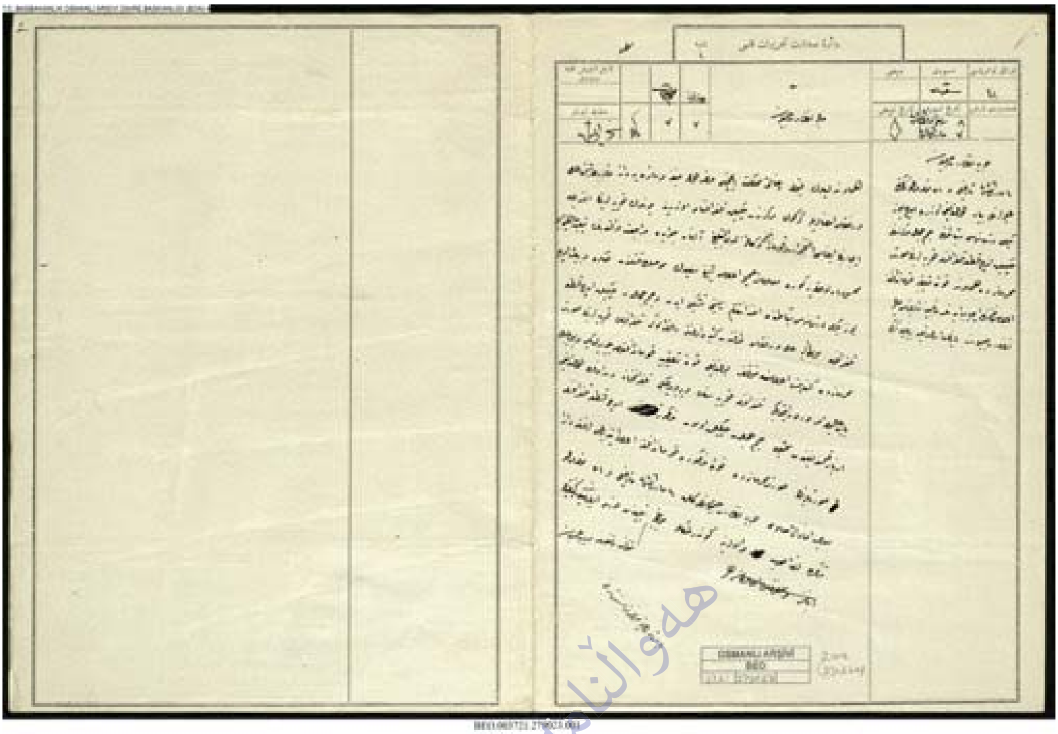

هەواڵنامەی کتێب

8 رەبیعی یەکەم 1328	003721.279023	BEO

نەزارەتی دارایی شکۆدار
قەبوڵ کردنی ملکەچ بوونی هەمەوەندەکان بۆ مەملەکەت دەبێتە زیان، بۆیە بە واژووی شێخی قادریە عەلی و هاوەڵانی لە مەرکەزی کەرکووک تەلەگرافنامە دەرچووە، دانەیەکی لەم تەلەگرافنامانە بردراون، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکەش وەکالەتی قوماندانیەتی لەشکری شەشەم ئاگادار کراوەتەوە، لە وەڵامدا بە گوێرەی پێداچوونەوەی رووداوەکە و لیستی هەژمارەکان زانیاری راستەقینە دراوە، دوای کوشتنی شێخ سەعید لە موسڵ، بۆ تۆڵەسەندنەوە ئامادەکاری کراوە، لە چەمچەماڵیش سێ پارچە تەلەگرافنامە دەرچووە، لەگەڵ ئەو پارچە تەلەگرافنامانە لەلایەن ناوبراو عەلی و هاوەڵانی نێردراون، قوماندانیەتی هێزی چاودێری ئاگادار کراوەتەوە کە لەسەر ئەوە ماوەتەوە دانەیەك لەو تەلەگرافنامە باسکراوانە بدرێتە قوماندانیەتی هێزی چاودێری، لەم بارەیەوە بە ووتەی تەلەگرافخانە هاتووە تا فەرمان لە بابی عالیەوە نەیەت دانەیەك لەم تەلەگرافنامەیەی پێ نادرێت، دوای ناردنی نووسراو ئەو سێ پارچە تەلەگرافنامەیەی کە لە چەمچەماڵ دەرچووە، پێویستە وێنەیەکیان بدرێتە قوماندانیەتی هێزی ناوهاتوو، بە گوێرەی هەندێك ووتە لە نەزارەتی جەنگی شکۆدار نووسراو هاتووە لە ٤ مارت ١٣٢٦ ژمارە ٥١ بۆ سەروو نێردراوە، بە پشت بەستن بەمە ئاگاداری پێویست دراوەتە بەرێوەبەرایەتی گشتی تەلەگراف و تەلەفۆن کە هیممەت بکرێت.

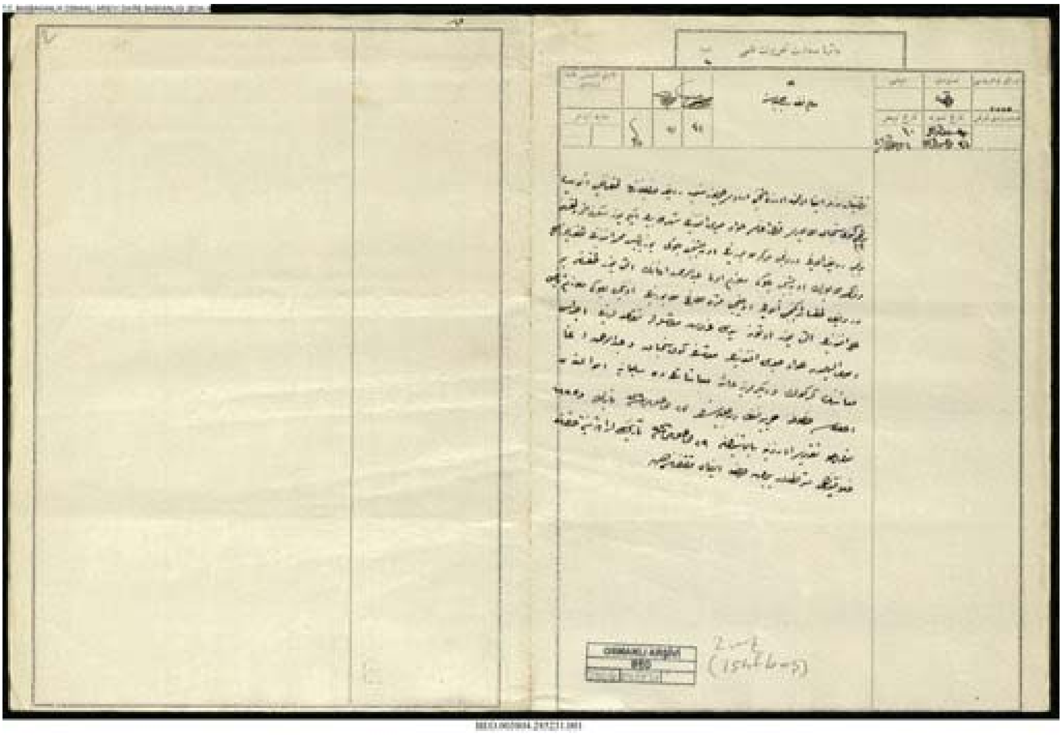

BEO	003804.285231	8 ڕەمەزان 1328

بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار

بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکان ئەفسـەرەکانی ڕەدیفـی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن، ئاغـای قـول عـەواد سـەبری ئەفەنـدی لـە ئـاڵای ٩٠ تابـوری یەکەمـی کـۆی سـانجەق مانگانـە بـە ١٢٨٦ و ئـاڵای ڕەدیفـی ٩١ی تابـوری چوارەمـی مەرگـەی بلۆکـی ١٥ یوزباشـی محەمـەد ئەفەنـدی ٩٥٠ و لـە تابـوری ناوهاتـوو بلۆکـی ١٥ مولازمـی یەکـەم عەبدولرەحـمان ئاغـا بـە ٦٩١ و لـە ئـاڵای ڕەدیفـی ٩٢ی تابـوری سـێیەمی قـەرەداغ مولازمـی دووەمـی بلۆکـی دەیـەم عەلـی ئەفەنـدی بـە ٦٣٧ قـوروش مووچـەی مانگانـە خانەنشـین دەکرێـن، ناوبـراوان عـەواد سـەبری ئەفەنـدی مووچەکـەی لـە دارایـی کـۆی سـانجەق و عەبدولرەحـمان ئاغـا مووچەکـەی لـە دارایـی کەرکـووک و ئەوانـی تریـش مووچەکەیـان لـە دارایـی سـلێمانی وەردەگـرن، لـەم بارەیـەوە لەسـەر ڕاپۆرتـی نەزارەتـی جەنگـی شـکۆدار لـە مێـژووی ٢٣ ئۆغسـتۆس ١٣٢٦ ژمـارە ١٢٨٥ بـە ڕەزامەنـدی مێـژووی ٢٩ ئۆغسـتۆس ١٣٢٦ فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت فەرموویەتـی، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

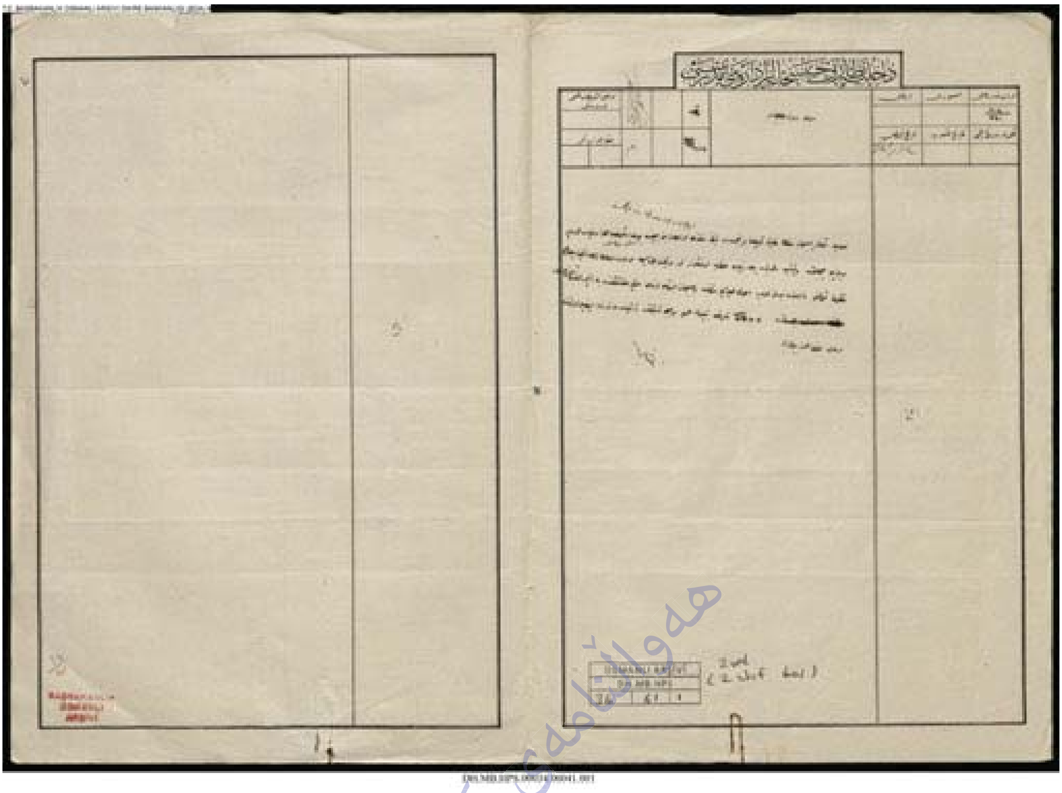

هەواڵنامەی کتێب

DH.MB.HPS	00034.00041	1 رەمەزان 1329
بۆ ویلایەتی موسڵی شکۆدار گرتووخانـەی قـەزای سـەڵاحیەی سـەر بـە سـانجەقی کەرکـووك پەنجەرەیەکـی بچووکـی هەیـە، بـۆ هـەوا گۆریـن، هیـچ دەروازەیەکـی تـری نییـە، بۆیـە لـە هـەوا و رووناکـی بێبەشـە، هەروەهـا لـە هاویـن لـە گەرمـان و زسـتانیش لـە شـێ زۆر خراپـە، بۆیـە ئـەم رێـرەوە تـەرك بکرێـت و جـۆڵ بکرێـت، لـە نـاو قۆناغـی حکوومـەت گرتووخانەیەکـی گونجـاو دروسـت بکرێـت، ئەمـەش بـە راپۆرتـی پشـکێنەری مولکیـە ئامـاژەی پێکـراوە، بە ئـاگاداری گشـتی ٣ مـارت ١٣٢٧ ووردبینـی و پشـکنینی پێویسـت ئەنجـام دراوە، ئەوراقەکانـی نێـردراوە، هیممـەت بکرێـت.		

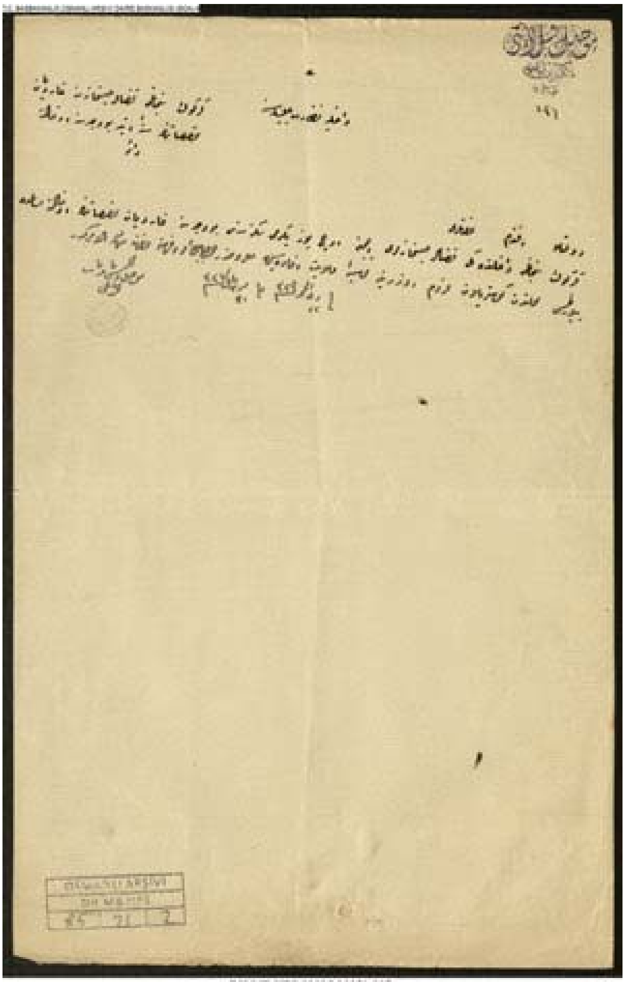

DH.MB.HPS.00085.00021.002

<table>
<tr><td>DH.MB.HPS</td><td>00085.00021</td><td>22 زیلحیجه 1329</td></tr>
<tr><td colspan="3">ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٤٦
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بـۆ تۆمارکردنـی دەرماڵـەی گاردیانەکانـی گرتووخانـەی قەزاکانـی نـاو سـانجەقی کەرکـووک لـە بوودجـەی ١٣٢٨ داوای هـاوکاری کـراوە، لەسـەر ئـەم پێویسـتە بـە ووتـەی ژمێریـاری ویلایـەت راگەیەنـدراوە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
بە ناوی والی موسڵ نائیب</td></tr>
</table>

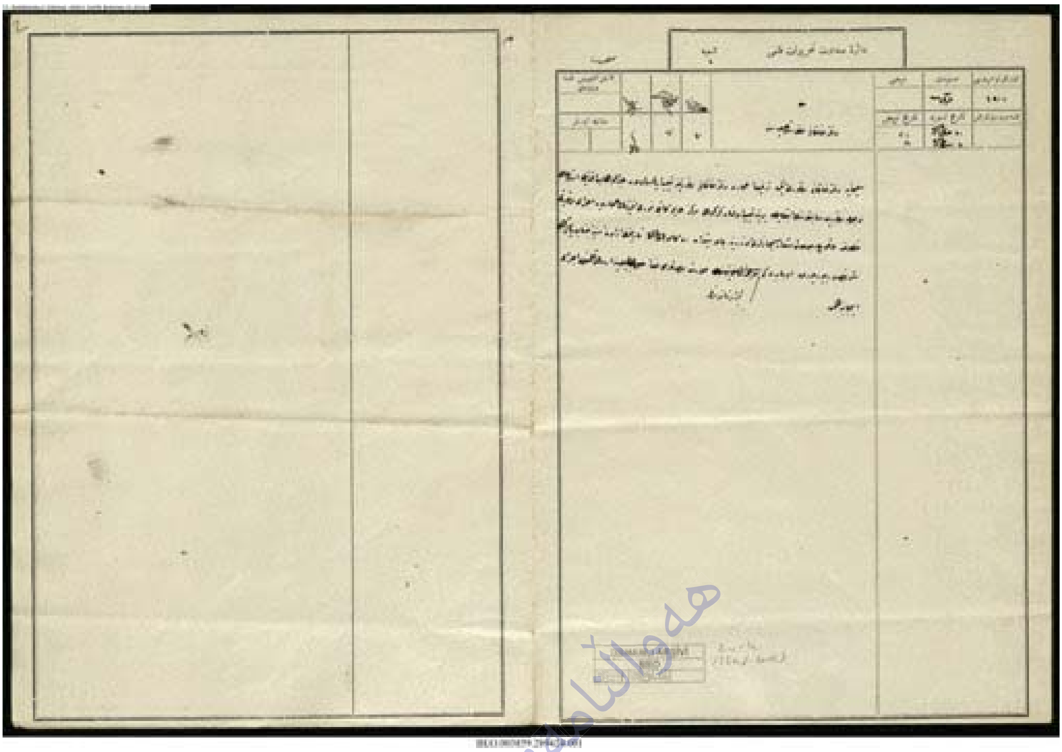

هەواڵنامەی کتێب

BEO	003859.289424	20 سەفەر 1329

بۆ نەزارەتی دەفتەر خاقانی عالی
عەبدولوەهـاب ئەفەنـدی لـەو کاتـەی کـە فەرمانبـەری دەفتەرخاقانـی سـلێمانی بـووە، بـە بەرزکردنـەوەی پلەکـەی لـە عەمـارە بـە فەرمانبـەری دەفتەرخاقانـی دامـەزراوە، لەسـەر داوای ناوبـراو لە ئەرکی پێشـووی دەهێڵدرێتـەوە و لە شـوێن ئـەو نـوری ئەفەنـدی کاتیبـی تابـوری مەرکـەزی کەرکـووك لـە عەمـارە دەسـت بـە ئەرکەکـەی دەکات، لـەم بارەیـەوە بـە رەزامەنـدی لـە مێـژووی ٢٠ کانوونـی دووەم ١٣٢٦ فەرمانـی پاشـای جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت فەرموویەتـی، لـەم بابەتـە وێنەی پەسـەند کـراوی بریارنامـە هاوپێچ نێـردراوە، هیممەت بکرێت لـە جێبەجێ کردنی.

BEO	003888.291533	25 ڕەبیعی کۆتایی 1329

نەزارەتی دارایی
بەڕێوەبەرایەتی گشتی داهات
یەکەی چوارەم
٢٥٩٥ گشتی
٦١ تایبەتی
بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
پوختە: لە نێوان کەرکووک و سلێمانی دامەزراندنی شۆفێری بە کەفیل.
ڕاگەیەندراوی بەندەیە
بۆ ئەوەی لە نێوان کەرکووک و سلێمانی کاری پۆستە بە ڕێکوپێکی بەڕێوەبچێت، لە دەستەی گشتی ئەنجوومەنی نێردراوان بڕیار دراوە، لەسەر بڕیارنامەی سەروو کە لە مێژووی ١٥ مایس ١٣٢٦ ژمارە ٤٦٥ بە بڕیارنامە هاتووە، لە وەڵامی ئەو ئاماژە پێکردن و ڕاگەیەندراوەی کە پێشووتر هاتووە لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پۆستە و تەلەگراف و تەلەفۆن نووسراو بەدەست گەیشتووە، لە نێوان کەرکووک و چەمچەماڵ و سلێمانی شۆفێرێکی بە کەفیل دابنرێت، ئەمجارەش لە مەرکەزەکانی سلێمانی و چەمچەماڵ پاکێتی پۆستەی ناوەخۆ هەروەها مامەڵەی نامەی بە بەها و بە نرخ جێبەجێ بکرێت، ئەوانەی کە کارەکە جێبەجێ دەکەن، چۆنیەتی کارەکەیان پێ ڕابگەیەندرێت، هەروەها مێژووی مامەڵەی نێردراوی دەست بەکار بوو ئاماژەی پێ بکرێت و ڕابگەیەندرێت، هەروەها لە سەرۆکایەتی شکۆداری ئەنجوومەنی نێردراوان نووسراوی هاوپێچ بۆ پێشەوای سەروو پێشکەش کراوە، بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
ڕاوێژکار بە ناوی نازری دارایی

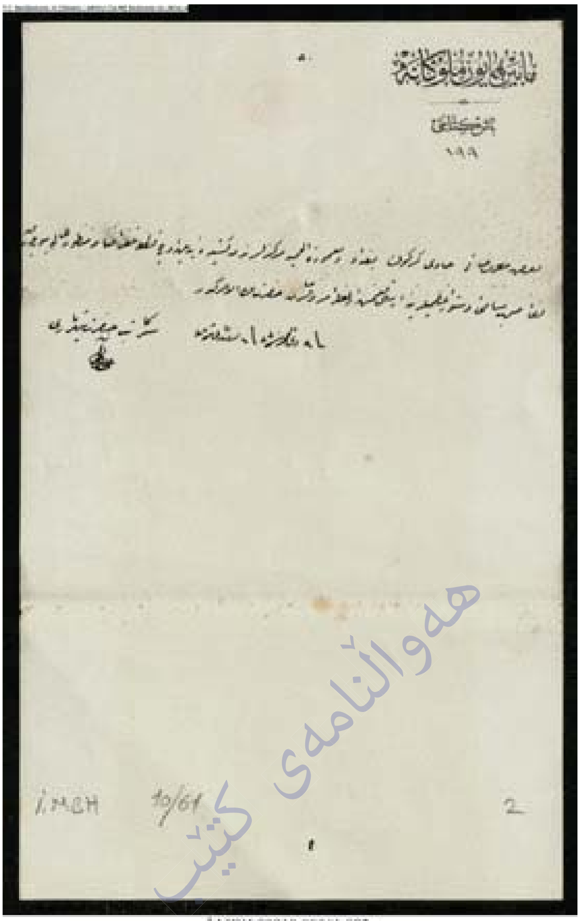

هەواڵنامەی کتێب

İ.MBH.00010.00061.002

İ.MBH	00010.00061	9 زيلحيجه 1330

مابەینی هومایۆنی ملوکانە
باش کیتابەت
١٩٩

لـە بـارەی هەندێـك بابەتـی مەرکەزەکانـی کەرکـووك و بەغـداد و مەعمورەتولحەمیدیـە ٣ پارچـە تەلەگرافنامـە پێشکەشـی سـەروو کـراوە، لەسـەر فەرمانـی عالـی هاوپێـچ دراوەتـە سـەدری ئەعـزەم، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
جەنابی سەر کاتیب

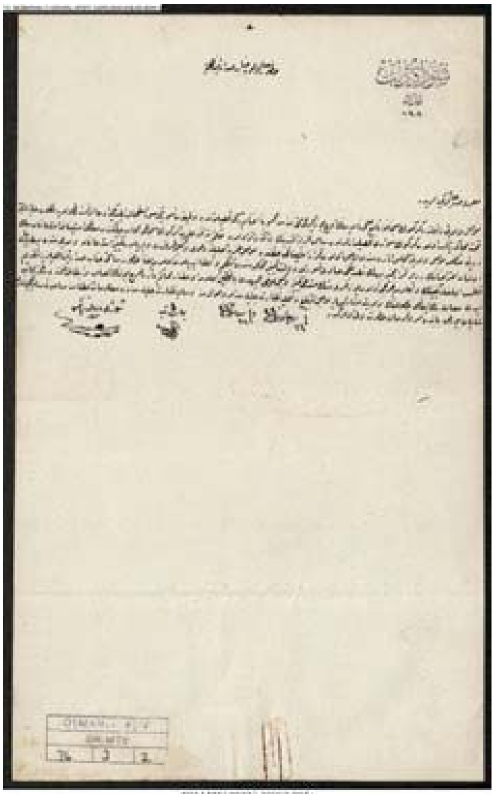

DH.MTV.00036.00003.002

DH.MTV	00036.00003	16 ره‌بیعی یه‌كه‌م 1330

شورای ده‌وڵه‌ت
ژماره ١٩٨
جه‌نابی په‌یوه‌ندیداری سه‌داره‌ت
راگه‌یه‌ندراوی به‌نده‌یه

له‌ ناو ویلایه‌تی موسڵ ناحیه‌ی مه‌لحه‌ سه‌ر به‌ سانجه‌قی كه‌ركووك له‌ هه‌ژماری ساڵی ١٣٢٦ له‌ كۆكردنه‌وه‌ی رسوماتی سه‌رمه‌ڕدا ئه‌ركه‌كه‌ی به‌ خراپی به‌كارهێناوه، له‌به‌ر ئه‌م پروپاگه‌نده‌یه‌دا گومانلێكراوه، بۆیه‌ دراوه‌ته‌ دادگا، له‌ باره‌ی بێتاوانی ته‌حسیلداری پێشووی سواره‌ی كه‌ركووك عه‌زیز ئه‌فه‌ندی بریار ده‌رچووه، به‌ڵام له‌ دژی ناوبراو ژمێریاری سانجه‌قی كه‌ركووك حوكمی سه‌ره‌تایی ده‌ركردووه، بۆ ره‌تكردنه‌وه‌ی له‌ ئه‌نجوومه‌نی كارگێری ویلایه‌تی موسڵ بریاری ئیستیناف له‌لایه‌ن بریكاری خه‌زینه‌ی شكۆداری موسڵ داواكاری پێداچوونه‌وه پێشكه‌ش كراوه، له‌ لیسته‌كه‌ش داواكاری ناره‌زایی ره‌ت كراوه‌ته‌وه، بریاری پێداچوونه‌وه په‌سه‌ند كراوه، ئیعلامیش له‌ دادگای پێداچوونه‌وه‌ی شورای ده‌وڵه‌ت رێكخراوه‌ و هاوپێچ پێشكه‌شی جه‌نابی په‌یوه‌ندیداری سه‌داره‌ت كراوه، چۆنیه‌تی كاره‌كه‌ و پاره‌ی ئیعلامه‌كه‌ كه‌ ده‌كاته‌ ١٠٠ قوروش له‌ بریكاری داواكاری پێداچوونه‌وه داواكراوه، ئاگاداری دراوه‌ته‌ نه‌زاره‌تی ناوخۆی شكۆدار، زانیاریش دراوه‌ته‌ نه‌زاره‌تی دارایی شكۆدار، بۆ جێبه‌جێ كردنی مامه‌ڵه‌كه‌ بریار و فه‌رمان بۆ جه‌نابی ئه‌م كه‌سه‌یه‌ كه‌ فه‌رمان ده‌رده‌كات.
سه‌رۆكی شورای ده‌وڵه‌ت/ باش كاتیب

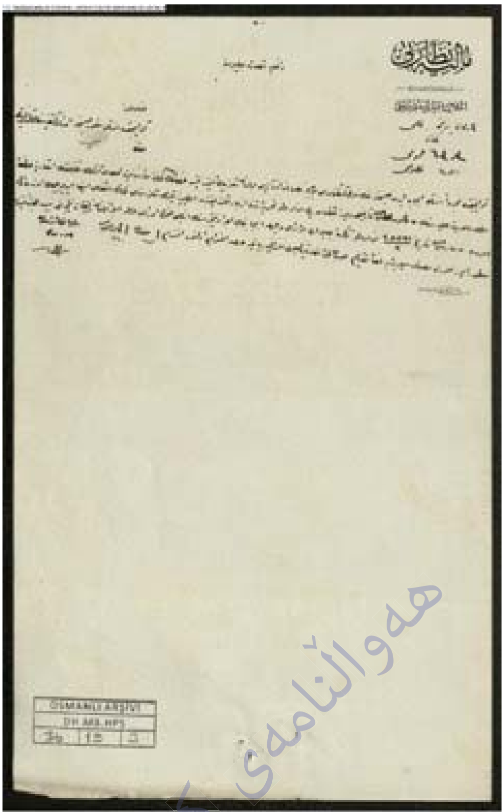

DH.MB.HPS.00036.00019.003

هەواڵنامەی کتێب

DH.MB.HPS	00036.00019	17 جەمادی یەکەم 1330

نەزارەتی دارایی
بەڕێوەبەرایەتی مولکی میری
٢٣٠٤ قەڵەمی یەکەم
ژمارە
٦٣٠٣ گشتی
١٥٠ تایبەتی
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
پوختە: لە بارەی کاغەزەکانی دروست کردنی گرتووخانەی کۆی سانجەق.

دووبارە بە پێویست زانراوە لە کۆی سانجەق گرتووخانەیەك دروست بکرێت، بۆ خەرجی دروست کردنەکەی، ٨٦٧٠ قوروش دانراوە، بۆ ڕەزامەندی وەرگرتن لەسەر خەرج کردنی ئەو برە پارەیە بە ئاماژەی موتەسەرفیەتی کەرکووك، لە ویلایەتی موسڵ نووسراو لە مێژووی ٧ کانوونی یەکەم ١٣٢٧ ژمارە ١٩٧ بۆ نێردراوە، تا ساڵی ١٣٢٨ دەبێ جێبەجێ بکرێت، لە یەکەم فەرماندا نووسراوی شکۆداری ٥ مارت ١٣٢٧ ژمارە ٣/٣٥٧٩١، سەبارەت بە جێ بەجێ کردن و ڕاگەیاندنی ئەنجامەکەی ووردبینی بۆ کاغەزە نێردراوەکان کراوە، ئەنجامی ووردبینیەکەی لە دەستەی هونەری ڕاپۆرت دراوە لەگەڵ وێنەی پەسەندکراوی هاوپێچ پێشکەشی پەیوەندیداری نەزارەت کراوە، بە ڕاگەیاندنی ڕێزوسڵاو ئەفەندم.
بەڕێوەبەرایەتی مولك بە ناوی نازری دارایی

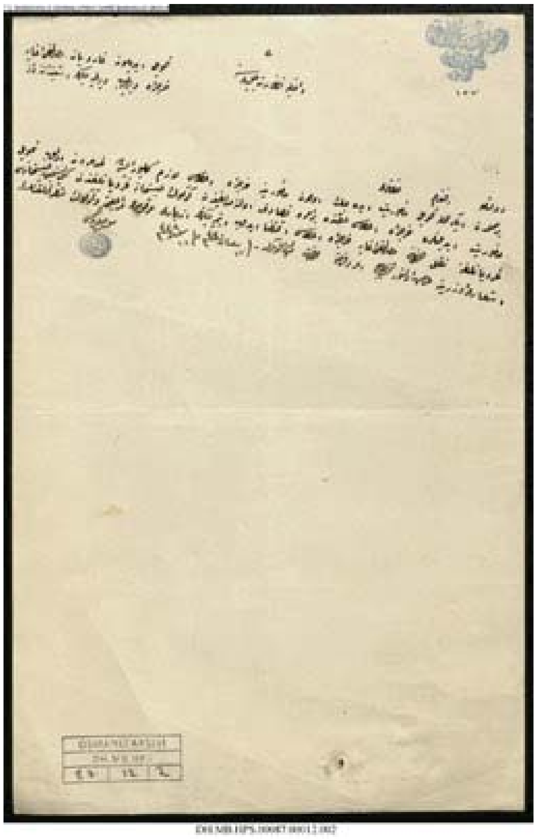

DH.MB.HPS.00087.00012.002

DH.MB.HPS	00087.00012	17 شەعبان 1330

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٢٧
سەبارەت بە وەرگرتنی ڕەزامەندی خەرج کردن و خەرج نەکردنی خەرجی ڕێگای گواستنەوەی مستەفا ئاغای گاردیان.
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی ئەفەندیم

ئـەو فەرمانبەرانـەی کـە لـە شـوێنێك بـۆ شـوێنێکی تـر دەگوازرێنـەوە ئەگـەر پێویسـت بـکات خەرجـی ڕێگایـان بـۆ خـەرج بکرێـت، لـە ڕووی خزمەتـەوە کارەکـە ئەنجـام بدرێـت، ئەوانـەی ئـەرك جێبەجـێ دەکـەن، لـە بـارەی خـەرج کردنـی خەرجـی ڕێـگا، هیـچ فەرمانێـك نـەدراوە، لـە گاردیانەکانـی گرتووخانـەی کەرکـووك مسـتەفا ئاغـا بـۆ گاردیانـی گرتووخانـەی کـۆی سـانجەق گوازراوەتـەوە، نـووسراوی دابیـن کردنـی خەرجـی ڕێـگا جێبەجـێ دەکرێـت یـا جێبەجـێ ناکرێـت دراوەتـە لایەنـی پەیوەندیـدار، لـە سـەردانی ناوهاتـوو و لەسـەر ئاماژەی موتەسـەرفیەتی کەرکـووك رادەگەیەندرێـت، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

تاهیر والی موسڵ

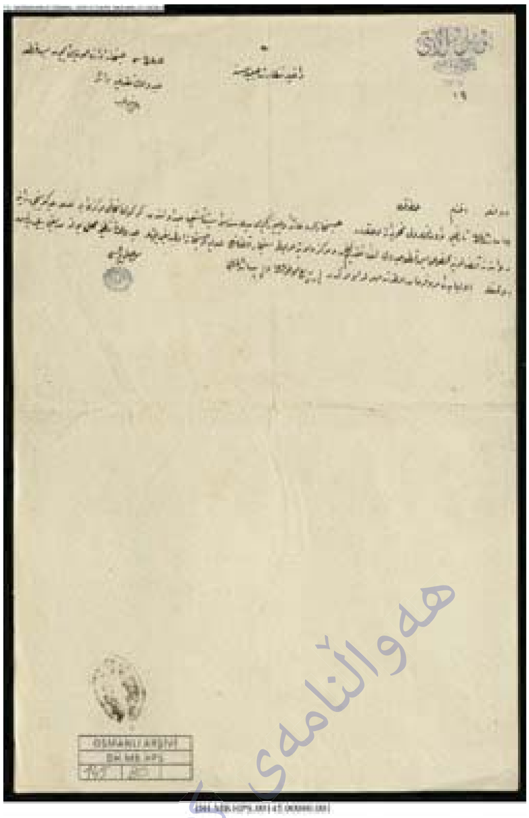

هەواڵنامەی کتێب

DH.MB.HPS	00145.00080	27 ڕەبیعی کۆتایی 1330

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٩
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
ساڵی ٣٢٧ بۆ کارگێری گشتی گرتووخانە پێنج پارچە خشتە پێشکەش کراوە.

جەنابی ئەفەندم
هاوپێچی نووسراوی مێژووی ١٣ مارت ١٣٢٨ ژمارە ١٠ لە خشتەی ئاماری ساڵی ١٣٢٧ گرتووخانەکان، مەرکەزی سانجەقی کەرکووک لەگەڵ قەزاکانی سەڵاحیە و کۆی سانجەق و رانیە و رواندز پێنج پارچە خشتە هاوپێچ پێشکەش کراوە، هەروەها قەزای سنجار کە سەر بە مەرکەزی ویلایەتە، داد و گرتووخانە نییە، بۆیە خشتە رێکنەخراوە، لەم بابەتە بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
والی موسڵ

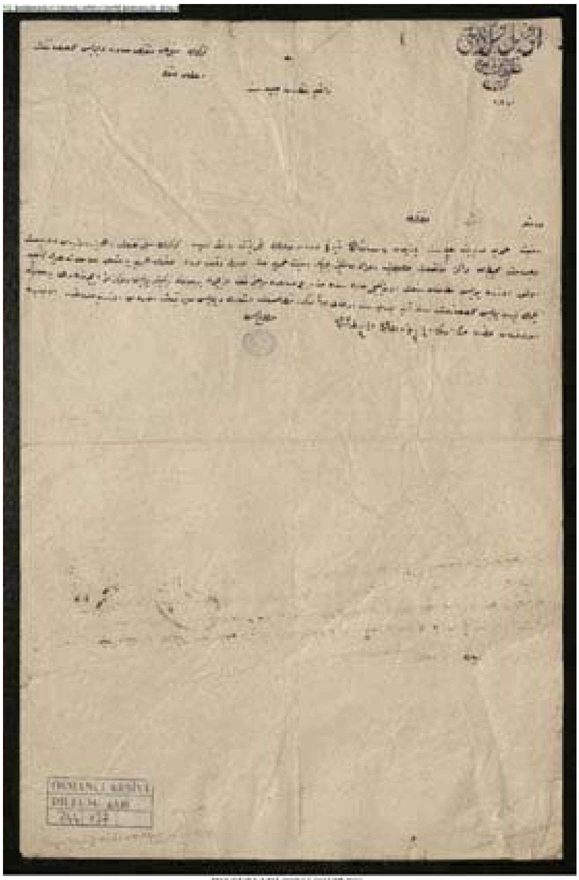

DH.EUM.MH.00244.00137.001

DH.EUM.MH	00244.00137	4 ڕەبیعی یەکەم 1330

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٨٧
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم

هاوپێچـی نـووسراوی مێـژووی ٣ نیسـان ١٣٢١ ژمـارە ٤ کـە بـۆ بەڕێوەبەرایەتـی ئەمنیەتـی گشـتی عالـی نووسراوەتـەوە، گرنگـی کارگێـری سـانجەقی کەرکـووك و گەورەیـی و فراوانـی رووبـەری ناوچەکـە و لەبـەر ئـەوەی زۆربـەی ناوچەکانـی تایبەتمەنـدی خـۆی هەیـە، پێویسـتە پارێـزگاری لـە ئەمنیەتـی بکرێـت و لـە بـارەی مافـی گشـتی مامەڵـەی داد جێبەجـێ بکرێـت، بـە پشـت بەسـتن بـە مـاددەی ١٢ ی بەراییـەکان بـۆ هـەر قەزایـەك دوو پۆلیـس و بـۆ مەرکـەزی لیـوا یاریدەدەرێـك و ٢٥ پۆلیـس لـە بوودجـەی سـاڵی داهاتـوودا تۆمـار دەکرێـت، لەسـەر ئامـاژەی موتەسـەرفی لیـوای ناوهاتـوو و ووتـەی بەڕێوەبەرایەتـی پۆلیـس ڕاگەیەنـدراوە، لـەم بابەتـەدا بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
والی موسڵ تاهیر

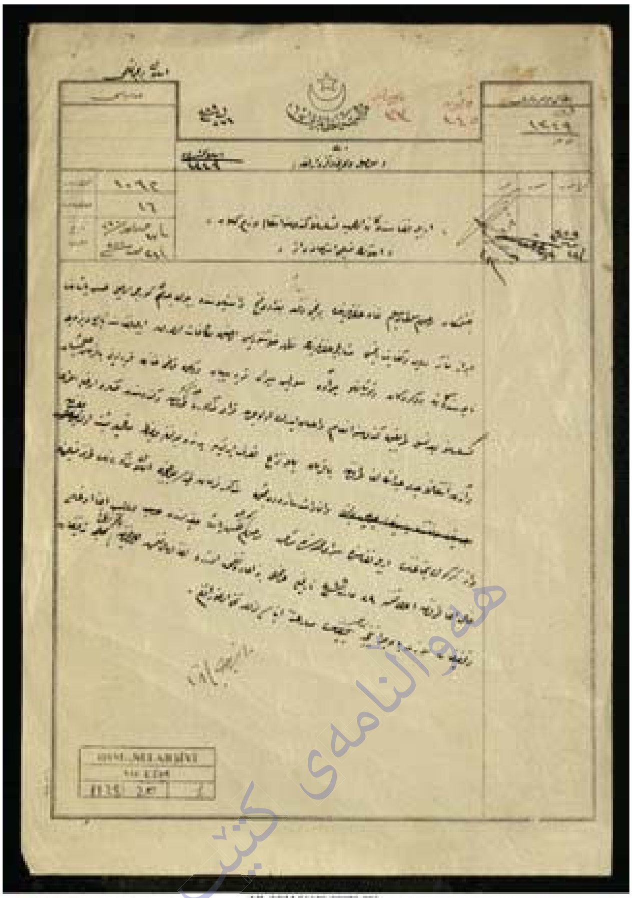

ML.EEM.01128.00020.001

هەواڵنامەی کتێب

ML.EEM	01128.00020	**17 جەمادی یەکەم 1330**

بۆ دەفتەرداری ویلایەتی موسڵ
تــکای کــردووە ئــەو مولکــەی لــە قــەزای هەولێــر کــە پشــتاو پشــت بــۆی ماوەتــەوە رادەســتی بکرێــت جەنابــی ســوڵتان ســەلیم خانــی خوالێخۆشــبوو لــە یەکــەم هەنــگاو بەغــدادی فەتــح کــرد و دەســتی بەســەر داگــرت، باپیــرە گــەورەی کورەجــی رەســەن حەســەن پاشــا بەهــۆی کاریگــەری دەرخســتنیەوە بــووە جێــگای رەزامەنــدی جەنابــی ناوبــراو وەکــو پاداشــت لــە قــەزای هەولێــر لــە ناحیــەی دزەیــی گوندەکانــی دووگــردکان و قورشــاقلۆ و میــراوە ســوریش ســیران ترپــە ســپیان دووکەلــە قــازی خانــە بــە فەرمانــی عالــی شــان بــە رێگــەی پشتاوپشــت دراوەتــە ناوبــراو، ئــەو گوندانــە لــەلای باپیــرە گــەورەوە و دوای خۆشــی کورەکــەی ئەحمــەد ئاغا لــە ئەویــش بــە رێگــەی گواســتنەوە لەلایــەن باپیــری عەبدوڵــڵا ئاغــا بــە فەرمــان بــە بــێ کێشــە بــەکاری هێنــاوە، ئــەو بریارنامــەی لــە دەســتی بــووە پەســەند بــووە، بــە گوێــرەی ئــەو ووتانــەی بــاس کــراوە بــە فەرمانــی ناوهاتــووی تۆمارکــراو مولکــی ناوهاتــوو بــە رادەســت کردنــی لــە قــەزای هەولێــری ســەر بــە ســانجەقی کەرکــووك نیشــتەجێ لــە گەرەکــی ســەرای یەکێــك لــە نەوەکانــی کورەجــی حەســەن پاشــای خوالێخۆشــبوو لەلایــەن خالیــد ئاغــا کــوڕی دەروێــش ئاغــا مولکەکــە دراوەتــە ناوبــراو، داواکاری ٢٩ مــارت ١٣٢٨ دووبــارە نووسراوەتــەوە و نێــردراوە، بــە تێروانیــن لــە داراییەکــەی بــە لێکۆڵینــەوە و ووردبینــی داواکــراوە پەلــە بکرێــت لــە جێبەجــێ کردنــی.

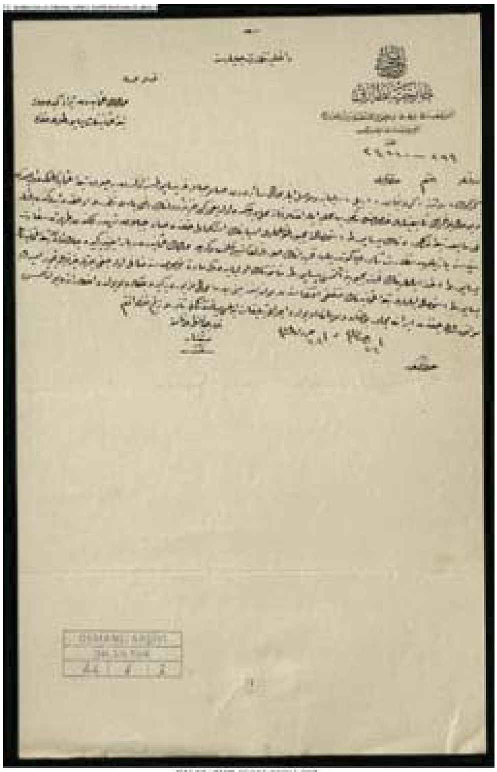

DH.SN.THR.00044.00004.002

DH.SN.THR	00044.00004	26 رەجەب 1331

بابی عالی
نەزارەتی دەرەوە
بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری شەهبەندەر و بازرگانی و یاسای جۆراوجۆر
یەکەی کاروباری شەهبەندەر
ژمارە ٣٩٩-٣٤٢١٠
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی ئەفەندم

لە کەرکووك، رواندز، کۆی سانجەق، هەولێر، سلێمانی و موسڵ لەگەڵ زۆر شوێنی تر هاووڵاتی عوسمانی بەبێ پاسەپۆرت دێنە ساوچبۆلاق، لەم حاڵەتەدا لە بارەی هاووڵاتی بوونی ئەوانە لەگەڵ فەرمانبەرانی خۆچێی تووشی کێشە و ناکۆکی دەبنەوە، لەم بارودۆخەدا خەزینەش زیانێکی زۆری پێ دەگات، دوای ئەوەش پێویستە هاووڵاتیانی ناوهاتوو ناچار بکرێت پاسەپۆرت دەربهێنن، بۆ ئەمەش نووسراو لە شەهبەندەری ساوچبۆلاق بۆ باڵیۆزی تاران نووسراوە، ئەو نووسراوانەی بۆ نەزارەت رۆیشتووە وێنەیەکی هاوپێچ نێردراوە، ئەگەرچی هاووڵاتیانی عوسمانی ئەوانەی دەیانەوێت بچنە وولاتی بێگانە ناچار کراون پاسەپۆرت هەڵبگرن، بە گوێرەی یاسای پاسەپۆرت تایبەت بە ماددەی ئەو بابەتە سوودی هەیە، پێویستە هاووڵاتیانی عوسمانی پاسەپۆرتیان هەبێت، تاوەکو لەو رێگایە ئەگەر تووشی مەترسی ببنەوە لە رێگای ویلایەتەکانی ئێرانەوە ئاگادار بکرێنەوە بۆ ئەمەش نووسراو کراوە ئەفەندم.
راوێژکار بە ناوی نازری دەرەوە

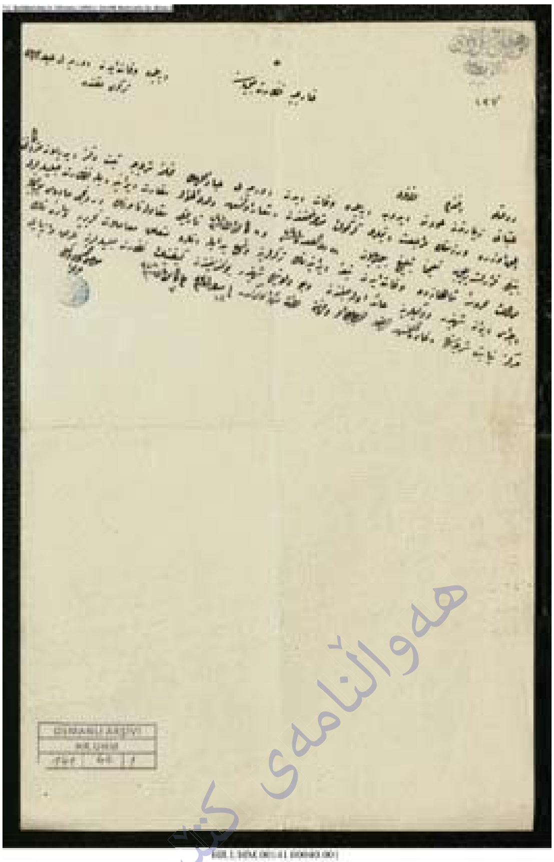

هەواڵنامەی کێتی

12 سەفەر 1331	00141.00040	HR.UHM

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
١٣٧
بۆ جەنابی دەوڵەت
عیبادەڵڵای ئورمیەیی لە کاتی گەرانەوە لە زیارەتی شوێنە پیرۆزەکان لە هەولێر کۆچی دوایی کردووە، لە دادگای شەرعی ئەوەی لە دوای بەجێ ماوە کراوەتە دەفتەر و پەسەند کراوە، لە کاتی سەردانی میراتگرەکانی لە موتەسەرفی کەرکووك ئاماژەی پێکراوە، لە کاتی حەواڵەش لە نێوان باڵیۆزی ئێران و نەزارەتی شکۆدار لە نێوانیان بۆتە بریار، بە ناردن ئاماژەی پێکراوە، لە مێژووی ٢١ زیلقەعدە ١٢٩٢ و ٨ کانوونی یەکەم ١٢٩١ راپۆرتنامەی ماددەی ٤ ئەو هاووڵاتیانەی ئێران کە لە دەوڵەتی عوسمانی کۆچی دوایی دەکەن، ئەوەی بەجێیان هێشتووە دەستی بەسەر دادەگیرێت، ئەوەی لە بارەی ئەوانەوەیە لە نووسراو و هەموو شتێك پەیوەست دەبێت بە شەهبەندەری ئێران و بریکارەکانیان هەروەها لەبەر ئەوەی لەم ویلایەت شەهبەندەر نییە، چۆنیەتی کارەکەش لە مەرکەزی نیابەتی شەرعی بە نووسراو بە نەزارەتی شکۆدار راگەیەندراوە و نوسراوی بۆ کراوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
بریکاری والی موسڵ میری لیوا

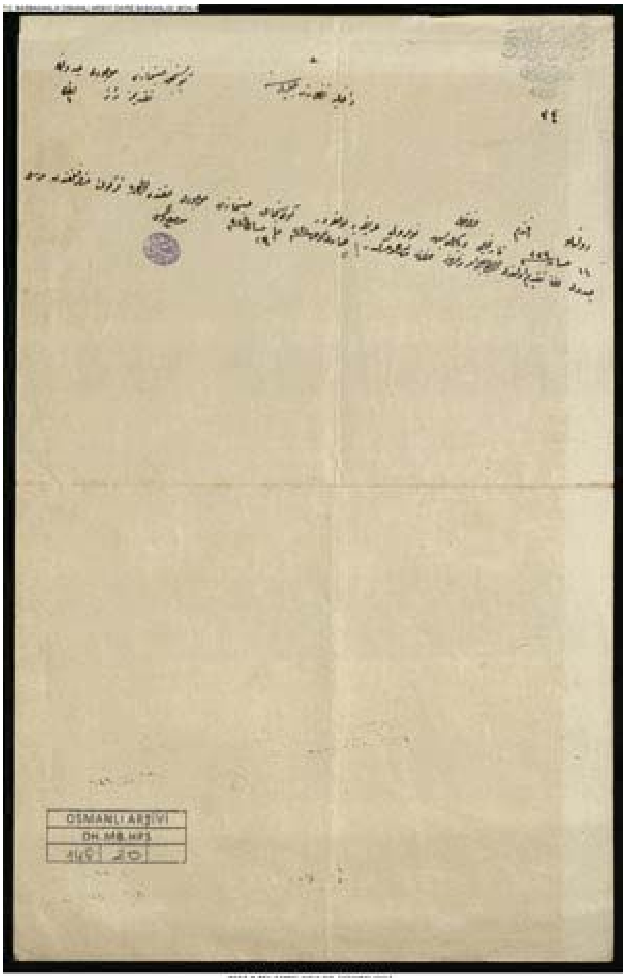

DH.MB.HPS.00148.00020.001

<table>
<tr><td>DH.MB.HPS</td><td>00148.00020</td><td>5 جەمادی کۆتایی 1331</td></tr>
<tr><td colspan="3">ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ٣٤
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
پێشکەش کردنی خشتەی ئامادەبووی گرتووخانەی کۆی سانجەق.
بۆ جەنابی ئەفەندم
پاشکۆی داواکاری ١٤ نیسان ١٣٢٩ ژمارە ٢٥، خشتەی گرتووخانەی کۆی سانجەق ئامادەیە، ئەو خشتەیەی لە موتەسەرفیەتی کەرکووك نێردراوە بە هاوپێچەوە پێشکەش کرا، لەم بارەیەوە بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
والی موسڵ</td></tr>
</table>

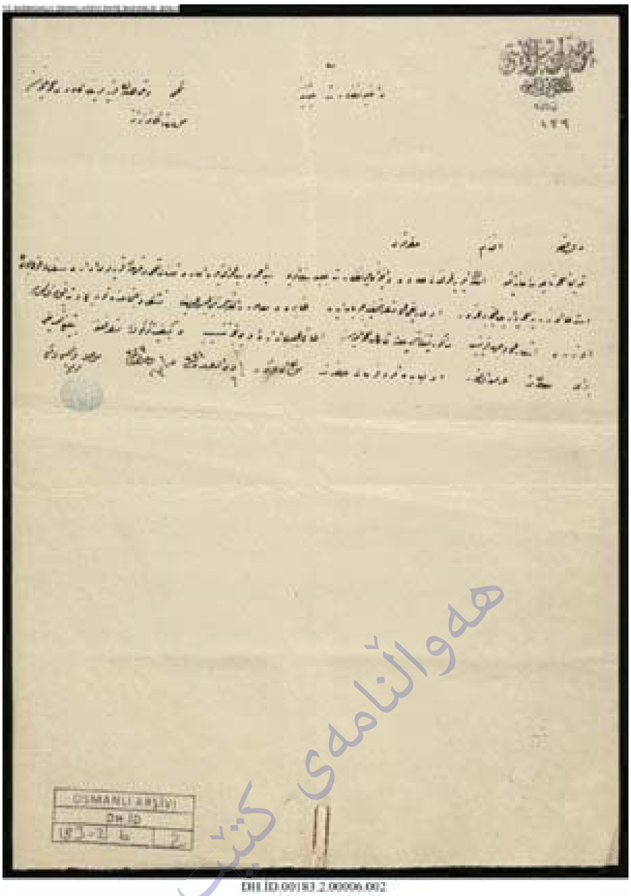

هەواڵنامەی کتێب

DH.İD	00183.2.00006	6 زیلقەعدە 1331

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە ١٣٤
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بۆ جەنابی دەوڵەت

لـە كـۆن سـەر بـە ناحیـەی مەلحـە بـووە، لەلایـەن مولكـی میریـەوە بەڕێوەبـردراوە، بـەم دواییـە بـە فەرمانـی نەزارەتـی دارایـی شـكۆدار دراوەتـەوە سـەید ئەحمـەد ئەفەنـدی و سـەید عومـەر ئەفەنـدی، لەسـەر داواكاری بـۆ بەڕێوەبردنـی كارگێـری گونـدی شـەمل و تەلهیـلال بـە گەڕانـەوەی بـۆ ناحیـەی مەلحـە و بەسـتنەوەی هیـچ كێشـەیەك نەبیـنراوە، لـە موتەسـەرفی خۆجێـی گفتوگـۆی لەسـەر كـراوە و لـە مامەڵەكـەی دەركەوتـووە لـە كۆبوونـەوەی ئەنجوومەنـی گشـتی ووردبینـی بـۆ كـراوە و جێبەجـێ كـراوە، لەسـەر ئاماژەی خۆجێیـش هـەردوو گونـدی ناوبـراو ئێسـتا وەكـو جـاران بۆ بەسـتنەوەی بـە ناحیـەی مەلحە لە ئەنجوومەنـی كارگێـری ویلایـەت پەسـەند كـراوە، هەروەهـا چۆنیەتیشـی بـە موتەسـەرفیەتی كەركـووك ڕاگەیەنـدراوە، زانیـاری ڕاگەیەنـدراوە، بڕیـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو كەسـەیە كـە فەرمـان دەردەكات.
بریكاری والی موسڵ، میری لیوا ئەسعەد

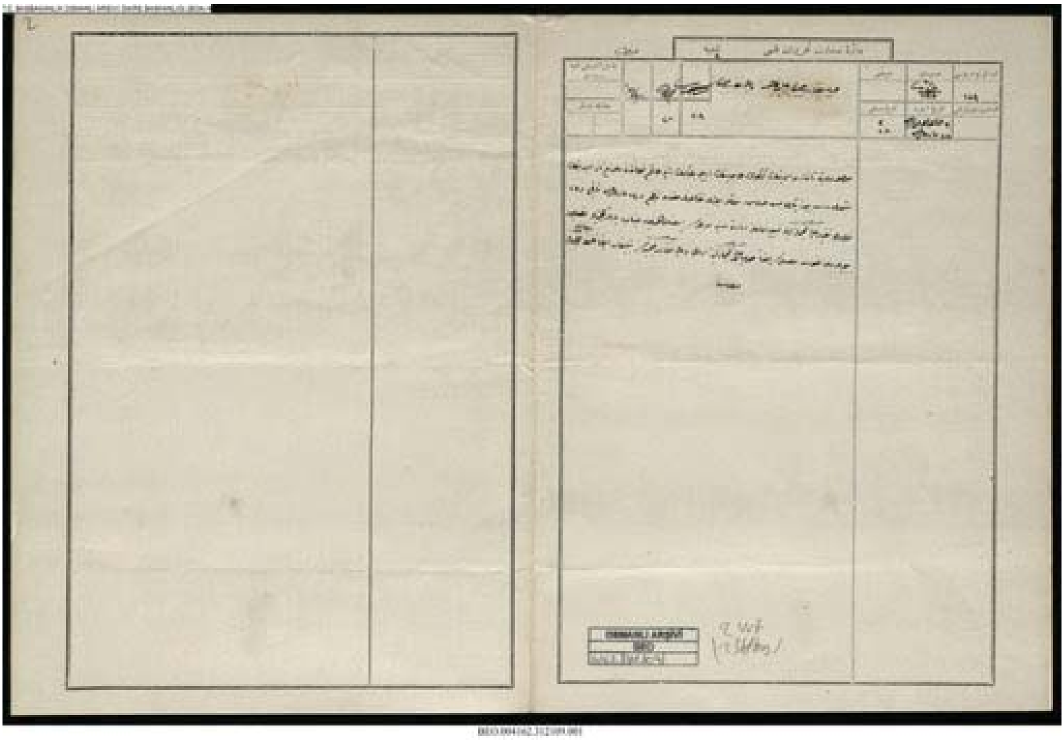

<table>
<tr><td>BEO</td><td>004162.312109</td><td>3 جەمادی یەکەم 1331</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی جەنگی و نەزارەتی دارایی شکۆدار
ئـاڵای ژاندارمـەی ویلایەتـی موسـڵی تابـوری کەرکووکـی بلۆکـی هەولێـری قوماندانـی تاقمـی رانیـە، مولازمـی دووەم ئەمیـن بـەگ مانگانـە ٤٢٥ قـوروش مووچـەی خانەنشـین بوونـی رێکخـراوە و لـە مێـژووی ٢٤ مـارت ١٣٢٩ ژمـارە ٢٥ راپۆرتـی پایەبـەرز نێـردراوە لەگـەڵ لیسـتی فەرمانـی پاشـا بـە مـۆری هومایۆنـی جەنابـی پاشـا داوای پەسـەندکردنی کـراوە، وێنـەی پەسـەند کردنـی بـۆ سـەروو نێـردراوە، هەروەهـا بـۆ نەزارەتـی دارایـی شـکۆدار ئـاگاداری نێـردراوە، بـۆ جێبەجـێ کـردن.</td></tr>
</table>

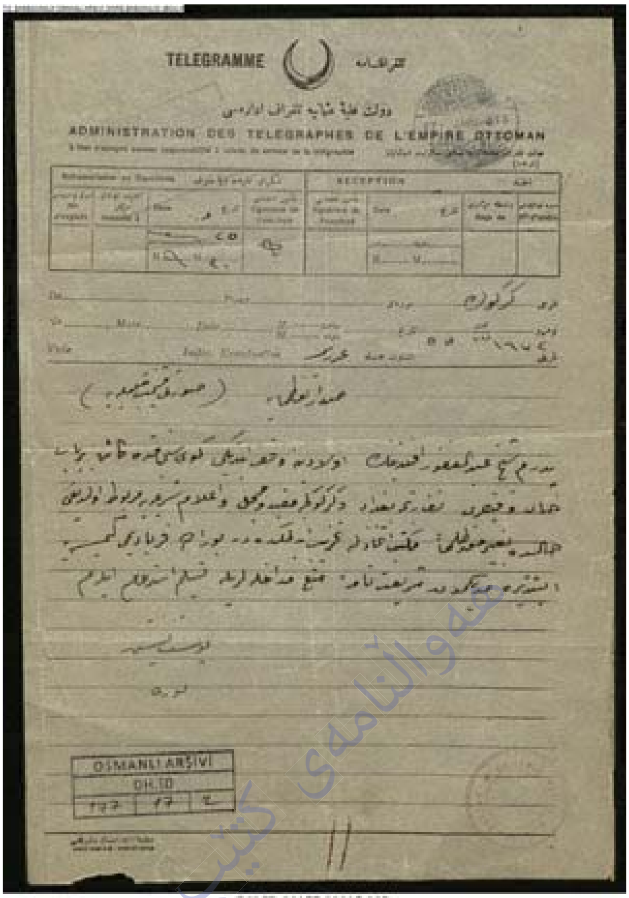

DH.ID.00177.00017.002

16 رەجەب 1332	00177.00017	**HD.İD**

تەلەگرافنامە
لە کەرکووك دەرچووە
بۆ سەدارەتی پایەبەرز
باوکــم شــێخ عەبدولغەفــور ئەفەنــدی لــە کــۆی ســانجەق خانەیەکــی یــەك دەرگایــی لەگــەڵ کۆشــکەکەی بــۆ منداڵەکانــی کردۆتــە وەقــف، بــەڵام لــە نەزارەتــی بەغــداد و لــە کەرکــووك تۆمــار کــراوە و دەســتی بەســەرداگیراوە، بەســتراوەتەوە بــە شــەرعەوە، ئەمــەش ناهــەق و زوڵمــە کــە دەیروخێنن تــا بیکەنە مەکتەب، لێــرە نەمتوانیوە هــاوار و هیمــدادم بگەیەنمــە کەســێك، بە ناوی شــەریعەت دەمــەوێ قەدەغە بکرێت و تــکا دەکەم رادەســتی ئێمە بکرێتەوە.
نوری پۆست نشین

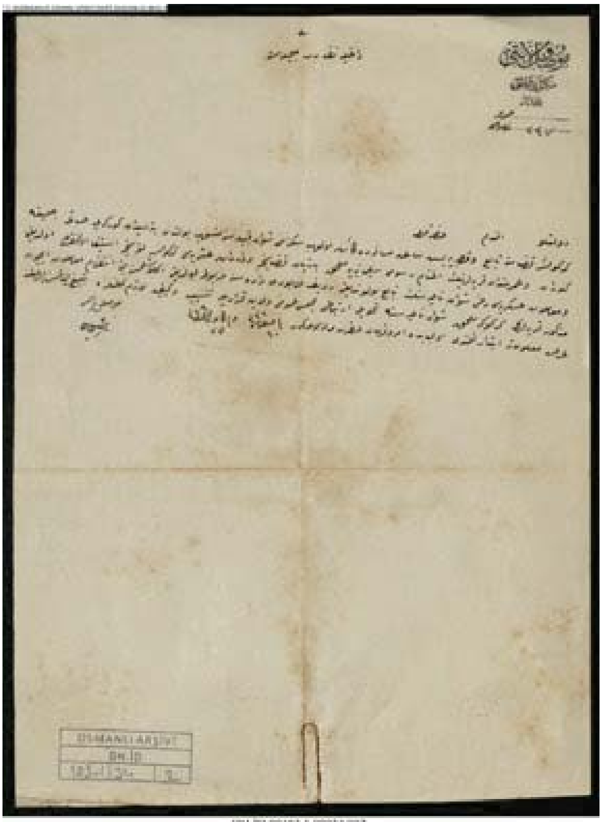

DH.İD 00183.1.00034.002

<table>
<tr><td>10 سەفەر 1332</td><td>00183.1.00034</td><td>DH.İD</td></tr>
<tr><td colspan="3">
ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە
٢٤٧ تایبەتی
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
بۆ جەنابی دەوڵەت
سەر بە قەزای کەرکووك و لە شارۆچکە پێنج کاتژمێر دوورە، دانیشتووانەکەی لە عەشیرەتی شوان پێکهاتوون، رسوماتی مەروماڵاتی گوندەکانی بنە سیدان، کورکەیی، حەساتی، جەلیفە، گۆران و عومەر مەندان سەر بە قەزای بازیانی سلێمانیە، هەروەها داهاتی دەیەکیشی بۆ لیوای کەرکووکە، جگە لەوە مامەڵەی سەربازیشی سەر بە ناحیەی شوانە، بەستراوەتەوە بە فەرمانگەی تابوری رەدیف، بۆ مامەڵەیەکی رێکخراو گوندەکانی ناوبراو حەواڵەی ناحیەی شوانی سەر بە کەرکووك بکرێن و بەم ناحیەیە ببەسترێتەوە، بۆ ئەمەش بە بریاری ئەنجوومەنی گشتی ویلایەت چۆنیەتی جێبەجێ کردنی پەیوەندیداران ئاگادار کراونەتەوە، پەلەش کراوە لە راگەیاندنی زانیاریەکان، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
والی موسڵ
</td></tr>
</table>

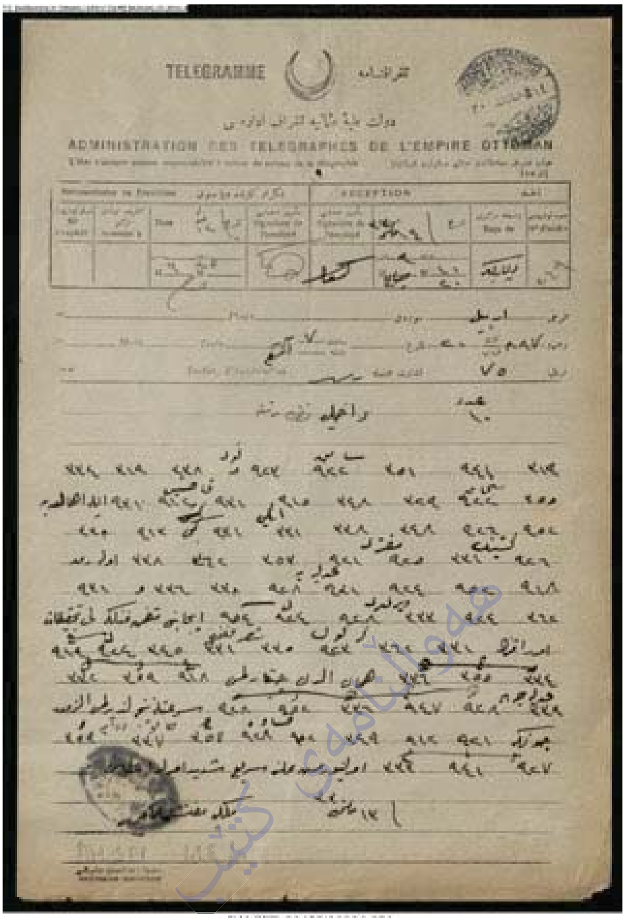

DH.ŞFR.00428.00004.001

DH.ŞFR	00428.00004	1 رەجەب 1332

بۆ نەزارەتی ناوەخۆ
قـازی پێشـووی کـۆی سـانجەق لەگـەڵ دوو کـەس لـە دانیشـتوان بەهـۆی خراپەکاریەکانیـان بدرێنـە دادگا، کاغـەزی لێکۆڵینەوەیـان هـەر ئێسـتا لـە موتەسـەرفیەتی کەرکـووك دەربهێنرێـت بەپەلـە لـە دادگا دادگایـی بکرێـن، چونکـە هێشـتا لـە خراپـەکاری بەردەوامـن، بـە پەلـە فەرمانـی تونـد بدرێتـە شـوێنی خۆیـان.
حیلمی سەرپەرشتیاری مولکیە

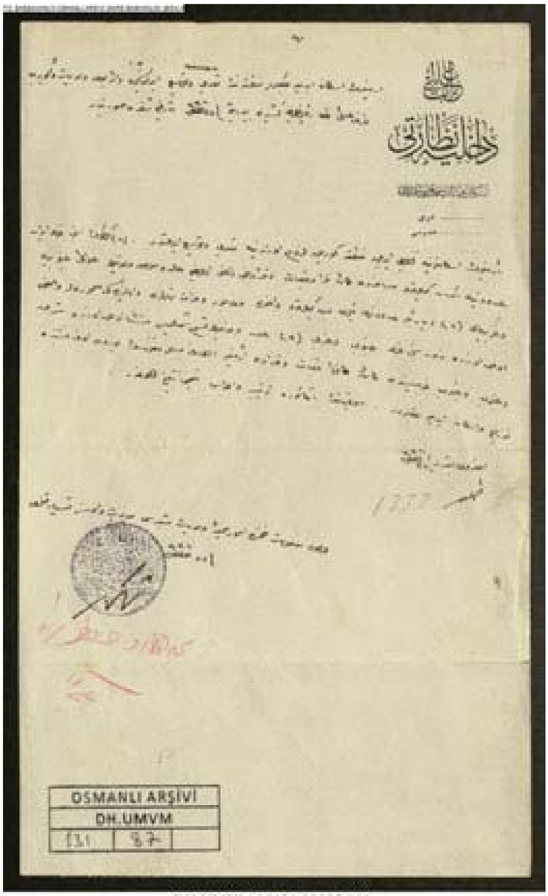
OSMANLI ARŞİVİ
DH.UMVM
131 87

DH.UMVM.00131.00087.001

DH.UMVM	00131.00087	26 زیلقەعدە 1333

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی نیشتەجێ کردنی عەشیرەتەکان و پەنابەران
ئـەم ویلایـەت و لیوایانـەی کـە ئەرمەنیەکانـی تێدا نیشـتەجێ دەکرێـت ناوچەکان فـراوان کـراون و گۆڕانکاریـان تێدا کـراوە، وێنـەی بـە شـیفرەی لایەنـی عالـی پەیوەندیـداری نـەزارەت لـە مێـژووی ٢٢ ئەیلـوول ١٣٣١ پێشـکەش کـراوە.

ئـەم ناوچانـەی کـە ئەرمەنیەکانـی تێـدا نیشـتەجێ دەکرێـت بـە پێویسـت زانـراوە گۆڕانـکاری تێـدا بکرێـت و فـراوان بکرێـت، ١- لـە سـانجەقی کەرکـووك تـا سـنووری ئێـران بـە رووبـەری ٨٠ کیلۆمەتـر گونـد و شـارۆچکەکان هەژمـار کـراوە، جگـە لەمـە باشـوور و رۆژئاوای ویلایەتی موسـڵیش هەژمـار کراوە. ٢- لە سـنووری دیاربەکـر ٢٥ کیلۆمەتریش هەژمـار کـراوە، هەروەهـا ئاوەدانیەکانـی رووبارەکانـی خابـوور و فـورات هەژمـار دەکرێـت و باشـوور و رۆژئـاوای سـانجەقی زوریـش. ٣- لـە ویلایەتـی حەلـەب بەشـی باکـووری هەروەهـا رۆژهـەڵات و باشـوور و باشـووری رۆژئـاواش بـە هەمـوو شـارۆچکەکان و گوندەکانیـەوە ئەرمەنیـەکان بـە رێـژەی لـە سـەدا ١٠ی ژمـارەی موسـڵمان دابـەش دەکرێـن و نیشـتەجێ دەکرێـن. کارەکـە بـە گوێـرەی رێکخسـتن و جێبەجـێ کردنەکـەی رادەگەیەندرێـت.

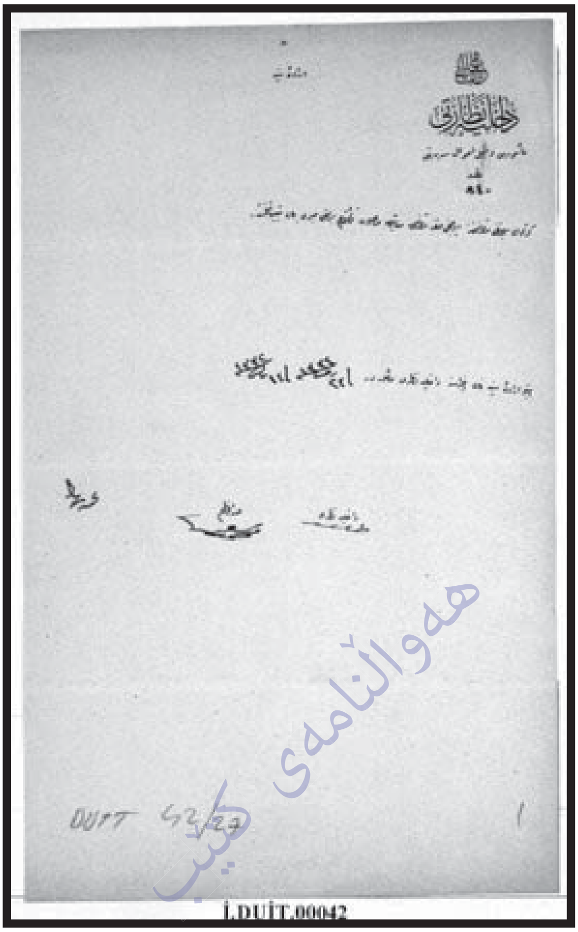

هەواڵنامەی کتێب

İ.DUİT	00042.000027	24 رەجەب 1334

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی زانیاری و تۆماری فەرمانبەران
ژمارە ٨٤٠
فەرمانی پاشا
قائیمقامی پێشووی ساسون سەبری بەگ بە مووچەی پلەی سێیەم لە موتەسەرفیەتی سانجەقی کەرکووك دامەزراوە.

بۆ جێبەجێ کردنی ئەم کارە نازری ناوەخۆ ئەرکی پێ سپێردراوە، لە ٢٤ رەجەب ١٣٣٤، لە ١٤ وایس ١٣٣٢.
نازری ناوەخۆ/ سەدری ئەعزەم

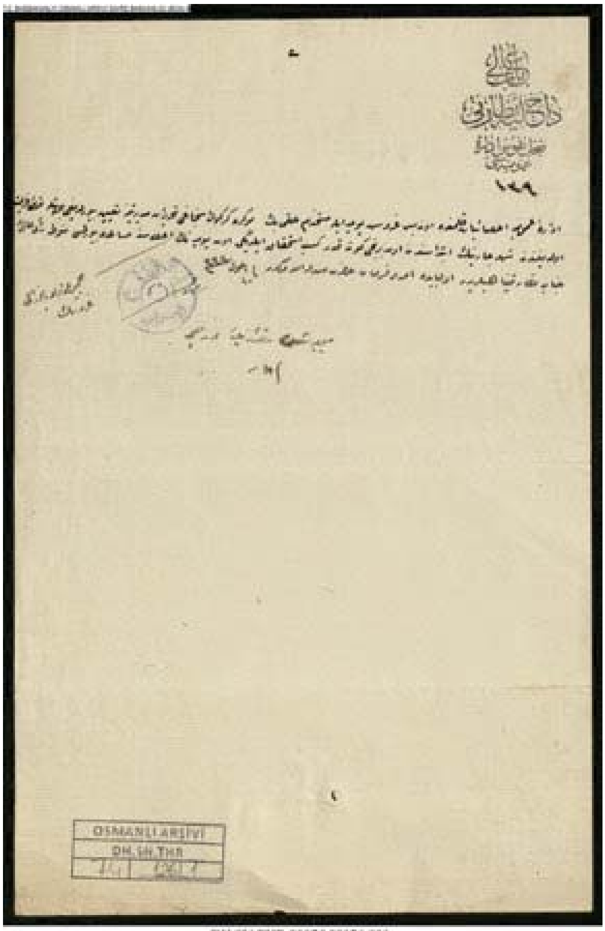

DH.SN.THR.00074.00126.001

<table>
<tr><td>DH.SN.THR</td><td>00074.00126</td><td>25 زيلقەعدە 1334</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
فەرمانگەی گشتی تۆماری ناسنامە
١٣٩
حەقی بەگ لە کارگێری گشتی قەڵەمی ئامار ڕۆژانە بە ١٥ قوروش کاری کردووە، ئەمجارە ناوبراو لە بەڕێوەبەرایەتی تەحریراتی سانجەقی کەرکووك دادەمەزرێت، لە ڕۆیشتنی بۆ شوێنی مەبەست لە سەرەتای مانگی داهاتوو تا ڕۆژی ١١ی هەمان مانگ شایستەکانی وەردەگرێت، بۆ وەرگرتنی ڕۆژانەی ١٠ ڕۆژی دەکاتە ١٥٠ قوروش رای جەنابی پەیوەندیداری نەزارەتی دەوێت، لەم بابەتەدا بڕیار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.</td></tr>
</table>

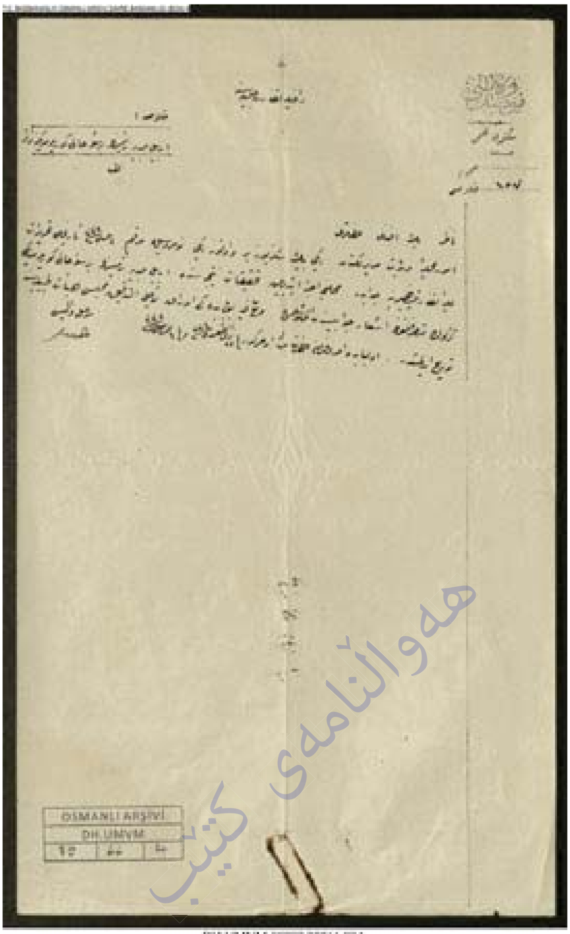

هەواڵنامەی کتێب

DH.UMVM.00089.00066.004

DH.UMVM	00089.00066	22 زیلقەعدە 1334

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
١٥٧ تایبەت
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
پوختە: سەرۆکی شارەوانی هەولێر هیچ کارێکی خراپی نەبینراوە.
بۆ جەنابی نازر بەگ
لە بەڕێوەبەرایەتی کاروباری ناوەخۆی ویلایەت نووسراوەکانی ژمارە ٢٨٠١ و ٣١ مێژووی ٢ نیسان ١٣٣٢ وەڵامی پەیوەندیداری نەزارەتە، بە گوێرەی ئەو لێکۆڵینەوانەی لە ناوەخۆ جێبەجێ کراوە، دەرکەوتووە سەرۆکی شارەوانی هەولێر هیچ کارێکی خراپی نەبینراوە، لە وەڵامی ئاماژەی موتەسەرفیەتی کەرکووك روون بۆتەوە، لەگەڵ ئەوەش بە مەبەستی ووردبینی کاغەزەکان نێردراونەتە ئەنجوومەنی دەستە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
والی موسڵ

DH.ŞFR.00525.00071.001

DH.ŞFR.00525.00071.001

<table>
<tr><td>DH.ŞFR</td><td>00525.00071</td><td>15 رەمەزان 1334</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆ
خەلیـل پاشـا لـە قوماندانیەتـی لەشـكری شەشـەم لەسـەر گواسـتنەوەی كەلوپەلـی گرنـگ لـە گفتوگۆكـردن دایـە، بۆیـە خەریكـن دێنـە كەركـووك، بەرێگـەی هەولێـر چوومـە كەركـووك، بـۆ سـوود وەرگرتـن لـەم كارە سـەرەتا ئـەو نەخۆشـخانە ١٠٠ قەرەوێلەیـەی كـە لـە هەولێـر كردوومەتـەوە و زیاتـر لـە ٢٠٠ قەرەوێلە بۆ نەخۆشـخانەی كەركووك و ١٥٠ قەرەوێلـەش بـۆ نەخۆشـخانەی سـلێمانی رۆیشـتووە، بـۆ دیـر حەریریـش و بابا جیمەنیـش هـەر یەكـە ٣٠ چـادر رۆیشـتووە و لێـی دڵنیابوومـەوە، بـە هەمـان شـێوەش لە رانیـەش بۆ نەخۆشـخانەی رانیـەش دەگوازرێتـەوە، لە موسـڵیش لـە نەخۆشـخانەی مانگـی سـوری ١٠٠ قەرەوێلەیـەی كـە دروسـتم كـردووە، ٢٠٠ قەرەوێلـە زیـاد دەكـەم.
والی موسڵ</td></tr>
</table>

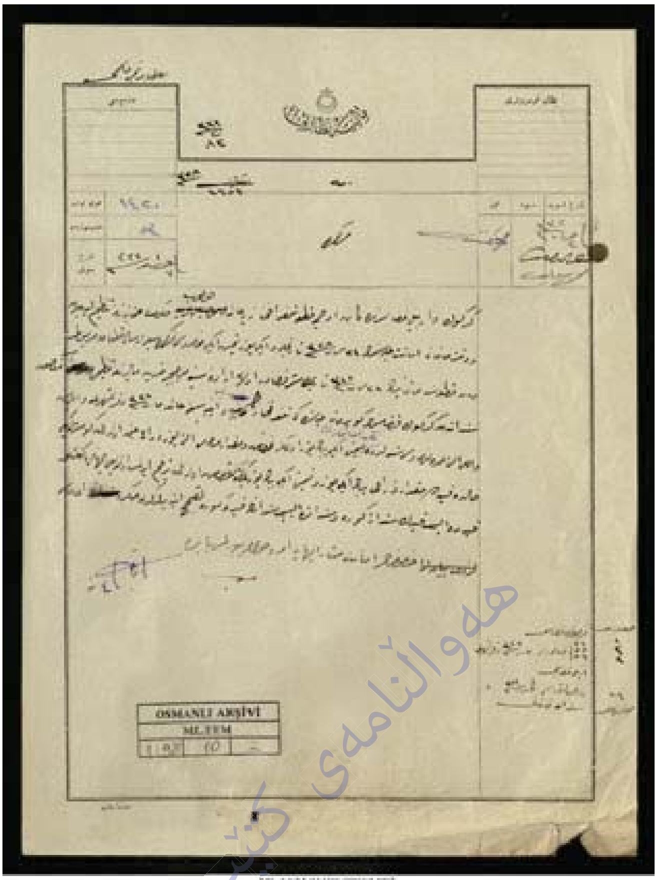

ML.EEM.01198.00010.002

هەوالنامەی کتێب

ML.EEM	01198.00010	**18 شەعبان 1334**

نەزارەتی دارایی

نووسراو

لــە قەزاکانــی کەرکــووک و هەولێــر ســێ پارچــە پەیوەســتە بــە تەلەگرافخانــە، لــە حکوومەتــی عوســمانی رێکخــراوە و دەفتــەری خاقانــی ئەمانــەت لــە مێــژووی ٢٤ نیســان ١٣٢٨ ژمــارە ٢٧٢ لەگــەڵ نــووسراو نێــردراوە، چــوار پارچــە ســەنەدی خاقانــی پێــوەی لــکاوە لــە مێــژووی ٢٨ نیســان ١٣٢٨ فەرمانــی پاشــا دەرچــووە، ئــەو ســەنەدە باســکراوانە لــە خەزینــەی دارایــی رێکخــراوە و لــە قــەزای کەرکــووک تەلەگرافخانــەی ناحیــەی کۆپــری ســەنەدەکانی تەلەگرافخانــەی هەمــان ســاڵ تۆمــار کــراوە، تەلەگرافخانــەی ناوهاتــوو بــری ٢١٠٨ قــوروش نیشــان دراوە، ئــەوەی لــە تۆمــارەکان نیشــان دراون، ٢١٢٠٨ قــوروش نووسراوەتــەوە، ئەگــەر بــە هەڵــە نووسرابێتــەوە، بــە گوێــرەی تۆمــاری ســەنەدەکان کــە نووسراوەتــەوە راســت بکرێتــەوە دواتــر بنێردرێتــەوە.

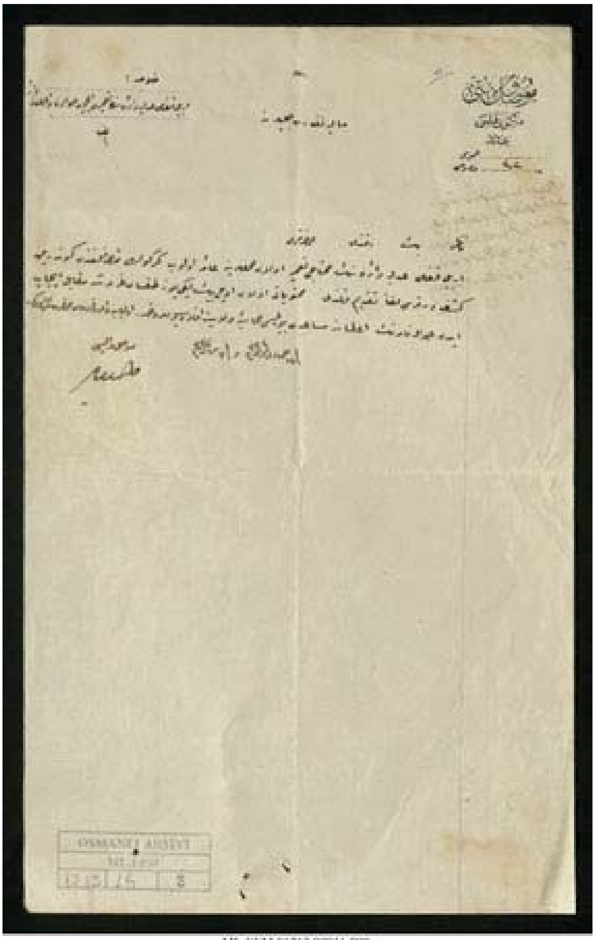

ML.EEM.01213.00016.008

<table>
<tr><td>ML.EEM</td><td>01213.00016</td><td>17 جەمادی کۆتایی 1334</td></tr>
<tr><td colspan="3">ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی تۆمار
ژمارە
٣٢ تایبەتی
بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار
بۆ جەنابی نازر بەگ
لە قەزای هەولێر ئەو شوێنانەی فەرمانگەی دادوەری کە پێویستی بە نۆژەن کردنەوەیە لە موتەسەرفی کەرکووك کاغەزی دەرخستەی نێردراوە، هاوپێچ پێشکەش کراوە، ئەوەی لە ناوەرۆکەکەی باس کراوە، ٣٢٩٠ قوروش پێویستە حەواڵە بکرێت، بە ووتەی ژمێریاری ویلایەت راگەیەندراوە کە هاوکاری پێویستە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
والی موسڵ حەیدەر</td></tr>
</table>

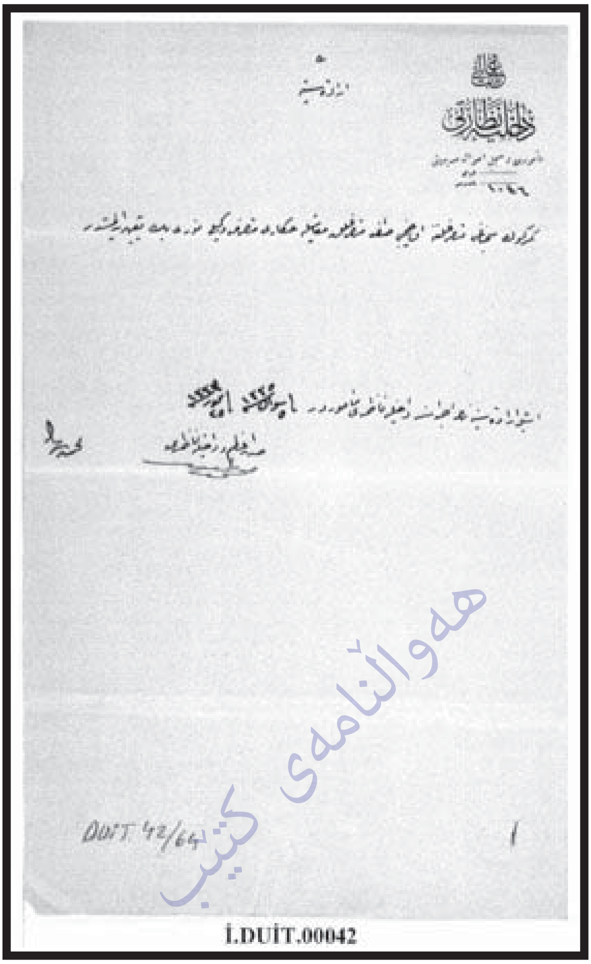

هەواڵنامەی کتێب

İ.DUİT	00042.000064	5 شەوال 1335

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەرێوەبەرایەتی زانیاری و تۆماری فەرمانبەران
١٠٤٦ گشتی
فەرمانی پاشا
لە موتەسەرفیەتی سانجەقی کەرکووك بە مووچەی پلەی سێیەم بریکاری موتەسەرفی هەکاری نوری بەگ دامەزراوە.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری ناوەخۆ ئەرکی پێ سپێردراوە، لە ٥ شەوال ١٣٣٥، لە ٢٥ تەمموز ١٣٣٣.
سەدری ئەعززەم و نازری ناوەخۆ

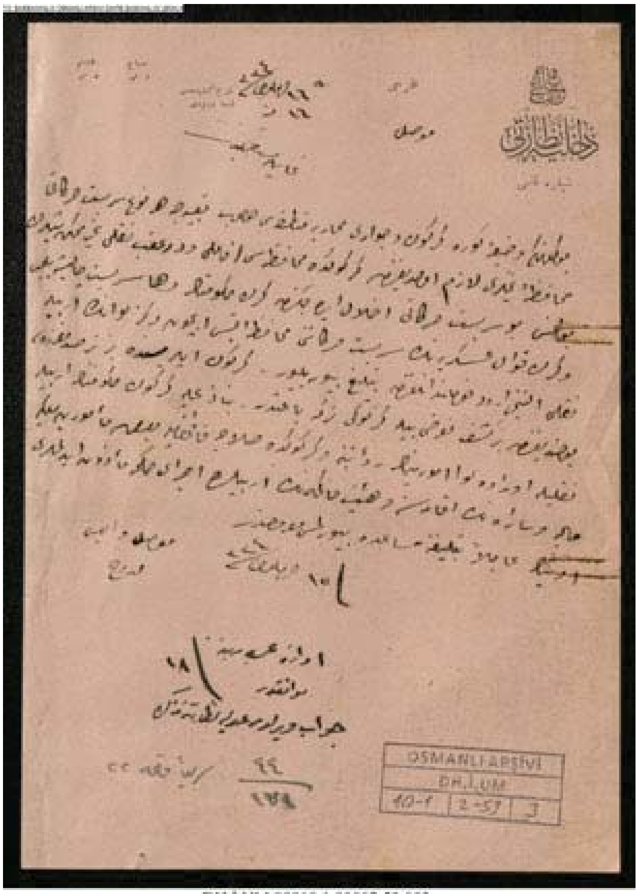

DH.İ.UM.00010.1.00002.59.003

DH.İ.UM	00010.1.00002.59	17 زیلحیجه 1336

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
ئەمــڕۆ بــە گوێــرەی بارودۆخەکــە کەرکــووك و دەوروبــەری بۆتــە ناوچــەی جەنــگ، هــەر جــۆرە جموجۆڵێکــی سەربەســت دەبــێ پارێــزگاری لــێ بکرێــت، بــۆ پارێــزگاری کــردن لــە کەرکــووك ئــەو شــتانەی کــە نەگونجــاون نابــێ بگوازرێنــەوە، هەروەهــا نابــێ ئــەو جموجوڵانــە سەربەســت بکرێــت کــە دەبێتــە هــۆی زیــان گەیانــدن بــە حکوومــەت، جگــە لــەوە دەبــێ حکومــەت لــەوە سەربەســتتر کار بــکات، ئەگــەر پێویســت بــکات بــۆ ئــەوەی هێــزی ســەربازی پارێــزگاری لــە جموجۆڵــی سەربەســتی خــۆی بــکات، مەرکــەزی لیــوای بگوازێتــەوە هەولێــر، ئەمــەش بــە قوماندانیەتــی لەشــکری شەشــەم ووتــراوە. لــە هەنــگاوی دواتــر کەرکــووك یــەك مەفــرەزەی تێدایــە تەنانــەت لــە کاتــی هــەر ڕووداوێــك لەوانەیــە کەرکــووك بەجــێ بهێڵــێ، گواســتنەوەی حکوومــەت لــە کەرکووکــەوە بــۆ هەولێــر گونجــاوە، لــەوێ کاروبــاری لیــوا بەڕێوەببردرێــت، هەروەهــا لــە کەرکووکیــش قائیمقامــی ســەڵاحیە هەندێــك فەرمانبەرانــی دارایــی حکوومــەت نیشــتەجێ بکرێــن.
والی موسڵ مەمدوح

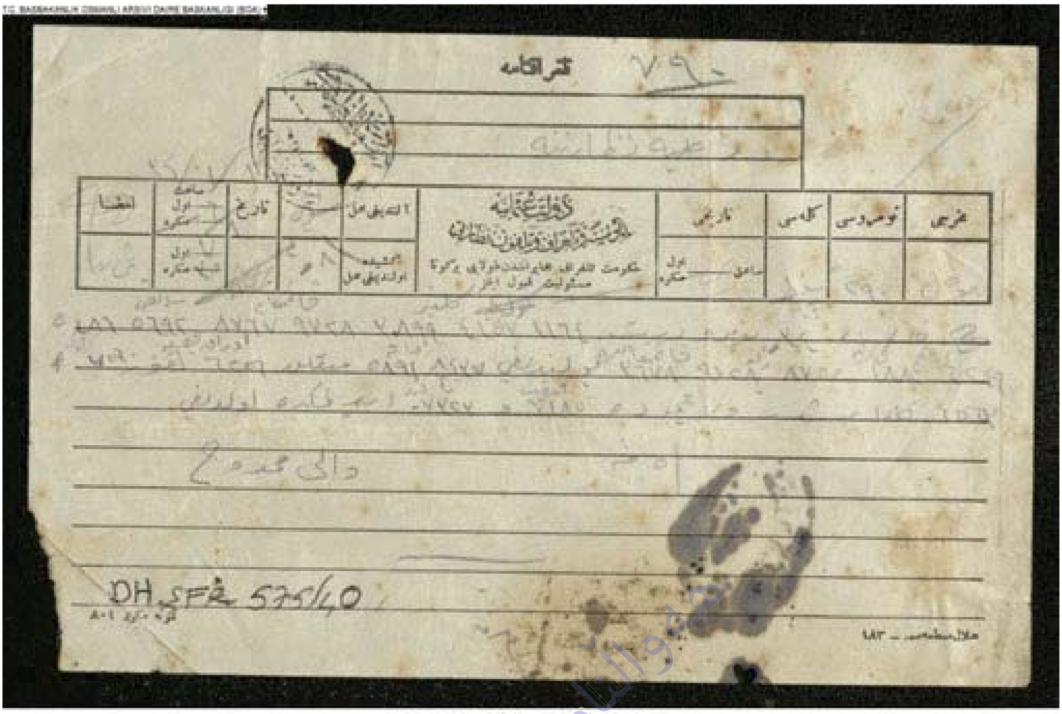

DH.ŞFR.00575.00040.001

DH.ŞFR	00575.00040	24 رەجەب 1336
بۆ نەزارەتی ناوەخۆ ئیبراهیم بەگ قائیمقامی پێشـووی گولعەنبەر کە ئەو کاتەی لە قائیمقامیەتی رانیە بووە، کاغەزی لێکۆڵینەوەکانی کە پەیوەسـتە بـەم سـەردەمە هێشـتا نەهاتۆتـە کەرکـووك، دووپاتکراوەتەوە لـە ویلایەتیـش بەدواداچوونی بـۆ دەکرێت. مەمدوح والی		

DH.ŞFR.00599.00113.001

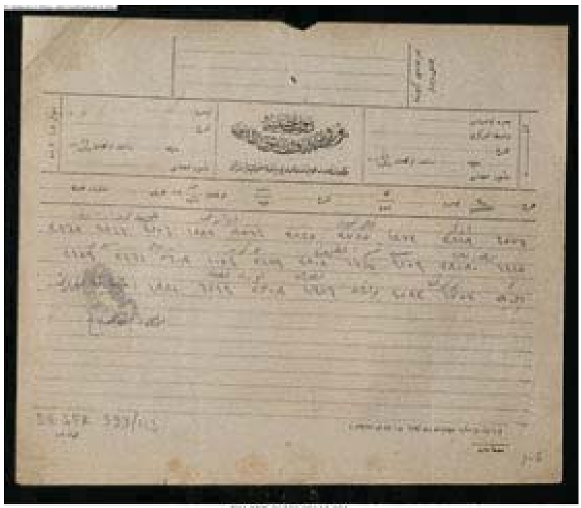

DH.ŞFR.00599.00113.001

<table>
<tr><td>DH.ŞFR</td><td>00599.00113</td><td>12 موحەررەم 1337</td></tr>
<tr><td colspan="3">لـە ١٨ تشرینـی یەکـەم ١٣٣٤ داقوقیـان داگیرکـردووە، لـەوێ نزیکـەی ٢٠ سـوارە بلـۆك لەنـاو چـوون، یەکێـك لـە ژاندارمـەکان بەدیـل گیـراوە و دووانیـان لەگـەڵ ژاندارمـە هاتوونەتـە کەرکـووك، ئەمجـارە ٦ لـە تەیـارەکان هێرشـیان کردۆتـە سـەر کەرکـووك ئـەو بۆمبانـەی کـە هاوێشـتوویانە ١٠ کەس لـە سـەربازەکانمانیان بریندار کـردووە، ئەمـڕۆ بەشـێك لەمانـە نێردراونەتـە هەولێـر، ئەمـەش بـە موتەسـەرفی کەرکـووك نـوری بـەگ ڕاگەیەنـدراوە.
والی موسڵ مەمدوح</td></tr>
</table>